

รายงานฉบับสมบูรณ์

- ชื่อโครงการ : การศึกษาและพัฒนากระบวนการ
บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในชุมชนของจังหวัดขอนแก่น
- Project name : THE Study and Developing of
Enforcement Process on The Alcohol
Beverage Law at The Community of Khon
Kaen Province.

(สัญญาเลขที่ 50-ข-092 รหัสโครงการ.....)

โดย

- ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ : ดร.วุฒิพงศ์ ภัคดีกุล และคณะ
- ชื่อองค์กรรับทุน : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

ได้รับทุนสนับสนุนโดย

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

- เดือน ปีที่พิมพ์ มิถุนายน 2555

ว เียง เนหบปสึม บู วเน

- ชื่อโครงการ...การศึกษาและพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของจังหวัดขอนแก่น..
- Project name : *THE Study and Developing of Enforcement Process on The Alcohol Beverage Law at The Community of Khon Kaen Province.*

(สัญญาเลขที่ 50-ข-092 รหัสโครงการ.....)

โดย

- ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ : ดร.วุฒิพงศ์ ภัคดีกุล
นายโชติ เขมฤกษ์อำพล
นางจินตนา ศรีธรรมมา
นางจิรประภา ศิริสูงเนิน
นางกิตติมา ก้านจักร

และคณะ

- ชื่อองค์กรรับทุน : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

ได้รับทุนสนับสนุนโดย
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
■ เดือน ปีที่พิมพ์ มิถุนายน 2555

Final Report

- Project : *THE Study and Developing of Enforcement Process on The Alcohol Beverage Law at The Community of Khon Kaen Province.*

(Contract no 50-ช-902 Project code.....)

By

- Project Manager : Dr. Wuttiiphong Phakdeekul and Others
- Organization : Khon Kaen Provincial Health Office

This project was supported by

Center for Alcohol Studies

Thai Health Promotion Foundation (ThaiHealth)

Month, Year printed

1. เกริ่นนำ

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับว่าเป็นสาเหตุของปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ภาวะโรคเรื้อรัง อาการเจ็บป่วย จากอุบัติเหตุ และปัญหาทางสังคม ซึ่งพบมากถึงร้อยละ 86.0 ของประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลก ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้มงวด ประเทศไทยมีวิวัฒนาการเกี่ยวกับมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้ประกาศใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ฉบับใหม่เมื่อปี 2551 แม้ว่ากฎหมายจะเป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม หากไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง ย่อมไม่เกิด ผลสัมฤทธิ์ได้ ฉะนั้น การศึกษาเพื่อค้นหาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนถึงผลของการบังคับใช้กฎหมาย ว่ามี ประสิทธิภาพเพียงใด ตลอดถึงการรับรู้และปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในพื้นที่ จึงนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะ สัดส่วน และปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมาย และพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนิน การศึกษาในพื้นที่หมู่บ้าน / ชุมชนนำร่องจาก 26 อำเภอของจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 1,188 คน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล จำนวน 460 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่ายแบบเป็นระบบ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ ระหว่างปี 2551 - 2552 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ การศึกษาวิจัยชุมชน การปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างผลการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการกรณีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแต่ มีการแจกแจงไม่ปกติด้วยสถิติ Mann-Whitney U Test สำหรับกรณีเปรียบเทียบค่าสัดส่วนใช้สถิติ McNemar Chi-Square หาปัจจัยเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย ด้วยค่า Odd Ratio, 95% Confidence Interval of Odds Ratio และสมการ Logistic Regression ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

2. ผลการศึกษา

2.1 ลักษณะประชากรและลักษณะพื้นที่

สภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนของพื้นที่วิจัยมีลักษณะของความเป็นชุมชนเมืองและชนบท มีวิถีชีวิต ในด้านการประกอบอาชีพ การคมนาคม วัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกับสภาพทั่วไปในจังหวัดขอนแก่น

และบริบทของคนในภาคอีสาน มีการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมเพศชาย และเพศหญิง โดยมี สัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.7 : 48.3 อายุน้อยที่สุด 10 ปี อายุมากที่สุด 88 ปี อายุเฉลี่ย 41.58 ปี ค่ามัธยฐานอายุ 42 ปี (SD. = 16.05 , IQR= 23.00) ส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 41.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,492.27 บาท ค่ามัธยฐานรายได้ต่อเดือน 3,000 บาท (SD. = 6867.46, IQR= 4500.00)

2.2 ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต่างกัน

กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีประวัติ เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 40.0 แบ่งเป็นผู้ที่ เคยดื่มร้อยละ 79.6 เคยขาย ร้อยละ 12.4 ทั้งดื่มและขายร้อยละ 8.0 ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มนักเรียนร้อยละ 3.7 ทั้งนี้เพราะเด็กวัยรุ่นมีโอกาสได้สังเกตเห็นและสัมผัสกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด กลุ่มที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอย่างยิ่งได้แก่ กลุ่มเกษตรกร เพศชาย กลุ่มที่มีอายุมากกว่า 20 ปี กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือน กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.3 บริบทด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจุบันในชุมชนมักมีแหล่งมั่วสุมล้อมรอบชุมชน และคนที่อยู่ในชุมชนเช่นนั้นจะมีโอกาสเข้าถึง สุราได้เร็วมากขึ้น 3 เท่า เนื่องจากมีร้านขายสุรากระจายตัวอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 4 - 5 แห่ง และมีการวางขาย ในตลาดนัดของชุมชน พร้อมทั้งมีรถเร่ขายทั้งวัน ดังนั้นชาวบ้านในชุมชนสามารถหาซื้อสุราได้รวดเร็วเฉลี่ย 4.3 นาที ร้อยละ 85.6 ใช้วิธีการเดินไปซื้อใช้เวลา 1 - 30 นาที ข้อค้นพบนี้จะเห็นว่าบุคคลใช้เวลาเข้าถึงสุราได้เร็วกว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยอื่น คือ เฉลี่ย 7.5 นาที

2.4 สถานการณ์และสภาพปัญหาในพื้นที่

แรกเริ่มโครงการ ประชาชนในพื้นที่วิจัยมีลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมายควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากถึงร้อยละ 93.8 จำแนกเป็นการละเมิดด้านเวลา ร้อยละ 88.4 ด้านการโฆษณา ร้อยละ 84.5 ด้านอายุผู้ซื้อ ร้อยละ 78.6 ด้านสถานที่ในเขตวัด ร้อยละ 71.7 ในสถานที่ราชการ ร้อยละ 45.8 ปั่นน้ำมัน ร้อยละ 49.8 ด้านการส่งเสริมการขายด้วยการลด แลก แจก แถม เร่ขาย ร้อยละ 65.5

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมาย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการละเมิดกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ 1) ปัจจัยทางกายภาพคือ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง อบต. เสียมากกว่าเขตเทศบาลถึง 4 เท่า ผู้ที่อยู่ใกล้ร้านขายสุรา เสียมากถึง 3 เท่า 2) ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ ผู้ที่จบประถมศึกษาเสียมากกว่าถึง 12 เท่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีความเสี่ยงมากกว่าถึง 10 เท่า ทั้งนี้เพราะร้อยละ 40.0 ของประชาชนเคยเกี่ยวข้องกับ สุรา โดยเป็นผู้ดื่ม ร้อยละ 28.6 ผู้ขาย ร้อยละ 8.0 เพศชายเสี่ยงมากกว่าเพศหญิง 3 เท่า 3) ปัจจัยด้าน

สังคม ได้แก่ ผู้มีอาชีพเกษตรกรเสี่ยงมากกว่าอาชีพอื่นถึง 4 เท่า เนื่องจากชุมชนมีกิจกรรมสังสรรค์เฉลี่ยเดือนละ 4 ครั้ง ร้อยละ 70.9 นิยมจัดช่วงเช้า มีการซื้อ ขายเป็นและดื่มสุราในบุญประเพณีมากถึงร้อยละ 88.3 ในเทศกาลสำคัญ ร้อยละ 70.5 งานศพ ร้อยละ 58.5 4)ปัจจัยทางความคิด จิตใจ คือ ผู้ที่มีทัศนคติในเชิงลบต่อกฎหมายจะเสี่ยงมากกว่าถึง 5 เท่า โดยประชาชนร้อยละ 99.4 ยังไม่รู้ข้อห้ามตามกฎหมาย ร้อยละ 77.6 เชื่อว่าการบังคับใช้กฎหมายขัดต่อจารีตประเพณีชาวบ้าน ด้วยเหตุจึงมีผลกระทบต่อสังคม สุขภาพอนามัย ที่เจ็บป่วยจากการทะเลาะวิวาท การกระทำรุนแรง อุบัติเหตุ และผลกระทบทางเศรษฐกิจ เกิดภาระหนี้สินโดยเฉพาะผู้ที่ชอบดื่มสังสรรค์มีโอกาสเป็นหนี้มากถึง 4 เท่า

2.6 การรับรู้และตอบสนองนโยบาย

จากการศึกษาด้านการรับรู้และตอบสนองนโยบายในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากหน่วยงานในระดับอำเภอและตำบล ส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 61.0 อายุน้อยที่สุด 17 ปี มากที่สุด 68 ปี อายุเฉลี่ย 40 ปี อายุราชการเฉลี่ย 17.3 ปี ส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 71.8 มีวุฒิการศึกษาด้านกฎหมาย ร้อยละ 23.4 เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 50.0 กลุ่มปลัดเทศบาล ปลัด อบต. หรือ นายกเทศมนตรี ร้อยละ 26.6 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปลัดอำเภอ สรรพสามิต ร้อยละ 13.0 และกลุ่มอื่นๆ เช่น ครู วัฒนธรรม พัฒนาการ เป็นต้น ร้อยละ 10.2 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 28.0 และเคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 38.1 เคยมีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายด้านต่างๆ เพียงร้อยละ 23.4

2.7 การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อตอบสนองนโยบาย

กระบวนการได้เริ่มจากการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการตามกฎหมายกำหนด และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรจากหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ถึงระดับตำบล เพื่อให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่และเอื้อต่อการปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อย่างจริงจัง

คณะกรรมการมีการประชุมทุก 3 เดือน ดำเนินการออกบัตรให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ จากหน่วยงานสาธารณสุข ปกครอง ปลัดเทศบาล ปลัด อบต. ครู คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น ได้จัดอบรมความรู้ด้านกฎหมายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาท สามารถปฏิบัติการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย การออกตรวจร้านค้า การจัดระเบียบสังคม และการทำงานเป็นทีมในการบังคับกฎหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ได้ดำเนินการเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสุขภาพตามกฎหมาย และมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องกฎหมาย เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมาย

โดยเริ่มจากการประชุมสัมมนาผู้ประกอบการร้านค้า ให้เกิดความตระหนักและนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้อง มีการจัดประชุมชี้แจงในภาพรวมระดับจังหวัด การจัดประชุมชี้แจงใน

ภาพรวมระดับอำเภอ รวมทั้งการจัดประชุมชี้แจงเชิงลึกในระดับชุมชน ออกดำเนินการโดยบุคลากรในระดับตำบล จัดประชุมชี้แจงแก่ แกนนำองค์กรในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำเยาวชน ผู้ประกอบการ ร้านค้า เป็นต้น

ที่สำคัญคือกระบวนการจัดกิจกรรมรณรงค์ได้ให้ความสำคัญทั้งในระดับมหภาค ระดับจังหวัด อำเภอ และจุลภาคในระดับชุมชน ครอบครัว เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ปลูกกระแสให้เกิดการตื่นตัว โดยเฉพาะ โดยใช้หลักการ Social Markets หรือ Air War คือการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์สร้างกระแสความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ด้วยการรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง ได้แก่ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ นิตยสาร นิตยรรคการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมสัญจร Road Show

และจัดกิจกรรมรณรงค์ที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีของพื้นที่ ตามช่วงเวลา หรือเทศกาลสำคัญๆ ได้แก่ การรณรงค์ในเทศกาลสงกรานต์ ถนนข้าวเหนียวไร่แอลกอฮอล์ การรณรงค์ในงานเทศกาลไหมไร่แอลกอฮอล์ โดยการจัดระเบียบสังคม ตรวจตราในเทศกาลงานไหม หรืองานประเพณีประจำปีของแต่ละอำเภอ

ดังนั้นการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นั้นได้บูรณาการแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน โดยเริ่มต้นจากกลไกภาครัฐ แล้วภาคส่วนอื่นๆคอยสนับสนุน ด้วยการระดมความคิดเห็นแล้วสังเคราะห์กลวิธีปฏิบัติจากภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีที่ทันสมัย จนได้ขั้นตอนการปฏิบัติที่สมบูรณ์ มีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ของกรรมการและภาคีเครือข่าย มีมาตรการที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนที่ชัดเจน นำไปใช้จริงและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ด้วยการประชุมประชาคม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนตลอดถึงผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ สนับสนุนการสร้างและใช้กฎกติกาของชุมชน รวมถึงการบูรณาการสนธิกำลังออกตรวจแนะนำร้านค้าร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2.8 การประเมินผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2550- สิ้นสุดโครงการ โดยรวมแล้วทุกพื้นที่อำเภอมีการดำเนินงานตอบสนองนโยบายมากกว่า ร้อยละ 80 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการประชุมคณะกรรมการทุก 3 เดือน ทุกอำเภอมีแผนงาน โครงการอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานการบังคับใช้กฎหมายตามแผนทุกพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย พบผู้กระทำความผิด 3,769 ราย ตรวจเตือน 1,515 ราย เผ่าระวังความผิด 2,243 ราย และส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย 33 ราย ทุกอำเภอมีกิจกรรมรณรงค์ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยเฉพาะเทศกาลสำคัญ จนเป็นต้นแบบของพื้นที่อื่น สามารถลดปัญหาการทะเลาะวิวาทและเกิดอุบัติเหตุอย่างรุนแรงน้อยลงเมื่อเทียบกับเมื่อก่อนโครงการ และประชาชนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ร้อยละ 87.1 ที่จะให้งานประเพณีเป็นงานที่มีความปลอดภัย และไม่มีการดื่มขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเกิดการทะเลาะวิวาท มีการ

ติดตามการดำเนินงานสถานที่ราชการ ภาพรวม ทั้ง 371 แห่งมีการจัดเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นโรงพยาบาลปลอดสุรา ร้อยละ 100

หลังจากดำเนินโครงการแล้วประชาชนพื้นที่วิจัยมีความรู้และทัศนคติหลังโครงการเพิ่มขึ้น อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.000$) ที่ 95% ช่วงเชื่อมั่น 3.5290 ถึง 4.55492 และ 5.52505 ถึง 6.26883
ตามลำดับ ที่สำคัญคือ สัดส่วนพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายโดยรวมของพื้นที่วิจัยลดลงจากร้อยละ 90.7
เป็นร้อยละ 72.1 โดยการขายในบริเวณวัด ลดลง 16 เท่า การละเมิดด้านเวลาและอายุ ลดลง 5 เท่า
การขายในสถานศึกษา ลดลง 4 เท่า การจับฉลากหรือ ซิงโชค , การโฆษณา ลดลง 2 เท่า การขายในปั้ม
น้ำมัน , การลด แลก แจก แถม และการเร่ขาย ลดลง 1 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแบบแนบแน่นทุก
ด้าน ที่ระดับ $p < 0.0001$

3. การอภิปรายผล (Discussion)

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ มีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ได้แก่ ประชาชนเข้าถึง
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวดเร็ว 4.43 นาที ซึ่งใช้เวลาน้อยกว่าการศึกษาอื่นที่ใช้เวลา 7.5 นาที กลุ่มที่อยู่ใกล้
แหล่งมั่วสุมมีโอกาสดื่มและกระทำผิดกฎหมายมากกว่ากลุ่มอื่น ข้อค้นพบเกี่ยวกับผลกระทบของการบริโภค
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ นั้นสอดคล้องกับการศึกษาของ WHO และ Rehm
ข้อค้นพบเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายฯ ด้านการจำหน่ายในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนดห้ามไว้ มีมากในอัตรา
ร้อยละ 74.38 ซึ่งมากกว่าการศึกษาของ กนิษฐา ไทยกล้า ที่พบว่า ละเมิดในอัตราร้อยละ 61.3 และ
ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทาง
กายภาพ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านความคิด จิตใจ สอดคล้องกับทฤษฎีอาชญาวิทยา
ของ Mannheim จากการสนับสนุนการใช้มาตรการทางกฎหมายของแต่ละพื้นที่พบว่ามีความเข้มข้นต่างกัน
กัน และลดปัญหาได้ในระดับที่ต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเอกสารของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (2550)
และการศึกษาของ WHO ที่พบว่าในแต่ละประเทศทั่วโลกมีการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมปัญหา
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับความเข้มข้นต่างกันขึ้นอยู่กับบริบท ศักยภาพและการเสริมสร้างพลัง
ในการทำงานของแต่ละพื้นที่ ส่วนข้อค้นพบที่เป็นสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายในแต่ละด้านจากการ
ศึกษาวิจัยครั้งนี้ นับว่าเป็นข้อมูลใหม่ เนื่องจากยังไม่มียานวิจัยอื่นที่ทำการศึกษามาก่อน หลังจากมีการ
ประกาศใช้ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551

4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ(conclusion and suggestion)

การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดขึ้นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วม
ของทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากการขับเคลื่อนการดำเนินงานใช้กลไกที่ผสมผสานบูรณาการ
นำมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน จึงมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาบริบทของพื้นที่ มีความเหมาะสมกับความต้องการของ
ประชาชน ลดการกระทบต่อภาคธุรกิจด้วยกระบวนการสร้างความเข้าใจ รูปแบบมีความเหมาะสมกับสถานการณ์
เวลาในช่วงที่มีการเริ่มบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอย่างยิ่ง ที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพจากการใช้

กระบวนการและมาตรการ ทำให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ฉะนั้น ข้อมูลและข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้ จึงมีคุณค่าแก่การศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้โดยการรณรงค์ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ปลุกจิตสำนึกในกลุ่มประชาชนพื้นที่เขต องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะผู้พักอาศัยใกล้แหล่งมั่วสุ่ม ผู้ที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มอาชีพเกษตรกร และผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อกฎหมายฯ เพิ่มมาตรการเฝ้าระวัง ป้องปราม ตรวจสอบตลอดถึงการจับกุมผู้กระทำความผิด โดยเน้นหนักในชุมชนที่มีกิจกรรมสังสรรค์บ่อย มีร้านจำหน่ายสุรา หาบเร่ แผงลอยมาก โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง อันจะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการลดการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และลดปัญหาผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในที่สุด

Executive Summary

1. Introduction

Health related alcohol problems are well recognized. Such as attributable to chronic and acute disease, accidents/injuries and social problem. It is a health problem 86.0 percentages of World Health Organization member. So, every country has a policy or measures to control consuming alcohol. In addition, Thailand has a policy about alcohol beverage and promulgate new alcohol law in 2009. The law is one of the measures which is enforced to control the alcohol problem. Also, it will prevent the

effects in the aspects of health, society or economy. Even if the law enforced is diverse, the execution and prevention of law violence still do not achieve. So, the purpose of this study and develop the procedure enforce the law control alcohol beverage was to study character , proportion and effect factors to alcoholic law violent. Furthermore, to develop a model for prevention of alcoholic law violent at the community. The target population and samples in this study were 1,088 persons, how has upper 10 year-old by simple Random Sampling system in tow sub-district Khon Kaen province. The methodology used in this study included both qualitative and quantitative method. This research was conducted in 3 phases as follows: studying community phase, implementation phase and monitoring or evaluation phase between March 2008 to January 2010. Data analysis were performed by descriptive statistic and inference statistic. With inferential statistics the data were analyzed by comparing the difference between independent and dependent variables of the interval scale. The test of the difference of the two independent population groups Mean which was the result of the project conducted between two groups. In the case of abnormal data enumeration, the Independent Sample T-test (Mann-Whitney U Test) was used to compare the difference between the results of pre- and post- project conduct. The McNemar Chi-Square was used to analyze the data in order to compare the differences between before and after of output subject. Additionally, the data was analyzed through p-value of Chi-Square Pearson , Odd Ratio, 95% Confidence Interval of Odds Ratio and Logistic Regression. Besides, quality data was analyzed by content analysis.

2. The results

2.1 Characteristics of participants and research areas.

The environment of research areas was similar in the aspect of way of life, career, transportation, custom of people in Khon kaen province and Northeast of Thailand. The distribution of male and female in the approximate ratio was 51.7 : 48.3 which was similar to a number of real population in the area. The proportion of male : female in real area was 50.1 : 49.9. The distribution of age in the sample group was found that the minimum age was 10 and the maximum age was 88. The average age was 41.6 and median age was 42 (SD. = 16.1 , IQR= 23.0). The sample was divided into 2 groups by age; 1) the population at the age of 10-20 was 14.3%; 2) the population at the age of over 20 was

85.7%. The population 41.9% was agriculturist, 21.2% of them was employee and 13.1% of them was student. The minimum income per month of the population was 19.5\$ and the maximum income of them was 1858.7 \$. The average income per month was 148.4 \$ and the median income per month was 101.4 \$ (SD. = 224.5, IQR=152.1).

2.2 The different character of people have concernment with alcohol differently.

The study of the experience relating to alcohol of the population had experience with alcohol 40%. That could be categorized into people who used to drink 79.6%, to sell 12.4, to drink and sell 8%. Students experiencing with alcohol was 3.7%. The result was students could see and consume alcohol from their families. The population who had experience with alcohol more than other group were agriculturist, male, age group over 20-year-olds, income more than 20,000 Baht/month, and person have level primary school.

2.3 Context of the physical environment related to alcohol.

Present in the community as a source of random people around the community. And people in the community will have access to alcohol more quickly 3 times. Due to the community has the environment that helps to build appreciating spirituous liquors. There were a shop sells 4 - 10 /village, and available the market vendors all day. So people in the community could buy alcohol to average 4.3 minutes were 85.6%, They could waken to take 1-30 minutes to discover. So, people take to alcohol more quickly than the findings of another research was average 7.5 minutes.

2.4 Situation and problems in the area. Initially the project, the total of character and proportion of people did alcoholic law violent was 93.8%. Separate infringe time side was 88.4%, advertisement side was 84.5%, age of the buyer side was 78.6% , place in temple border was 71.7%, in the official place was 45.8%, petrol station was 49.8%, side push sale with the reduction , exchange , distribute , in addition and peddle were 65.5%.

2.5 The factor that affect to alcoholic law violent.

There were the significantly factor that affect to alcoholic law violent. 1) Physical factor, the people live in The sub-district administrative organizational area, be likely risk law disobedience more than the municipality area arrive at 4 times. Who stay adjoin a shop

sells spirituous liquors , be likely risk more than other 3 times. 2) Psycho Social factor, for example , The people who had a primary school be likely risk more than other arrive at 12 times. Who had age under 20 year old be likely risk more than who upper 20 year old arrive at 10 times. Because of , people had 40.0% ever pertaining to alcohol beverage, drinker 28.6% and vendor 8.0%. The man had to relate more than woman 3 times. 3) Social factor, the person have agriculturist occupation risks more than other occupation arrives at 4 times. In addition to, there had a party 4 times/month in community and liked to activity in morning 70.9%. There were buying and drinking in tradition many merits arrive at 88.3%, festival important 70.5% and the merit dedicate 58.5%. 4) Though and mind factor, who have the negative attitude on the law risk more than arrive at 5 times. Furthermore, there are 99.4% of peoples unknown the prohibition according to law and there are 77.6% believe in that the law enforcement contraries to the custom of villagers. Thus then, it had an affect to the social , the healthiness that was sick from the quarrel , violent , an accident and economical effect. There was debt value from drinking. Especially, who like to drink associate in debt very arrive at 4 times.

2.6 The recognize and responsibility of the staff, who are responsible for controlling the consumption of alcohol in the district and sub-district levels. They were most males 61.0%, age at least 17 years, highest 68-year, average age was 40 years. They were government service average 17.3 years, most have a bachelor's degree were 71.8, with a degree in law was 23.4 %, as health workers 50.0%. The deputy of organization administrates and mayor 26.6 %. Policeman, deputy of district and excise officer were 13.0%, and other groups 10.2 %. They have been appointed to the board of control of alcohol consumption were 28.0, and always has been a training course on alcohol law 38.1%. They have experience in law enforcement activities only 23.4 %.

2.7 The development of the process of law enforcement to response policy. That start from structure of the board as required by law. The personal role of organizations involved in the regulation of alcoholic beverages, both provincial and district level and district level. They have to cover all areas and contributing to the enforcement of alcoholic beverage control act, BE 2551. Seriously.

Committee meeting every three months. That did an identity card give with officer. They were public health officer, assistant district officer, teacher, a lecturer from the

university. Everybody was trained about the law, to achieve an understanding of the role. They were surveillance for the law violation, check out the store, the social order, and woken together as a team to enforce the law. Furthermore, that has taken proactive public health is protected by law and has the knowledge and understanding of the legal awareness of the law.

They were start meted of the merchants, to awareness and to implement the law correctly. The meetings had in the provincial level, the whole district and in community. The carry out by a person at the district level. They use meeting which leading organizations in the community, village health volunteers, youth leaders, operators, shops etc.

The key was to focus the campaign process, both at the University of provincial, district and community level. With a comma in a viral campaign to achieve a particularly shallow. That Using the social markets or air war by using the media in promoting awareness and understanding of the public. The campaign media channels including television, cable TV, radio, labels, brochures, magazines, exhibitions and publicity activities to mobile road show.

The activities was consistent with the tradition of hosting major events during the festival, including the campaign, no alcohol Kouw hneiw Road festival, the Ganhmy festival no alcohol. They used the social order, surveillance during this task or the year of each district. Therefore, the development of legislation to control alcohol. Is integrated with the network of associates in the organization of local government organizations, corporate leaders in the community. And the general public. The synthetic strategies and the brainstorming of local wisdom and modern technology. It has been a complete structural and functional role of the Party Network. The measure is clearly the driving mechanism. And appropriate to the context of the area. With the community. Workshops and campaigns to educate the public and to stakeholders in the area. Support the creation and use of community rules. The integration of the junction are out to get the shop together.

2.8 Evaluation of the performance.

Performance of law enforcement to control alcohol consumption. Khon kaen province for the year 2550 - the end of the project. Overall, all district operations serve more than 80 % of alcoholic beverage control committee. They have a meeting of all

district plans every three months. Every district have the project clearly. With the enactment of the plan with all the parties. That were 3,769 cases found guilty, the 1,515 cases of warning, the surveillance of 2,243 cases and 33 cases prosecuted by law. All district did activity with partners in the network. Especially, the major festivals. That was the best model for other areas. Because, it was to reduce controversy and accidents are less severe than on previous projects. Most people agree that 87.1% of the festival is secure. No drinking and selling alcohol to the controversy. The monitoring of the Government as a whole 371 has its non-alcoholic beverages. The hospital under the Ministry of Health as a hospital 100% alcohol free.

After the project, many people in research area had knowledge and attitudes increase more than the before the project, significantly statistic, ($p < 0.0001$) at 95% CI from 3.5290 - 4.55492 and 5.52505 -6.26883 respectively. That important be, the proportion of behavior disobedience law generally of the research area to were down from 90.7% to 72.1%. In addition to, the sale in temple area was down 16 times , side time disobedience and age were down 5 times , the sale in the school was down 4 times , label touch or , compete for the prize or reward and advertisement were down 2 times , the sale in the petrol station , reduction , exchange , distribute , in addition , peddling were down 1 times. Every elements there were strength association significantly statistic at the level $p < 0.0001$.

3. Discussion

The study of the World Health Organization show that majority of country group have law enforcement. Some country is very strict but some country is partially or not enforcement. (Center for Alcohol Study, 2549 ; Edwards et. al., 1994 ; Anderson. et. al., 2007 ; WHO., 2004). Thus , then meet people has violated the alcohol law continuously. That began from 45.8 to 64.5 percentages. (Thaikla, 2007; Uttha, 2005; Kanato et al., 2005). Furthermore, this study find that the character and proportion of violation alcohol law in high-level are 93.8 percentages. In the fact that, the community have many important factors affect to consuming alcohol behavior and violated the alcohol law of people in northeast Thailand. They are character personal factors (gender , education , income). Environment physical factor , for example , location distance of a store and the residence of person drink. The period of time that can appreciate spirituous liquors quickly 4.43 just minute. Which a little more at meet from the research in other area at takes time to share

7.5 minute . The factor is social , custom side , the culture in the locality , and spiritual factor. Which be in line with criminology theory and sociological idea (Mannheim, 1973 ; Florence et. al., 1973 ; Eldefonso, 1977; a council researches National , 2507; build , medicine appearance , and the faculty, 2549 ; Joonas, 2004; WHO, 2004).

The important data of this study suggest that it has weakness protects from a local social and family. In addition, the consumer volume is increase. Because the strategy sale of beverage alcohol business have intriguing more and more.

The habitude and the behavior regularly from unknow are the main cause of low awareness in health problem. If it does not take the stimulation warns from the accessory and community insider. The problem will be still and may be increase. The accordance and the conflict on the way of people life are affect to violent of alcohol law. In order that , the half of people in the area researches have an opinion that some section of civil law has conflict with common law. It is the way of life daily people in the community. Such as , the arrangement bites the time sells , limit the place sells or drink. They are the cause of high proportion violation of alcohol law continuously.

So, the measure for using measure controls consuming from alcohol beverage , must integrate many the measures concurrently and working under participation of network associate. (WHO, 1991 ; WHO/UNICEF, 1978 ; Poshayachinda, 1994 ; Sonphaisan. 2003) The government should do the revision , adjust code of law violation alcohol law, then issue a new law at correspond way of community life , the organization in the area , should manage the manner invades for change the behavior r of people who risks to less violated the alcohol law.

Therefore ,this education had developed solving model by used the latency of the local organization which coordinated activities with every associate network in the area. They had participate in manage solve that correspond the requirement of the community. They made violation alcohol law be down from , 93.8 percentages are 72.1 percentages. In order that , because of , the procedure solves corresponded participating in theory , the empowerment which choose for modify maintenance life behavior , and the environment that the self lives by person organization and the community. The cooperated integration of participant associate network both of the government, director policy crowd and group person who was born driving trend moves social.

4. Conclusion and suggestion

Development of the Alcohol Beverage Control Law. Occur from the participation of all sectors in the area was clear. This was because the driving mechanism that combines the integration of the applications together. This was consistent with the context of the area, and appropriate to the needs of the people. That have minimize the impact on business process understanding. This model was appropriate for the time period, that was beginning to enforce laws regulating alcohol as particularly important was the effectiveness of the procedures and measures. People have the knowledge, attitude and behavioral change for the better, clearly.

Therefore, the information and result which were new knowledge from this study was worth to study further and educated or distribute the information to sub district administrative area, people living in risk area, people with low education, agriculturists and people having negative attitude towards alcoholic law. In addition, increase the inspection and prevention and arrest the offender, especially in the community which celebrates frequently and had several liquor stores and stalls. Encouraging every organization to solve the problem and reduce alcohol controlling law violation .

กิตติกรรมประกาศและคำนำ

รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของจังหวัดขอนแก่นฉบับนี้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) และกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

การดำเนินโครงการครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ที่เอื้ออำนวยช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาและดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนพี่น้องชาวสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ที่ร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัย รวมทั้งองค์กรภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงานในพื้นที่วิจัย ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืองานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัยรำลึกไว้ในคุณความดี ตลอดไป

คณะผู้วิจัย
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

บทที่	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	i
กิตติกรรมประกาศและคำนำ.....	Xi
บทที่ 1 บทนำ	1
การทบทวนวรรณกรรม	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	22
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	24
รูปแบบการวิจัย	24
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	24
สถานที่ศึกษาวิจัย	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 3 ข้อมูลบริบทพื้นที่และประชากร	31
บริบทพื้นที่กับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์	32
บริบทด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์	36
บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์	34
สรุปผล	49
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
บทที่ 4 ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	52
ข้อค้นพบเชิงประจักษ์	53
ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	53
ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สะท้อนถึงความ ศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไทย.....	55
การอภิปรายและข้อเสนอแนะ	56
บทที่ 5 ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน.....	57
หลักการสำคัญ	57
ข้อค้นพบเชิงประจักษ์	57
การอภิปรายและข้อเสนอแนะ	63

บทที่ 6 การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	65
หลักการสำคัญ	65
ข้อค้นพบเชิงประจักษ์	66
การรับรู้นโยบายการใช้มาตรการทางกฎหมาย.....	66
การปฏิบัติการเพื่อตอบสนองนโยบาย	69
สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ .	79
การอภิปรายและข้อเสนอแนะ	85
บทที่ 7 ผลการป้องกันควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	89
หลักการสำคัญ	89
ข้อค้นพบเชิงประจักษ์	90
การพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย.....	91
กระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	91
การสำรวจข้อมูลเปรียบเทียบผลดำเนินงานก่อนและหลังโครงการ	97
การอภิปรายและข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	120
ประวัตินักวิจัย	165

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ของระดับนานาชาติ	5
2 การผูกขาดของรัฐและระบบการอนุญาตในการขาย	5
3 ระดับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการขายแบบลดโอกาสจากการขายปลีก	6
4 การใช้กฎหมายห้ามดื่มในอาคารสถานที่และบริเวณที่สาธารณะ	6
5 การห้ามดื่มบริเวณสวนสาธารณะและถนน	7
6 การใช้มาตรการภาษีสุรากับแนวโน้มของราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	7
7 การใช้มาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และป้ายโฆษณา	8
8 ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	34
9 ปัจจัยทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง	37
10 จำนวน ร้อยละ ของประชาชนจำแนกตามกิจกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	41
11 จำนวน ร้อยละ ของการเคยเป็นหนี้ค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	43
12 การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้ค่าเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	44

13 การวิเคราะห์ปัจจัยปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับรายจ่าย ค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	44
14 การวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการขัดแย้งต่อ จารีตประเพณี	49
15 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	59
16 การปรับค่าถ่วงน้ำหนักปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นปัจจัยต่อการละเมิดกฎหมาย ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	61
17 สรุปแนวทางและผลลัพธ์ของการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดขอนแก่น	76
18 จำนวนและร้อยละของสถานที่ราชการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินการมาตรการ ด้านบังคับใช้กฎหมาย.....	97
19 เปรียบเทียบพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ตัวแบบก่อนและหลังโครงการ	99

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ระดับการบังคับใช้กฎหมายของประเทศต่างๆในโลก	4
2 แผนภูมิแนวคิดของแมนไฮม์	17
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	21
4 ร้อยละผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุราและผู้ทีละเมิดกฎหมายฯ จำแนกตามระยะห่างจากร้านขายสุรา	51
5 ร้อยละของจำนวนประชากรที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละช่วงเวลา	53
6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน	63
7 กระบวนการพัฒนากลไกการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	84

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาสังคมที่สำคัญตั้งแต่โบราณนานมา สอดแทรกซึมซับอยู่ในจารีตประเพณีต่างๆ เช่น ใช้ในการพยากรณ์ในพิธีแรกนาขวัญ ใช้ในพจนานุกรมหรือขวัญของชาวอีสาน หรือใช้เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อรัฐ เป็นต้น แต่ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีปรากฏให้เห็นทุกยุคทุกสมัย ซึ่งสะท้อนได้จากกฎระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีวิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน มาตรการด้านกฎหมายจัดว่าเป็นมาตรการที่สำคัญในหลายมาตรการที่ใช้ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และป้องกันผลกระทบที่จะตามมาทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ แม้ว่ามาตรการด้านกฎหมายที่ประกาศใช้จะมีความหลากหลาย แต่กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตลอดถึงการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมายยังไม่สัมฤทธิ์ผลอย่างเต็มที่ ดังนั้นการศึกษาและพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ลงสู่พื้นที่ชุมชน ด้วยรูปแบบที่ชัดเจน จากการสังเคราะห์กลวิธีปฏิบัติที่เป็นภูมิปัญญาในพื้นที่ผสมผสานบูรณาการกับองค์ความรู้จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย ภายใต้การขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง ย่อมก่อให้เกิด นวัตกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพได้

2. การทบทวนวรรณกรรม

2.1 วิวัฒนาการจากความเชื่อและจารีตประเพณีจนเป็น

กฎหมายเกี่ยวกับสุรา

จากความเชื่อ ที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา หรือประเพณีปฏิบัติที่บอกเล่า (Oral History) ต่อกันมานานแล้วจึงมีการพัฒนาเป็นจารีต มีพัฒนาการความคิดที่ก่อให้เกิดระเบียบความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันขึ้นที่ละน้อยๆ และเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นข้อบังคับของความเกี่ยวพัน ระหว่างกันในสังคม (ร. แลงการ์ด. 2526 :1) สมัยที่ชุมชนมนุษย์ยังไม่เจริญและยังไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษร ผู้มีอำนาจสูงสุดได้อาศัยจารีตประเพณีเป็นเครื่องมือในการควบคุมบังคับบัญชาประชาชน และจัดระเบียบสังคม เมื่อสังคมเจริญขึ้นมีตัวหนังสือและมีการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษร ระเบียบข้อบังคับอันสืบเนื่องมาจากจารีตประเพณีก็ได้รับการคัดเลือกนำมาบัญญัติเป็นกฎหมาย (หลวงสุทิวาหนฤพุดิ อ่างในสุเทพ สื่อสัมฤทธิ์ , 2524 :31) อย่างเช่น การจด

บันทึกของคนโบราณอีสานช่วงศตวรรษที่ 15 - 17 ที่เรียกว่า “ฮีดคลอง และ คชะล่ำ” ที่เป็นหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิตตาม ฮีดคลอง ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างลัทธิการนับถือผีที่เป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม กับศาสนาพุทธและ พราหมณ์ จนกลายเป็นตัวบทกฎหมายโบราณ แล้วบังคับใช้ในสังคมเป็นกฎหมายภาคอีสาน (อรธ นันทจักร. 2531 ; ธวัช ปุณโณทก. 2522 : 46) ต่อมาสังคมได้พัฒนาเข้าสู่ยุคศักดินาและยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้ปกครองบ้านเมืองได้รวบอำนาจไว้อย่างเด็ดขาด จึงมีสิทธิ์กำหนดกฎเกณฑ์สำหรับบังคับใช้ในสังคมได้โดยแน่ชัด ประกอบกับสังคมมีขนาดใหญ่และสมาชิกมีพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างกันที่แปลกๆ ใหม่ๆ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ผู้ปกครองจึงปรับเปลี่ยนข้อบังคับจากจารีตประเพณีบางอย่าง และมีข้อบังคับใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น จนข้อบังคับใหม่ที่บัญญัติโดยผู้ปกครองได้กลายเป็นกฎเกณฑ์ส่วนใหญ่ในกฎหมาย ดังนั้นจารีตประเพณีจึงลดฐานะอย่างเป็นทางการลงไป เหลือเพียงร่องรอยหรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งในกฎหมาย (มานิส ปิยะสิงห์ อ่างในสุเทพ สื่อสัมพันธ์. 2524 :31) อย่างเช่น กรณีกฎหมายตราสามดวง ของสังคมไทยกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมายเก่าที่มีมาแต่ครั้งโบราณ แล้วรวบรวมเป็นประมวลประมวลกฎหมายขึ้นเมื่อจุลศักราช 1166 ตรงกับ พ.ศ. 2347 และได้กำหนดโทษที่รุนแรงมากขึ้น นับว่าเป็นประโยชน์ในการประมวลกฎหมายโบราณและได้พัฒนาตัวบทกฎหมายเป็นกฎหมายใหม่ที่มีเนื้อหาครบถ้วนในปัจจุบัน (กรมศิลปากร. 2531) ปัจจุบันนอกจากเราจะปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว เราต้องทำตามกฎหมายทางสังคมอันเป็นจารีตประเพณีที่เคยยึดถือกันมาช้านาน จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ แทนที่จะเป็นการสวนทางกับกฎหมายบ้านเมือง แต่จะเป็นการช่วยสนับสนุนกฎหมายบ้านเมืองและเป็นการสร้างความเข้าใจ ไม่บาดหมางในหมู่คณะอีกด้วย (อุดม บัวศรี. 2540 : 111)

2.2 นโยบายในการแก้ไขปัญหาและกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.2.1 นโยบายและกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของต่างประเทศ

แม้ว่าสุราจะมีประโยชน์ต่อสังคมบ้างในด้านเศรษฐกิจ แต่สุราไม่อาจจัดได้ว่าเป็นสินค้าแบบทั่วไป เพราะผลเสียและค่าใช้จ่ายที่ตามมาจากการบริโภคสุรามีนานักวิชาการเห็นพ้องต้องกันว่า การจัดการกับปัญหาสุราควรเริ่มจากนโยบายสุราแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับสุขภาพของประชาชน (Bruun et al., 1975) และเนื่องจากการใช้สุราและยาเสพติดเกี่ยวข้องกับปัจจัยและโครงสร้างทางสังคมอย่างใกล้ชิดหลายประการ เช่น การว่างงาน, รายได้ต่ำ, การไร้ที่อยู่อาศัย (Loxley W. et al., 2005: 59-68) ดังนั้น การกำหนดนโยบายจึงต้องเป็นไปเพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยม การให้สุศึกษา การควบคุมพฤติกรรมที่ไม่ดีที่จะเกิดกับสังคม และเพื่อส่งเสริมให้เกิดสุขภาพที่ดีต่อประชาชน (Edwards et al., 1994) จากการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหลายประเทศพบว่ามุ่งเน้น การลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่ การลดปริมาณการดื่มของประชากรโดยรวม และการลดผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุรา เช่น อุบัติเหตุ ความรุนแรง ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น (บัณฑิต ศรไพศาล. 2549) ในจำนวน 117 ประเทศ หรือร้อยละ 86 ของสมาชิก

องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันคือ (Peter Anderson et al.. 2007 ; WHO. 2004)

1) การกำหนดนิยามที่ชัดเจนของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และคนที่ดื่ม (Definition of alcoholic beverages) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการกำหนดนโยบายหรือการบัญญัติข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ประเทศญี่ปุ่นกำหนดว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ร้อยละ 1 เป็นต้นไป (Susumu H. and Sachio M. 2005) มีประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การอนามัยโลก ถึงร้อยละ 67 กำหนดระดับของแอลกอฮอล์ในเลือดของคนขับรถไว้ที่ 0.6 g/L หรือต่ำกว่า (Legal BAC for driving of <0.6 g/L) (Peter Anderson et al.. 2007)

2) การกำหนดข้อจำกัดแก่กลุ่มที่ได้ผลประโยชน์จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Restriction on the availability of alcoholic beverages) การเปิดสถานที่จำหน่ายหรือดื่มสุรา ในหลายประเทศจำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตก่อน สถานที่ดังกล่าวต้องมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ผลการศึกษาในประเทศอังกฤษพบว่า การมีตำรวจใกล้บริเวณที่ดื่มสุราช่วยลดอาชญากรรมที่สัมพันธ์กับสุราลงได้ การให้บริการแก่ผู้ดื่มสุราอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น การไม่ขายสุราแก่เยาวชนหรือผู้ที่เมาสุรา การดูแลรักษาความปลอดภัยในบริเวณที่ดื่มสุราเป็นหน้าที่ของสถานบริการ มักต้องใช้กฎหมายบังคับเนื่องจากสถานบริการบางแห่งอาจไม่ทำตาม (Peter Anderson et al., 2007 ; WHO. 2004)

3) การกำหนดอายุที่เหมาะสมสำหรับผู้ดื่มที่ถูกกฎหมายให้ต่ำที่สุด (Minimum legal drinking age) ในประเทศญี่ปุ่น ห้ามขายแก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี (Susumu H. and Sachio M., 2005) สามในสี่ของประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การอนามัยโลก มีกฎหมายการจำกัดอายุสำหรับผู้ซื้อไว้ที่ 18 ปี (Peter Anderson et al.. 2007; WHO. 2004)

4) การบัญญัติกฎหมายที่เมาแล้วขับ (Drunk driving legislation) การห้ามคนดื่มแล้วขับ และสุ่มตรวจลมหายใจ (random breath testing, RBT) ตรวจระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ วิธีนี้มีประสิทธิผลในระยะยาว สามารถลดอุบัติเหตุที่สัมพันธ์กับสุราได้อย่างยั่งยืน ลดการเสียชีวิตบนถนน ลดอุบัติเหตุทางจราจรในวัยรุ่นได้ ประเทศที่นิยมใช้รูปแบบนี้ได้แก่ ออสเตรเลีย อังกฤษ เป็นต้น (Babor et.. 2003) สำหรับการยึดใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะ ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่ลดการดื่มแล้วขับได้บ้าง แต่หลักฐานทางวิชาการแสดงให้เห็นว่าร้อยละ 70 ของผู้ที่ถูกยึดใบอนุญาตยังคงขับขี้อยู่เพราะโอกาสที่จะถูกจับได้นั้นน้อยมาก (Loxley W. et al.. 2005 : 59-68)

5) การกำหนดมาตรการด้านราคาและการจัดเก็บภาษี (Price and Taxation) เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า การเพิ่มราคาสุรามักนำไปสู่การลดการดื่มสุราของประชาชน (Gruenewald PJet al. 2006) แต่การขึ้นภาษีไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะการขึ้นและคิดภาษีตามปริมาณแอลกอฮอล์ รัฐบาลอาจขยายโครงการที่นำภาษีสุรามาใช้ทำประโยชน์ให้สังคม เช่น โครงการการมีชีวิตอยู่กับสุรา (Living with Alcohol Program) ของ Northern Territory ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งหักเงิน 5 เซนต์จากทุกๆ 1 ดื่มมาตรฐาน (standard drink) ไปสนับสนุนโครงการบำบัดรักษาผู้ติดสุรา ซึ่งช่วยลดอัตรา

การตายที่สัมพันธ์กับสุราลงได้ (Loxley W. et al.. 2005 ; 24:559-68) การใช้มาตรการทางภาษี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถลดการดื่มของกลุ่มที่มีรายได้น้อยได้ ในขณะที่เดียวกันรัฐมีรายไ้มากขึ้น (Edwards et.. 1994 ; WHO. 2004)

6) การสนับสนุนด้านการรณรงค์โฆษณาภัยของสุรา (Advertising and sponsorship) ในการเปรียบเทียบข้อมูลของ 17 ประเทศซึ่งมีบางประเทศที่อนุญาตและบางประเทศไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาสุรา ประเทศที่ไม่อนุญาตให้โฆษณาสุรามีการบริโภคสุราน้อยกว่าราวร้อยละ 16 และการเสียชีวิตบนท้องถนนน้อยกว่าราวร้อยละ 10 (Peter Anderson et al.. 2007 ; WHO. 2004)

7) การลดผลกระทบจากสุราต่อสิ่งแวดล้อม (Alcohol-free environment) การลดการเข้าถึงสุรา ในด้านความหนาแน่นของจุดขาย, จำนวนชั่วโมงขาย, การขายให้ผู้เยาว์ เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ช่วยลดการบริโภคและปัญหาที่สัมพันธ์กับสุราลงได้ มีหลักฐานแสดงให้เห็นแล้วว่า การเพิ่มชั่วโมงการจำหน่ายสุราสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของปัญหาที่สัมพันธ์กับสุรา ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา กลุ่มเสรีนิยมรุ่นใหม่ (neo-liberalism) ได้พยายามที่จะลดความเข้มแข็งของนโยบายรัฐต่อแอลกอฮอล์ด้วยการเรียกร้องให้ปล่อยให้มีการทำตลาดของสุราแบบเสรี จนเกิดนโยบายการแข่งขันแห่งชาติ (National Competition Policy) ในปี ค.ศ. 1995 ส่งผลกระทบต่อนโยบายสุราโดยเฉพาะการจำกัดจำนวนสถานที่, เวลา และปริมาณของสุราที่ขาย ของหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย (Loxley W. et al., 2005:59-68; WHO. 2004)

2.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการหรือกฎหมายในการแก้ไขปัญหาจาก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับนานาชาติ

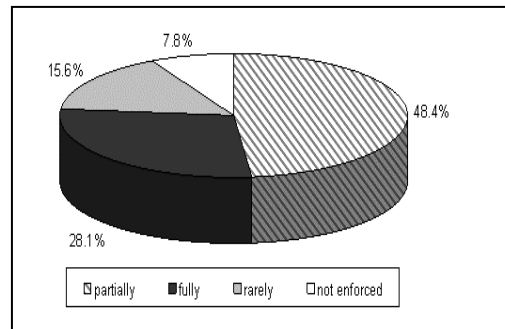
จากการศึกษาขององค์การอนามัยโลกในการเปรียบเทียบการดำเนินมาตรการต่างๆของ ประเทศสมาชิก จำนวน 118 ประเทศ โดยแบ่งตามพื้นที่ ได้ 6 ภูมิภาค ดังนี้

- 1) พื้นที่แอฟริกัน (The Africa Region : AFR) จำนวน 46 ประเทศ
- 2) พื้นที่อเมริกา (The Region of America: AMR) จำนวน 35 ประเทศ
- 3) พื้นที่แถบเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก (The Eastern Mediterranean Region: EMR) จำนวน 21 ประเทศ
- 4) พื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South-East Asian Region: SEAR) จำนวน 5 ประเทศ
- 5) พื้นที่ในแถบยุโรป (Europe Region: EUR) จำนวน 52 ประเทศ
- 6) พื้นที่แปซิฟิกตะวันตก (Western Pacific Region: WPR) จำนวน 27 ประเทศ

เมื่อศึกษาถึงระดับการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการต่างๆ เช่น มาตรการด้านราคาและ ภาษี มาตรการจำกัดสถานที่ดื่ม จำกัดเวลาจำหน่าย จำกัดอายุผู้ซื้อ/ผู้ดื่ม ควบคุมการโฆษณา เป็นต้น จากจำนวน 118 ประเทศ เพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พบว่า มีระดับของการปฏิบัติที่แตกต่างกัน คือ ส่วนมากร้อยละ 48 มีการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการที่เข้มงวดเป็นบางส่วน ร้อยละ 28 มีการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการที่เข้มงวด ร้อยละ 15.6 มีการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการในระดับน้อย และร้อยละ 7.8 ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการใดๆเลย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. 2549; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549 ; WHO. 2004) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระดับของการบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศต่าง ๆ ในระดับโลก

ที่มา : WHO. 2004

ในจำนวน 118 ประเทศของสมาชิกองค์การอนามัยโลก มีร้อยละ 86.0 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านต่าง ๆ แต่มีการดำเนินการในอัตราส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละมาตรการ ตามตารางที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบการใช้มาตรการหรือกฎหมายแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับนานาชาติโดยจำแนกตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ได้ดังนี้

1) มาตรการควบคุมการผลิต ช่องทางการจำหน่ายสุรา

เพื่อเป็นการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการกำหนดกฎหมายและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดื่ม การจำหน่ายและการบริการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่

-การใช้ยุทธวิธีในการผูกขาด (Monopolies) การผลิต การขาย ซึ่งร้อยละ 15 ของประเทศทั่วโลกใช้วิธีนี้ โดยประเทศในภูมิภาคยุโรป ใช้วิธีนี้มากถึงร้อยละ 19.0

-การใช้วิธีการขออนุญาต(Licenses) โดยการยกเลิก การระงับใบอนุญาต การติดตามและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อจำกัด ควบคุมให้มีความเหมาะสม พบว่ามีประเทศต่างๆมากถึง ร้อยละ 73 ใช้วิธีนี้ โดยประเทศในภูมิภาคอเมริกาใช้มากถึงร้อยละ 88.0

-มี 13 ประเทศ (ร้อยละ 11.9) ที่รัฐบาลไม่ห้ามการขาย และส่วนมากร้อยละ 23.8 เป็นประเทศในภูมิภาคยุโรป ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่างๆของระดับนานาชาติ(118 ประเทศ)

กฎหมาย/มาตรการ	ผลการดำเนินการทั่วโลก	ตัวอย่างประเทศ/วิธีการปฏิบัติการ
1. มาตรการลดอุปทาน -ด้านราคาและภาษี -จำกัดการเข้าถึง/การซื้อ (จำกัดอายุ เวลา สถานที่)	-60.9% จำกัดสถานที่ -27.5% จำกัดวัน -47.3% จำกัดเวลา -76% จำกัดอายุ	-ร้อยละ 72.2 ของประเทศทั่วโลกห้ามดื่มในสถานศึกษา -มี 8 ประเทศที่จำกัดอายุที่ 21 ปี(ซิลิเบลาลูส อียิปต์ ยูเครน ซามัว ฮอนดูรัส หมู่เกาะโซโลมอน บางรัฐของสหรัฐอเมริกา) -มี 5 ประเทศที่จำกัดอายุที่ 20 ปี(ไอซ์แลนด์ ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน) -ส่วนใหญ่จำกัดที่ 18 ปี เช่น รัสเซีย อังกฤษ เป็นต้น -มี 15 ประเทศที่ไม่ค่อยเข้มงวด กำหนดอายุอายุขั้นต่ำไว้เพียง 16 ปี(ฝรั่งเศส เบลเยียม อิตาลี แคมเบีย แทนซาเนีย เป็นต้น
2. มาตรการลดอุปสงค์ -จำกัดการโฆษณา -รณรงค์/ให้ความรู้ -ควบคุมโดยชุมชน	มี 10 ประเทศที่ห้ามการโฆษณาโดยสิ้นเชิง	-Algeria,Egypt,Eritea,Jordan,Islamic Republic of Iran,Equatorial Guinea, India,Nigeria ,Iceland ,Norway
3. มาตรการลดผลกระทบ -ควบคุมพฤติกรรม -เมาแล้วขับ	- 70% ใช้กฎหมายเมาแล้วขับ ตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือด	-ออสเตรเลีย อังกฤษ ยึดใบอนุญาตขับขี่ เป็นต้น

ที่มา : บัณฑิต ศรไพศาล. 2550; Peter Anderson et al., 2007; WHO. 2004

ตารางที่ 2 การผูกขาดของรัฐและระบบการอนุญาตในการขาย

WHO Region	Monopolies	Licenses	No restriction
AFR	13.6(n=3)	81.8(n=18)	4.5 (n=1)
AMR	8.0 (n=2)	88.0 (n=22)	4.0 (n=1)
EUR	19.0(n=8)	57.1(n=24)	23.8(n=10)
SEAR + WPR	15.0(n=3)	80.0(n=16)	5.0 (n=1)
Total	14.7(n= 16)	73.4(n=80)	11.9(n=13)

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. 2548; บัณฑิต ศรไพศาล. 2550

2) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อจำกัดการจำหน่ายแบบ Off-premise retail sale

มาตรการเสริมโดยการตรวจสอบแหล่งที่ขาย การจำกัดพื้นที่ขายที่แน่นอน การจำกัดวัน เวลาในการจำหน่าย ของแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน คือ การใช้มาตรการอย่างเข้มข้นครอบคลุมพื้นที่ส่วนมากเป็นประเทศในแถบยุโรป และเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก (ร้อยละ 26.53) ส่วนประเทศในแถบแอฟริกา ร้อยละ 52.17 ยังไม่มีการใช้มาตรการจำกัดการจำหน่ายแบบ Off-premise retail salesรายละเอียดยตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการขายแบบ Off-premise retail sale

WHO Region	Fully	Partial restrictions	Rarely	Not applicable
AFR	4.35(n=1)	13.04(n=3)	30.43 (n=7)	52.17 (n=12)
AMR	11.54 (n=3)	61.54 (n=16)	15.38 (n=4)	11.54 (n=3)
EUR + EMR	26.53(n=13)	26.53(n=13)	8.16(n=4)	38.78(n=19)
SEAR + WPR	10.0(n=2)	30.0(n=6)	20.0 (n=4)	40.0 (n=8)
Total	16.10(n=19)	32.20(n=38)	16.10(n=19)	35.59(n=42)

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุนทร พงศ์พิชญ์. 2548; บัณฑิต ศรไพศาล. 2550

3) การใช้กฎหมายห้ามดื่มในอาคารสถานที่และบริเวณที่สาธารณะ

ได้แก่การจำกัดในสถานที่ดูแลสุขภาพ สถานศึกษา สถานีขนส่งสาธารณะ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน และสถานที่ทำงาน ของแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน คือส่วนมากจะจำกัดแบบเข้มงวดในสถานศึกษาและสถานที่ดูแลสุขภาพ (ร้อยละ 54.8-58.3) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การใช้กฎหมายห้ามดื่มในอาคารสถานที่และบริเวณที่สาธารณะ

สถานที่ห้าม	ระดับของการบังคับใช้กฎหมาย				
	Fully	Partial restrictions	Local or voluntary	No restrictions	Note
Educational buildings (n=112)	58.3	13.9	20	7.8	
Health care establishments (n=112)	54.8	13	22.6	9.6	
Government offices (n=112)	47.8	16.5	23.5	12.2	
Workplaces (n=112)	47.0	15.7	27	10.4	
Public transport (n=110)	45.1	19.5	13.3	22.1	
Sporting events (n=111)	26.3	26.3	22.8	23.7	
Parks, streets etc. (n=112)	24.3	15.7	18.3	41.7	
Leisure events (e.g. concerts) (n=111)	15.8	21.9	19.3	43	

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุนทร พงศ์พิชญ์. 2548; บัณฑิต ศรไพศาล. 2550

ตารางที่ 5 การห้ามดื่มบริเวณสวนสาธารณะและถนน (Restrictions on alcohol consumption in parks and streets)

WHO Region	Ban	Partial restrictions	Local or voluntary	No restrictions
AFR (n=26)	23.1	19.2	11.5	46.2

AMR (n=26)	48.0	8.0	12.0	32.0
EUR (n=42)	9.5	19.0	31.0	40.5
SEAR/WPR (n=19)	21.1	15.8	10.5	52.6

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุนน พฤตภิญโญ. 2548; บัญญัติ ศรีไพศาล. 2550

4) การใช้มาตรการหรือกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับภาษีสุรา

ขั้นตอนการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจจัดเก็บได้ในหลายระดับตั้งแต่ผู้ผลิต การขายส่งหรือการขายปลีก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นำเข้ามักถูกเก็บภาษีในอัตราที่แพงกว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตภายในประเทศ แต่นโยบายการตั้งกำแพงภาษีนี้กำลังจะถูกกดดันด้วยระบบตลาดการค้าเสรี ภาษีอาจถูกจัดเก็บในลักษณะของภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีการค้าตามปกติ หรือเก็บตามปริมาณแอลกอฮอล์ที่ผสมในเครื่องดื่มหรือตามราคาขายปลีก โดยปกติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลั่นมักถูกเก็บภาษีในอัตราที่สูงกว่าเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์น้อย บางประเทศเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในท้องถิ่นในอัตราต่ำ หรือแม้กระทั่งไม่เก็บภาษีเลย เช่น ประเทศออสเตรเลีย ที่มีการผลิตไวน์เป็นหลัก

ภาษีสุราระทบต่อราคา ซึ่งมีอิทธิพลต่อระดับการดื่ม (Taxation affecting price) อัตราภาษีที่แตกต่างกันเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการทำให้การดื่มสมดุลได้ ผลการวิเคราะห์การใช้มาตรการภาษีสุรากับแนวโน้มของราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละภูมิภาค ส่วนมากมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 42.25 ของประเทศทั่วโลก) รายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การใช้มาตรการภาษีสุรากับแนวโน้มของราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

WHO Region	Stable	Increase	Decrease	ไม่มีข้อมูล
AFR (n=26)	26.92(n=7)	59.43 (n=16)	3.37 (n=2)	(n=1)
AMR (n=26)	23.08 (n=6)	65.00 (n=15)	6.15 (n=4)	(n=1)
EUR (n=42)	28.57 (n=12)	38.50 (n=11)	44.16 (n=17)	(n=2)
SEAR/WPR (n=19)	31.58 (n=6)	25.33 (n=8)	15.79 (n=4)	(n=1)
Total(n=113)	27.43 (n=31)	44.25 (n=50)	23.89 (n=27)	(n=5)

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุนน พฤตภิญโญ. 2548; บัญญัติ ศรีไพศาล. 2550

5) การใช้มาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ได้แก่ มาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และป้ายโฆษณา ผลการวิเคราะห์การใช้มาตรการมาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละภูมิภาค พบว่า กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิก ใช้มาตรการห้ามโฆษณามากกว่า

พื้นที่ภูมิภาคอื่น (คือใช้มาตรการห้ามโฆษณาอย่างเต็มที่ถึงร้อยละ 31.58 ของประเทศในพื้นที่) รายละเอียดตามตารางที่ 6

ตารางที่ 7 การใช้มาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และป้ายโฆษณา(n=115 ประเทศ)

WHO Region	BAN	Partial	Volunt	Not applicable
AFR (n=26)	11.11 (n=3)	18.52 (n=5)	11.11 (n=3)	59.26 (n=16)
AFR (n=26)	3.85 (n=1)	53.85 (n=14)	7.69 (n=2)	34.62 (n=9)
EUR (n=42)	16.67 (n=7)	26.19 (n=11)	16.67 (n=7)	40.48 (n=17)
SEAR/WPR (n=19)	31.58 (n=6)	15.79 (n=3)	15.79 (n=3)	42.11 (n=8)
Total	15.04 (n=17)	29.20 (n=33)	13.27 (n=15)	44.25 (n=50)

ที่มา : WHO. 2004; ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. 2548; บัญญัติ ศรีไพศาล. 2550

2.3 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศ

การศึกษานโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของต่างประเทศทำให้ทราบนโยบายหลายด้านแต่จะเห็นได้ว่า นโยบายดังกล่าวก็สามารถนำไปใช้ในประเทศไทยได้ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ด้วยบริบทที่ต่างกันหลาย ๆ ด้าน เช่น รายได้ประชากร, การศึกษา, วัฒนธรรม, ระบบยุติธรรม การนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทยอาจมีความยุ่งยากมากกว่า อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่พัฒนานโยบายสุราไปในทิศทางดังกล่าวน่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยไม่มากก็น้อยในอนาคต แต่การดำเนินการตามนโยบายสุรา ไม่อาจสำเร็จได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐบาลนั้นมีการพัฒนาการจากการเน้นหนักการกำหนดนโยบายเพื่อประโยชน์ของรัฐ พัฒนาเป็นการเน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมอุปทาน และควบคุมผลกระทบอุบัติเหตุจราจร และปัจจุบันเน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม (บัญญัติ ศรีไพศาล. 2549) มาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมของไทย ได้แก่ 1) มาตรการด้านภาษีและการควบคุมราคา ด้วยการปรับเพดานภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ 2) ด้านการควบคุมการผลิตจำหน่ายและการปรับเปลี่ยนบริบทการดื่ม เพื่อควบคุมการเข้าถึงได้ง่าย เพราะพบว่าคนไทยสามารถหาซื้อสุราได้ภายในเวลา 7.5 นาที (นิพนธ์ พัวพงศกร. 2548) ด้วยการห้ามขายสุราในระยะ 500 เมตรจากสถานศึกษาและศาสนสถาน เป็นต้น 3) ด้านการควบคุมพฤติกรรมผู้ดื่ม เช่น ประกาศพื้นที่ห้ามดื่มสุรา ได้แก่ สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถานศึกษา เป็นต้น (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. 2549) 4) ด้านการควบคุมการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

และเพิ่มข้อห้ามในฉลาก (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2549) 5) การให้ความรู้รณรงค์โน้มน้าว โดยผ่านองค์เครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายงดเหล้า มูลนิธิเมาไม่ขับ สมาคมหมออนามัย เป็นต้น 6) ด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยจากแอลกอฮอล์ ด้วยการพัฒนาคุณภาพบริการระบบส่งต่ออย่างมีคุณภาพเชื่อมโยงสถานบริการทุติยภูมิและตติยภูมิ เป็นต้น 7) ด้านการพัฒนาและบังคับการใช้กฎหมาย ด้วยการผลักดันกระแสสังคม ส่งเสริม พัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย เป็นต้น (สมาน พุตระกูล. 2548)

2.3.1 วิวัฒนาการแนวคิดการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับสุราของไทย

นโยบายการควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทยมีการกำหนดขึ้นและเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามสถานการณ์เรื่อยมา เป็นการสะท้อนถึงพัฒนาการของสังคมไทยและการแก้ไขปัญหาอันเกี่ยวเนื่องจากสุรา โดยมีวิวัฒนาการนโยบายการควบคุมปัญหาสุรา ที่แยกตามแนวคิดหลักได้สามแนวคิด คือ แนวคิดแรก เน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายเพื่อประโยชน์ของรัฐ แนวคิดที่สอง เริ่มเน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมอุปทาน และควบคุมผลกระทบอุบัติเหตุจราจร แนวคิดที่สาม เน้นเป้าหมายการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม (บัณฑิต ศรีไพศาล. 2549) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดการกำหนดนโยบายเพื่อประโยชน์ของรัฐ

รัฐหารายได้จากการดำเนินธุรกิจสุราด้วยวิธีการผูกขาดเอง เพราะอดีตรัฐปล่อยให้มีการบริโภคและผลิตสุราโดยเสรี ไม่ได้แทรกแซงแต่อย่างใด ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงยุคปัจจุบันที่รัฐใช้กฎหมาย พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. 2469 และ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งมีการปรับปรุงอัตราภาษีตามสภาพเศรษฐกิจในแต่ละยุคสมัย เพื่อการจัดเก็บภาษีศุลกากรสำหรับสุรานำเข้าและการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับสุราทุกประเภท (ฌัฐกิตต์ ธรรมเจริญ. 2543 : 51) รัฐบาลเปิดเสรีการผลิตสุราอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543 เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและปรับลดภาษีสุราเพื่อสนับสนุนการค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และจัดให้กรมสรรพสามิตให้บริการในจุดเดียว (One Stop Service) ในการอนุญาตการผลิตและจำหน่ายสุราพื้นบ้าน (บัณฑิต ศรีไพศาล. 2549)

2) แนวคิดของการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเบื้องต้น(พ.ศ. 2504-2543)

รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการจำกัดด้านอุปทานสุราเป็นครั้งแรกโดยสะท้อนได้จากการจำกัดเวลาขาย ออกตามความใน พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 กำหนดให้ผู้ได้รับการอนุญาตจำหน่ายปลีกสุรา(จำหน่ายครั้งละต่ำกว่า 10 ลิตร) ที่ไม่ใช้การจำหน่ายเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขายจำหน่ายได้เฉพาะเวลา 11.00-14.00 น. และเวลา 17.00-02.00 น. ของวันถัดไป (กฎกระทรวงการคลัง. 2504) ต่อมา มีการจำกัดเพิ่มขึ้นโดยให้จำหน่ายได้เฉพาะเวลา 11.00-14.00 น.

และเวลา 17.00-24.00 น. (ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 253. 2515) มีการห้ามจำหน่ายสุราแก่ผู้ที่มีเมานเมาสุราจนประพฤตินุ้ยวายหรือ ครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่างเวลาที่กำหนด (พ.ร.บ.สถานบริการ. 2509) นอกจากนั้นยังกำหนดไม่ให้ผู้ขับขีรถขณะเมาสุรา เพื่อสนับสนุนการควบคุมปัญหาอุบัติเหตุจราจรจากการเมาสุรา เริ่มใช้เมื่อปี 2522 (พ.ร.บ.จราจรทางบก. 2522 ; พ.ร.บ.ขนส่งทางบก. 2522) และกำหนดให้มีการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดที่ผิดกฎหมาย เป็น 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 16. 2537) ได้มีการกำหนดให้ติดฉลากคำเตือนบนผลิตภัณฑ์สุราขึ้น (ประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 177. 2540) จะเห็นว่ารัฐบาลในช่วงนี้เริ่มมีนโยบายเพื่อควบคุมปัญหาสุราในเบื้องต้น แต่ยังไม่รอบด้าน ออกนโยบายยังไม่ถี่มากนัก การบังคับใช้ยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร (บัณฑิต ศรีไพศาล. 2549)

3) แนวคิดของการกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม (พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน)

ในช่วงนี้มีปรากฏการณ์ทางสังคมหลายประการที่เป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการกำหนดนโยบายในลักษณะควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม ได้แก่ การมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ฉบับร่างโดยประชาชน ซึ่งเน้นความสำคัญของประชาชนเป็นเป้าหมายในการพัฒนา รัฐบาลมีเสถียรภาพออกกฎหมายหรือนโยบายและมาตรการต่างๆสามารถทำได้ในปริมาณที่มากและรวดเร็ว อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การกำหนดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งได้รับงบประมาณจากเงินทุน 2% ของภาษีสุราและบุหรี่ เพื่อดำเนินการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรภาคีต่างๆในการดำเนินงานเพื่อสร้างสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวมในการดำเนินการรณรงค์โครงการสำคัญๆที่สร้างกระแสการลด ละ เลิกดื่มสุราในสังคมไทยกว้างขวาง ได้แก่ โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา กฐินปลอดเหล้า ปีใหม่ไร้แอลกอฮอล์ ประเพณีสงกรานต์ปลอดเหล้า วัยมันส์...รู้ทันแอลกอฮอล์ และ รับน้องปลอดเหล้า เป็นต้น เกิดกระแสการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศไทย ส่งผลให้มีการออกกฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่างๆหลายมาตรการในระยะเวลาสั้นๆ (บัณฑิต ศรีไพศาล. 2549) ดังนี้

-นโยบายการจำกัดอายุผู้ซื้อและผู้ดื่มสุราไม่ให้ต่ำกว่า 18 ปี (พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก. 2546)

-นโยบายจำกัดการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย กำหนดให้ห้ามโฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์ในช่วงเวลา 05.00-22.00 น. และให้โฆษณาได้เฉพาะด้านภาพลักษณ์องค์กรโดยไม่ชักชวนให้ซื้อในเวลา 22.00 – 05.00 น. (ประกาศกรมประชาสัมพันธ์. 2546) และกำหนดให้การโฆษณาป้ายกลางแจ้งต้องระบุค่าเตือน (ประกาศ คณะกรรมการอาหารและยา ฉบับที่ 2 . 2548)

-นโยบายจำกัดสถานที่จำหน่าย กำหนดห้ามจำหน่ายสุราในสถานศึกษา ศาสนสถาน (มติ ค.ร.ม.. 2547)

ถึงแม้ว่ากระบวนการขับเคลื่อนหรือการวิวัฒนาการเชิงนโยบาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ผลักดันโดยรัฐบาล เอกชน องค์กรต่างๆ จะได้ผลตามที่ปรากฏข้างต้นแล้ว ก็ตาม จุดอ่อนในการดำเนินตามแนวนโยบายและปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ยังพบว่าขาดความ ต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการเคลื่อนไหวเชิงผลกระทบ ขาดการพัฒนาระบบเฝ้า ระวังการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีการเลียงกฎหมายของภาคธุรกิจ (ปารีชาต สถาปิตานนท์. 2549)

2.4 วิวัฒนาการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การศึกษาถึงวิวัฒนาการของกฎหมายทำให้เราทราบถึงโครงสร้างการปกครองในสมัย ต่างๆ ว่ากษัตริย์หรือผู้ปกครองบ้านเมืองมีการแบ่งการปกครองอย่างไรบ้าง ทราบถึงอารยธรรม ทางกฎหมายสมัยต่างๆ เนื่องจากเป็นข้อบัญญัติบังคับของคนในแต่ละยุคแต่ละสมัย ทราบถึงการ เปลี่ยนแปลงของกฎหมายจากการเปรียบเทียบกฎหมายในแต่ละสมัย และทำให้ทราบถึงแก่นที่มา ของกฎหมาย ระบบกฎหมายของโลกนั้น มีอยู่ทั้งหมด 16 ระบบ ชาวอียิปต์เป็นชาติแรกที่ได้ วางรากฐานของกฎหมายที่สำคัญไว้ เมื่อ 4,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช ในช่วงต้นคริสต์ศักราชที่ 20 ถึง ปัจจุบัน มีการรวมระบบกฎหมายเหลือ 3 ระบบที่สำคัญและใช้กันทั่วโลก คือ ระบบกฎหมายโรมัน (Roman Law or Civil Law or Civil Roman Law) ระบบกฎหมายจารีตประเพณี(The Anglo American Law or Common Law) และระบบกฎหมายอิสลาม(Islamic System) สำหรับต้นแบบ ของกฎหมายไทยในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการมาจากหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง(สวัสดี ศรลัมภ์. 2517; อัญญา ชูบำรุง. 2532 : 21-52) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นับตั้งแต่สมัยโบราณตามที่มีปรากฏเป็นหลักฐานทางวรรณคดีและเรียงลำดับตามยุคสมัย ดังนี้

1) กฎหมายในสมัยกรุงสุโขทัย

กฎหมายสำคัญที่เป็นฉบับเก่าแก่ควบคู่กับหลักศิลาจารึกของพ่อขุน รามคำแหง คือ กฎหมายพระเจ้ามังราย หรือ มังรายศาสตร์ ที่บัญญัติขึ้นในสมัยพระเจ้ามังราย กษัตริย์ของลานนา ซึ่งทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 1835 โดยนำกฎในธรรมศาสตร์ ใน ศาสนาพราหมณ์และฮินดูของชาวอินเดีย ที่กษัตริย์อินเดียจะต้องเรียนรู้ธรรม คือศึกษาธรรมศาสตร์ แล้วใช้ในการตัดสินคดี ปรากฏเป็นที่มาของกฎหมายไทยในปัจจุบัน(ประเสริฐ ณ นคร. 2512 : 7) มีมาตราที่กล่าวเกี่ยวกับสุรา ดังนี้

กรณีที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิต เช่น ญาติพี่น้องหรือแขกมาเยี่ยมเยียนที่บ้านแล้วกิน เหล้า ต้องให้อนค้ำที่บ้านและมีเพื่อนบ้านเป็นพยาน ถ้าไม่อนค้ำเจ้าของเรือนต้องนำส่งกลับ บ้าน หากไม่ไปส่งและเกิดเสียชีวิตระหว่างทาง เจ้าของเรือนต้องรับผิดชอบชดใช้ ถ้าผู้ไปส่งเสียชีวิตผู้ ฆาตกรรมต้องชดใช้เป็นเงิน ยกเว้นผู้ฆาตกรรมบอกให้ผู้ไปส่งอนค้ำแต่ไม่ยอมอนค้ำ ดังข้อความว่า “มาตรา ๑ พี่น้องเยี่ยมกันกินเหล้า ให้เจ้าเรือนไปส่ง หากไม่ไปส่งและไม่ให้อนค้ำ ญาตินั้นก็กลับไปถูกฆ่าตาย

ระหว่างทาง ให้เจ้าของเหล้าชดใช้เงิน ๑๑๐ เงิน มิเจ้าเหล้าบอกให้นอนค้าง แต่ไม่ยอมนอน ให้บอกเพื่อนบ้านให้เป็นพยาน ถ้ามันไปถูกฆ่าตายระหว่างทาง ก็เลิกแล้วกันไป อย่าว่าอะไรแก่เจ้าเหล้า มิเจ้าเหล้าไปส่งผู้มาถึงเรือน เจ้าเรือนผู้เฒ่าไม่บอกให้นอนค้าง เจ้าเหล้ามาถูกฆ่าตายกลางทาง ให้ผู้เฒ่าชดใช้เงิน ๑๑๐ เงิน ผู้เฒ่าบอกให้นอนค้างแล้ว ไม่ยอมนอน มาถูกฆ่าตายกลางทาง อย่าว่าอะไรแก่ผู้เฒ่า มาตรา ๑ เจ้าเรือนไม่ได้เรียกร้อง แต่ไปกินเหล้าที่เรือนท่านเองก็ดี หรือเจ้าเรือนเชิญมากินเหล้าก็ดี ช่วยท่านทำงานแล้วเลี้ยงเหล้าก็ดี ตกค่าบอกให้นอนค้าง ถ้าไม่ยอมนอน ก็ต้องไปส่งหากไม่ไปส่ง เพื่อถูกฆ่าตาย ให้ใช้ค่า ๓๓๐ เงิน มิไปส่งถึงเรือนแล้ว ผู้เฒ่าไม่บังคับให้นอนค้าง หรือบอกแล้วแต่ไม่ยอมนอน ผู้เลี้ยงเหล้าถูกฆ่าตายกลางทาง อย่าว่าอะไรแก่ผู้เฒ่า มาตรา ๑ คนกินเหล้าในเรือนท่านจนถึงค่ามาก ก็เป็นความผิดของเจ้าเหล้า มิเจ้าเหล้าไม่พาไปส่งบ้าน ท่านฆ่ามันตาย ให้เจ้าเหล้าชดใช้ค่า ๓๓๐ เงิน มิเชิญใจให้ใช้ ๒๒๐ เงิน หรือ ๑๑๐ เงิน การกินเหล้า ถ้ากินแต่เวลากลางวัน ก็ไม่มีความผิดแก่เจ้าเหล้าแล” (ประเสริฐ ณ นคร. 2512 : 69-70)

กรณีเกี่ยวกับเรื่องชู้สาว เช่น ผู้เป็นพ่อสื่อให้คนอื่นเป็นชู้กัน หรือมีการมอมเหล้าเพื่อให้เกิดการโต้เสียกัน ต้องชดใช้ค่าเสียหาย “มาตรา ๑ ผู้ใดเป็นสื่อให้แก่เมียท่าน.....อย่างหนึ่งมอมเหล้ามอมยาเขาทั้งสอง เช่นนี้เรียกว่าสื่อชู้ให้แก่มัน มิชู้ผู้หญิงผู้ชายชอบกันมาก่อน ผู้ใช้ (คือมอมเหล้า) ไม่รู้ ก็ไม่เป็นเรื่อง เพียงแต่ให้สั่งสอนมันเถิด แต่ถ้ารู้ว่าเขาทั้งสองรักกันมาก่อน มันไม่กลัวโทษกลัวผิดและเป็นสื่อคนหนึ่ง ให้ไหม ๑๑,๐๐๐ เบี้ย มิมอมเหล้า ๒ ที่ ๓ ที่ ให้ไหม ๓๓,๐๐๐ เบี้ย...”(ประเสริฐ ณ นคร. 2512 : 90)

2) กฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยานั้นได้รับอิทธิพลทางด้านการปกครองกฎหมายจารีต ประเพณี สังคมเศรษฐกิจ มาจากมอญและขอมโดยตรง มีการติดต่อสัมพันธ์ กับต่างประเทศอย่างกว้างขวางจึงเปลี่ยนแปลงจากแบบพ่อปกครองลูกไปเป็น "ปกครองโดยอำนาจรัฐ" มีการจัดระบบ เข้มงวดกวัดขันมากยิ่งขึ้น เมื่อพระเจ้าอู่ทองสถาปนาราชธานีศรีอยุธยาได้สำเร็จในปีพุทธศักราช 1893 ทรงประกาศใช้กฎหมายของกรุงศรีอยุธยาทันที กฎหมายฉบับแรกคือ กฎหมายลักษณะพยาน พ.ศ.1894 มีข้อบัญญัติในหมวดการทะเลาะวิวาท ซึ่งต้องหาพยาน ถ้าเกิดในที่เสพสุราก็ให้คนที่ดื่มด้วยกัน เป็นพยาน “มาตราหนึ่ง.... ถ้าเกิดวิวาทกันในที่เสพสุรา ผู้เสพสุราเปนพยาน..” (กรมศิลปากร. 2521: 13) และมีกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ.1903 ในหมวดที่มีพระราชบัญญัติแต่งตั้งให้แก่อธิบดี ที่ต้องพิจารณาคดีโจร ต้องเป็นผู้ที่มีศีล ไม่ดื่มสุรา “อนึ่งมีพระราชบัญญัติไว้แก่อธิบดี ครั้นครบาลผู้บริหารพิจารณาบันดาความโจรทั้งปวงไซ้ จงมีใจซื่อตรงคงในเบญจะศีล ๕ คืออย่าให้ฆ่าสัตว์ อย่ากำหนดในทรัพย์ท่าน อย่าทำทุราจารหลวงประเวณี อย่ากล่าววาจะจิมุชวาท จง ปราศจากสุรบา...” และหมวดที่ว่าด้วยความผิดกรณีเจ้าบ้านทำร้ายคนเมาที่บุกรุกบ้านคนอื่นไม่รู้ว่าเป็นดีหรือร้าย เจ้าบ้านไม่มีความผิด “มาตราหนึ่ง คนตีคบคนกินเล่าเมามายหมิรู้จักผิด ชอบ เข้ารั้ว บ้านท่าน

ผิดเวลา ท่านหมิรู้ว่าคนร้ายคนดี ท่านไล่ฟันแทงต้องบาดเจ็บก็ตีถึงตายก็ดี ท่านว่าเปนก้ามของมันเอง ท่านหมิให้มีโทษแก่ผู้ฟันแทงเลย..” (กรมศิลปากร. 2521: 455) ครั้นเมื่อสมัยพระเจ้าปราสาททองได้มีกฎหมายให้เก็บ “อากรสุรา” จากผู้ผลิตและผู้ขาย ต่อมาสมัยพระนารายณ์มีการกำหนดพิกัตอากรสุรา แต่การเก็บอากรโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเองทำได้ไม่ทั่วถึง รายได้ไม่มากพอ ดังนั้นสมัยอยุธยาตอนปลายจึงเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้น คือให้เอกชนประมูลสิทธิผูกขาดในการเก็บอากรสุรา (ประกอบ โขประการ. 2513:116-117 ; พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

3) กฎหมายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น นับตั้งแต่รัชกาลที่ 1-3 ประเทศไทยได้รับความพินาศจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 บรรดาตัวบทกฎหมายในสมัยกรุงเก่าได้ถูกพม่าเผาทำลายเกือบหมดสิ้น ดังนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีจึงใช้ตัวบทกฎหมายดั้งเดิม จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงมีพระบรมราชโองการให้ทำการชำระสะสางบรรดาตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่แล้ว ประกาศใช้ใหม่เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง" อันนับเป็นประมวลกฎหมาย ฉบับแรกของไทย เมื่อปี พ.ศ. 2347 ในกฎหมายตราสามดวงได้มีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับสุราที่คล้ายกับสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีห้ามในกฎหมายเทียรบาล มิให้กินเหล้าในเขตพระราชวัง และมีโทษอย่างหนัก “อนึ่งถ้าคบกันกินเหล้าในพระราชวัง ให้ตม้แล้วให้ร้อนตรอกปากแล้วให้จำไว้...” (กรมศิลปากร. 2521: 48) นอกจากนี้ในสมัยรัชกาลที่ 1 ยังมีการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 พ.ศ. 2329 ห้ามราษฎรต้มหรือกลั่นสุราโดยมิได้รับอนุญาต เพื่อเป็นการจัดเก็บรายได้ให้รัฐและปราบปรามสุราเถื่อน โดยให้เอกชนประมูลสิทธิขาดในการผลิต จำหน่าย การเก็บอากรสุราและการปราบปรามสุราเถื่อนแทนรัฐบาล มีการสร้างโรงต้มกลั่นสุราของรัฐบาลแห่งแรกขึ้น อากรสุราเป็นรายได้สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศตั้งแต่รัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา(ประกอบ โขประการ. 2513:116-117; พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

- ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงประกาศยกเลิกอากรฝิ่น เพราะทรงเห็นว่าฝิ่นเป็นสิ่งชั่วร้าย แม้เห็นโทษของสุราเช่นกัน แต่ทรงคงอากรสุราไว้เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แผ่นดิน นโยบายที่ถือว่ารายได้แผ่นดินสำคัญว่าการควบคุมการบริโภคสุราได้รับการสืบทอดในสมัยต่อมา พอถึงรัชกาลที่ 5 มีหลักฐานแล้วว่าใจกลางกรุงเทพฯ ร้านสุราและบ่อนการพนัน เป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ยากนัก ในรัชกาลนี้ การส่งเสริมอบายมุขเป็นนโยบายสำคัญเพราะต้องทำรายได้ให้แก่แผ่นดินและเพื่อตั้งแรงงานกุลีจีนไว้ในไทย ไม่ให้ไปเป็นแรงงานที่สิงคโปร์ โดยเปิดโอกาสให้กุลีจีนได้เล่นการพนันและบริโภคสุราอย่างเต็มที่ ในปี พ.ศ.2438 รายได้จากฝิ่น บ่อน เบี้ย สุรา หวย มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 50.64 ของรายได้แผ่นดิน (พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

- ในปลายรัชกาลที่ 6 ปี พ.ศ. 2452 รัฐบาลได้เริ่มใช้นโยบายใหม่ คือยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากร โดยรัฐทำการจัดเก็บภาษีสุราเอง เพราะเหตุว่าระยะหลัง นายอากรไม่ส่งเงินให้

รัฐตามจำนวนเงินที่ประมูลได้ โดยลดจาก 4.49 ล้านบาท ในปี 2447 เป็น 3.21 ล้านบาท ในปี 2451 (พระไพศาล วิสาโล. 2537) แต่ด้วยวิธีใหม่นี้ รัฐได้จัดเก็บภาษีสุราเป็นมณฑล โดยให้ สมุหเทศาภิบาลเป็นผู้อำนวยการทั้งด้านการจัดเก็บภาษีและ การออกใบอนุญาตต้มกลั่นสุรา ทางด้าน กระทรวงการคลังก็พยายามสนับสนุนการขาย ด้วยการให้รางวัลแก่ผู้ขายส่งที่ขายสุราเกินสัญญา และ ให้รางวัลแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านที่สามารถทำให้การขายสุราในท้องถิ่นประสบผล รวมทั้งสามารถปราบ สุราผิดกฎหมายได้ นอกจากนี้ยังมีนโยบายสนับสนุนให้ “บุคคลผู้มีใจกว้างขวางเป็นที่เคารพนับ ถือของผู้มีอิทธิพลตามท้องถิ่นต่างๆ” เข้ามาเป็นผู้รับอนุญาตต้มกลั่น เพื่อส่งเสริมการขายสุราของโรง กลั่นนั้นๆ และเพื่อปราบสุราเถื่อน ทำให้การจำหน่ายสุราแพร่ไปได้ไกลขึ้น ราษฎรซื้อสุราได้สะดวก ขึ้น ปรากฏว่าปีแรกสุราขายดีมาก บางมณฑลไม่พอขาย(พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

- ในสมัยราชกาลที่ 7 กรมสรรพสามิตได้เริ่มทำการผลิตในปี พ.ศ. 2470 ณ โรงงานบางยี่ขัน (ก่อนหน้าปี 2470 การผลิตสุราที่โรงงานบางยี่ขันดำเนินการโดยเอกชน มีกรมสรรพสามิตเป็นผู้ดูแล และจัดให้มีการประมูล) มียอดจำหน่ายสูงขึ้นเรื่อยๆตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การบริโภคสุราที่ผลิตโดยรัฐ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 9 ต่อปี(พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

- ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง แม้ประเทศอยู่ในภาวะไม่ปกติ แต่การบริโภคสุราไม่ลดลงเลย ในช่วงนี้เอง สุราแม่โขงซึ่งกรมสรรพสามิตเพิ่งผลิตได้ในปี 2484 สามารถแทรกเข้ามาในตลาดและเป็นที่ ต้องการอย่างสูงของประชาชน เนื่องจากเป็นช่วงที่สุราต่างประเทศขาดแคลน รายได้จากภาษี (พระไพศาล วิสาโล. 2537 ; บัณฑิต ศรไพศาล. 2549)

4) กฎหมายโบราณของภาคอีสาน

กฎหมายอีสาน ปรากฏขึ้นครั้งแรกอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์ในสมัยพระโพธิสัตว์ราช (พ.ศ. 2080- 2190) สมัยแรกได้รับอิทธิพลจากกฎหมายล้านช้าง เป็นกฎหมายที่พัฒนาการมาจากจารีต ประเพณี และศาสนา จากหลักฐานโบราณที่พบทำให้แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ กฎหมายยุค แรกที่ยังคงอุทธรณ์ทางศาสนา ได้แก่ กฎหมายโคสาราชฎี ประเภทที่สอง กฎหมายอีสานยุค การเรียงลำดับมาตราและตัดอุทธรณ์ทางศาสนา ได้แก่ กฎหมายหนองบัวลำภูฉบับบ้านเหล่าหมี ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประกาศใช้ กฎหมายหลักคำคลองเมืองว่า ด้วยฮีต 12 คลอง 24 เพื่อใช้บังคับคนในหัวเมือง “ลาวไทย” เมื่อปี พ.ศ. 2402 (อรรด นันทจักร. 2531; เต็ม วิภทีย์พจนกิจ. 2530) และประกาศใช้ ณ เมืองขอนแก่น เมื่อ พ.ศ. 2414 โทษ ส่วนมากจะเป็นการปรับ “สินไหม” หรือ “ให้สมมา” (สุเทพ สือสัมฤทธิ์. 2534 : 41) ตัวอย่าง กฎหมายที่เกี่ยวกับสุรา เช่นในกฎหมายวัดกสรเจริญผล โบราณที่ 14 หน้า 1-2 เกี่ยวกับการไปล่วง ละเมิดภรรยาคนอื่นด้วยความเมา เช่น ข้อความว่า “ ผิดคนเมาเหล้าไปมาได้ต้องถักเมียท่าน ดั่งนั้นได้ถาม คนทั้งหลายดู ผิดว่ามันเมาพอประมาณให้ใส่ขันใหม่แก้มัน ผิดว่ามันเมาจนพันประมาณ บ่ ฐักจกคิงได้ บ่ควรใส่ขันใหม่แก้มัน ท่อพอให้มันสมมา เพื่อบ่อให้มันกระทำหลายเทื่อ” ในส่วนของ กฎหมายล้านช้าง ได้ระบุอัตรา หรือจำนวนเงินในการสมนาผู้เสียหายด้วย ความว่า “...ท่อพอให้

มันสมนา เงินเบี้ย 10 เพื่อบ่อให้มันกระทำหลายเทื่อ” (สุเทพ สื่อสัมฤทธิ์, 2534 : 41) ในกฎหมาย
หนองบัวลุมภู ฉบับ นายบาน โปธิโทร โบลานที่ 18 หน้า 2 กล่าวการกินเหล้าแล้วเกิดการทะเลาะ
วิวาทใช้อาวุธทำร้ายคนอื่นผู้ที่เป็นเจ้าของเหล้ามีส่วนรับผิดชอบด้วย ดังที่กล่าวไว้ว่า”คนกินเหล้าใน
เรือ่น ค่าเงคั้นนั้น เมื่อเรือ่นบ่อส่ง เพื่อนตายหนทางไป เจ้าเรือ่นใช้โทษ ๓ ร้อย ผู้ทุกข์ซึนใจ ๒ ร้อย
ทุกข์ไฮ้แท้ ร้อยหนึ่ง...ผู้มากินเหล้ายืมดาบท่านมาฝึมันฆ่าท่านตาย ให้ใส่ขั้วค้ำมันซึนหนึ่ง..” (อรรถ
นันทจักร. 2531: 11)

ดังนั้นจะเห็นว่าสังคมของคนอีสานตั้งแต่ยุคจารีตประเพณีเป็นต้นมา ตั้งมั่นในฮีตคลอง
โบราณอย่างเคร่งครัดและมั่นคงมาตลอด ถึงแม้ว่าจะมีการซึมซับวัฒนธรรมใหม่ๆเข้าไปบ้าง และ
แม้ว่าจะมีตัวบทกฎหมายที่ใช้ควบคุมกำกับสังคมอันเป็นแบบแผนที่แน่นอนก็ตาม แต่สิ่งเหล่านั้นกลับ
ถูกร้อยให้เป็นกลุ่มก้อนของแนวปฏิบัติที่ควบคู่กับจารีตประเพณีแต่โบราณได้ จนกลายเป็นเนื้อ
เดียวกัน การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงความ
เชื่อ จารีตประเพณีโบราณที่พัฒนาการมาเป็นกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น(อรรถ นันทจักร. 2531:
45 ; สุเทพ สื่อสัมฤทธิ์. 2534 : 41)

5) กฎหมายที่ใช้ในสมัยปัจจุบัน

กฎหมายฉบับต่างๆ ที่ประกาศใช้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน มีหลาย
ฉบับ แต่ที่สำคัญและมีความสอดคล้องกับมาตรการต่างๆที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
และควบคุมพฤติกรรมของผู้ดื่มในพื้นที่มี ดังนี้

-การจำกัดเวลาจำหน่าย ได้แก่ กฎกระทรวงการคลังฉบับที่ 35 (พ.ศ.2504)
ออกตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 , ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253, พ.ร.บ. ประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ,
กฎกระทรวง กำหนดวันเวลาเปิดปิดของสถานบริการ พ.ศ. 2547 เป็นต้น

-การจำกัดเวลาดื่ม ได้แก่ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดดื่ม
สุรา ณ สถานที่ขายสุราในเวลาห้ามจำหน่าย หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ
ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

-จำกัดบุคคลเข้าไปในสถานบริการ ได้แก่ พ.ร.บ. สถานบริการ(ฉบับที่ 4) พ.ศ.
2546 ที่ห้ามมิให้อนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำงานในสถานบริการ ห้ามมิให้อนุญาตเด็ก
อายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปในเวลาเปิดสถานบริการ ไม่ให้ปล่อยคนเมาที่ครองสติไม่ได้เข้าไปในเวลาเปิด
สถานบริการ และ พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่ห้ามนายจ้าง จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้า
ทำงานในสถานที่มีสุรา เครื่องดื่ม โดยมีผู้บ่าเรือ หลับนอน หรือบริการนวดลูกค้ำ

-การจำกัดอายุผู้ซื้อ ได้แก่ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มาตรา 26 ห้าม
จำหน่าย จ่ายแจก หรือให้บุหรี สุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสาม

เดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 45 ห้ามเด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรืหรือเข้าไปในที่เฉพาะการจำหน่ายหรือเสพบุหรื สุรา ฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานสอบถามเด็ก และเรียกผู้ปกครองมาปรึกษา เพื่อว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ทำงานบริการสังคม เป็นต้น

-**การควบคุมจรรยาจรและการขนส่ง** ได้แก่ พ.ร.บ.จรรยาจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขับขี่รถขณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น” และกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงกำหนดให้มีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ หากตรวจพบปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ซึ่งเปรียบได้กับการดื่มเหล้าผสมโซดา 2 แก้ว หรือดื่มเบียร์ 3 แก้ว จะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับตั้งแต่ 2,000 – 10,000 บาท เป็นต้น

-**การบำบัดรักษาผู้ติดสุราเรื้อรัง** โดยใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 ถ้าศาลเห็นผู้กระทำความผิดเนื่องจากการเสพสุราเป็นอาจิด ศาลจะกำหนดไม่ให้ผู้นั้นเสพสุราภายในเวลาสองปี หรือควบคุมไว้ในสถานพยาบาล เป็นต้น

-**การลดปัญหาทางสังคม** โดยใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 ผู้ใดเสพสุราจนเมา ประพฤติดูน่วย ครอบงำสติไม่ได้อยู่บนถนนหรือสาธารณสถานต้องโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

-**การจำกัดการโฆษณา** ได้แก่ ประกาศกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ.2546 เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาสำหรับการโฆษณา และบริการธุรกิจทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยกำหนดไว้ว่า ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มทุกชนิด ตั้งแต่เวลา 05.00 – 22.00 น. เป็นต้น

-**การควบคุมฉลากและคำเตือน** ได้แก่ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่272) พ.ศ. 2546 กำหนดเรื่องการแสดงฉลากสุรา ระบุให้สุราเป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก นอกจากนี้ฉลากของสุราต้องมีคำเตือนเป็นภาษาไทยที่มองเห็นได้ง่าย โดยข้อความที่ต้องแสดงประกอบด้วย 3 แบบ คือ ห้ามจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี , การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง , เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่มสุรา เป็นต้น

-**การควบคุมใบอนุญาต** ได้แก่ พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 17 ห้ามผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต โทษปรับไม่เกินสองพันบาท เป็นต้น

-**การจำกัดสถานที่จำหน่าย** โดยใช้กฎกระทรวงที่ออกตาม พ.ร.บ. สุรา พ.ศ. 2493 ต้องไม่ขายสุราบริเวณสถานศึกษา หรือศาสนสถาน ปั่นน้ำมัน ฝ่าฝืนต้องโทษปรับไม่เกินสองพันบาท เป็นต้น(บัณฑิต ศรไพศาล. 2549 : ฉัตรสมุน พฤติภิญโญ. 2548)

2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระดับชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดหรือละเมิดกฎหมายเริ่มตั้งแต่มีการพัฒนาวิชาอาชญาวิทยา(Criminology) จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากอาชญาวิทยา เป็นการศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุ

หรือต้นตอของการกระทำผิดในแต่ละบุคคล สำหรับเมืองไทยเริ่มมีการศึกษาเมื่อปี 2507 เป็นต้นมา (อนันต์ชัย เขื่อนธรรมและคณะ. 2529) โดยมีการแบ่งแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดหรือละเมิดกฎหมายออกเป็น 6 แนวคิด คือ

1) แนวความคิดสมัยเริ่มแรก เริ่มมีในประเทศอิตาลีและประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ ค.ศ. 1750 เห็นว่าการกระทำผิดกฎหมายเพราะความตั้งใจ ทำเพราะสุขใจ แม้จะประสบความเจ็บปวดก็ยอมทน ดังนั้น คนที่ทำผิดกรณีเดียวกัน ควรได้รับโทษเท่ากัน ไม่เว้นเพศ อายุ (Florence Lieberman et. al.. 1973 : 25-29)

2) แนวคิดทางนิเวศวิทยา ได้รับการยอมรับเมื่อปี ค.ศ. 1830 - 1880 โดยหลักที่ว่าการกระทำผิดจะมีมากขึ้นอยู่กับพื้นที่และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสำคัญ ชี้ให้เห็นว่าการกระทำผิดในแหล่งใดต่างๆ มีไม่เท่ากัน เพราะแต่ละที่มีความขัดแย้ง ค่านิยม สภาพสังคมที่ต่างกัน (Florence Lieberman et. al.. 1973 : 25-29) ดังจะพบในงานวิจัยเรื่อง “อันธพาล” ในปี 2507 พบว่า สิ่งกระตุ้นให้คนทำผิดมาจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข บ่อนการพนัน ซ่องโสเภณี เป็นต้น (สภาวิจัยแห่งชาติ. 2507) เด็กหรือเยาวชนที่ทำผิดส่วนมากมีที่อยู่แหล่งเสื่อมโทรม ใกล้สถานอาบอบนวด ชุมชนหนาแน่น โรงงานอุตสาหกรรม สถานรื่นรมย์ เป็นต้น (เสาวภา วัชรกิติ. 2521)

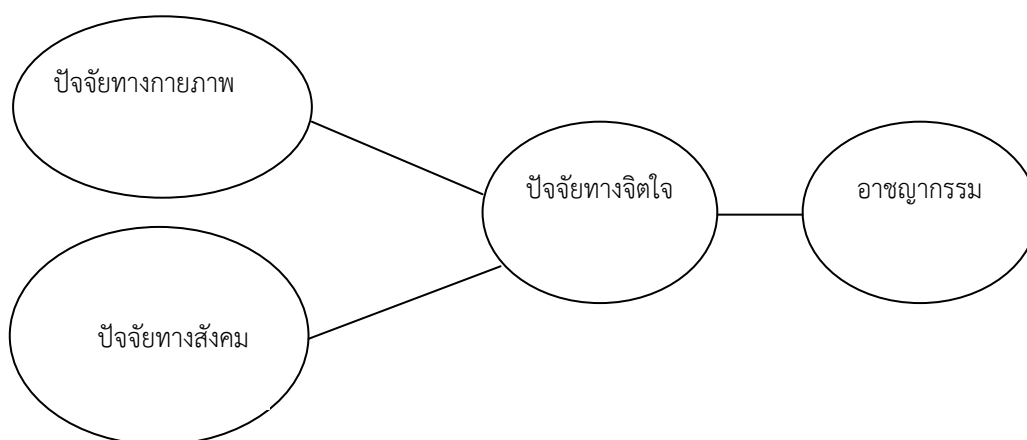
3) แนวคิดทางสังคมนิยม ที่มีแนวคิดที่ “ระบบทุนนิยมทำให้เกิดความยากจนข้นแค้น และความยากจนทำให้เกิดอาชญากรรมและการกระทำผิดของคน” แนวคิดนี้เป็นทฤษฎีทางสังคมนิยม (Marx & Engels. 1974 : 51-52)

4) แนวคิดทางชีววิทยา ที่มีแนวคิดที่ อธิธิพลของพันธุกรรมและอิทธิพลของรูปร่างหน้าตา มีส่วนสัมพันธ์กับการทำผิดกฎหมายของคน (Lombroso. 1974 : 53) แนวคิดนี้ได้แพร่หลายใน ค.ศ. 1876 ซึ่งตรงกับการศึกษาของนักมานุษยวิทยา ที่พบว่า อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงกับความด้อยในทางชีวภาพ ชาติพันธุ์ที่ต่างกันจะทำผิดต่างกัน (Hooton. 1939 : 374-378)

5) แนวคิดทางจิตวิทยา เห็นว่าความรู้สึกขัดแย้งในอารมณ์ ความไม่ประสมปรารถนา เป็นพื้นฐานในการกระทำผิดของคน (Eldefonso. 1977 : 94-95) และยังมีทฤษฎีความต้องการ ที่กล่าวไว้ชัดว่า “คนที่หิวจัดนั้นเป็นคนที่มีอันตรายและไม่สนใจสิ่งอื่นใดนอกจากอาหาร” (Maslow. 1970 : 35-47) ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาอาชญากรรมบางอย่าง เช่น การลักขโมย วิ่งราวทรัพย์ ที่ทำแบบหันตัวอันอาจจะเนื่องจากความหิว หรือคนที่หิวจัดอารมณ์ไม่ค่อยปกติ โกรธง่ายและอาจจะผลักดันให้ทำผิดได้(อนันต์ชัย เขื่อนธรรมและคณะ. 2529 :15) อีกนัยหนึ่ง คือ ความเจ็บป่วยทางจิต เช่น โรคประสาท โรคจิต และความผิดปกติทางบุคลิกภาพ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำผิดของคน (Lillyquist. 1980 : 76-79) และพบว่าการกระทำผิดของเยาวชนมีสาเหตุมาจากอารมณ์ไม่ปกติ เช่น เปลี่ยนแปลงง่าย โมโหร้าย เจ็บขริ้ม ก้าวร้าว(ทัตพงศ์ สุนทรพิพิธ. 2518)

6) แนวคิดทางสังคมวิทยา มีแนวคิดว่าการอยู่กันเป็นกลุ่ม ทศนคติทางสังคม สถานะภาพ และบทบาททางสังคมของบุคคล ตลอดทั้งสถาบันทางสังคม มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายของคน(Eldefonso. 1977 : 94-95) แนวคิดนี้พัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ. 1915 และเจริญรุ่งเรืองในสหรัฐอเมริกา มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ เช่น การกระทำผิดของเด็กในสถานพินิจฯ ส่วนมากเนื่องจากอยู่ในครอบครัวแตกแยก หนีออกจากบ้าน คบเพื่อนเลว(ศิริพร หลิมศิริวงศ์. 2511)

จากแนวคิดที่หลากหลายข้างต้น ไม่อาจจะมีความคิดใดที่โดดเด่น สามารถอธิบายสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายได้ครอบคลุมทุกประเภทความผิด ดังนั้นในปัจจุบันจึงมุ่งไปสู่ปัจจัยหลายสาเหตุ ที่สำคัญและเกี่ยวข้องจริง มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตใจ (Mannheim. 1973 : 201-202)

ภาพที่ 2 แผนภูมิแนวคิดของแมนไฮม์

-ปัจจัยทางกายภาพ เป็นปัจจัยประกอบที่เอื้อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ร้านค้าที่ไม่มียามเฝ้า รถที่มีกุญแจจอดอยู่ บ้านที่ไม่ได้ใส่กุญแจ ขาดการควบคุมอาวุธ เป็นต้น

-ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม ได้แก่ ความยากจน การขาดโอกาสในสังคม ความไม่เป็นธรรมในการกระจายตัวของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง การเอาเปรียบในสังคม มีการศึกษาพบว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ร่างกาย ชีวิต มีความสัมพันธ์กับการทำผิดซ้ำอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นหลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วไม่เกิน 5 ชั่วโมง ซึ่งพฤติกรรมการดื่ม ความถี่ในการดื่มนั้นสัมพันธ์กับอิทธิพลจากงานเลี้ยง ระยะเวลาที่ดื่ม การซื้อได้ง่ายจากร้านสะดวกซื้อ และดื่มกับเพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (วันชัย รุจนวงศ์. 2550: 79-80)

-ปัจจัยทางด้านจิตใจ เช่น ความเครียด โรคจิต โรคประสาท ความผิดปกติทางบุคลิกภาพ ตลอดจน ความเชื่อ ทศนคติ นิสัยของบุคคลด้วย (Mannheim. 1973 : 201-202 ; Suzuki. 1980 : 86-87) ปัจจัยภายในจิตใจของเด็กและเยาวชน การกระทำเพื่อความบันเทิง ความเชื่อมั่นในตนเอง และปัจจัยภายนอกสามารถทำนายการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้ถึงร้อยละ 45.88 (วันชัย รุจนวงศ์. 2550: 79-80)

ดังนั้นจึงสามารถประยุกต์เอาปัจจัยหลายสาเหตุ อันประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตใจ มาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาและการจัดการกับปัญหาด้วยวิธีการต่างๆอันเหมาะสม สอดคล้องกับปัญหา บริบทพื้นที่ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีประสิทธิภาพได้ในที่สุด

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างพลัง (Empowerment)

การสร้างพลัง(Empowerment) เป็นกระบวนการที่บุคคลและชุมชนมีความสามารถในการควบคุมและร่วมมือกันในการเปลี่ยนแปลงชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่(Minkler, 1990) หรือเป็นกระบวนการที่บุคคล กลุ่มคน และชุมชนมีความสามารถควบคุมชีวิตตน (Rappaport, 1984) นับว่าเป็นการกระทำทางสังคมที่ส่งเสริมบุคคล องค์กร และชุมชนมีความสามารถเลือกและควบคุมอนาคตของตน(Wallerstein & Bernstein, 1988) ดังนั้น การเสริมสร้างพลัง (Empowerment)จึงเป็นกระบวนการทางสังคม(Social action process) ที่บุคคล องค์กร และชุมชนได้มีโอกาสเลือกและใช้ความสามารถในการควบคุม และร่วมมือกันในการเปลี่ยนแปลงชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่

การสร้างพลัง(Empowerment) เป็นกระบวนการสำคัญ(process) ที่ปลูกฝังให้คนได้เรียนรู้ ค้นเคย และยอมรับข้อจำกัดต่างๆ แล้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการใช้ความสามารถให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิตตนและสังคมที่อยู่(Freire, 1981) เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสุดท้าย(Goal) คือ การสร้างพลังให้ประชาชนสามารถกำหนดหรือจัดการสุขภาพของตนเองได้ (WHO, 1991)

หลักในการจัดการกระบวนการเสริมสร้างพลังต้องสนับสนุนให้แต่ละบุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากประสบการณ์ของบุคคลด้วยความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ แล้วสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทุกขั้นตอน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้เป็นกลุ่ม(Collective Learning) และเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทศนคติ ความรู้สึก ทักษะ ทั้งในขณะร่วมกิจกรรมหรือหลังจากได้ลงมือปฏิบัติแล้วก็ตาม ทั้งนี้

ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่น ต่อเนื่อง และบรรยากาศที่เป็นไปอย่างสนุกสนาน (Bishop et al. 1988 ; Arnold & Bruke 1983)

ดังนั้น แนวคิดการเสริมสร้างพลัง(Empowerment) จึงเป็นรูปแบบหรือกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและประชาชนในพื้นที่ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และชุมชนในที่สุด

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความเป็นมาที่ยาวนานในการสืบหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และด้านอื่นๆ มีลักษณะที่เป็นไปเพื่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม เป็นไปในเชิงปฏิบัติการเพื่อสืบหาข้อเท็จจริง ซึ่งบ่อยครั้งที่เคยเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ (พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์, 2549)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีชื่อเรียกได้หลายชื่อแต่ที่เรียกกันบ่อย ๆ คือ “การสืบค้นข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของชุมชน” (Stringer, 1999:9) “การวิจัยโดยการกระทำร่วมกัน” หรือ “การวิจัยแบบมีส่วนร่วม” (Kemmis & McTaggart, 2000: 567)หรือ “การวิจัยด้วยการวิพากษ์วิจารณ์” (Mills, 2000 :7) ซึ่งในความหมายโดยรวมแล้วก็คือ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” นั่นเอง ซึ่งมีคำสำคัญอยู่ 2 คำ คือ “การมีส่วนร่วม (Participation)” และ “การปฏิบัติการ(Action)” จึงมีความหมายรวมว่า เป็นการวิจัยที่ศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อย่างมีแผนงานดำเนินการ ติดตามประเมินผล โดยทุกขั้นตอนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย (เขาวรัตน์ ประภักษ์ขาม และสมใจ ประมาณพล, 2536; อลิศรา ชูชาติ, 2536; Tandon R., 1986 : 20-27)

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของคนในชุมชนและชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว มีจุดเน้นที่การปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้นและการสร้างพลังอำนาจให้กับบุคคลแต่ละคนในชุมชน ด้วยการสืบหา การวิเคราะห์ ข้อเท็จจริงในชุมชน เพื่อนำไปใช้ส่งเสริมการรวมกลุ่มกันของชุมชนและเกิดการปฏิบัติการร่วมกัน(Stringer, 1999; อลิศรา ชูชาติ, 2536; Tandon R., 1986 : 20-27)

ดังนั้นผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องมีแนวคิดพื้นฐานสำคัญคือ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถแสดงให้เห็นถึงวงจรที่เป็นพลวัตไม่หยุดนิ่งกับที่ในการค้นหา การคิดและการกระทำที่ดีที่สุด สตริงเจอร์ (Stringer) (1999) เราเรียกกระบวนการนี้ว่า “พลวัตแห่งการกระทำร่วมกัน” รูปแบบดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ การค้นหา การคิด และการกระทำ สิ่งเหล่านี้เป็นการวิจัยที่ไม่เกิดขึ้นแบบเส้นตรงที่แน่นอน แต่เป็นกระบวนการทำซ้ำ การปรับการดำเนินการและ

การแปลความหมาย โดยเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญ (อลิศรา ชูชาติ, 2536; Tandon R., 1986 : 20-27)

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเด่นที่เป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนบุคคลกับส่วนรวม เพื่อให้แต่ละบุคคลแต่ละฝ่ายศึกษาตนเองว่ามีความเข้าใจอย่างไร มีทักษะ ค่านิยม รวมถึงชุมชน ผลผลิตของความรู้ โครงสร้างของสังคม ในปัจจุบันทั้งในแง่ที่ดีและแง่ที่เป็นอุปสรรคนั้นมีอะไรบ้าง แล้วจุดประกายที่สร้างสรรค์ ไตร่ตรองครุ่นคิด อย่างเป็นพลวัตกับการลงมือปฏิบัติแก้ไขร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดการกระทำที่เป็นอุปสรรคที่ไม่สมเหตุสมผล ลดการสูญเสีย ลดความ ออยู่ติธรรม หรือความไม่พึงพอใจลง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้น (Kemmis and Wilkinson, 1998) ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.8 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการให้บุคคลเป็นผู้คิดค้นปัญหา และดำเนินการทำทุกอย่างด้วยตนเอง (อคิน รพีพัฒน์, 2527) เป็นภาวะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์(Mental and emotional involvement) ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม(Group situation) รั้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น(นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527) เมื่อมองในด้านสุขภาพจัดว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนแสดงสิทธิของเขาโดยมีบทบาทโดยตรง (Direct role) และเป็นฝ่ายกระทำ (Active role) ต่อการพัฒนาทางด้านสุขภาพ (WHO, 1991) ดังนั้น การมีส่วนร่วม (Participation) จึงเป็นกระบวนการที่บุคคลแสดงสิทธิโดยตรงทั้งด้านอารมณ์ ความคิด เพื่อค้นปัญหา วางแผนและร่วมดำเนินการพัฒนางานในกลุ่มหรือชุมชนตนเอง

ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกระดับมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) รู้สึกมีส่วนร่วมได้เสียจึงยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) หรือยอมรับ (Commitment) อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2546) ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ร่วมตัดสินใจในการวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนทุกขั้นตอน จะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมนั้นๆเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รวมถึงตกลงยอมรับและยินยอมปฏิบัติตามแนวทางที่ร่วมกันวางไว้ ด้วยความสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ จะก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน โดยชุมชนสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง อันจะนำพาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคงถาวร ด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมนั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในกระบวนการพัฒนา คือ ต้องสร้างให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ดังนั้นโครงการพัฒนาใดๆต้องมาจากปัญหาและความต้องการที่พบจริงในชุมชน สร้างหรือกระตุ้นให้ชุมชนรู้สึกถึง

ความเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้กำหนดมาเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแทน(วันดี โภคะกุล & อุบลพรรณ จุฑาสมิต. 2545; WHO. 1991)

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1) การผลิต การจำหน่าย และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปรากฏและแทรกซึมอยู่ในสังคมทั่วไปมานานเท่าอนัน โดยไม่แบ่งวัยและฐานะ ด้วยการยอมรับทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และกฎระเบียบ โดยมีการควบคุมผลเสียคู่ขนานตลอดมา ด้วยระบบทางสังคม วัฒนธรรม จารีต ประเพณีปฏิบัติและกฎหมาย

2) อุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบที่เป็นโทษของการดื่มสุรา ทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเป็นพลวัตรตามพัฒนาการของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความเชื่อที่ผิดๆ หรือวัฒนธรรมประเพณีที่เปลี่ยนไป มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวของตลาดสุรา และเกิดการบริโภคสุราของประชาชนมากขึ้น จนกลายเป็นสาเหตุแห่งการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในที่สุด

3) วิวัฒนาการของมาตรการควบคุมหรือยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาสุรา มีทั้งความเข้มข้น หรือหย่อนยาน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมือง แนวนโยบายของภาครัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัย จึงมีอาจทำให้ปัญหาผลกระทบของสุราเบาบางไปจากสังคมไทยได้

4) การขับเคลื่อนมาตรการต่างๆ โดยเฉพาะมาตรการทางกฎหมาย จำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคม และอาศัยฐานความเชื่อของบุคคล ชุมชน ที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคมแต่ละพื้นที่ให้ควบคู่หรือให้เป็นแรงเสริมมาตรการต่างๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยการเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบ และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจากชุมชนอย่างแท้จริง

5) กระบวนการป้องกันหรือแก้ไขปัญหา จำเป็นต้องสร้างกระบวนการให้ความรู้ ความคิดและความเชื่ออย่างเป็นระบบ ดังนั้น การเสริมสร้างพลังให้กับชุมชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในทุกขั้นตอนการดำเนินการ จะก่อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นตัวแบบในการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มสุราได้อย่างยั่งยืน

6) การศึกษาเพื่อติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอุปทาน อุปสงค์และผลกระทบในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาหรือหาตัวแบบใหม่มาช่วยเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากสุรา จึงมีความสำคัญและก้าวทันกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้ที่ขาดหาย (Missing Knowledge)

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการศึกษาสถานการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นว่ายังขาดองค์ความรู้และความชัดเจนในประเด็น ต่อไปนี้

- 1) ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะการกระทำความผิดหรือการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่ ทั้งที่เป็นเขตชานเมืองและเขตชนบท
- 2) ยังไม่ทราบถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในระดับพื้นที่
- 3) ขาดองค์ความรู้ที่จะใช้เป็นรูปแบบการปฏิบัติในการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ โดยเฉพาะมาตรการด้านกฎหมาย เพื่อให้เกิดผลในการลดสภาพปัญหาการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในระดับพื้นที่ให้ได้อย่างจริงจัง และยั่งยืน
- 4) ขาดองค์ความรู้ที่สะท้อนถึงกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ภาคีองค์กรเครือข่ายในระดับพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- 5) ขาดองค์ความรู้ในการบูรณาการด้านความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักคำสอนทางศาสนา จารีตประเพณีปฏิบัติ กฎกติกา ข้อบังคับของชุมชน เป็นต้น เพื่อนำมาผสมผสานเป็นรูปแบบที่เหมาะสมและประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดังนั้น เพื่อเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่ยังขาดหาย จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งที่เป็นองค์ความรู้ด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยตรง และองค์ความรู้อื่นที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นด้านวิวัฒนาการจากความเชื่อ จารีตประเพณีเป็นกฎหมายหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแนวนโยบายอันเป็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาตลอดถึงผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อผู้บริโภคและสังคมจากอดีตถึงปัจจุบันที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ภาคีเครือข่ายและภาคประชาชน ที่เกิดผลในทางปฏิบัติในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่หมดสิ้นไป

โดยเฉพาะปัญหาเชิงนโยบายและการดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมาย เนื่องจากมีปัญหาละเมิดในระดับชุมชน ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยหลายสาเหตุ ดังนั้น การศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เริ่ม

จากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมดำเนินการ(PAR) ตั้งแต่การสำรวจสภาพปัญหาการละเมิดกฎหมายฯ ในพื้นที่ตนเอง แล้วร่วมวิเคราะห์ปัญหา ด้วยกระบวนการเสริมสร้างพลัง (Empowerment) ให้เกิดการจัดการความรู้(Knowledge Management)

จนก่อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบในการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบังคับใช้กฎหมายฯ ในระดับชุมชน ที่จะส่งผลให้ชุมชนมีการละเมิดกฎหมายลดลง ในที่สุด

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยและลักษณะของการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระดับชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะการบังคับใช้กฎหมายและปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลใช้บังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ดังนี้
 - 1.1) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พุทธศักราช 2551
 - 1.2) ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ข้อ 2 วรรค 1, 2, 3
 - 1.3) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482 มาตรา 11 ตี
 - 1.4) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช 2482 มาตรา 12 ฉ
 - 1.5) พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2546 มาตรา 3(2)
 - 1.6) กฎกระทรวง (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2521 ข้อ 5(2)
 - 1.7) กฎกระทรวง กำหนดเปิด ปิด สถานบริการ พุทธศักราช 2547 ข้อ 2
 - 1.8) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 26(10)
 - 1.9) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช 2522 มาตรา 43 จัตวา
 - 1.10) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พุทธศักราช 2522 มาตรา 40 ทวี
 - 1.11) พระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช 2493 มาตรา 23
 - 1.12) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 275 พุทธศักราช 2546
- 2) การละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การกระทำที่กระทำโดยจงใจกระทำ ซึ่งการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นในลักษณะต่าง ๆ

ดังนั้น การละเมิดด้านเวลา (Time Violation) การละเมิดด้านสถานที่ (Place Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับตัวบุคคล (Persons Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย (Promotion Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับการโฆษณา (Advertising Violation) และการละเมิดในลักษณะ

3) การบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การออกตรวจแนะนำ การว่ากล่าวตักเตือน การจับกุมดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาที่กฎหมายใช้บังคับ สถานที่ที่กฎหมายใช้บังคับ และใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศไทย ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลสัญชาติของตนเองหรือบุคคลต่างด้าวก็ตาม ซึ่งการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ การละเมิดด้านเวลา (Time Violation) การละเมิดด้านสถานที่ (Place Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับตัวบุคคล (Persons Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย (Promotion Violation) การละเมิดที่เกี่ยวกับการโฆษณา (Advertising Violation) และการละเมิดในลักษณะ

4) กระบวนการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอน หรือกลวิธีในการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การค้นหาปัญหา การประชุมประชาคม การให้ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหา การมีส่วนร่วมประเมินผล เป็นต้น ที่เหมาะสมกับบริบท สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในชุมชนนั้น ๆ

1. วัสดุและวิธีการ(Materials and methods)

1.1 รูปแบบการศึกษา (Study design)

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงบูรณาการ แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มด้วยการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional Study) จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในชุมชนแต่ละอำเภอเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและลักษณะของการละเมิด และ ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน ระยะที่ 3 เป็นการติดตามประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase)

1.2 ประชากรศึกษา / กลุ่มตัวอย่าง (Study subjects)

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างในการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ผู้แทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับอำเภอและตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ สรรพสามิต ครู ปลัดเทศบาล ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล นายก องค์การบริหารส่วน ตำบล นายกเทศมนตรี กำนัน เป็นต้น จำนวน 464 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย

2) ประชาชนที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป¹ ผู้แทนกลุ่มแกนนำในชุมชน/หมู่บ้าน หรือ ภาคีเครือข่ายในชุมชน/หมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่มผู้ชาย ดำเนินการศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีอายุ 10 ปี ขึ้นไป (บัญชี ศรไพศาล. 2550 : 34 ; มานพ คณะโต. 2544 : 26 ; สำนักงานสถิติ แห่งชาติ. 2547 : 13-16 ; วนิดา พลเชียงสา. 2549 : 11-34) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบเป็น ระบบ (Systematic Random Sampling) จำนวน 1,188 คน ในพื้นที่ 26 อำเภอ

1.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยคำนึงถึงคุณลักษณะของประชากรที่อยู่ใน ขอบข่ายการศึกษาตามหลักในเชิงทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรม แล้วดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจง หรือเลือกแบบหลายมิติให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ดี (Key Informants) จากตัวแทนกลุ่มเจ้าหน้าที่จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ ตำบล ผู้แทนจากภาคีเครือข่าย แกนนำในชุมชน ผู้จำหน่ายสุรา

¹ บัญชี ศรไพศาล, 2550 ; มานพ คณะโต, 2544 ; สำนักงานสถิติแห่งชาติ ,2547

ตัวแทนผู้ซื้อ/ผู้ดื่ม เพื่อทำการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก ตามจำนวนที่ต้องการและสอดคล้องกับวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) เลือกผู้แทนภาคีเครือข่ายจาก กลุ่มสังฆประชา 4 รูป แกนนำในชุมชน 26 คน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 26 คน เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยแบ่งการประชุมเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 10-12 คน

2) เลือกผู้แทนประชาชน ผู้บริโภค 12 คน และเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 12 คน เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ ตำบล ๆ ละ 12 คน รวม 24 คน

3) เลือกผู้แทนของกลุ่มผู้ผลิต 2 คน ผู้ขายสุราในพื้นที่ 18 คน เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ ตำบล ๆ ละ 10 คน รวม 20 คน

4) สัมภาษณ์เชิงลึกในตัวแทนแกนนำชุมชน 6 คน ตัวแทนองค์กร 8 คน ผู้ขาย 10 คน และผู้ที่มีประวัติข้อมูลที่สำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีประวัติเป็นนักดื่มจนติดสุรา 4 คน ผู้ที่เคยประสบกับความเดือดร้อนที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 6 คน

5) สนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้แทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ 13 คน ระดับตำบล 13 คน โดยแบ่งการจัดประชุมเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 13 คน

6) สนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้แทนภาคีเครือข่าย แกนนำในชุมชน ผู้จำหน่าย ตัวแทนผู้ซื้อ/ผู้ดื่ม โดยแบ่งจัดประชุม 4 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน รวม 48 คน

2. สถานที่ศึกษา (Setting)

ศึกษาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยคัดเลือกพื้นที่จาก 26 อำเภอ ๆ ละหนึ่งหมู่บ้าน ที่มีลักษณะของพื้นที่เป็นเขตชุมชนเมืองในเขตเทศบาล 13 แห่ง พื้นที่หมู่บ้านในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง รวม 26 แห่ง

3. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล (Measurements and data collection)

1) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 10 ปี ขึ้นไป และสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ / ตำบล กลุ่มแกนนำ กลุ่มผู้จำหน่าย ผู้ซื้อ/ผู้ดื่ม ในพื้นที่วิจัย โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากร เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานะภาพสมรส อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อมภายในและนอก
ครอบครัว สถานที่ใกล้เคียง ระยะห่างจากร้านขายสุรา สื่อโฆษณา เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
สภาพความเป็นอยู่ ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว บทบาททางสังคม การคบเพื่อน
 เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตใจ ได้แก่ ภาวะความเครียด ความผิดปกติทาง
บุคลิกภาพ ตลอดจน ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ นิสัยของบุคคล เป็นต้น

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมและการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์

ส่วนที่ 6 ความต้องการและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แบบสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป(คุณลักษณะส่วนบุคคล)

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 3 ความต้องการและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสำรวจแผนที่เดินดิน การสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน
การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และ
สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่ม ผู้แทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ ผู้แทนภาคีเครือข่าย
แกนนำในชุมชน ผู้จำหน่าย ตัวแทนผู้ซื้อ/ผู้ดื่ม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แนวคำถาม
การประชุมกลุ่ม แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และแนวทางในการสังเกตข้อมูลทั่วไปในชุมชน แนว
ทางการทำแผนที่สังคม แนวทางการบันทึกข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น หรือการประชุม
หมู่บ้าน

4. การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ (บัณฑิต ถิ่น
คำรบ และคณะ. 2543 : 20-31 ; มานพ คณะโต. 2551 : 12-30)

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม ผลการวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ว่าเนื้อหาในแต่ละประเด็นบ่งบอกถึงประเด็นที่ต้องการวัด (ความเกี่ยวข้องในเนื้อหา) ประเด็น

ที่น่าสนใจถูกวัด และนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์

2. การศึกษานำร่อง และทดสอบความเหมาะสมทางภาษา จากตัวแทนประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่อำเภอพระยืน จำนวน 30 คน แล้วปรับปรุงข้อความให้เข้าใจง่ายและเหมาะสม

3. การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาความเชื่อมั่นกับกลุ่มประชากร ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ที่อำเภอ บ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนที่ได้คำนวณ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ คือ

ค่าความเชื่อมั่น α ของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้	มีค่าเท่ากับ	0.927
ค่าความเชื่อมั่น α ของข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ	มีค่าเท่ากับ	0.844
ค่าความเชื่อมั่น α ของข้อมูลความเชื่อ	มีค่าเท่ากับ	0.876
ค่าความเชื่อมั่น α ของข้อมูลลักษณะพฤติกรรมกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	มีค่าเท่ากับ	0.916
ค่าความเชื่อมั่น α ของข้อมูลลักษณะการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	มีค่าเท่ากับ	0.896
ค่าความเชื่อมั่น α ของแบบสัมภาษณ์ทั้งชุด	มีค่าเท่ากับ	0.873

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ การศึกษาวิจัยนี้จึงได้บูรณาการผสมผสานการจัดเก็บข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยเริ่มเก็บรวบรวมตั้งแต่ระยะเริ่มแรกตลอดถึงระยะสิ้นสุดของการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลในระยะที่หนึ่งของการวิจัย

1.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 1,188 คน ขั้นตอนและวิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ คือ นำรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ มาเทียบกับแผนที่ของแต่ละหมู่บ้าน แล้วทำเครื่องหมายกำกับไว้ให้ตรงกับหลังคาเรือนที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่จนครบทุกคนในทุกหมู่บ้านของพื้นที่วิจัย แล้วมอบแผนที่พร้อมแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ช่วยนักวิจัย ลงไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านตามที่แบ่งกันไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกในการหาที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง และใช้เป็นตัวกำกับการจัดเก็บข้อมูลในระยะที่สามของการวิจัย ซึ่งต้องจัดเก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้งในบุคคลเดิม

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2.1 ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า แกนนำชุมชน และตัวแทนหน่วยงาน องค์การภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยแยกประชุมทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลที่เป็นพื้นที่วิจัย

1.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ในตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า แกนนำชุมชน และผู้ที่มีประวัติที่น่าสนใจ เช่น หมอพรหมณ์ประจำหมู่บ้าน ตาจำของหมู่บ้าน นักดื่มของหมู่บ้าน ครอบครัวที่เคยประสบความเดือดร้อนจากสุรา เป็นต้น

1.2.3 การสังเกต เป็นวิธีการที่ผู้วิจัย และทีมผู้ช่วยนักวิจัยได้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์พื้นที่วิจัย โดยการสังเกตในระยะเริ่มโครงการนี้ เป็นการสังเกตถึงลักษณะบริบทสภาพพื้นที่ชุมชนทุกหมู่บ้าน มีแนวทางในการสังเกตและบันทึกผลที่พบเห็น และนำข้อมูลมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2.4 การสำรวจแผนที่สังคม เป็นการบันทึกสภาพทั่วไปของชุมชนและลักษณะที่สำคัญของบริบท อันเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชนในพื้นที่ โดยมีการประยุกต์ใช้ภาพมุมกว้างจากดาวเทียม ผสมผสานกับภาพที่ได้จากการเดินสำรวจจริงในพื้นที่ การบันทึกสภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสัมภาษณ์ข้อมูล และการสังเกตข้อมูลในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ และนำข้อมูลมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การเก็บข้อมูลในระยะที่สองของการวิจัย

สืบเนื่องจากการศึกษาในระยะนี้ เป็นการปฏิบัติการตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ตามวิธีวิจัย และแผนที่ได้ร่วมกำหนดขึ้นกับชุมชน โดยเน้นหนักในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เนื่องจากสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมจริงในพื้นที่ ดังนี้

2.1 การบันทึกข้อมูลจากการทำประชาคมหมู่บ้าน จำนวน 26 ครั้ง หมู่บ้านละครั้ง โดยใช้เวลาในการประชุมเฉลี่ยครั้งละหนึ่งชั่วโมงครึ่ง มีผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งเฉลี่ย 130 คน การประชุมระดมความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ นับตั้งแต่การเข้าร่วมพัฒนาตัวแบบฯ จำนวน 6 ครั้ง การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยนักวิจัยได้ใช้ตลอดเวลาที่เข้าไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ได้แก่ การสังเกตบรรยากาศของการจัดประชุมคณะกรรมการควบคุมแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด จำนวน 3 ครั้ง คณะกรรมการระดับอำเภอ จำนวน 6 ครั้ง การประชาคมในพื้นที่หมู่บ้าน จำนวน 26 ครั้ง การสังเกตการณ์การจัดทำกฎกติกาหมู่บ้าน 13 ครั้ง การสังเกตการประชุมกลุ่มสังฆประชาเพื่อกำหนดเขตวัดปลอดสุรา 2 ครั้ง สังเกตการณ์จัดทำกิจกรรมรณรงค์ของแต่ละหมู่บ้าน 26 ครั้ง สังเกตการณ์การจัดประชุมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้า 6 ครั้ง สังเกตการณ์การจัดกิจกรรมรณรงค์ของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน 12 ครั้ง ผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปสังเกตเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานการณ์

หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

3. การเก็บข้อมูลในระยะที่สามของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาในระยะนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน ดังนั้น การจัดเก็บข้อมูลจึงใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสัมภาษณ์และเก็บในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเดียวกันกับระยะที่หนึ่ง โดยการนำเอาข้อมูลบัญชีรายชื่อ ที่อยู่ แผนที่ตั้งหลังคาเรือน ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยทำไว้ในระยะที่หนึ่งมาใช้กับการจัดเก็บข้อมูลซ้ำ ในทั้งสองพื้นที่ตำบล สำหรับวิธีการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ได้ใช้การสังเกตข้อมูลในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในการนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการ และวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานระหว่างพื้นที่ด้วย

6. การควบคุมคุณภาพของข้อมูล

1. การพัฒนาคุณภาพของผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บข้อมูลแก่ผู้ช่วยนักวิจัย ที่คัดเลือกจากแต่ละชุมชน แต่ละอำเภอ จำนวน 26 คน ได้ทดลองจัดเก็บข้อมูลและแนะนำ นอกจากนี้ยังมีการติดตามกำกับ เป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำอย่างใกล้ชิด โดยทีมนักวิชาการที่เป็นเจ้าหน้าที่และผ่านการศึกษาระดับปริญญาโทมา จึงมั่นใจในความสามารถใช้เครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เมื่อทำการทดสอบความถูกต้องสมบูรณ์ (Performance Test) มีความถูกต้อง ตรงประเด็น ครอบคลุมเนื้อหาเท่าเทียมกับการจัดเก็บโดยนักวิจัยเอง

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่จัดเก็บจากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลทันทีหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จ เมื่อพบข้อบกพร่องจะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลใหม่ทันที นำข้อมูลมาจัดเรียงข้อมูล โดยให้รหัส ของแบบสอบถาม และจัดทำทะเบียนควบคุมกำกับไว้อย่างเป็นระบบ

3. การนำเข้าข้อมูลในคอมพิวเตอร์ 2 ครั้ง จากคน 2 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบคู่ขนาน นำไปตรวจสอบความสอดคล้องกันของการนำเข้าข้อมูล และการใช้สถิติวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อมูลเบื้องต้น ก่อนการวิเคราะห์ผลจริง ด้วยการแจกแจงข้อมูลทุกตัวแปร ตรวจสอบความเป็นไปได้ของข้อมูลทุกตัวแปร ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ตรวจสอบข้อมูลที่หายไป หรือผิดปกติ แล้วตรวจสอบกับแบบสอบถามจริง ดำเนินการแก้ไข การจัดกลุ่มข้อมูลและสร้างตัวแปรใหม่

4. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกัน (Data Triangulation) จากบุคคลระดับต่างกัน เช่น สอบถามข้อมูลเดียวกันจากบุคคล แล้วสอบถามจากครอบครัว และจากผู้นำชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้การตรวจสอบข้อมูลที่อธิบายด้วยระเบียบ

วิธี (Methodological Triangulation) แบบ Between-Method คือ ซักถามและสังเกตสถานะแวดล้อมอย่างอื่นประกอบด้วย เช่น เมื่อสังเกตเห็นการขายสุราให้แก่เด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี จากเจ้าของร้านแล้ว พอเวลาผ่านไปหนึ่งสัปดาห์ จึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของร้านว่าได้เคยขายสุราให้แก่เด็กหรือไม่ เพื่อตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูล หรือได้ใช้วิธีการสอบถามและยังคอยสังเกตว่าเด็กที่มาซื้อของ หรือเครื่องดื่มมีสุรา เบียร์ ในมือหรือไม่ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของเรื่องที่เล่า ความเชื่อถือได้ของผู้ให้ข้อมูล ทัศนคติหรืออคติของผู้ให้ข้อมูล หรือการเปรียบเทียบกับข้อมูลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (มานพ คณะโต. 2550 : 176-177)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล(Data analysis)

กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ ได้ประยุกต์ใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลาที่ดำเนินโครงการ (Working Hypotheses) มีการประเมินผลแบบควบคุมโดยตลอด (Formative Evaluation) ตั้งแต่เริ่มโครงการระหว่างโครงการและหลังโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำแนกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูล และรูปแบบการวิจัยในแต่ละช่วงของการศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่หนึ่งของการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ เพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะบริบทของพื้นที่สถานการณ์ที่เป็นสภาพปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ในขณะนั้น ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับสภาพปัญหา โดยนำไปสู่การจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชน

ฉะนั้น วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจึงบูรณาการใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมาย ลักษณะการบังคับใช้กฎหมาย ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าพิสัย เป็นต้น วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม โดยใช้ค่าสถิติ P-Value ของ Pearson Chi-Square วิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยใช้การวิเคราะห์ค่า Odd Ratio และ 95% Confidence Interval of Odds Ratio และการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย (ระหว่างปัจจัยด้านคุณลักษณะประชากร, ปัจจัยทางกายภาพ, ปัจจัยทางจิตใจ, ปัจจัยทางสังคม กับการละเมิดกฎหมาย หรือการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) ด้วยสถิติ Logistic Regression

นอกจากนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเชิงประจักษ์ในการยืนยันผลข้อค้นพบ จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพควบคู่กันไปด้วย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่สองของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่สองของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามการดำเนินงานจริงในพื้นที่ โดยเน้นหนักในการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับการนำไปใช้จริงในแต่ละกิจกรรม มีทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่จำเป็น เช่น จำนวน ร้อยละ ของผลที่เกิดขึ้นตามกิจกรรมนั้น ๆ ส่วนมากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ เพื่อใช้สะท้อนและบ่งบอกสภาพเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลา สถานที่ได้อย่างชัดเจนและนำไปสู่การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่สามของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่สามของการวิจัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผล การดำเนินตลอดโครงการ เปรียบเทียบผลก่อนและหลังโครงการ รวมถึงการเปรียบเทียบผลระหว่างพื้นที่ด้วย ดังนั้น จึงใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยประยุกต์ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าพิสัย เป็นต้น ส่วนด้วยสถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติสำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรต้นกับตัวแปรตามที่มีระดับวัดเป็น Interval Scale ด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน คือ ผลการดำเนินงานระหว่างพื้นที่ที่ใช้ตัวแบบและพื้นที่ที่ไม่ใช้ตัวแบบ กรณีข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ โดยใช้สถิติ Independent Sample T-test คือ Mann-Whitney U Test ในการวิเคราะห์ สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างผลการดำเนินงานก่อนและหลังโครงการ กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน นั้น วิเคราะห์ด้วยสถิติ McNemar Chi-Square สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ โดยใส่รหัสตัวเลขตามลักษณะของข้อมูลนั้น ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก เปรียบเทียบส่วนแตกต่างแล้วจึงหาข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive)

1. บริบทพื้นที่วิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อมูลบริบทพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในชุมชน และส่งผลกระทบต่อการทำผิดข้อกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งบริบทดังกล่าวนี้ประกอบด้วยบริบทด้านกายภาพ/ชีวภาพ ได้แก่ ภูมิประเทศ ลักษณะประชากร การคมนาคม สาธารณูปโภค บริบทด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย บริบทด้านสังคม ได้แก่ การปกครอง การรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรในชุมชน การจัดกิจกรรมทางสังคม บทบาทและความสัมพันธ์ของชุมชน บริบทด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตประจำวัน เป็นต้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 บริบทเกี่ยวกับลักษณะทางชีวะสังคม(Psycho Social Context)

การศึกษาลักษณะทางชีวะสังคมเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานะภาพสมรส อาชีพ การศึกษา รายได้ เป็นต้น มีข้อค้นพบจากการจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์จำนวน 1,188 คน คือ สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เทศบาลจำนวนร้อยละ 53.0 พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 47.0 มีสัดส่วนของเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.7 : 48.3 ซึ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะคล้ายคลึงกับสัดส่วนของประชากรชาย หญิงที่ใกล้เคียงกับประชากรจริงในพื้นที่ คือ มีสัดส่วนประชากรชาย : หญิง 50.1 : 49.9 เพศชายส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 25.6 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.6 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 8.1 เพศหญิงส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 31.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย 8.1 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.4

1.1.1 ข้อมูลด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับลักษณะของประชากรจริงในพื้นที่ เนื่องจากสัดส่วนของการกระจายตัวที่ใกล้เคียงกับข้อมูลประชากรจริง กล่าวคือ อัตราของกลุ่มอายุ 10 – 20 ปี ต่อ ประชากรอายุ 20 ปีขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 14.25 : 85.75 มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับอายุของประชากรจริง คือ ร้อยละ 15.75 : 84.25 กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยที่สุด 10 ปี อายุมากที่สุด 88 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 41.58 ปี (SD. = 16.05) ค่ามัธยฐานอายุ 42 ปี (IQR= 23.00) กลุ่มอายุระหว่าง 10-20 ปี มีจำนวนร้อยละ 14.30 กลุ่มอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไปมีจำนวนร้อยละ 85.7

1.1.2 สถานะภาพสมรสสะท้อนถึงความมั่นคงด้านรายได้ของครอบครัว กล่าวคือ สัดส่วนรายได้ของคนี่แต่งงานแล้วมีรายได้ดีกว่าคนโสดและคนที่แยกกันอยู่ โดยคนโสดและกลุ่มที่แยกกันอยู่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 56.7 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 43.3 ส่วนคนที่สมรสแล้วมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 29.1 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ

ละ 70.9 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีสถานะภาพสมรสคู่ ร้อยละ 68.5 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 24.5 และแยกกันอยู่/หย่าร้าง/หม้าย ร้อยละ 7.0 ตามลำดับ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ส่วนมากยังโสด ร้อยละ 13.6 ส่วนกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 20 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 67.9

1.1.3 ระดับการศึกษาเกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพแต่จะแปรผันผกผันกับรายได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 56.9 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 13.8 ผู้ที่จบระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 33.7 รับจ้าง ร้อยละ 10.8 ค้าขาย ร้อยละ 6.9 ส่วนกลุ่มที่จบระดับชั้นมัธยมศึกษา ส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง กลุ่มที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีรายได้ที่ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า กล่าวคือ กลุ่มที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสัดส่วนรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 36.8 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 63.2 กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า มีสัดส่วนรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 39.4 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 60.6 เพศชายมีการศึกษาที่สูงกว่า เพศหญิง กล่าวคือ สัดส่วนการศึกษาของเพศชาย กับ เพศหญิง ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 45.0 : 55.0 สัดส่วนของการจบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60.6 : 39.4

1.1.4 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 41.9 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 21.2 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 13.1 ค้าขาย ร้อยละ 11.8 รับราชการและอื่นๆ ร้อยละ 12.1 กลุ่มเกษตรกร ส่วนมากร้อยละ 80.6 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนกลุ่มอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 62.2 จะมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า

1.1.5 รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่ยังไม่มีรายได้ต่อเดือน ร้อยละ 24.1 (เป็นกลุ่มนักเรียนและผู้ว่างงาน) นอกนั้นเป็นกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ระดับต่ำสุด 500 บาท/เดือน ถึงรายได้สูงสุด 55,000 บาท/เดือน รายได้เฉลี่ย 4,492.27 บาท/เดือน (SD. = 6867.46) ค่ามัธยฐานรายได้ต่อเดือน 3,000 บาท (IQR.= 4500.00) เมื่อพิจารณาตามรายได้ครอบครัวต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครอบครัวต่ำสุด 700 บาท/เดือน รายได้ครอบครัวสูงสุดต่อเดือน 150,000 บาท รายได้เฉลี่ย 11,384 บาท/เดือน (SD. = 14084.25) ค่ามัธยฐานรายได้ครอบครัว 7,000 บาท/เดือน (IQR. = 8000.00) ถ้าพิจารณาแบ่งกลุ่มรายได้ตามเกณฑ์ จปฐ. สามารถจำแนกกลุ่มบุคคลตามรายได้ ออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 37.9 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 62.1 กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. กำหนดไว้ ส่วนมากจะเป็นผู้มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 17.7 รองลงมาคือ อาชีพอื่นๆ ร้อยละ 4.4 สำหรับกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ส่วนมากเป็นกลุ่มเกษตรกรเช่นกัน คือ ร้อยละ 24.1 รองลงมาคือรับจ้าง ร้อยละ 19.2 และค้าขาย ร้อยละ 10.1 เมื่อพิจารณาจำแนกตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยขั้นต่ำต่อคน

ต่อเดือน อันเป็นข้อค้นพบของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา คือ 12,296 บาท/คน/เดือน พบว่าส่วนมากเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 12,296 บาท/คน/เดือน ร้อยละ 76.3 มีรายได้มากกว่า 12,296 บาท ร้อยละ 7.8

1.2 บริบทพื้นที่กับประสบการณ์ที่เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวนร้อยละ 40.0 เมื่อพิจารณาจำแนกสัดส่วนเฉพาะกลุ่มที่เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถแบ่งได้ว่าเป็นผู้ที่เคยดื่ม ร้อยละ 79.6 ผู้เคยขาย ร้อยละ 12.4 ทั้งดื่มและขาย ร้อยละ 8.0 เพศชายมีสัดส่วนประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง ในอัตราร้อยละ 27.59 : 12.32 โดยเพศชายมีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากกว่าเพศหญิง 3 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 2.2 - 5.1 , $p < 0.0001$) ตามตารางที่ 8

1.2.1 อายุแปรผันตรงกับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มอายุมากกว่า 20 ปีมีอัตราส่วนการเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 12 เท่า (อัตราร้อยละ 36.2 : 3.7) ซึ่งเคยเกี่ยวข้องด้วยการดื่ม ร้อยละ 28.3 เคยขาย ร้อยละ 4.9 เคยซื้อและขาย ร้อยละ 3.0 อายุเฉลี่ยของผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ 43.22 ปี ส่วนผู้ที่ไม่เคย มีอายุเฉลี่ย 40.5 ปี เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของประสบการณ์การเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะพบว่ากลุ่มอายุมากกว่า 20 ปีเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มากถึง 2 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.122 - 3.921, $p = 0.012$) ตามตารางที่ 8

1.2.2 รายได้แปรผันตรงกับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อวิเคราะห์ตามรายได้กับการเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเห็นว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000¹ บาท/ปี มีอัตราการเคยเกี่ยวข้องมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ถึง 2 เท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.002 - 2.304, $p = 0.030$) ตามตารางที่ 8

กลุ่มที่แต่งงานแล้วมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในลักษณะการดื่ม การซื้อ หรือ ขาย อย่างใดอย่างหนึ่ง ร้อยละ 49.4 ส่วนกลุ่มคนโสด เคยเกี่ยวข้อง ร้อยละ 35.4 กลุ่มคนโสดและกลุ่มที่แยกกันอยู่มีสัดส่วนของประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหมือนกัน คือ เคยเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ดื่ม ผู้ซื้อ ผู้ขายอย่างใดอย่างหนึ่ง ร้อยละ 37.0 ไม่เคยเกี่ยวข้องเลย ร้อยละ 63.0 ตามตารางที่ 8

เมื่อวิเคราะห์ถึงประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ พบว่า สัดส่วนของกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากกว่า ผู้มีอาชีพรับจ้าง และ ค้าขาย ถึง 2 เท่า (อัตราร้อยละ 16.2 : 8.1 : 7.9) ตามตารางที่ 8

¹ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ. 1 ,กรมพัฒนาชุมชน)

1.2.3 ระดับการศึกษาแปรผันผกผันกับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งดื่ม ซื้อมาขาย มากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าประถมศึกษา ในอัตราส่วน ร้อยละ 42.0 : 37.1 สำหรับกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาที่มีประวัติเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีร้อยละ 3.7 และเมื่อเปรียบเทียบเฉพาะภายในกลุ่มเยาวชนเองมีมากถึงร้อยละ 25.7 โดยจำแนกตามลักษณะการเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะคนซื้อและดื่ม ร้อยละ 92.3 เคยขาย ร้อยละ 7.7 โดยกลุ่มเด็กวัยรุ่นมีโอกาสได้สังเกตเห็นและสัมผัสกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ ผู้ปกครองหรือญาติมิตร เนื่องจากมีโอกาสที่มีการมาเยี่ยมเยียนกันและกัน การจัดกิจกรรมสังสรรค์ กิจกรรมงานเทศกาลต่างๆ บางครอบครัวอนุญาตให้เด็กร่วมดื่มได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศกาลสงกรานต์ หรือเทศกาลปีใหม่ จะพบเห็นกลุ่มเด็กวัยรุ่นรวมกลุ่มกัน (ตั้งวง) ทั้งชายและหญิงแล้วซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มกัน ร้องเพลงสนุกสนานเมากันข้ามวันข้ามคืน โดยเฉพาะวันที่นับถอยหลังส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ (Count Down) เป็นที่น่าสังเกตว่าการดื่มในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นผู้ปกครองไม่ได้ดูว่า ถ้าหากไม่เกิดการทะเลาะวิวาท หรือก่อเหตุรำคาญให้กับคนอื่นมากเกินไป ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ลักษณะประชากรกับประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปร	เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	OR	95%CI OR	p
-เพศ					
ชาย	328(27.6)	147(12.3)	3.337	2.192 - 5.080	<0.0001**
หญิง	285(24.0)	428(36.0)			
-กลุ่มอายุ					
มากกว่า 20 ปี	430(36.2)	588(49.5)	2.097	1.122 - 3.921	0.012*
10 - 20 ปี	44(3.7)	126(10.6)			
-รายได้ครอบครัว ตามเกณฑ์ จปฐ.					
มากกว่า 20,000 บาท/ ปี	321(27.1)	418(35.0)	1.52	1.002 - 2.304	0.03*
น้อยกว่า 20,000 บาท/ ปี	152(12.8)	297(25.1)			

บาท/ ปี					
-กลุ่มการศึกษา					
ระดับประถมศึกษา	348(29.3)	482(40.6)	1.325	0.853 - 2.057	0.126
สูงกว่าประถมศึกษา	126(10.6)	232(19.5)			
-กลุ่มสถานะภาพ					
สมรส					
คู่	336(28.3)	476(40.1)	1.216	0.790 - 1.872	0.218
โสดหรือแยกกันอยู่	138(11.6)	238(20.0)			
-กลุ่มอาชีพ					
เกษตรกร	290(24.4)	460(38.7)	0.871	0.578 - 1.313	0.289
อาชีพอื่นๆ	184(15.5)	254(21.4)			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

1.2.4 เทศกาลและการปฏิบัติจนเคยชินเป็นบ่อเกิดการเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ นอกจากช่วงเทศกาลแล้วยังสามารถพบเห็นลักษณะการเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในชุมชนเป็นประจำจากกลุ่มผู้ที่ดื่มเป็นประจำทุกเช้า เย็น ก่อนไปทำงานและหลังจากกลับจากการทำงาน ซึ่งจะมีลักษณะการซื้อดื่มเป็น “ก๊ัก”(ขนาดบรรจุ 82.5 ml.)² หรือแบบ “น้อยทิ้ง” (ดื่มเหล้าขาวผสมกระเทียมแดง หรือ M 100, M150, ลิโพ, คาราบาวแดง เป็นต้น) ขนาดของการผสมดื่ม คือ เหล้าขาว ครึ่งขวดหรือ หนึ่งขวดเล็ก 380 ml. ต่อ กระเทียมแดงหนึ่งขวด โดยจะหาซื้อจากร้านขายของชำประจำหมู่บ้านหรือซุ้มขายยาตองบริเวณตลาดสดหรือตลาดนัด โดยกลุ่มที่ดื่มก่อนไปทำงาน เพื่อต้องการถอนให้เลือดลมไหลเวียนดีมีกำลังในการทำงาน ส่วนกลุ่มที่ดื่มหลังจากทำงานนั้น มีจุดประสงค์เพื่อแก้เหนื่อย ทั้งสองกลุ่มจะเป็นผู้ชายทำอาชีพกรรมกรรับจ้าง รองลงมาคือกลุ่มทำการเกษตร

...เป็นกลุ่มที่ดื่มประจำ วิทยุรุ่น วิทยุทำงาน ส่วนมากจะมาซื้อเอง กลุ่มนี้อยู่บ้านก็จะมีกรนัดพบสังสรรค์ ตอนเช้าก่อนกินข้าวเช้า ส่วนใหญ่เป็นร้านชำ ร้านตัดผมใกล้ๆ เมื่อดื่มเหล้าเสร็จจึงกลับบ้าน ไปกินข้าวเช้า ไปทำงานทำธุระของตน พอตกเย็นก็กลับมาที่เดิมอีก สังสรรค์ ถึงประมาณ 2 ทุ่มจึงกลับบ้าน ไปกินข้าวแล้ว

2 ก็นอน....(สนทนากลุ่มผู้ชาย 02 สัมภาษณ์ลี้กชวบ้าน 3_12)...

สถานะภาพการวิจัยกศร. คณะกรรมการบริหารโรงเรียนของศึกษาศาสตร์สงขลา 2550 : หน้า 31 ส่วนมากก็จะกลายเป็นจุด ส่วนคนอื่นก็ไปกินนอกร ก็จะมีแบบใส่น้ำใส่ขวด M150 ให้ดื่ม แบ่ง

โครงการวิจัยเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในตำบลบ้านพร้าว จังหวัดสงขลา (สหประชาชาติกลุ่มผู้ชาย 02)..... หน้า 35

...มักเป็นเวลาตอนเช้า 07.00 น. ก็จะเป็นลูกค้าประเภทคิดแล้ว กินประจำ แบบว่าถอนก่อนไปทำงาน หรือแก้เหนื่อยจากทำไร่นา เขาเรียกว่าอยาก มาแก้ เขาเรียกว่า โกงเช้า โกงเย็น.....(สนทนากลุ่มผู้ชาย 0202 สัมภาษณ์ลี้กชวบ้าน 02_04)

สรุปข้อมูลการศึกษาบริบทพื้นที่ และลักษณะประชาชนในพื้นที่วิจัย ด้านลักษณะทางชีวะสังคม(Psycho Social Context) พบข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,188 คน สัดส่วนเพศชายและเพศหญิงของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับประชากรจริง คือมีสัดส่วนประชากรชาย : หญิงร้อยละ 51.7 : 48.3 และ 50.1 : 49.9 การกระจายตัวด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างก็สอดคล้องกับข้อมูลประชากรจริง สะท้อนให้ทราบถึงการเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 41.9 รายได้เฉลี่ย 4,492.27 บาทต่อเดือน จำแนกเป็นกลุ่มที่มีรายได้ตามเกณฑ์ จปฐ. กำหนดไว้ คือมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 37.9 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี ร้อยละ 62.1 ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ส่วนมากจะเป็นผู้มีอาชีพ เกษตรกร ร้อยละ 17.7 เมื่อศึกษาถึงการเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ร้อยละ 40.0 ของกลุ่มตัวอย่างเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำแนกเป็นผู้ที่เคยดื่ม ร้อยละ 79.6 เคยขาย ร้อยละ 12.4 ทั้งดื่มและขาย ร้อยละ 8.0 เพศชายมีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง 3 เท่า กลุ่มอายุมากกว่า 20 ปีมีอัตราการเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ถึง 12 เท่า (อัตราร้อยละ 36.2 : 3.7) กลุ่มที่มีรายได้ครบครันมากกว่า 20,000 บาท/ปี เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครบครันน้อยกว่า 20,000 บาท/ปี 2 เท่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งดื่ม ซื้อมาและขาย มากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าประถมศึกษา ในสัดส่วน ร้อยละ 42.0 : 37.1 เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะภายในกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับการเคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะคนซื้อและดื่ม ร้อยละ 92.3 เคยขาย ร้อยละ 7.7 ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นมีโอกาสได้สังเกตเห็นและสัมผัสกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสมาชิกในครอบครัว จากการจัดกิจกรรมสังสรรค์ และจากงานเทศกาลต่างๆ ในชุมชน

1.3 บริบทด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.3.1 สภาพแวดล้อมที่พกอาศัยของชุมชน

มีลักษณะสภาพโดยรวมของชุมชนเป็นทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ทั้งในเขตการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเขตการปกครองแบบเทศบาล โดยชุมชนเมืองสังเกตได้จากลักษณะโครงสร้างทางกายภาพของอาคารบ้านเรือนที่ถาวร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนมากจะเป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูงครึ่งไม้ครึ่งปูน และบ้านปูนชั้นเดียว มีรั้วรอบขอบชิด แยกขอบเขตระหว่างหลังคาเรือนชัดเจน ตั้งเรียงรายไปตามถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน มีสาธารณูปโภคครบถ้วนทั้งไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตและร้านบริการอินเทอร์เน็ต จานดาวเทียม มีร้านค้าสะดวกซื้อ (มินิมาร์ท) มีร้านขายส่งสินค้า และร้านขายของชำที่วางขายสิ่งของหน้าบ้านชั้นล่าง มีแหล่งมั่วสุมได้แก่ โต๊ะสนุกเกอร์ ตั้งอยู่ในชุมชน เป็นต้น

สำหรับชุมชนแบบชนบทนั้น มีลักษณะที่บ่งชี้ได้จากโครงสร้างทางกายภาพของอาคารบ้านเรือนส่วนมากเป็นบ้านแบบถาวรมีสภาพดี ร้อยละ 52.3 เป็นบ้านสองชั้นยกพื้นสูงครึ่งไม้ครึ่งปูน และบ้านปูนอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว มีรั้วรอบขอบชิด มีบ้านเรือน ร้อยละ 47.7 ที่สภาพไม่ติดตามเกณฑ์ จปฐ. กำหนดไว้ เช่น เป็นอาคารไม้เก่ายกพื้นสูง ใต้ถุนอาคารมีคอกวัว ควาย หรือเหล่าไก่ เหล่าเป็ด มีมูลสัตว์และน้ำขังจากคร้วเรือน มีรั้วไม้หรือรั้วธรรมชาติจากต้นไม้ หรือ ผักสวนครัวแสดงขอบเขตระหว่างหลังคาเรือน และมีหลังคาเรือนจำนวนร้อยละ 10.0 ที่ไม่มีรั้วกั้นระหว่างบ้าน ตั้งเรียงรายไปตามถนนคอนกรีตและถนนลูกรังในหมู่บ้าน มีหลังคาเรือนบางส่วนที่ตั้งกระจายลึกเข้าไปในสวนของตนเอง มีถนนแคบพอเป็นทางเดินเข้าบ้านได้ มีระบบสาธารณูปโภคหลายด้าน คือ ไฟฟ้าครบทุกหลังคาเรือน แต่มีน้ำประปา มีใช้ร้อยละ 75.0 ของหลังคาเรือนมีบางหลังคาเรือนที่ใช้น้ำบ่อ หรือน้ำบ่อบาดาลที่ป็นขึ้นมาใช้เอง มีโทรศัพท์ใช้ในบ้าน ร้อยละ 20.0 ของหลังคาเรือน แต่ร้อยละ 83.0 ของคร้วเรือนใช้โทรศัพท์มือถือ ไม่มีร้านบริการอินเทอร์เน็ต มีร้านค้าขายของชำที่วางขายสิ่งของหน้าบ้านชั้นล่าง ร้านค้าเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในหมู่บ้านเฉลี่ย 4 - 5 แห่ง จึงเอื้อต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี นอกจากนั้นร้อยละ 67.5 ของคร้วเรือนได้รับมลพิษจากแหล่งที่เป็นเหตุรำคาญรอบๆบ้าน ที่พักอาศัย ได้แก่ ข้างบ้านตั้งวงดื่มเหล้า เมาแล้วเสียงดัง ทะเลาะกัน ตั้งอยู่ใกล้แหล่งบันเทิง แหล่งมั่วสุม โต๊ะสนุกเกอร์ ร้านคาราโอเกะ กลิ่นกองขยะของหมู่บ้าน กลิ่นขี้หมู เมาแกลบ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้พักอาศัยอยู่ใกล้ๆสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าผู้ที่พักอาศัยในบริเวณที่ไม่มีมลพิษจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างในอัตราร้อยละ 32.0กับร้อยละ 7.9 โดยแตกต่างกันมากถึง 3 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(95%CI = 0.223 - 0.563 , $p < 0.0001$)

...ส่วนมากอาคารบ้านเรือนจะเป็นลักษณะบ้านสองชั้นประมาณ 160 หลังคา บ้านชั้นเดียว ประมาณ 18 หลังคา ส่วนมากจะมุงด้วยสังกะสี มุงกระเบื้อง ประมาณ 10 หลังคา ผู้พื้นกระเบื้องประมาณ 80 หลังคา ส่วนปูพื้นด้วยปูนคอนกรีต 98 หลังคา.... (สนทนากลุ่มแกนนำชุมชน, 02_06)

...วัยรุ่นมักจะมีสถานที่เฉพาะ เช่น สวนสาธารณะ ศาลา จะมีการนัดหมายพบกัน ณ ที่ใดที่หนึ่ง จับกลุ่มกันประมาณ 2-3 กลุ่ม แต่บางครั้ง 3 ถึง 4 ก็มีเสียงกันอยู่....(สนทนากลุ่มแกนนำชุมชน, tet, 02_06)

...มีเหตุรำคาญรอบบ้านหลายอย่าง...เมาแกลบ วัยรุ่นขับรถเสียงดังตามซอย...เสียงเพลงข้างบ้านดื่มเหล้า วัยรุ่นมาจับกลุ่มกัน รถแข่งของพวกเขาวัยรุ่น ดื่มเหล้าแล้วทะเลาะกัน (สัมภาษณ์ชาวบ้าน, 23_01)

โครงการวิจัยสังคมและจิตวิทยาชุมชนที่ศูนย์พัฒนาสุขภาพจิตจังหวัดสุพรรณบุรี ปีงบประมาณ 2558-2560 2011 37
แหล่งมั่วสุมจะอยู่ที่บริเวณตู้โทรศัพท์กลางหมู่บ้านที่ติดถนนใหญ่ นั่งดื่มกันจนถึงตี 1 ถึงจะเลิก (สนทนากลุ่มแกนนำชุมชน, 20_02)

ข้อค้นพบสำคัญอีกประการหนึ่งคือ บุคคลที่มีสถานะสภาพความเป็นอยู่ที่ดี จะมีอัตราการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าบุคคลที่มีสถานะภาพฐานะความเป็นอยู่ไม่ดี ในอัตราร้อยละ 35.6 กับร้อยละ 17.3 โดยแตกต่างกันมากถึง 2 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.597 - 4.4138, $p < 0.0001$) ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ลักษณะทางกายภาพกับประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ลักษณะทาง กายภาพแวดล้อม	ประสบการณ์เคย เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์		OR	95%CI OR	P
	เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)			
-รอบบ้านมีเหตุ รำคาญ,แหล่งมั่วสุม มีเหตุรำคาญ	380(32.0)	422(35.5)	2.8212	1.776- 4.484	<0.0001**
ไม่มีเหตุรำคาญ	94(7.9)	292(24.6)			
-ฐานะของ ครอบครัว					
ฐานะดี	314(26.4)	323(27.1)	2.4138	1.597-4.4138	<0.0001**
ฐานะไม่ดี	159(13.3)	392(33.0)			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

1.3.2 การกระจายตัวของแหล่งจำหน่ายและระยะห่างของร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับที่อยู่ของผู้ซื้อ /ผู้ดื่ม/สถานศึกษา

ข้อมูลที่สะท้อนถึงความสะดวกในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในชุมชนที่สำคัญคือ ระยะห่างระหว่างสถานที่จำหน่ายกับที่พักอาศัยของผู้ดื่มและการกระจายของแหล่งจำหน่าย ผลจากการศึกษา พบว่าในชุมชนที่วิจัยลักษณะการตั้งหรือการกระจายตัวของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ตามจุดที่สำคัญของชุมชน เช่น ติดถนนสายหลักของหมู่บ้าน ตั้งอยู่ใกล้ศาลากลางบ้านหรือ สี่แยกหรือชุมทางที่มีคนสัญจรไปมาได้ง่ายและสะดวก ตั้งอยู่ใกล้วัดหรือสถานศึกษาเนื่องจากในชุมชนนั้น วัดและสถานศึกษาจะเป็นศูนย์รวมของชุมชนในการประกอบกิจกรรมที่สำคัญต่างๆ ร้านค้าเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในหมู่บ้านเฉลี่ย 4 - 5 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการวางขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในตลาดนัดของชุมชนที่เปิดขายทุกวันในตอนเย็นช่วงเวลา 15.30-20.00 น. และถ้าเป็นชุมชนแบบชนบทจะมีตลาดนัดเป็นวันเว้นวันเปิดขายบริเวณศาลากลางบ้านหรือลานสนามที่สาธารณะของหมู่บ้าน ในตลาดนัดจะมีการตั้งขายโดยทำเป็นซุ้มเหล่าตองยา ที่มีให้เลือกหลายสูตร ไม่ว่าจะเป็นเหล้าสูตรเย็น สูตรร้อน หรือสูตรผสมสมุนไพร มีการวางขายเหล้าที่เป็นสินค้า OTOP ของชุมชน มีรถเร่ขายที่เป็นลักษณะรถพ่วง ชาวบ้านเรียกว่า “รถพุ่มพวง” จะมีทั้งที่เป็นรถปิกอัพตัดแปลงส่วนท้ายกระบะเป็นที่บรรจุสินค้าที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน รวมทั้งบุหรี สุรา มีถึงแช่เครื่องดื่มและอาหารสดด้วย อีกลักษณะหนึ่งจะเป็นแบบรถจักรยานยนต์ที่ต่อพ่วงด้านข้างและมีกระบะใส่สิ่งของมาขาย รถเร่ขายนี้ นอกจากจะขายที่ตลาดนัดแล้ว ยังวิ่งเร่ขายไปตามหมู่บ้าน บางคันมีเครื่องขยายเสียงโฆษณาให้คนมาซื้อด้วย

ดังนั้น บริบทด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนจึงเกื้อหนุนให้เกิดความสะดวกสบายในการหาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ประจำวันของประชาชน ไม่แตกต่างจากพื้นที่ในเขตเมืองมากนัก ทั้งนี้เพราะสามารถพิจารณาได้จากระยะห่างของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับบ้านพักของผู้ซื้อใกล้กันที่สุดเพียง 1 เมตร ระยะห่างโดยเฉลี่ย 50 เมตรไกลที่สุดไม่เกิน 1 กิโลเมตร ผู้ขายสามารถนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจำหน่ายได้ตลอดเวลา เนื่องจากไปรับจากร้านขายส่งได้สะดวก เพราะตั้งอยู่ใกล้ที่สุดเพียง 200 เมตร เฉลี่ย 1 กิโลเมตร ไกลสุด 30 กิโลเมตร ที่สำคัญคือสามารถโทรศัพท์สั่งซื้อได้สะดวก มีรถขายส่งนำมาให้ถึงที่ร้าน ซึ่งจะผ่านมาทุกวัน บางวันผ่านมา 1 - 2 เที่ยว ผู้ที่บ้านพักอยู่ใกล้กับร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เกิน 50 เมตร มีอัตราการเกี่ยวข้องกับสุราในฐานะผู้ดื่มมากกว่าผู้ที่มีบ้านพักไกลกว่า ในอัตราร้อยละ 52.8 : 48.2 แต่ผู้ที่บ้านพักอยู่ใกล้กับร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิน 50 เมตร มีอัตราการเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะผู้ขายมากกว่าผู้ที่มีบ้านพักไกล ถึง 2 เท่า คือในอัตราร้อยละ 66.7 : 33.3

...จะมีรถเร่ขายของ รถพ่วง คือรถพุ่มพวง ขายเหล้า นำเข้ามาขายประมาณวันละสองรอบ จะเร่ขายช่วงประมาณ 6 โมงเย็น... ก็จะมาโฆษณาผ่านหมู่บ้าน...(การสังเกตแบบมีส่วนร่วม02_07)

...บ้านเรามีร้านขายของในชุมชน 5-6 ร้าน สามารถซื้อขายได้ตลอดเวลา มีรถขนส่งให้ถึงร้านย่อย...(สัมภาษณ์สื่อประชาชน,23_02)

.....การซื้อของนั้น ตอนนี้จะมตลาดนัดมาตอนเย็น เกือบทุกวัน จะมีของใช้เบ็ดเตล็ด มีบุหรี สุรา ขาย...นอกจากสุราแล้ว ส่วนมากก็จะซื้อเบียร์ด้วย...(การสังเกตแบบมีส่วนร่วม, 06_03)

...ร้านผมนี่กะเปิดเป็นซุ้มมาดองที่ตลาดนัด ขออนุญาตขายแล้ว กะมีมาดองหลายสูตร มีทั้งสูตรเย็น วิญรุ่นผู้หญิงชอบกิน สูตรร้อนพวกวิญรุ่นชายชอบ และสูตรผสมสมุนไพร อันนี้พวกกรรมกรทำงานมักหลาย กินแล้วมันไล่เลือดไล่ลมดี มีมากินกันก่อนไปทำงาน

มาเป็นรถปิกอัพ ส่งคนละถังอีก ทียบกับแกต้มน้ำพริกมะขามเขือกจิ้มเกลือใส่ปาก วางเงินไว้ แล้วรีบขึ้นรถไปทำงานเลย...ส่วนตอนแต่ง

โครงการวิจัย | THE STUDY AND DEVELOPING OF ENFORCEMENT PROCESS ON THE ALCOHOL BEVERAGE LAW AT THE COMMUNITY OF KHON KAEN PROVINCE. หน้า 38

เลิกกินกันกะมาแะอีก แต่บางวันกะมีนั่งดื่มกันเน๊น บ่อริบบ้านใด.... (สัมภาษณ์สื่อผู้ขาย, 0204)

1.3.3 ลักษณะการปกตินิสัยการซื้อ ขายเป็นค่าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาต่างๆของประชาชนในชุมชน

การซื้อ ขายเป็นค่าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในชุมชนในช่วงเวลาต่างๆ จัดว่าเป็นการศึกษาถึงวิถีประชาเกี่ยวกับลักษณะด้านการซื้อ ขายเป็นค่าประจำวันของประชาชน ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สะท้อนให้ทราบถึงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนด้านกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่มีทั้งการผลิตสินค้า การจัดทำหน่วย การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าที่เริ่มตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงค่ำมืดของทุกวัน ที่แต่ละครอบครัวต่างก็หาซื้อข้าวของเครื่องใช้ประจำวัน จากร้านค้าหรือตลาดภายในหมู่บ้าน ช่วงเวลาที่ชาวบ้านมีการซื้อขายเป็นค่ามากคือเช้าตรู่ ถึง 08.30 น. ก่อนออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และปริมาณความถี่ในการซื้อขายเป็นค่ามีมากอีกครั้งในภาคค่ำตั้งแต่เวลา 17.00 น. – 19.00 น. ดังนั้น การซื้อขายเป็นค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่ จึงสอดคล้องหรือแปรผันตรงกับวิถีชีวิตตามช่วงเวลาที่นิยมจับจ่ายซื้อขายเป็นค่าในแต่ละวัน นอกจากนี้การซื้อขายเป็นค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีลักษณะพิเศษ คือ นอกจากจะนิยมซื้อในช่วงเวลาปกติแล้ว ยังมีปริมาณและความถี่ในการซื้อในช่วงเวลาภาคค่ำถึงดึก โดยมากกว่าช่วงเวลาอื่น ถึง 3 เท่า (อัตราร้อยละ 45.3 : 14.0) ทั้งนี้เนื่องจากการรวมกลุ่มสังสรรค์ หรือมีการจัดกิจกรรมสังสรรค์นันทนาการ การมีมหรสพสมโภชในงาน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ จะพบเห็นการซื้อขายเป็นค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากขึ้นหลายเท่า และมีการซื้อขายเป็นค่าได้ตลอดเวลา

...มีบางคนมาขอซื้อนอกเวลาที่กำหนดเพราะเริ่มดื่มช่วงรับประทานอาหารกลางวันบางคนก็จะดื่มต่อจนถึงช่วงเย็นเราก็ต้องขายให้.... (สัมภาษณ์ผู้ขาย, s0102)

....เวลามีงานเลี้ยงเหล้าหมดก็จะไปซื้อเลยไม่จำกัดเวลา....ซื้อมาดื่มยามมีบุญ โดยเยาวชนจะสามารถเห็นได้จากคนในครอบครัวที่มีการซื้อสุรามาดื่มฉลองในช่วงเทศกาล ... (สัมภาษณ์ผู้ขาย, 02_04)

....ส่วนมากจะเปิดขายตลอด ขอให้มีคนมาซื้อ มีบางร้านแบ่งขายเป็น เบ็ก หรือ กิ่ง ให้ผู้ดื่มประจำบ่อยมาก มีการซื้อ-ขาย และดื่ม ทุกเทศกาล และงานบุญ งานปีใหม่และสงกรานต์น่าจะมีการซื้อขายเป็นค่าและดื่มกันมากที่สุด....(สัมภาษณ์ลูกชาวบ้าน, 23_01)

เมื่อวิเคราะห์เวลาที่ใช้ไปในการเดินทางไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ทั้งเดินไปซื้อ และขี่รถไปซื้อ หรือการสั่งซื้อโดยวิธีอื่นๆ) ชาวบ้านในชุมชนสามารถหาซื้อสุราได้รวดเร็วเฉลี่ย 4.3 นาที (SD. = 0.2779, IQR= 8) โดยมีผู้ซื้อร้อยละ 85.6 ใช้วิธีการเดินไปซื้อซึ่งใช้เวลาเดินเท้าไปซื้อภายในเวลา 1 - 30 นาที (SD. = 4.2954, IQR= 8) มีผู้ซื้อร้อยละ 14.4 ใช้วิธีการขี่รถจักรยานยนต์ไปซื้อโดย

ใช้เวลาเร็วขึ้นเพียง 1 - 2 นาที เฉลี่ย 1.97 นาที (SD. = 1.5184, IQR= 7) ฉะนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับข้อค้นพบจากงานวิจัยอื่นจะพบว่า เวลาเฉลี่ยที่เร็วที่สุดในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากงานวิจัยนี้ ใช้เวลาเร็วกว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยอื่น คือ เฉลี่ย 7.5 นาที³

1.4 บริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อมูลจากการร่วมสังเกตกิจกรรมทางสังคมของคนในชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมสังสรรค์ที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้อง พบว่า คนในครอบครัวมีการจัดกิจกรรมสังสรรค์ขึ้นภายในครอบครัวเฉลี่ย 4 ครั้ง/เดือน โดยร้อยละ 44.4 ของครอบครัวมีการจัดกิจกรรมสังสรรค์อย่างน้อยเดือนละครั้ง ร้อยละ 18.9 จัดสองครั้ง/เดือน เหตุผลที่ทำให้มีการสังสรรค์ในครอบครัวในแต่ละเดือน คือ มีสาเหตุเนื่องมาจากในชุมชนมีการจัดกิจกรรมตามประเพณี การจัดงานศพ งานแต่งงาน ร้อยละ 34.9 เหตุผลรองลงมา ร้อยละ 18.0 คือ การพบปะกันของญาติมิตร เพื่อนสนิทที่มาเยี่ยมเยือนแล้วมีการเลี้ยงรับรอง และร้อยละ 16.7 มีสาเหตุมาจาก เทศกาลสำคัญเช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ แต่การดื่มในช่วงเทศกาลจะมีปริมาณการซื้อและความถี่ในการซื้อมากกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ เมื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มผู้ร่วมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครอบครัว ส่วนมาก ร้อยละ 28.2 เป็นญาติพี่น้องข้างบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางสังคมของคนในหมู่บ้านชนบท ยังคงมีความสัมพันธ์ภาพของบุคคลระหว่างหลังคาเรือนใกล้เคียงกันมากกว่าชุมชนเมือง รองลงมา ร้อยละ 24.1 เป็นเพื่อนร่วมบ้าน และร้อยละ 11.0 เป็นคนภายในครอบครัวเอง

... บุญสงกรานต์และบุญบั้งไฟ ชาวบ้านทุกหลังคาเรือน จะมีการจัดเตรียม เหล้า ยาสูบ ขนมจีน ห่อข้าวต้มไว้รอรับแขกเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องที่อยู่หมู่บ้านอื่นที่มาดื่มกิน-กิน สังสรรค์กันชาวบ้านเรียกว่ามาเอาบุญที่บ้าน (สัมภาษณ์ลี้กชาวบ้าน, 23_01)

...กิจกรรมประเพณีในหมู่บ้านเกือบทุกกิจกรรมจะมีสุราเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น งานปีใหม่ สงกรานต์ บุญบั้งไฟ โดยชาวบ้านฉลองด้วยการดื่มสุรา เริ่มประมาณบ่าย 3 โมง...(สัมภาษณ์ลี้กผู้ชาย, 0202)

สถานที่จัดกิจกรรมสังสรรค์ และมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนมากมักจะจัดในบริเวณบ้านเจ้าภาพ ร้อยละ 84.6 รองลงมาคือที่ร้านขายสุรา ร้อยละ 52.9 บริเวณศาลากลางบ้าน ร้อยละ 15.1 บริเวณวัด ร้อยละ 4.4 โรงเรียนและอื่นๆ ร้อยละ 5.6 ในแต่ละเดือนสมาชิกของครอบครัวคนใดคนหนึ่งต้องมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์ ร้อยละ 76.6 เช่น งานเลี้ยง งานบุญประเพณีต่างๆ ที่มีในชุมชนอย่างน้อย 2 ครั้ง/เดือน และครอบครัวที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์มากกว่า 2 ครั้ง ร้อยละ 23.4 กิจกรรมสังสรรค์ที่ประชาชนเข้าร่วมและมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก คือบุญตามจารีตประเพณีเช่น บุญบั้งไฟ ร้อยละ 88.3 เทศกาลสำคัญ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ ร้อยละ 70.5 งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน ร้อยละ 63.1 งานศพและบุญแจกข้าว (บุญอุทิศส่วนกุศล) ร้อยละ 58.5 ช่วงเวลาที่ประชาชนนิยมเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ ช่วงเวลาเช้า (07.00-11.00น.) ร้อยละ 70.9 รองลงมาคือช่วงเวลาภาคค่ำ คือ เวลา 17.00-24.00 น. และบางครั้งมีการดื่มและซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานจนถึงสว่างโดยเฉพาะงานเลี้ยงที่มีการสมโภชด้วยมหรสพ มีมากถึงร้อยละ 69.0 และช่วงเวลากลางวัน ร้อยละ 34.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละของประชาชนจำแนกตามกิจกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	พื้นที่ อบต. (ร้อยละ)	พื้นที่ เทศบาล (ร้อยละ)	ภาพรวม จำนวน(ร้อยละ)
กิจกรรมที่คนในชุมชนเข้าร่วมและดื่ม			
- งานศพและอุทิศส่วนกุศล	54.6	45.4	59.1
- งานฉลองแสดงความยินดี,งานแต่งงาน	55.9	44.1	63.1
- งานเทศกาลต่างๆ(ปีใหม่,สงกรานต์ฯ)	51.2	48.8	71.2
- งานบุญตามจารีตประเพณี(บุญบั้งไฟฯ)	52.5	47.5	89.2
ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม			
- 1 -2 ครั้ง / เดือน	52.1	50.2	54.2
- มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน	47.9	38.6	45.8
ช่วงเวลาที่นิยมเข้าร่วมกิจกรรม			

- ช่วงเวลาเช้า (07.00 – 11.00น.)	60.4	39.6	70.9
- ช่วงกลางวัน (11.00 - 14.00 น.)	55.3	44.7	34.7
- ช่วงบ่ายถึงค่ำ(14.00 - 24.00 น.)	55.0	45.0	69.0

1.4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จัดว่าเป็นประเด็นที่ต้องคำนึงถึง เนื่องจากรายจ่ายที่เกิดขึ้นสะท้อนให้ทราบถึงสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ในส่วนที่เป็นรายจ่ายฟุ่มเฟือย เพราะเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนรายจ่ายตามปกติของครอบครัวกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วพบว่ามีสัดส่วน 6,161 บาท/เดือน ต่อ 311 บาท/เดือน โดยเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสังสรรค์แต่ละครั้ง เฉลี่ย 569 บาท มากที่สุด 10,000 บาท/ครั้ง ต่ำสุด 50 บาท/ครั้ง เนื่องจากต้องจ่ายเป็นค่าสุราเฉลี่ย 311 บาท/ครั้ง ค่ากับแกล้มหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกิดจากการดื่มสังสรรค์เฉลี่ย 258 บาท/ครั้ง ที่สำคัญคือ ร้อยละ 26.4 ของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มเคยเป็นหนี้ค่าเหล้า จำนวนมูลค่าหนี้เฉลี่ย 200 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 3.24 ของรายจ่ายทั่วไปของครอบครัว (6,161 บาท/เดือน) ดังนั้นในเวลาหนึ่งปีครอบครัวต้องมีภาระหนี้จากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ย 2,400 บาท/ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 12.0 ของรายได้เฉลี่ยของครอบครัวตามเกณฑ์ จปฐ. (20,000 บาท/ปี)

....ลักษณะการซื้อสุรา ส่วนใหญ่จะไปซื้อด้วยตนเอง บางครั้งจะให้เพื่อนหรือใช้ให้เด็กไปซื้อ โดยซื้อเหล้าสักก็จะซื้อที่ละขวดกลม ร่วมกับโซดา 12 ขวด น้ำแข็ง 20 บาท ถ้าเป็นเบียร์ก็จะซื้อแบบแช่เย็นซื้อครั้งละ 3 ...ซื้อเหล้าแต่ละครั้งใช้เงินประมาณ 300-500 บาท ... (สัมภาษณ์ลี้กผู้ดื่ม, 1901)

....กะยามมีการมีงานนี้ กะมีการมาซื้อแน่ เช่นแน่ ส่วนมากกะซื้อละ ซื้อแน่ กะเช่นไว้กะบ่อเกินมื่อ 2 มื่อจั่งซึ้นำ อื้อ เช่น ๆ มีเช่นแน่อยู่ คั่นบ่อให้เช่นเลยกะ เขามั่นกะร้านน้อยเนาะ คั่นเป็นร้านใหญ่เขากะบ่อให้เช่นจั่งว่าเขาหมนเงินหลาย... (สัมภาษณ์ลี้กผู้ชาย, 1202)

...โอ คะลำ แต่ บ่อให้เช่นยามแล้วแล้ว บ่อให้เช่นแนวคะลำ หัวเราะ โอ้อย่ามาแฮกแต่แล้วหลาย หัวเราะ โอ้ยามแล้วจั่งซึอย่ามาเช่นเถอะ มาเช่นก่อนฮึงบ่ออยากให้ ยามเปิดร้านจั่งซึมาเช่นกะบ่ออยากให้แล้ว....

เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่าประชาชนส่วนหนึ่งเคยเป็นหนี้เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยผู้ที่เคยเป็นหนี้ค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือผู้ที่มีรายได้มากกว่า 20,000

บาท/ปี ซึ่งเป็นหนี้ค่าเหล่านี้มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ในอัตราร้อยละ 16.7 ต่อ ร้อยละ 9.6 ประเด็นที่สำคัญ คือ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์ มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน จะมีภาระหนี้ ค่าเหล่านี้มากกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน ถึง 4 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ (95%CI=2.586-6.845, $P<0.0001$) เมื่อแบ่งกลุ่มอาชีพของกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ และกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร จะพบว่า กลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ จะมีภาระหนี้ค่า เหล่านี้มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร หนึ่งเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.909 - 2.267, $P = 0.034$) เมื่อพิจารณาแบ่งกลุ่มที่มีรายจ่ายที่ใช้ในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตาม เกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2547) และ บัณฑิต ศรไพศาล (2549) ที่ได้จำแนกออกเป็น กลุ่มที่มีรายจ่ายน้อยกว่า 328 บาท/เดือน กับมากกว่า 328 บาท/เดือน พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่อปี น้อยกว่า 20,000 บาท มีรายจ่ายค่าเหล่านี้ที่สูงเกิน 328 บาท/เดือน ในสัดส่วนที่มากกว่าผู้ที่มี รายได้ต่อปีสูงกว่า 20,000 บาท ถึง 8 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 2.281 - 26.535, $P < 0.0001$) นั้นแสดงว่าคนจนจ่ายค่าเหล่านี้ในแต่ละเดือนมากกว่าคนรวย ซึ่งสอดคล้อง กับข้อค้นพบเกี่ยวกับผู้ที่มีทัศนคติในการนิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีรายจ่ายค่าเหล่านี้มากกว่าผู้ที่ไม่ นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถึง 2 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.047 - 2.503, $P = 0.019$) ตามตารางที่ 11-13

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละของการเคยเป็นหนี้ค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ลักษณะทางประชากร	ไม่เคยเป็นหนี้ค่า เหล้า(ร้อยละ)	เคยเป็นหนี้ค่าเหล้า (ร้อยละ)	รวม(ร้อยละ)
รายได้เฉลี่ยต่อปีตามเกณฑ์ จปฐ.			
-รายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี	28.3	9.6	37.9
-รายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี	45.3	16.7	62.1
การเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์			
-เข้าร่วม 1- 2 ครั้ง/เดือน	61.3	14.3	75.6

-เข้าร่วม > 2 ครั้ง/เดือน	12.3	12.1	24.4
ลักษณะกลุ่มอาชีพ			
-อาชีพเกษตรกร	32.5	9.4	41.9
-อาชีพอื่น ๆ	41.1	17.0	58.1

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้ค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ไม่เคย (ร้อยละ)	เคย (ร้อยละ)	OR	95%CI OR	P
รายได้เฉลี่ยต่อปีตามเกณฑ์ จปร.					
- รายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี	28.3	9.6	1.09	(0.690 - 1.722)	0.402
- รายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี	45.3	16.7			

การเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์					
-เข้าร่วม > 2 ครั้ง/เดือน	12.3	12.1	4.207	(2.586 - 6.845)	<0.0001**
-เข้าร่วม 1- 2 ครั้ง/เดือน	61.3	14.3			
กลุ่มอาชีพ					
-อาชีพอื่นๆ	41.1	17	1.435	(1.909 - 2.267)	0.034*
-อาชีพเกษตรกร	32.5	9.4			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

ตาราง 13 การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	รายจ่ายค่าเหล้า ต่อเดือน		OR	95%CI OR	p
	มากกว่า 328 บาท	น้อยกว่า 328 บาท			
รายได้ต่อปี					
-น้อยกว่า 20,000 บาท/ปี	47.6	44.8	7.779	(2.281 - 26.535)	< 0.0001**
-มากกว่า 20,000 บาท/ปี	0.9	6.7			
ทัศนคติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
-นิยมดื่ม	25.8	21.2	1.619	(1.047 - 2.503)	0.019*
-ไม่นิยมดื่ม	22.7	30.3			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

1.4.3 ลักษณะจารีตประเพณีปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เป็นการศึกษาถึงกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณีปฏิบัติของบุคคลและการถ่ายทอดต่อระยะเวลาที่บุคคลทำตามจารีตประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความผิดในกรณีละเมิดต่อจารีตประเพณี ความสอดคล้อง หรือขัดแย้งของจารีตประเพณีปฏิบัติ กับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษา พบว่า การประกอบพิธีต่างๆที่ชาวบ้านกระทำบ่อยครั้ง

จนกลายเป็นจารีตประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมานาน และมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ การดื่มฉลองในเทศกาลสำคัญ (ปีใหม่ สงกรานต์)

เมื่อศึกษาถึงความสอดคล้อง หรือความขัดแย้งของจารีตประเพณีปฏิบัติ กับกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หลังจากที่เริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 เป็นต้นมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.4 เห็นว่าการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สอดคล้องหรือไม่ขัดต่อจารีตประเพณีของชุมชน แต่มีประชาชนร้อยละ 40.6 กลับมองว่ามีความขัดแย้งต่อจารีตประเพณีของชุมชน ซึ่งจำแนกตามประเภทของจารีตประเพณีได้ดังนี้ ร้อยละ 57.4 เห็นว่าขัดต่อจารีตประเพณีที่ประเพณีปฏิบัติเมื่อมีบุญประเพณีในชุมชน เช่น เทศกาลปีใหม่ ตรุษสงกรานต์ บุญบั้งไฟ งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น ร้อยละ 26.4 เห็นว่าขัดต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ งานทำบุญอุทิศส่วนกุศล งานบายศรีสู่ขวัญ หรือแม่แต่งงานแต่งแก้ สะเดาะเคราะห์ของชาวบ้าน และร้อยละ 19.0 เห็นว่าขัดต่อการจัดกิจกรรมสังสรรค์ สนุกสนานหรือ กิจกรรมการลงแขกทำงาน เช่น ลงแขกเกี่ยวข้าว ลงแขกยกเสาขึ้นบ้านใหม่ ที่เจ้าภาพต้องจัดหาอาหารเครื่องดื่มมาต้อนรับแขกผู้มาช่วยงาน เป็นต้น

.....กลัวโดนล้มกระดานเพราะไปขัดกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเพราะสุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับบุญประเพณีได้แก่ สงกรานต์ ปีใหม่ บั้งไฟ โดยชาวบ้านฉลองด้วยการดื่มสุรา เริ่มประมาณบ่าย 3 โมง จะมีการแห่ขบวนจากในหมู่บ้านเข้าไปในวัด จะมีทั้งรถเครื่องดนตรีเปิดเพลงให้ชาวบ้านพอรำ เคลื่อนไปตามถนน และดื่มเหล้าไปด้วย โดยชาวบ้าน เด็กๆ เยาวชนก็จะยืนดูอยู่ข้างถนนหนทาง (สนทนากลุ่มแกนนำ ,FC_03_tet)

....จะขัดแย้งก็ต่อเมื่อเขามีการดื่มแล้วเกิดการทะเลาะวิวาทจนทำให้เกิดเป็นคดีความที่เจ้าหน้าที่ต้องเอากฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากการซื้อเหล้าไปดื่มแล้ว มีบางคนซื้อไปประกอบพิธีเช่นไหว้ เช่น การนำไปประกอบพิธีไหว้ศาลปู่ตาประจำหมู่บ้าน การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ โดยจะซื้อเหล้าขาวและหมาก พลู บุหรี่ ไปประกอบพิธีเช่นไหว้ด้วย (สัมภาษณ์ลึก, s0102)

.....ส่วนดีของการใช้กฎหมายจับช่วยสนับสนุนการจัดงานเทศกาล/ประเพณีที่ไม่ใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การงดเหล้าช่วงเทศกาลเข้าพรรษา กรู้นปลอดเหล้า การทำบุญประเพณีหากงคไม่ได้ก็ควรลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง(สนทนากลุ่มแกนนำ ,03_tet)

...งานแต่ง งานบุญแจกข้าว งานปีใหม่ สงกรานต์ ฯลฯ จะขาดเหล้าไม่ได้เพราะเป็นสิ่งที่มี ซึ่งการที่ชาวบ้านเชื่อ หรือปฏิบัติเช่นนั้น ก็จะมีผลบ้างต่อการบังคับใช้กฎหมายบุหรี สุรา สำหรับผู้ที่นิยมบริโภคเป็น

ประเภทของบุญประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และชาวบ้านยึดถือปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นจารีตประเพณี ที่พบบ่อยในชุมชนและมีความขัดแย้งต่อกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถจำแนกตามลักษณะของการประกอบพิธีกรรม ได้แก่

- พิธีแต่งแก้ (พิธีสะเดาะเคราะห์) พิธีต่อโชคชะตา เป็นพิธีที่จัดทำขึ้นช่วงภาคเช้าจะเป็นการสวดมนต์สะเดาะเคราะห์ปัดรังควาญ สืบต่อชะตาชีวิต โดยมีขั้นตอนการสะเดาะเคราะห์ คือ คนที่จะสะเดาะเคราะห์ต้องเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กระจก้านกล้วย 9 ห่อง มีอุปกรณ์ข้างในกระถางมากมาย ทั้งข้าวเหนียวดำข้าวเหนียวแดง พริก เกลือ ปลาร้าและอื่นๆ ตำข่า เมื่อเตรียมพร้อม ก็เชิญพ่อพรหมณ์ที่แต่งแก้มาทำพิธี เป็นการจุดไฟเส้นด้าย เสี่ยงทายว่าในรอบ 7 วัน เจ้าชะตีวิตจะดี/ร้าย ถ้าเป็นไปในทางร้ายก็จะกระทำพิธีกรรมสืบต่ออายุ (สะเดาะเคราะห์) ให้ใหม่อีกรอบโดยเลือกเอาวันที่เป็นมงคล เป็นฤกษ์ชัย ในตอนภาคค่ำจะเป็นพิธีสวดมนต์ กระทบศีร์สุ่วขวัญ ทำพิธีเสร์จก็ให้พ่อพรหมณ์เอากระธงไปทิ้งนอกหมู่บ้าน แล้วไม่ให้หันหลังกลับ แล้วมารดน้ำมนต์ผูกแขนเป็นเสร็จพิธี

....สุราใช้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ในประเพณีไหว้ผีไหว้เจ้า ในคนจีนก็ใช้เช่นไหว้ ไม่มีใครว่ากัน เพราะขาดเหล้าไม่ได้เวลาเรามีประเพณีไหว้ผี เลี้ยงผี เครื่องอาหารก็จะมีเหล้าด้วย จึงจะถือว่าทำครบถ้วนถูกต้อง.. ประเพณีงานบุญต่าง ๆ เช่นบุญบั้งไฟ ทำบุญเลี้ยงผี ไหว้เทวดาก็ต้องมีเหล้าควบคู่กับไก่หรือหมู ทุกครั้ง..(สัมภาษณ์ลี้กประชาชน,03)

....เป็นประเพณีของชาวบ้าน เป็นงานที่มีความสนุกสนานสนาน เช่นบุญบ้าน บุญบั้งไฟ ลงแขกตีข้าว แต่งงาน สงกรานต์ ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ..(สัมภาษณ์ลี้กประชาชน,20)

....การสะเดาะเคราะห์ แต่งแก้ ลู่วขวัญ โดยเฉพาะในบ้านที่มีผู้ป่วย คนที่ทำงานมากเป็นวัยกลางคนขึ้นไป แต่หากมีเด็กในครอบครัวจะไม่ค่อยมีพิธีนี้ เนื่องจากคนวัยกลางคนถึงผู้สูงอายุจะมีความเชื่อด้านนี้อยู่ ส่วนเด็กจะไม่ค่อยให้ความสำคัญ...สุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับบุญประเพณี ได้แก่ สงกรานต์ ปีใหม่ บั้งไฟ โดยแต่ละครอบครัวจะมีการเตรียมสุราและอาหาร(เนื้อสด) ไว้สำหรับต้อนรับแขกหรือญาติพี่น้องที่จะมาเยือนในช่วงประเพณีดังกล่าว (การสังเกตแบบมีส่วนร่วม,02)

...กิจกรรมประเพณีในหมู่บ้านเกือบทุกกิจกรรมจะมีสุราเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น งานปีใหม่ สงกรานต์ บุญบั้งไฟ โดยชาวบ้านฉลองด้วยการดื่มสุรา เริ่มประมาณบ่าย 3 โมง จะมีการแห่ขบวนจากในหมู่บ้านเข้าไปในวัด จะมีทั้งรถเครื่องดนตรีเปิดเพลงให้ชาวบ้านฟ้อนรำ เคลื่อนไปตามถนนและดื่มเหล้าไปด้วย โดยชาวบ้าน เด็กๆ เยาวชนก็จะยืนดูอยู่ข้างถนนหนทาง (การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ,06)

... ที่มีบ่อยที่สุดก็จะเป็นการสะเดาะเคราะห์ แต่งแก้ จะทำในวันเสาร์ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธพฤหัสบดี เว้นวันพุธ และศุกร์ การสะเดาะเคราะห์ที่มีการใช้สุราเข้ามาใช้มาก เรียกว่าการโจกเหล้า โดยการทำพิธีโจกเหล้านั้นจะหาคนมานั่งตั้ง (แก้้อ) ประมาณ 4 คน แล้วให้ดื่มเหล้าขาวในตอนทำพิธี ...การโจกเหล้า ขั้นตอนก็จะมี การทำธงแก้้อหลัก แก้้อคอก แก้้อห้อง และของที่จะใส่ธงก็อย่างละแก้้อ และก่อนที่จะทำก็ต้องไปตามหมอพรหมณ์ก็ว่าจะทำวันไหน เวลาไหน ได้พ่อก่อนที่มากทำพิธีประจำบ้าน... การโจกเหล้าก็จะมีคน 4 คน มานั่ง(ตั้ง)แล้วมีแก้วคนละ 2 ใบ แล้วพ่อก่อนก็จะทำพิธี

-พิธีการแต่งแก้ที่มีเครื่องตีมแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง คือ “พิธีโจ๊กเหล้า” การโจ๊กเหล้า จะทำเมื่อคนในครอบครัวฝันไม่ดี เช่น ฝันว่าไฟไหม้บ้าน ฝันร่วง หรือกรณีมีงูเข้าบ้าน เป็นต้น ขั้นตอนก็จะมี การทำธงแก้หลัก แก้ศอก แก้ห้อง และของที่จะใส่ธงก็อย่างละแก้ และก่อนที่จะทำก็ต้องไปตามหมอพราหมณ์มาทำพิธี นอกจากหมอพราหมณ์แล้วการโจ๊กเหล้าก็จะต้องมีคน 4 คนที่เป็นนักตีมสุรา มานั่ง(ตั้ง)ล้อมวง ตรงกลางมีกระถางแต่งแก้ และกาละมังใส่เหล้าขาว แต่ละคนมีแก้วคนละ 2 ใบ เพื่อใช้ตักเหล้ามาตีม แล้วพ่อก็จะทำพิธี สวดคาถา พอถึงคำว่า..“โจ๊ก”..ทั้ง 4 คน ก็จจะรินเหล้าใส่แก้วยกตีมทุกครั้ง จนเสร็จพิธี แล้วพ่อก็จะนำหม่อไปตั้งในกาละมังดับไฟ ถือว่าเป็นการดับทุกข์ ทุกคนก็ต้องตีมให้หมด เจ้าภาพก็จัดหาอาหารมาเลี้ยงแขกผู้ร่วมงาน

-พิธีสู่ขวัญในงานต่างๆ ทั้งในโอกาสประสพกับสิ่งดี สมหวัง หรือโอกาสที่ประสพเคราะห์ร้ายต่างๆ โดยกลุ่มผู้แก้ผู้อาวโสในหมู่บ้าน ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตเครื่องเช่น ไหว้ บูชา การปั้นดินเหนียว การเย็บส่วย (กระถางขนาดเล็กทำด้วยใบกล้วย) รูปสัตว์บริวาร อันมี ช้าง ม้า วัว ควาย หมู สุนัข เป็ด ไก่ และ มีเหล่าชาวตั้งไว้ในพานบายศรี เป็นต้น พิธีดังกล่าวส่วนมากจะจัดทำในช่วงเวลาเช้า และช่วงเวลาตอนเย็น ในขณะที่ทำการบายศรีสู่ขวัญ หมอพราหมณ์ก็ปะพรมน้ำเหล้า เรียกว่า “น้ำผีผาย” ให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมกับมีคำสวดประกอบไปด้วย “..น้ำอันนี้เรียกว่าน้ำผีผาย ผายไปทางคนป่วยกะให้หาย ผายไปทางผู้ฮ้ายกะให้สวย...” เมื่อเสร็จจากพิธีบายศรีสู่ขวัญแล้วเจ้าภาพก็จัดหาข้าวปลา อาหารพร้อมเครื่องตีม โดยเฉพาะสุรา ขาดไม่ได้ ดังนั้นการซื้อและการตีมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ก็เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว

-พิธีไหว้ศาลตาปู่ การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ หรือการบนบานศาลกล่าวกับเจ้าพ่อต่างๆ โดยจะซื้อเหล้าขาวและหมาก พลุ บุหรี่ สิ่งของ พร้อมอาหารที่เจ้าพ่อ หรือผีบรรพบุรุษแต่ละประเภทชอบ ประกอบพิธีเช่นไหว้ที่ศาลตาปู่ ศาลเจ้าพ่อ หรือตามหัวไร่ปลายนาที่จัดทำเป็นศาลไว้ให้ผีบรรพบุรุษสิงสถิตอยู่ หลังจากพิธีไหว้ มีการนำข้าวปลา อาหาร โดยเฉพาะพวกเครื่องตีมที่ไหว้แล้วนำกลับมาตีมกิน ดังนั้น การซื้อ การขาย และการตีมจึงเกิดขึ้นเมื่อมีการประกอบพิธี ซึ่งส่วนมากแล้วการเซ่นไหว้มักจะเป็นเวลาช่วงเช้าเป็นส่วนมาก

กิจกรรมการสู่ขวัญ ส่วนใหญ่จะทำปีละครั้งในช่วงเทศกาลสงกรานต์(ปีใหม่ไทย)และจะทำอีกครั้งเมื่อฝันไม่ดี หรือว่ามีงูเข้าบ้านสู่ขวัญจะทำในกรณีจะไป ไหวนไกลๆหรือนานๆ เช่นไปเมืองนอก ไปทหาร สอบเรียนต่อได้ที่ดีๆ ขั้นตอนการสะเดาะเคราะห์ คือ คนที่จะสะเดาะเคราะห์ต้องเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กระธงก้านกล้วย 9 ท้อง มีอุปกรณ์ข้างในกระธงหมากและข้าวเหนียวที่มัดด้วยเส้นไหมและเชือก 4กลี้งปลาแห้งและอื่นๆ ต่อจากนั้นเตรียมพร้อมก็เชิญพ่อ พราหมณ์ที่แต่งแก้มาทำพิธี ทำพิธีเสร็จก็ให้พ่อก็พาหม่อเอากระธงไปทิ้งนอกหมู่บ้าน แล้วไม่ให้หันหลังกลับ แล้วมารดน้ำมนต์ผูกแขนเป็นเสร็จพิธี การสู่ขวัญก็เตรียมเย็บพาชขวัญเหมือนงานแต่งงาน แต่จะเล็กกว่า เมื่อเย็บเสร็จ ก็เชิญพ่อก็พาหม่อมาทำพิธี ส่วนใหญ่ถ้าสู่ขวัญก็จะสู่กันตอนเย็น สู่ขวัญเสร็จก็ผูกแขน(ใส่เงินด้วย) ผูกแขนเสร็จ ก็

....สุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการทำงานมากกว่าเนื่องจากการทำงานก็จะมีบ่อยมากกว่าประเพณี เช่น
จ้างคนมาเกี่ยวข้าว ก็ต้องมีสุรามาให้คนงานด้วย ขอแรงคนยกหลังคารถยนต์ขึ้นรถหรือลงรถ เมื่อทำเสร็จก็จะ
เลี้ยงเหล้าเป็นการตอบแทนและกิจกรรมอื่นๆ อีกเกือบทุกกิจกรรมที่มีคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่คนในครอบครัวไปช่วย ก็
จะมีการเลี้ยงเหล้าเป็นการตอบแทน(การสังเกตแบบมีส่วนร่วม,01_01)

....กะมีแต่เพื่อนซี่ยามไปเลี้ยงยาพ่อใหญ่ เลี้ยงผีตาปู่เฮานะ กะเพื่อนไป ไปเฮ็ดพิธีจั่งสั้นเนาะ เลี้ยงบ้าน
เลี้ยงหยั่งนี้ละเพื่อนเอน เลี้ยงยาพ่อใหญ่ เป็นเหล้าขาว เหล้าขาวเฮานี้ละ...(สัมภาษณ์ลูกชาวบ้าน,1202)
ชื่อเหล้าไปทำ “พิธีเลี้ยงยาพ่อใหญ่ เลี้ยงตาปู่ เลี้ยงบ้าน” ของอย่างอื่นก็มี รูป เทียน ไข่ม่ม (สัมภาษณ์ลูก
ผู้ขาย 522)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของบุคคลกับความคิดเห็นต่อการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า เพศ สถานะภาพสมรส การศึกษา รายได้ กลุ่มอายุ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ลักษณะส่วนบุคคลด้านที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลและเขต อบต. มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต อบต. เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขัดกับจารีตประเพณี มากกว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 6 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 4.110-9.919, $P < 0.0001$) ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดกับจารีตประเพณี มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา 3 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.828- 4.739, $P < 0.0001$) ผู้ที่มีระดับรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/ปี มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดต่อจารีตประเพณี มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ถึง 2 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.042-2.353, $P < 0.0001$) ผู้ที่มีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อน มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดต่อจารีตประเพณี มากกว่า

ผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.711-3.888, $P < 0.0001$) ตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการขัดแย้งต่อ
จารีตประเพณี

ลักษณะประชากรกับความคิดเห็น ต่อการขัดแย้งจารีตประเพณี	ขัด ประเพณี (ร้อยละ)	ไม่ขัด ประเพณี (ร้อยละ)	OR	95%CI OR	P
เขตพื้นที่อยู่อาศัย -เขต อบต.	41.9	11.1	6.385	(4.110 - 9.919)	< 0.0001**
-ในเขตเทศบาล	17.5	29.6			
การศึกษา -สูงกว่าประถมศึกษา	22.9	7.1	2.947	(1.828 - 4.739)	< 0.0001**
-ประถมศึกษา	36.5	33.5			
รายได้เฉลี่ยต่อปีตามเกณฑ์ จปฐ.					
-รายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี	39.4	22.7	1.567	(1.042 - 2.353)	0.02*
-รายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี	20.0	18.0			
ประสบการณ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
-เคยเกี่ยวข้อง	18.2	21.7	2.579	(1.711 - 3.888)	< 0.0001**
-ไม่เคยเกี่ยวข้อง	41.1	19.0			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

2. สรุปผล (conclusions)

สรุปผลเกี่ยวกับลักษณะบริบทพื้นที่และลักษณะประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในชุมชน พบว่ามีสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เอื้อต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่ได้ง่ายมากขึ้น กล่าวคือ ในแต่ละหมู่บ้านมีร้านจำหน่ายสุรา 4 - 10 แห่ง ระยะห่างของร้านขายสุรากับบ้านของคนที่มีสุราใกล้ที่สุดเพียง 1 เมตร ไกลสุด 2,000 เมตร ระยะห่างเฉลี่ย 50 เมตร ที่ตั้งของร้านค้ำมักจะอยู่ในใจกลางของชุมชน บริเวณทางแยกหรือถนนสายหลักของหมู่บ้าน โดยเฉพาะพื้นที่ชุมชนเมืองมีทั้งร้านขายปลีกและร้านขายส่ง ส่วนพื้นที่ชุมชนชนบท ส่วนมากเป็นร้านชำขายปลีก นอกจากนั้นยังมีการเร่ขายสุราในบริเวณตลาดนัดเคลื่อนที่โดยตั้งจุดขายในแหล่งชุมชนวันเว้นวัน ดังนั้น ชาวบ้านจึงสามารถหาซื้อสุราได้รวดเร็วเฉลี่ย 4.4 นาที โดยใช้เวลาเดินเท้าไปซื้อภายในเวลา 1-13 นาที เฉลี่ย 5.4 นาที และใช้เวลาเร็วขึ้นในกรณีขี่รถไปซื้อคือใช้เวลาน้อยเพียง 1-8 นาที เฉลี่ย 3.5 นาที มีผู้ซื้อสุราร้อยละ 63.6 สามารถซื้อได้ในเวลาที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ ที่สำคัญ คือ ผู้ใหญ่ร้อยละ 66.9 เคยใช้ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ไปซื้อสุรา และเจ้าของร้านได้ขายสุราให้แก่เด็ก เฉลี่ยวันละ 3 คน นอกจากนั้นชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมสังสรรค์ตามจารีตประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนเฉลี่ย 4 ครั้ง/เดือน ประชาชนร้อยละ 74.4 เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์และมีการดื่มสุราด้วย โดยสถานที่จัดกิจกรรมส่วนมากจะเป็นบ้านของเจ้าภาพ และที่สาธารณะของหมู่บ้าน ที่สำคัญ คือ ประชาชนร้อยละ 45.4 ยังมีความเชื่อโดยรวมเกี่ยวกับสุราในทางลบ เช่น ร้อยละ 77.6 เชื่อว่าการบังคับใช้กฎหมายจะขัดต่อจารีตประเพณีของชาวบ้าน ร้อยละ 75.8 เชื่อว่าการใช้เด็กไปซื้อสุราก็ว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นต้น ประชาชนส่วนมากยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ประชาชนร้อยละ 99.8 ยังไม่รู้ด้านเวลาที่ห้ามจำหน่าย ร้อยละ 68.5 ยังไม่รู้ว่ามีข้อห้ามจำหน่ายสุราแก่เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 67.0 ไม่รู้ว่ามีข้อห้ามดื่มสุรา ณ ที่ขายในเวลาที่ห้ามขาย เป็นต้น

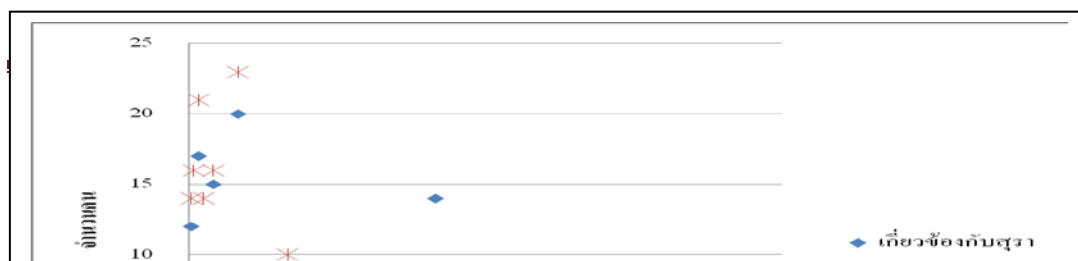
3. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ(Discussion and Suggestions)

3.1 จากการศึกษาบริบทของประชากรในพื้นที่วิจัยทำให้ค้นพบข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้ทราบถึงความเชื่อมโยงของประชากรกับการเกี่ยวข้องหรือการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เล็กน้อยต่างกัน กล่าวคือ เพศชายมีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุมากกว่า 20 ปีเคยเกี่ยวข้องมากกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี เคยเกี่ยวข้องมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท กลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรเคยเกี่ยวข้องมากกว่า ผู้มีอาชีพรับจ้าง และ ค้าขาย กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาเคยเกี่ยวข้องมากกว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าประถมศึกษา ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี เป็นหนี้ค่าเหล้ามากกว่าผู้มี

รายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน จะมีภาระหนี้ค่าเช่ามากกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน กลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ จะมีภาระหนี้ค่าเช่ามากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร คนจนจ่ายค่าเช่าในแต่ละเดือนมากกว่าคนรวย ผู้ที่มีทัศนคติในการนิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีรายจ่ายค่าเช่ามากกว่าผู้ที่ไม่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุคคลด้านที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลและเขต อบต. เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขัดกับจารีตประเพณี มากกว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดกับจารีตประเพณี มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ผู้ที่มีระดับรายได้สูงกว่า 20,000 บาท/ปี มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดต่อจารีตประเพณี มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ผู้ที่มีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อน มีความคิดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขัดต่อจารีตประเพณี มากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ลักษณะส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น เป็นตัวแปรที่ยากต่อการจัดการของนักวิจัย เนื่องจากเป็นลักษณะส่วนบุคคล หรือสิทธิส่วนบุคคล แต่ข้อมูลนี้บ่งบอกให้รู้ว่าการจัดการแทรกแซงที่ผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน พึงกระทำได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คือ การให้ความรู้ การสร้างโอกาสให้ทุกคนได้มีความเสมอภาคในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงกัน เนื่องจากการสร้างโอกาสหรือสร้างกระบวนการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) ที่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง 2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ และ 3) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น (Bloom, 1959)

3.2 ข้อค้นพบจากการศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีอาชญาวิทยา และงานวิจัยอื่น ๆ จึงเป็นการยืนยันถึงเหตุปัจจัยของการกระทำผิดของบุคคลได้อย่างชัดเจนและนำไปสู่การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับความเป็นจริงเพราะเมื่อวิเคราะห์เชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบริบทแวดล้อมของชุมชน กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งในฐานะผู้ดื่ม ผู้ซื้อ หรือผู้ขาย ตลอดถึงพฤติกรรมทะเลาะวิวาทกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในชุมชน พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ส่วนมากอาศัยอยู่ใกล้กับร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัศมีไม่เกิน 500 เมตร ดังภาพที่ 4

ร้อย
ละ

< 500 เมตร

> 500 เมตร

ภาพที่ 4 ร้อยละผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุรา (ดื่ม, ซื้อ, ขาย) และผู้ที่ละเมิดกฎหมายฯ
จำแนกตามระยะห่างจากร้านขายสุรา

ดังนั้น แนวคิดในการกำหนดข้อกำหนดให้มีร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สถาน
บันเทิง แหล่งมั่วสุ่ม ตั้งอยู่ใกล้สถานศึกษา หรือวัด ไม่น้อยกว่า 500 เมตร ตามมาตรา 3(1)
แห่ง พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 จัดว่าเป็นแนวคิดหรือข้อกำหนดที่สมควรสนับสนุนอย่างยิ่ง
เนื่องจากเป็นมาตรการหนึ่งที่ป้องกัน หรือควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย ที่
สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน แต่ที่ผ่านมา การจัดการกับปัญหานี้ยังไม่ปรากฏผลอย่าง
ชัดเจน ทั้งนี้เพราะความไม่จริงจังต่อการเข้มงวดกวดขันบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังนั่นเอง

ลักษณะและสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1. หลักการสำคัญ (Principles)

เจตนารมณ์ของการกำหนดนโยบายในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนานาประเทศ เป็นไปเพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยม การให้สุศึกษาความรู้ การ ควบคุมพฤติกรรมที่ไม่ดี ที่จะเกิดกับสังคม และเพื่อส่งเสริมให้เกิดสุขภาพดีต่อประชาชน การมุ่งเน้น ลดจำนวนนักดื่มหน้าใหม่ การลดปริมาณการดื่มของประชากรโดยรวม และการลดผลกระทบที่เกิด จากการดื่มสุรา เช่น อุบัติเหตุ ความรุนแรง ปัญหาสุขภาพ แต่เมื่อศึกษาถึงระดับความเข้มข้นในการ บังคับใช้กฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ ทั้งด้านราคาและภาษี มาตรการจำกัดสถานที่ดื่ม จำกัดเวลา จำหน่าย จำกัดอายุผู้ซื้อและผู้ดื่ม การควบคุมการโฆษณา พบว่า กลุ่มประเทศส่วนใหญ่มีการบังคับ ใช้กฎหมายแบบเข้มงวดเป็นบางส่วน รองลงมาเป็นการบังคับใช้ที่เข้มงวด จนถึงระดับน้อย และไม่มี การบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรการใด ๆ เลย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. 2549 : 42-43 ; Edwards and others. 1994 : 7-94 ; Anderson and others. 2007 : 32-54 ; WHO. 2004 : 89-93) จากความแตกต่างในการเข้มงวดกวดขันบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย จึงพบการละเมิด กฎหมายในแต่ละด้านอย่างมาก ดังเช่น การศึกษาของกนิษฐา ไทยกล้า (2550 : 13) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่จำหน่ายและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในจังหวัด เชียงใหม่ พบการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนดห้ามไว้ ในอัตราร้อยละ 61.3 พบข้อมูลการละเมิดด้านการขายสุราให้เด็กกลุ่มอายุต่ำกว่า 18 ปี เฉลี่ยร้อยละ 64.5 (นิรุจน์ อุทธา. 2549 : 23 ; มานพ คณะโต และคณะ. 2547 : 33) โดยบุคคลที่มักใช้ให้ไปซื้อ ได้แก่ ญาติผู้ใหญ่ บิดา สถานที่ขายมักจะเป็นร้านขายของชำทั่วไป ร้อยละ 66.9 นอกจากนี้ยังพบ ลักษณะการละเมิดกฎหมายด้านการจำกัดสถานที่จำหน่ายร้อยละ 93.0 มีการซื้อได้จากสถานบริการ น้ำมัน ร้อยละ 10.4 (ชนิดา เลิศพิทักษ์พงศ์ และคณะ. 2550 : 6) ดังนั้น ลักษณะและสัดส่วน การละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากงานศึกษาอื่น มีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ เพราะพบลักษณะการละเมิดและมีสัดส่วนการละเมิดทุกด้านในอัตราที่สูงตั้งแต่ร้อยละ 45.8 ถึง ร้อยละ 93.8 นั้นแสดงว่าประชาชนมีพฤติกรรมละเมิดกฎหมายอยู่เป็นประจำ ทั้งที่เป็นกฎหมายที่มี อยู่เดิม และกฎหมายฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่ ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 เป็นต้นมา ยังมีกฎหมายหลายฉบับก็ ยิ่งเห็นภาพของการละเมิดมากขึ้นตามตัว ดังนั้น ประโยชน์ของการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อ ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บังเกิดนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับการมีกฎหมายใหม่ แต่หากอยู่ที่ กระบวนการสร้างกระแสความเข้าใจ และเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายให้เห็นผล

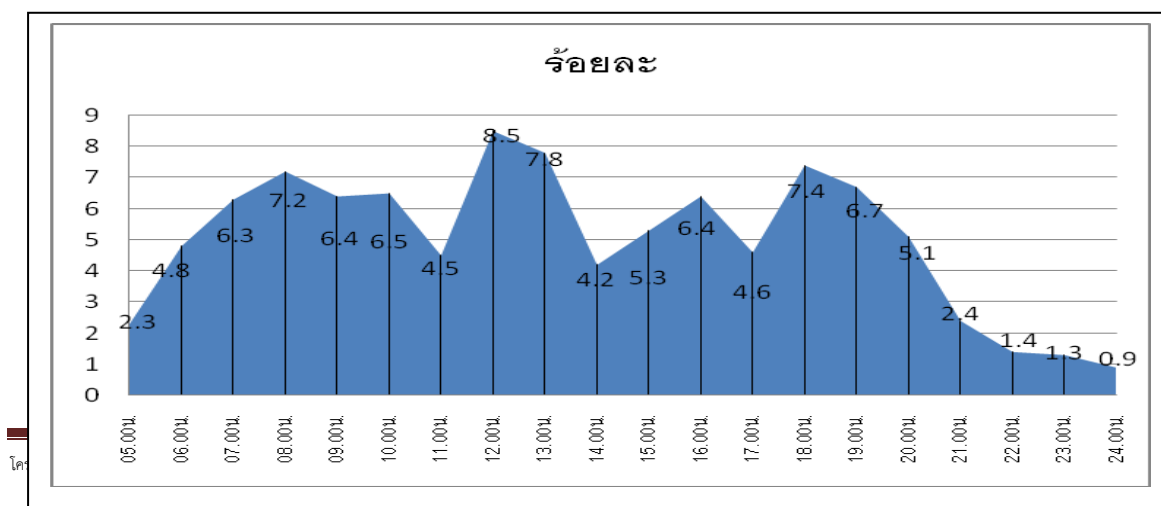
ดังนั้น ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะสะท้อนให้ทราบถึงลักษณะ รูปแบบ สัดส่วนของการละเมิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เมื่อเริ่มมีการประกาศใช้ ในขณะที่กระบวนการสร้างความเข้าใจยังไม่แพร่หลาย กระแสแห่งการยอมรับ และการตอบรับจากประชาชนทุกหมู่เหล่ายังไม่ปรากฏชัด จึงนับว่าเป็นช่องว่างที่สมควรจะมีการศึกษาและนำเสนอข้อค้นพบใหม่ ว่ามีความคล้ายหรือแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา มากน้อยเพียงใด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

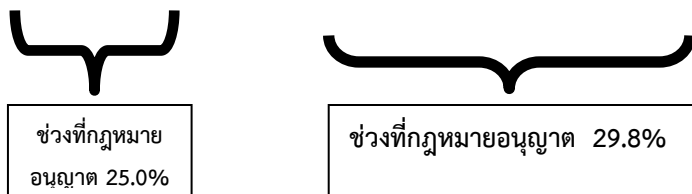
2. ข้อค้นพบเชิงประจักษ์ (Result Evident Base)

2.1 ลักษณะและสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลจากการศึกษาถึงสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน สามารถจำแนกตามลักษณะของการละเมิดออกเป็น 6 ลักษณะ คือ ลักษณะการละเมิดด้านเวลา ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านการส่งเสริมการขาย และการละเมิดในลักษณะอื่นๆ ปรากฏผลจากการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

1) ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดด้านเวลา พบว่ามีประชาชนส่วนมากร้อยละ 74.4 เคยละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านเวลาห้ามจำหน่ายจ่ายแจกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อพิจารณาตามลักษณะพื้นที่ พบว่า สัดส่วนของประชาชนในพื้นที่ชนบทที่เป็นเขตองค์การบริหารส่วนตำบล มีอัตราการละเมิดกฎหมายมากกว่าชุมชนเมืองที่เป็นเขตเทศบาลเล็กน้อย คือ อัตราส่วนร้อยละ 37.7 กับ ร้อยละ 36.7 ข้อมูลที่บ่งบอกถึงการละเมิดกฎหมายฯ ด้านเวลา คือ ในพื้นที่ชุมชนมีการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนตลอดเวลา ตั้งแต่เช้าตรู่ ภาคบ่ายถึงค่ำและแม้แต่ตอนดึก โดยช่วงเวลาที่มีความถี่หรือปริมาณในการซื้อมากที่สุดคือ ช่วงเช้าก่อนทำงาน (06.00-08.00 น.) และช่วงเย็นหลังเลิกงาน (17.00-19.00 น.) จะมีปริมาณการซื้อเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่า เมื่อจำแนกตามช่วงเวลาที่มีการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในแต่ละวัน ตั้งแต่เวลา 05.00 น. ถึงเวลา 24.00 น. จะพบว่า ความถี่ของประชาชนมีการซื้อในช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ร้อยละ 54.8 คือ ซื้อในช่วงเวลา 11.00-14.00 น. ร้อยละ 25.0 เวลา 17.00-24.00 น. ร้อยละ 29.8 นอกจากนั้นร้อยละ 45.2 ซื้อในช่วงเวลาที่กฎหมายห้ามไว้ ตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ข้อมูลร้อยละของจำนวนประชากรที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละช่วงเวลา

ที่สำคัญคือประชาชนสามารถซื้อขายกันตลอดวันโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ ส่วนมากกลุ่มที่ซื้อในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนดห้ามจะเป็นวัยแรงงานที่นิยมดื่มทุกวัน “กึ่งเช้า กึ่งเย็น แก่เมื่อย” และกลุ่มที่ดื่มประจำ “ต้องนอนทุกวัน เช้าก็ง่วง เย็นก็ง่วง” ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการทำให้ความผิดสมบูรณ์คือ ผู้ขาย โดยเฉพาะผู้ขายที่ไม่รู้ข้อห้ามของกฎหมาย ผู้ขายที่เห็นแก่ได้ ขาดจิตสำนึกที่ดี ข้อสังเกตที่ควรพิจารณาอย่างยิ่ง คือ ช่วงเวลาที่กฎหมายอนุญาตให้สามารถซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้นั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากชาวบ้านนิยมจับจ่ายซื้อสิ่งของเครื่องใช้สำหรับอุปโภคและบริโภคก่อนไปประกอบอาชีพในภาคเช้า และหลังจากเลิกจากการทำงานแล้วในภาคค่ำ

2) ลักษณะการละเมิดด้านสถานที่ และสัดส่วนการละเมิดด้านสถานที่ ประชาชนส่วนมากร้อยละ 75.6 เคยกระทำผิดกฎหมายด้านนี้ โดยประชาชนในพื้นที่ชนบทละเมิดกฎหมายมากกว่าชุมชนเมือง สถานที่ที่ประชาชนมักจะทำการละเมิดกฎหมาย คือ ในบริเวณวัด ปั่นน้ำมัน และสถานศึกษา

3) ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ละเมิดเพราะมีการขายให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 บริบูรณ์มีมากถึงร้อยละ 69.0 ทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่ใช้ให้เด็กอายุ 4-5 ขวบไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยในพื้นที่ชนบททำผิดมากกว่าพื้นที่เขตเมืองคือ ร้อยละ 32.3 และร้อยละ 9.4 ตามลำดับ ผู้ขายส่วนใหญ่ร้อยละ 82.9 เคยขายให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เฉลี่ยวันละ 3-5 คน

4) ลักษณะการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการขาย และสัดส่วนการละเมิดด้านการส่งเสริมการขาย พบว่า ประชาชนเคยละเมิดมากถึงร้อยละ 65.5 เนื่องจากเคยชิงโชคเอาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นรางวัล เคยได้รับการลด แลก แจก แถมด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เคยขายหรือเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านแผงลอย หรือรถเร่ขาย

5) ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา ประชาชนร้อยละ 67.2 พบเห็นการติดป้ายโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของตนเอง โดยการติดป้ายโฆษณาที่มีชื่อ สัญลักษณ์ รูปภาพ ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณหน้าร้าน มีทั้งประเภทที่เป็นแผ่นผ้าป้ายไวนิล แผ่น

โปสเตอร์ ป้ายถาวร แผ่นเหล็ก ป้ายกล่องไฟฟ้า หรือแม้แต่ข้อความโฆษณาที่เจ้าของร้านเขียนขึ้นเอง นอกจากนั้นยังมีการตั้งไซ้บริเวณหน้าร้านให้ผู้ซึ่งมองเห็นชัดเจน ร้อยละ 67.2 พบเห็นการโฆษณา ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ แล้วไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่โฆษณานั้นมาดื่ม

สรุปได้ว่าประชาชนในพื้นที่วิจัยเคยมีพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในภาพรวมทุกด้านถึงร้อยละ 93.8 โดยจำแนกตามประเภทของการละเมิด คือ เคยมีการละเมิดด้านเวลา ร้อยละ 87.4 การละเมิดด้านอายุ ร้อยละ 78.6 การละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตวัด ร้อยละ 71.7 เคยมีการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณสถานศึกษา/สถานที่ราชการ ร้อยละ 45.8 มีการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านการส่งเสริมการขายด้วยการลด แลก แจกแถม เร่ขาย ร้อยละ 65.5 การละเมิดด้านการโฆษณา การปิดป้ายโฆษณาต่าง ๆ ร้อยละ 84.5 และมีการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยขายในบริเวณปั้มน้ำมันเชื้อเพลิง ร้อยละ 49.8 เมื่อศึกษาถึงสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกด้านจำแนกตามพื้นที่วิจัย พบว่า พื้นที่ทดลองเคยมีการละเมิดถึงร้อยละ 94.9 ส่วนพื้นที่ควบคุม มีการละเมิดน้อยกว่าเล็กน้อย คือ มีการละเมิดร้อยละ 92.7

2.2 ลักษณะและสัดส่วนการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สะท้อนถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไทย

2.2.1 ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเชิงลึกในกรอบพื้นที่แต่สามารถสะท้อนภาพที่ยิ่งใหญ่ ที่ทำให้ทราบถึงความไม่ศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีการละเมิดกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ ทุกประเภทตามที่กำหนดไว้เป็นบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการละเมิดด้านอายุ บุคคล สถานที่ การส่งเสริมการขาย การโฆษณา หรือละเมิดในหลาย ๆ ลักษณะพร้อมกัน ที่สำคัญ คือ สัดส่วนการละเมิดมีมากเกินครึ่งของประชากรไปจนถึงร้อยละ 99.3 นั้น แสดงถึงประชาชนเกือบทุกคนในพื้นที่ชุมชนมีโอกาสกระทำความผิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มวัยแรงงาน เกษตรกร กลุ่มนักดื่มประจำเข้า เย็น ผู้ที่อยู่ใกล้แหล่งยั่วยุชวนดื่ม ผู้ที่อาศัยในเขตชุมชนที่ห่างไกลการเข้าถึงจากการควบคุมดูแลของภาครัฐ จนเกิดการละเมิดอยู่เนื่อง ๆ ตามปกติวิสัยของวิถีชีวิตประจำ โดยไม่รู้หรือไม่ตระหนักถึงความผิดที่เกิดขึ้นว่า ได้ละเมิดกฎหมายร้ายแรงที่มีบทบัญญัติโทษปรับทางแพ่งและโทษจำคุกทางอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐยังไม่จริงจัง ไม่เกิดผลบังคับที่เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ต่อสายตาของประชาชน และยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่ชุมชน จึงเกิดปรากฏการณ์ทางความคิดของชาวบ้านในด้านลบต่อการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากประชาชนมองว่ากฎหมายไม่สามารถช่วยลดปัญหาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ร้อยละ 51.0 มองว่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือภาครัฐไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างจริงจัง ขณะที่ความเชื่อมั่นต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายมีในสัดส่วนที่น้อย แต่ความเชื่อมั่นของนักดื่มต่อคุณสมบัติด้านบวกของเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และค่านิยมชมชอบในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีในสัดส่วนที่สูง เนื่องจากอิทธิพลของการโฆษณา การได้สัมผัสผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ภายในครอบครัวและชุมชน จึงเป็นมูลเหตุแห่งการกระทำผิดกฎหมายในสัดส่วนที่สูงดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกถึงมูลเหตุที่เป็นรากเหง้าแห่งการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในระดับชุมชน สืบเนื่องมาจากกระบวนการได้มาของกฎหมายนี้ มิได้เกิดจากการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้าในชุมชน เพราะเมื่อศึกษาถึงประวัติการออกกฎหมายเกี่ยวกับสุรา หรือยาสูบ มักจะเกิดขึ้นจากการใช้โอกาสที่มีช่องว่างทางการเมือง กล่าวคือ ในยุคของรัฐบาลชั่วคราวหลังการทำปฏิวัติรัฐประหาร เนื่องจากมีขั้นตอนในการออกกฎหมายที่ไม่ยุ่งยากเท่าในยุครัฐบาลปกติ ที่ต้องผ่านการพิจารณา กลั่นกรองจากรัฐสภาหลายครั้ง และที่สำคัญรัฐบาลชั่วคราวมักจะได้รับอิทธิพลแทรกแซง หรือแรงกดดันจากกลุ่มผู้มีผลประโยชน์จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยกว่า ดังนั้น กลุ่มผู้ที่มองเห็นความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงเร่งรัดเสนอกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาและกระตุ้นให้กฎหมายผ่านโดยเร็วด้วยเหตุนี้เอง กระบวนการยกร่าง การเสนอ และการพิจารณาบทบัญญัติต่าง ๆ จึงกระทำอย่างเร่งรีบขาดการแสดงความคิดเห็นที่จะสะท้อนถึงจุดดี จุดด้อยของกฎหมายในการนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่ นอกจากนี้ กระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย หลังจากที่มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วนั้น ยังขาดความชัดเจนด้านการปฏิบัติตามข้อบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ และประชาชนยังไม่รู้วิธีปฏิบัติตามกฎหมายที่ถูกต้อง การประชาสัมพันธ์สร้างกระแสให้เกิดการรับรู้และมองเห็นความสำคัญยังไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพราะข้อค้นพบจากการศึกษานี้ มีสัดส่วนของประชาชนไม่รู้กฎหมายจำนวนมากถึงร้อยละ 67.9 ถึง ร้อยละ 99.4 โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาล มีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากกว่าพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ถึง 9 เท่า

2.2.2 มีการละเมิดในลักษณะทำทลายกฎหมาย กล่าวคือ เป็นการละเมิดด้านการโฆษณา โดยเฉพาะกรณีป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ ที่พบเห็นตามจุดสำคัญในเขตเมือง ซึ่งมีความผิดอย่างชัดเจนตามมาตรา 31 ของ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เมื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดแล้วพบว่ามีความซับซ้อนยุ่งยากในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่แจ้งความดำเนินคดีแก่เจ้าของสถานที่ในการติดตั้งป้าย ส่วนมากเป็นกรณีให้เช่าสถานที่โฆษณา มักจะได้รับข้ออ้างว่าตัวเองไม่สามารถปลดป้ายได้ เนื่องจากเป็นป้ายขนาดใหญ่ ไม่มีอุปกรณ์เครื่องมือและกำลังคนเพียงพอที่จะปลดป้ายได้ ประกอบกับระยะเวลาของสัญญาการเช่าสถานที่ยังไม่สิ้นสุดจึงไม่สามารถยกเลิกได้ และเมื่อสอบสวนไปยังบริษัทเจ้าของยี่ห้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักจะได้คำตอบว่า มีบริษัทอื่นมารับเหมาจัดทำป้ายโฆษณาทั่วทั้งประเทศ ดังนั้น การขึ้นป้าย และการปลดป้ายเป็นหน้าที่ของบริษัทผู้รับเหมา และเมื่อสอบสวนไปยังบริษัทผู้รับเหมา มักจะได้คำตอบว่าป้ายที่ออกแบบมาได้รับการตรวจสอบจากทางบริษัทเจ้าของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วว่า

ถูกต้องตามกฎหมายกำหนดไว้ จึงขอให้ปรึกษากับนายความด้านกฎหมายของบริษัท และถ้าหากจะต้องมีการรื้อถอนจริงๆ ต้องใช้เวลา เนื่องจากมีป้ายกระจายไปทั่วประเทศแล้ว ดังนั้นจากการสังเกตในพื้นที่ตั้งแต่เริ่มโครงการเมื่อปี 2551 เป็นต้นมา ป้ายต่างๆเหล่านั้นก็ยังโชว์ตระง่านอวดสายตาประชาชนมาตลอด มิได้มีการดำเนินการแต่ประการใดเลย

ด้วยกำลังของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่หรือจะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินคดีกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้ ขวัญกำลังใจ ค่าตอบแทนแทบไม่มีเลยเมื่อเทียบกับการดำเนินคดีด้านอื่นๆ จึงนับว่าเป็นสิ่งสะท้อนถึงระดับความไม่จริงจังต่อนโยบายที่ประกาศแล้วของรัฐบาล และเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดจุดอ่อนของกฎหมายฉบับนี้

3. การอภิปรายและข้อเสนอแนะ (Discussion and Suggestions)

กิจกรรมที่ปฏิบัติเป็นปกตินิสัยกลายเป็นความผิดทางกฎหมายโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ เนื่องจากมีการนำข้อกฎหมายที่เกิดจากกระบวนการได้มาของกฎหมายเกิดจากสถานการณ์ที่เร่งรัด การสร้างกระแสของการสนับสนุนการออกกฎหมายเป็นเพียงกลุ่มคนบางกลุ่ม ประชาชนส่วนมากไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว ครั้นเมื่อกฎหมายผ่านการพิจารณาและมีการประกาศใช้ แต่กระบวนการขับเคลื่อนในการปลูกกระแสสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการเข้มงวดบังคับใช้กฎหมาย และสร้างความรู้ ความตระหนักแก่ประชาชนยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ จึงทำให้กฎหมายไร้ความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ เพราะพฤติกรรมการปฏิบัติตนของประชาชน ยังคงเดิมกับความเคยชินที่เป็นวิถีชีวิตประจำวัน ไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายจึงก่อเกิดลักษณะและมีสัดส่วนของการละเมิดกฎหมายในอัตราที่สูง และยังมีกรณีการละเมิดที่ทำหายกฎหมายเกิดขึ้น

ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมที่เป็นกระบวนการศึกษาเรียนรู้สภาพปัญหาในพื้นที่ นำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันทุกภาคส่วน ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ ย่อมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้ลดลงได้ แต่ในกรณีที่เกินขีดความสามารถของระดับพื้นที่แล้ว นับว่าเป็นวาระที่รัฐบาลควรจะมีการทบทวนบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนต่อนโยบายหรือการผ่านกฎหมายออกมาประกาศใช้ว่ามีความเป็นจริงขนาดไหน และเป็นติดขัดในประเด็นใด ที่ต้องเร่งรีบทบทวนปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสายตาประชาชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน

1. หลักการสำคัญ(Principles)

ตามทฤษฎีอาชญาวิทยา ผสมผสานกับแนวคิดทางจิตวิทยาและแนวคิดทางสังคมวิทยา ได้สรุปสาเหตุของการกระทำผิดของบุคคลที่เกิดจากปัจจัยหลายสาเหตุที่สำคัญมี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางจิตใจ เนื่องจากความรู้สึกขัดแย้งในอารมณ์ ความไม่สมปรารถนา เป็นพื้นฐานในการกระทำผิดของคน และความไม่ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหา (Mannheim. 1973 : 201-202 ; Florence and others. 1973 : 25-29 ; Eldefonso. 1977 : 94-95) ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ (2507 : 7) เรื่อง “อันธพาล” ในปี 2507 และการศึกษาเกี่ยวกับกระทำผิดของบุคคลโดยเฉพาะ กลุ่มเยาวชนในประเทศไทยของอนันต์ชัย เขื่อนธรรมและคณะ (2529 : 23-54) และเสาวภา วัชรกิติ (2521 : 13) พบว่า สิ่งกระตุ้นให้คนทำผิดมาจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เต็มไปด้วยแหล่งมั่วสุม โดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่ทำผิดส่วนมากมีที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม สอดคล้องกับการศึกษาของ รังสรรค์ โหมยา และคณะ (2549 : 133-137) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับของพฤติกรรมการบริโภคสุราของชาวอีสาน พบว่า ปัจจัยทางสังคมสิ่งแวดล้อม จารีตประเพณีมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของคนอีสานทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความเชื่อทัศนคติของบุคคล มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Joonas. 2004 : 1-5) จากหลักทางทฤษฎีและการศึกษาข้างต้น จะนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลการศึกษาค้างนี้ อันมีข้อมูลสนับสนุนดังต่อไปนี้

2. ข้อค้นพบเชิงประจักษ์(Result Evident Base)

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน คือ ลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน ด้านการศึกษา รายได้ ปัจจัยด้านกายภาพแวดล้อม คือระยะเวลาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างรวดเร็ว ระยะห่างของร้านขายสุราที่ใกล้บ้านผู้ซื้อ ปัจจัยด้านสังคม คือ การจัดกิจกรรมสังสรรค์ การจัดกิจกรรมตามบุญประเพณี ปัจจัยทางความคิดจิตใจ คือ ความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติของบุคคล ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

2.1 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ความแตกต่างกันของลักษณะบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายที่ต่างกัน กล่าวคือ เพศมีความแตกต่างกันกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเพศชายมีโอกาสละเมิดมากกว่าเพศหญิงถึง 1.6 เท่า ผู้จบชั้นประถมศึกษามีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่า

1.5 อาชีพเกษตรกรรมมีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพอื่น ถึง 1.6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่า 2 เท่า ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างแนบแน่น ที่ระดับ ($p < 0.0001$)

2.2 ปัจจัยด้านกายภาพ

สิ่งแวดล้อมที่เป็นลักษณะทางกายภาพที่มีความหลากหลาย แล้วแต่บริบทของพื้นที่มีส่วนส่งมีส่วนส่งผลกระทบต่อกระแสดังออกถึงพฤติกรรมกระทำผิดกฎหมายของบุคคลที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน คือ ลักษณะพื้นที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล มีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่าผู้ที่อยู่ใน เขตเทศบาลถึง 1 เท่า ผู้ที่มีที่พักอาศัยใกล้กับร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เกิน 500 เมตร มีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่าถึง 3 เท่า ผู้ที่ใช้เวลาในการเดินทางไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เกิน 7.5 นาที มีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่า 1.4 เท่า เนื่องจากชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงสุราได้ง่าย คือ มีร้านขายสุรามาก 4 - 10 แห่ง ห่างจากบ้านคนซื้อ คนดื่มเฉลี่ย 50 เมตร ซื้อได้อย่างรวดเร็วในเวลาเฉลี่ย 4.43 นาที

2.3 ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ เศรษฐกิจและครอบครัว พบว่า ความถี่ในการจัดกิจกรรมสังสรรค์ของคนในชุมชนมีความแตกต่างกันกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยคนในชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมสังสรรค์มากกว่า 4 ครั้ง/เดือน มีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่าผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีการจัดกิจกรรมสังสรรค์น้อยครั้ง/เดือน ถึง 1 เท่า ที่สำคัญคือผู้ที่เคยเป็นหนี้ค่าเหล้ามีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่าผู้ไม่เคยเป็นหนี้ค่าเหล้า ถึง 3 เท่า ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างแนบแน่น ที่ระดับ($p < 0.0001$) ประกอบกับชุมชนมีกิจกรรมสังสรรค์เฉลี่ยเดือนละ 4 ครั้ง ร้อยละ 70.9 นิยมจัดช่วงเช้า มีการซื้อ ขายและดื่มสุราในบุญประเพณีมากถึงร้อยละ 88.3 เทศกาลสำคัญ ร้อยละ 70.5 งานศพ ร้อยละ 58.5

2.4 ปัจจัยด้านความคิด จิตใจ

ผู้ที่มีความเชื่อไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสุรามีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่าถึง 2 เท่า กลุ่มที่เคยประสบปัญหาเดือดร้อนมีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่า 1 เท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความคิดที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสละเมิดกฎหมาย มากกว่าถึง 14 เท่า กลุ่มที่มีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสละเมิดกฎหมายมากกว่า ถึง 3 เท่า ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างแนบแน่น

ที่ระดับ ($p < 0.0001$) เนื่องจากประชาชนส่วนมากร้อยละ 99.4 ยังไม่รู้ข้อกำหนดตามกฎหมาย ร้อยละ 77.6 เชื่อว่าการบังคับใช้กฎหมายขัดต่อจารีตประเพณีชาวบ้าน ด้วยเหตุนี้จึงมีผลกระทบต่อสังคม สุขภาพอนามัย ที่เจ็บป่วยจากการทะเลาะวิวาท การกระทำความรุนแรง อุบัติเหตุ และผลกระทบทางเศรษฐกิจ เกิดภาระหนี้สิน ดังข้อค้นพบในกลุ่มที่ชอบดื่มสังสรรค์มีโอกาasเป็นหนี้มากถึง 4 เท่า

ตาราง 15 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ละเมิด (ร้อยละ)	ไม่ละเมิด (ร้อยละ)	OR	95%CI OR	P
1.ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล					
- เพศ ชาย	30.0	21.7	1.2015	1.081 - 2.369	0.012*
หญิง	25.9	22.4			
- อายุต่ำกว่า/เท่ากับ 20 ปี	7.1	7.1	1.122	0.643 - 1.956	0.396
สูงกว่า 20 ปี	40.4	45.3			
- ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	35.5	34.5	1.532	1.557 - 2.356	0.033*
สูงกว่าระดับประถมศึกษา	12.1	18.0			
-รายได้ครอบครัว					
<20,000 บาท/ด.	43.6	48.5	0.898	0.436 - 1.850	0.457
>20,000 บาท/ด.	3.9	3.9			
- อาชีพ					
เกษตรกร	24.6	17.2	1.312	1.044 -	0.019*

				2.315	
กลุ่มอาชีพอื่น	30.3	27.8			
- ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสุรา					
กลุ่มที่ดื่มและขายสุรา	28.3	31.8	0.96	1.109 - 1.448	< 0.0001*
กลุ่มไม่ดื่มสุรา	19.2	20.7			

ตาราง 15 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ละเมิด (ร้อยละ)	ไม่ละเมิด (ร้อยละ)	OR	95%CI OR	P
2. ปัจจัยทางกายภาพ					
- เขตพื้นที่อาศัย					
-เขต อบต.	24.9	28.1	1.23	1.075 - 1.409	0.002*
-เขตเทศบาล	22.7	24.4			
- ระยะห่างของร้านขายสุรากับบ้านผู้ซื้อ					
0-500 เมตร	26.6	19.5	2.645	1.731 - 4.041	< 0.0001*
>500 เมตร	15.0	29.1			
- ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปซื้อ					
< 7.5 นาที	24.6	17.2	1.312	1.043 - 2.315	0.019*
>7.5 นาที	30.3	27.8			
3. ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจและครอบครัว					
- การเคยมีหนี้ค่าเหล้า	36.0	20.4	1.005	1.004 - 2.028	< 0.0001*
- ไม่เคยมีหนี้ค่าเหล้า	25.9	14.8			
- จัดกิจกรรมสังสรรค์>4 ครั้ง/ เดือน	23.4	15.8	1.281	1.110 - 1.478	< 0.0001*
- 0-4 ครั้ง/เดือน	29.1	31.8			

4. ปัจจัยด้านความคิด จิตใจ					
- ด้านความเชื่อ ในเชิงลบ	29.3	26.4	1.488	1.073 - 2.366	0.013*
มีความเชื่อ ในเชิงบวก	18.2	26.1			
- ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย					
ระดับที่ไม่ดี	27.6	18.7	2.493	1.670 - 3.720	< 0.0001*
ระดับที่ดี	20.0	33.7			
- ทักษะคดีต่อกฎหมาย					
กลุ่มทักษะคดีเชิงลบ	38.9	12.6	14.339	8.84 - 23.239	< 0.0001*
กลุ่มทักษะคดีเชิงบวก	8.6	39.9			
- การเคยมีปัญหาเดือดร้อนรุนแรง	13.1	19.5	1.273	1.145 - 1.415	< 0.0001*
ไม่มีปัญหาเดือดร้อนรุนแรง	34.5	33.0			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

เมื่อนำปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทั้งหมดมาถ่วงน้ำหนักและปรับค่าประมาณความเสี่ยง ด้วยการนำเข้าการวิเคราะห์ด้วยสมการ Logistic Regression พบว่า ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง อบต. มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายเป็น 4 เท่า ของเขตเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.449-12.987, $p = 0.009$) ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย เป็น 10 เท่า ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.393-73.839, $p = 0.022$) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ชอบดื่มสุราและสามารถเข้าถึงสุราได้ง่าย เนื่องจากมีระยะทางใกล้กับร้านจำหน่ายสุรา โดยมีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายเป็น 2 เท่า ของผู้ที่อยู่ไกลกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.002-5.952, $p = 0.012$) ประชาชนที่มีทัศนคติในทางลบโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีทัศนคติด้านความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายมากเป็น 5 เท่า ของผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.577 - 14.492, $p = 0.006$) ประชาชนผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย เป็น 12 เท่า ของประชาชนผู้มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 2.272 - 71.428, $p = 0.004$) และกลุ่มประชาชนที่อาชีพเกษตรกร มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมาย เป็น 4 เท่า ของประชาชนผู้มีอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95%CI = 1.084 -16.732, $p = 0.038$) ทั้งนี้ปัจจัย 7 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ที่แน่นอนเท่าที่ควร รายละเอียดตามตาราง 35

ตาราง 16 การปรับค่าถ่วงน้ำหนักปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นปัจจัยต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปร	Crude OR	Adjusted OR	95%CI Adjusted OR	p
- เขตพื้นที่อยู่อาศัย	1.230	4.329	1.449 - 12.987	0.009*
- ระยะห่างของร้านขายสุรากับบ้านผู้ซื้อ/ดื่ม	2.645	3.300	1.298 - 8.403	0.012*
- ระยะเวลาเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	1.409	2.443	1.002 - 5.952	0.049*
- อายุผู้เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	1.122	10.140	1.393 - 73.839	0.022*
- ระดับการศึกษา	1.532	12.658	2.272 - 71.428	0.004*
- ทักษะการตัดสินใจเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	14.339	4.784	1.577 - 14.492	0.006*
- อาชีพประจำ	0.643	4.259	1.084 - 16.732	0.038*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลเกี่ยวกับลักษณะการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในชุมชน มีมากถึงร้อยละ 94.9 ทั้งนี้ เพราะมีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น การที่ประชาชนในพื้นที่มีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับสุราร้อยละ 40.0 เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้ดื่ม ร้อยละ 28.6 ผู้ขาย ร้อยละ 8.0 ทั้งดื่มและขาย ร้อยละ 2.5 โดยเพศชายมีประสบการณ์เคยเกี่ยวข้องกับสุรามากกว่าเพศหญิง 3 เท่า ผู้มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท/ปี มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสุรามากกว่าผู้มีรายได้น้อยกว่า 20,000 บาท/ปี มากถึง 2 เท่า ผู้ที่พักอาศัยอยู่ใกล้ ๆ แหล่งมั่วสุ่ม มีโอกาสเกี่ยวข้องกับสุรามากถึง 3 เท่า ช่วงเวลาที่ประชาชนนิยมเข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์และดื่มสุรา คือ ช่วงเวลาเช้า (07.00-11.00น.) มีมากถึงร้อยละ 70.9 ซึ่งเป็นเวลาที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ กิจกรรมสังสรรค์ที่มีการซื้อ ขายและดื่มสุรามาก คือ บุญประเพณี เช่น บุญบั้งไฟ ร้อยละ 88.3 เทศกาลสำคัญ เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ ร้อยละ 70.5 งานศพและบุญอุทิศส่วนกุศล ร้อยละ 58.5 นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเพราะผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน จะมีภาระหนี้สินค่าสุรามากกว่าผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมสังสรรค์น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน ถึง 4 เท่า ที่สำคัญคือประชาชนร้อยละ 77.6 เชื่อว่าการบังคับใช้กฎหมายจะขัดต่อจารีตประเพณีของชาวบ้าน ร้อยละ 75.8 มองว่าการใช้เด็กไปซื้อสุราก็ว่าเป็นเรื่องปกติ ประชาชนจำนวนมากร้อยละ 99.4 ยังไม่รู้เวลาที่ห้ามจำหน่าย ร้อยละ 67.6 ยังไม่รู้ว่ามีข้อห้ามการโฆษณาอย่างไรบ้าง เป็นต้น ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครององค์การบริหารส่วนตำบล มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 4 เท่า ของเขตเทศบาล ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 10 เท่า ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 20 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ใกล้กับร้านขายสุรา มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 3 เท่า ของผู้ที่อยู่ไกลกว่า ประชาชนที่มีทัศนคติในเชิงลบโดยมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกฎหมายฯ มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 5 เท่า ของ

ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการบังคับใช้กฎหมายฯ ผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 12 เท่า ของประชาชนผู้มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า และผู้มีอาชีพเกษตรกร มีโอกาสเสี่ยงต่อการละเมิดกฎหมายฯ เป็น 4 เท่า ของประชาชนอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น จึงค้นพบข้อมูลที่บ่งชี้ถึงสาเหตุและเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สำคัญ คือ ลักษณะที่เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ด้านกายภาพแวดล้อม ได้แก่ แหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กระจายตัวตั้งอยู่ในชุมชน สามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยใช้ระยะเวลาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย เพราะระยะห่างของร้านขายสุราที่ใกล้บ้านผู้ซื้อ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การจัดกิจกรรมสังสรรค์ การจัดกิจกรรมตามบุญประเพณี เทศกาลสำคัญ วิถีชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมการต้อนรับขับสู้ผู้มาเยี่ยมเยือน การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกร ที่มีการลงแขกทำงานด้วยการเลี้ยงดูด้วยอาหารและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ จนทำให้เด็กและเยาวชนซึมซับพฤติกรรมการดื่มได้เป็นประจำจากครอบครัวและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้มีขึ้นในชุมชน มากไปกว่านั้นยังมีปัจจัยทางความคิดจิตใจ คือ ความไม่รู้ ไม่เข้าใจในข้อบัญญัติตามกฎหมายฯ ของประชาชน ประกอบกับความไม่เข้มงวดกวดขันของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีการออกตรวจแนะนำ ตรวจเตือน หรือตรวจจับอย่างจริงจัง ชุมชนเองยังขาดรูปแบบที่ดี ขาดกฎกติกาที่ชัดเจนในการควบคุมปัญหา นอกจากนี้ความเชื่อของคนในชุมชนเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทัศนคติที่เป็นลบของบุคคลต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของสาเหตุการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน

3. การอภิปรายและข้อเสนอแนะ (Discussion and Suggestions)

3.1 จากข้อค้นพบ บ่งบอกถึงภาพแห่งความเป็นจริงปัจจุบัน ในชุมชนมีความหลากหลายของมูลเหตุแห่งการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชนในชุมชนเมืองและชนบท ล้วนมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ โดยเฉพาะเพศชายที่ชอบดื่ม กลุ่มที่มีอายุยังอยู่ในวัยเยาวชน กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับที่ไม่สูง ผู้ที่มีกำลังทรัพย์ในการซื้อมากกว่า มักมีโอกากระทำผิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากกว่า ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ บริบทสภาพแวดล้อมในชุมชนการอยู่ใกล้แหล่งมั่วสุม การมีสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายแห่งในชุมชน เข้าถึงได้ง่ายเพราะระยะทางที่ใกล้ ใช้เวลาน้อยในการเดินทางไปซื้อ ตลอดจน การมีหาบเร่ แผงลอย ในตลาดนัด หรือในงานเทศกาลบุญประเพณี เป็นต้น ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสังสรรค์ของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมบุญประเพณี หรือเทศกาลสำคัญที่บ่อยครั้ง คนของชุมชนอยู่ในภาวะที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เนื่องจากเป็นวิถีปฏิบัติหรือจารีตประเพณีที่ต้องให้ความร่วมมือกันและกันในชุมชน การมีภาระหนี้สินค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น และปัจจัยด้าน

ความคิด จิตใจ ได้แก่ ความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เชื่อมั่นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ประกอบกับการมีทัศนคติในเชิงลบเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มองว่าไม่ได้ผล ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่กลับมีทัศนคติที่นิยมชมชอบกับการหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตลอดเวลา ในแหล่งจำหน่ายที่หลากหลายในชุมชน เข้าถึงได้ง่ายอย่างรวดเร็ว ด้วยการซื้อเองหรือแม้แต่การใช้ให้เยาวชนไปซื้อก็ตาม ทั้งนี้ เพราะการรับรู้เกี่ยวกับกฎหมาย กติกาชุมชน เนื่องจากการขาดโอกาสรับรู้ข้อมูลจากช่องทางต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อเอกสารต่าง ๆ การจัดอบรมสัมมนา ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังมีความเข้มข้นน้อยมาก

3.2 จากข้อมูลที่สะท้อนเกี่ยวกับสถานการณ์ของสาเหตุแห่งปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับพื้นที่ชุมชนในปัจจุบัน ผนวกกับแนวคิดทฤษฎีด้านอาชญาวิทยา ทำให้ทราบว่าสาเหตุของการกระทำผิด ที่มีความหลากหลายแฝงอยู่ในแต่ละบุคคล ในแต่ละพื้นที่ชุมชนสามารถเชื่อมโยงถึงลักษณะนิสัยส่วนบุคคลที่ได้รับการสั่งสมจากบริบทแวดล้อมในครอบครัว สังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภายในชุมชนที่อยู่อาศัย และการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมที่อยู่นอกชุมชน โดยผ่านระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ที่สำคัญคือ ปัจจัย อันเป็นสิ่งเร้าเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงทำให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นพลวัตรตามกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น การศึกษาย้อนหลังเกี่ยวกับทฤษฎีควบคู่กับการศึกษาและลงมือปฏิบัติการจริงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ย่อมทำให้ก้าวทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของปัญหาในอนาคตได้

การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การนำเสนอถึงการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในครั้งนี้ เริ่มศึกษาตั้งแต่กระบวนการรับรู้ของบุคลากร หรือหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆในพื้นที่ จนเกิดการ เรียนรู้แล้วมีพฤติกรรมตอบสนองต่อนโยบายในระยะเริ่มประกาศใช้กฎหมาย ผ่านกิจกรรมต่างในการ ดำเนินงานป้องกันควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมาตรการทางกฎหมาย ลักษณะการนำเสนอ จะเริ่มด้วยการกล่าวถึงหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วตามด้วยข้อค้นพบ และการอภิปรายเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. หลักการสำคัญ (Principle)

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม แบ่งเป็น 3 ด้าน โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถ จากต่ำสุดไปถึงสูงสุด คือ 1)ด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การ สังเคราะห์ การประเมิน นอกจากนี้ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ (Anderson and Krathwohl. 2001) เป็น การจำ(Remembering) การเข้าใจ(Understanding) การ ประยุกต์ใช้(Applying) การวิเคราะห์ (Analysing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) 2)ด้านจิตพิสัย จำแนกเป็น การรับรู้, การตอบสนอง, การสร้างค่านิยม, การจัดระบบ และการสร้าง คุณลักษณะจากค่านิยม 3)ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย, ทักษะการ เคลื่อนไหวอวัยวะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อมๆกัน, ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดง พฤติกรรมทางการพูด (Bloom. 1976) ดังนั้นการเรียนรู้ (Learning) จึงเป็นกระบวนการของประสบการณ์ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะ ชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ(Klein. 1991:2) เป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็น ผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Kimble and Garnezy) การเรียนรู้เป็น กระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผล จากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Hilgard and Bower) การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา (Cronbach) การเรียนรู้เป็น กระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จน สามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ (Pressey, Robinson and Horrock. 1959)

การที่บุคคลจะเกิดการรับรู้ แล้วเรียนรู้ที่จะกระทำการตอบสนองต่อนโยบาย ข้อสั่งการข้อกฎหมาย หรือกฎระเบียบใดๆนั้น พาฟลอฟ ได้อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ว่าเป็นการ ตอบสนองโดยอัตโนมัติ เมื่อนำสิ่งเร้าใหม่มาควบคุมกับสิ่งเร้าเดิม เรียกว่า พฤติกรรมเรสปอนเด็นท์

(Respondent Behavior) สิ่งเร้าแบ่งเป็น สิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) คือ สิ่งเร้าที่ไม่ก่อให้เกิดการตอบสนอง สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (Unconditioned Stimulus หรือ US) เป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองได้ตามธรรมชาติ และสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus หรือ CS) เป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองได้หลังจากถูกวางเงื่อนไขแล้ว ดังนั้นการตอบสนองของบุคคลมีหลายลักษณะทั้งที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไข (Unconditioned Response หรือ UCR) คือการตอบสนองที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ การตอบสนองที่ถูกวางเงื่อนไข (Conditioned Response หรือ CR) คือ การตอบสนองอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่ถูกวางเงื่อนไขแล้ว (Pavlov. 1927)

ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรืออู่อุณหภูมิ หรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการ เปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ เช่นเดียวกับกระบวนการรับรู้ของบุคลากรในหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เมื่อมีนโยบาย ข้อสั่งการแล้วเกิดการเรียนรู้และเกิดผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการตอบสนองนโยบายเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมาย ควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่จัดว่าเป็นสิ่งเร้า ที่มีผลกระทบต่อนักงาน องค์กร บุคลากร ตลอดถึงประชาชนในพื้นที่ แต่จะมีผลการตอบสนองหรือการปฏิบัติเชิงประจักษ์มากนักน้อย เพียงใด สอดคล้องตามทฤษฎีการเรียนรู้และการตอบสนองข้างต้นหรือไม่นั้น จำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ผสมผสานกับการเก็บข้อมูลเชิงวิจัยแล้วสรุปประมวลผล ตามลำดับ ดังนี้

2. ข้อค้นพบเชิงประจักษ์(Result Evident Base)

การสรุปผลเกี่ยวกับการรับรู้และการตอบสนองนโยบายในระยะเริ่มประกาศใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมานั้น นำเสนอในลักษณะการผสานระหว่างการเรียนรู้ของบุคลากรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อนโยบาย ความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ ที่กำหนดขึ้นจากนโยบายระดับชาติ กระทรวง กรม จังหวัด ผู้การปฏิบัติตามบริบทของพื้นที่ ฉะนั้น กิจกรรมที่ได้ดำเนินการจริงในพื้นที่ จึงมีความหลากหลายของรูปแบบการดำเนินงานที่ปรากฏผลเชิงประจักษ์ และผลงานทางวิชาการ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนเมืองและชนบท โดยนำเสนอสรุปผลการดำเนินงานตามประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

2.1 การรับรู้นโยบายการใช้มาตรการทางกฎหมาย

2.2 ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.3 สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.1 การรับรู้นโยบายการใช้มาตรการทางกฎหมาย

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายด้าน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้านของไทย เช่น รายได้ประชากร, การศึกษา, วัฒนธรรม, ระเบียบพิธีกรรม การนำเอานโยบายดังกล่าวมาใช้ในทั่วภูมิภาคประเทศไทย อาจมีความยุ่งยากในระยะแรก และการบังคับใช้ให้ได้ผลอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะพัฒนานโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะเมื่อหลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายมุ่งเป้าหมายการควบคุมปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม (บัณฑิต ศรีไพศาล. 2549) โดยใช้มาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมของไทย ได้แก่ 1) มาตรการด้านภาษีและการควบคุมราคา ด้วยการปรับเพดานภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ 2) ด้านการควบคุมการผลิตจำหน่ายและการปรับเปลี่ยนบริบทการดื่ม เพื่อควบคุมการเข้าถึงได้ง่าย 3) ด้านการควบคุมพฤติกรรมผู้ดื่ม เช่น ประกาศพื้นที่ห้ามดื่มสุรา ได้แก่ สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถานศึกษา เป็นต้น (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. 2549) 4) ด้านการควบคุมการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ เป็นต้น และเพิ่มข้อห้ามในฉลาก (ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. 2549) 5) การให้ความรู้รณรงค์โน้มน้าว โดยผ่านองค์กรเครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายงดเหล้า มูลนิธิเมาไม่ขับ สมาคมหมอนอนามัย เป็นต้น 6) ด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยจากแอลกอฮอล์ ด้วยการพัฒนาคุณภาพบริการ ระบบส่งต่ออย่างมีคุณภาพเชื่อมโยงสถานบริการทุติยภูมิและตติยภูมิ 7) ด้านการพัฒนาและบังคับการใช้กฎหมาย ด้วยการผลักดันกระแสสังคม ส่งเสริม พัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย เป็นต้น (สมาน พุทธะกุล. 2548) จนในที่สุดเกิดมี พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 กระแสการตอบรับ การรับรู้ และการขับเคลื่อนมาตรการทางกฎหมายให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังนั้น นับว่ามีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นในบทนี้จึงพรรณนาข้อค้นพบเพื่อสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ การตอบสนองนโยบาย ของหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ เอกชน ในพื้นที่ ดังนี้

การรับรู้และตอบสนองนโยบายตามมาตรการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เริ่มพบเห็นการดำเนินงานตามนโยบายเมื่อเริ่มโครงการนี้ โดยมีข้อบ่งชี้ว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชน ยังขาดความมั่นใจในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งยังขาดความเข้าใจในข้อกฎหมาย ไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายฉบับนี้ จึงไม่มั่นใจในการออกปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากหน่วยงานในระดับอำเภอและตำบล ส่วนมากเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 50.0 กลุ่มปลัดเทศบาล ปลัด อบต. นายก เทศมนตรี ร้อยละ 26.6 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปลัดอำเภอ สรรพสามิต ร้อยละ 13.0 และกลุ่มอื่นๆ เช่น ครู วัฒนธรรม พัฒนาการ เป็นต้น ร้อยละ 10.2 เป็นผู้ที่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 28.0 และเคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ร้อยละ 38.1 ยังไม่เคยผ่านการอบรม และไม่มั่นใจในบทบาทหน้าที่ ร้อยละ 61.9 เคยมีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายด้านต่างๆ เพียงร้อยละ 23.4

...เจ้าหน้าที่เราไม่ทราบข้อกำหนดในระดับลึก ๆ แต่พอทราบในเรื่องเวลาการจำหน่าย...รู้แต่ไม่ทราบรายละเอียด
....ทราบแต่ไม่ได้เจาะลึก พอจะมีความรู้เรื่องระยะเวลาในการขายบ้าง และห้ามจำหน่ายให้กับเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เรื่อง
กฎหมายข้อบังคับ คิดว่าต้องเสริมอีก แต่พอรู้ส่วนที่สำคัญๆ เพราะได้ยืมการประชุมสัมพันธทางสื่อ ต่าง ๆ เช่นเวลาซื้อ-ขาย ห้าม
ขายให้เด็ก....
....ในด้านนโยบายนั้นมีบางหน่วยงานมีนโยบายห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานในสังกัดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานที่ราชการ
หรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่โดยเด็ดขาด....
....ในส่วนของการแปรนโยบายสู่การปฏิบัตินั้น หลังจากได้รับการอบรมแล้วหน่วยงานจึงเริ่มมีแผนงานเกี่ยวกับการบังคับใช้
กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือแผนออกตรวจ ตั้งด้านตรวจช่วงเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ มีคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการในการบังคับใช้กฎหมาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบล
และสถานีตำรวจภูธรเวลาผมจับผู้ต้องหาได้ ตามกฎหมาย ไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ณ จุดเกิดเหตุ แม้ว่าผู้กระทำ
ผิดเขาสารภาพและพร้อมจ่ายค่าปรับ แต่ทำไม่ได้ ต้องนำผู้ต้องหาส่งศาลเพื่อตัดสินเปรียบเทียบปรับ..คิดดูผมอยู่อำเภอห่างไกล
จังหวัดตั้ง150 กิโลเมตร ต้องให้นำผู้ต้องหามาตอนกลางคืนเลยหรือ....ลำบากมากในการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้.....

ดังนั้น พื้นที่จึงสรรสร้างกิจกรรมการปลูกกระแสให้หน่วยงาน องค์กร บุคลากรผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้
นโยบายและตอบสนองนโยบาย ดังนี้

1) การจัดอบรมความรู้ด้านกฎหมายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

จุดประสงค์ในการจัดอบรมคือ

- (1) เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ๆ ให้สามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐาน
- (3) พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
- (4) ผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและข้อมูลการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมาย คือพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 282 คน
ประกอบด้วย

- (1) บุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- (2) บุคลากรจากหน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทยในพื้นที่
- (3) บุคลากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (4) บุคลากรจากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่

- (5) บุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ / โรงพยาบาล / สถานีอนามัย
การจัดอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฯ แบ่งการอบรมออกเป็น 3 รุ่นๆ
ละ 2 วัน 1 คืน เนื้อหาในการอบรมเน้นหนักในประเด็นหลัก ดังนี้
- (1) ชี้แจงวัตถุประสงค์การอบรม และบทบาทหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่
 - (2) นโยบายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - (3) ความรู้เรื่องพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535
 - (4) การเฝ้าระวังละเมิดกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - (5) การฝึกปฏิบัติในการออกตรวจร้านค้า การจัดระเบียบสังคม และฝึกการทำงานเป็นทีมในการบังคับกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) การประชุมหรืออบรมสัมมนาผู้ประกอบการร้านค้า

การประชุมสัมมนาผู้ประกอบการร้านค้า เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสุขภาพตามกฎหมาย และมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องกฎหมาย เกิดความตระหนักในการปฏิบัติตามของผู้ประกอบการร้านค้า เพิ่มความตระหนักและนำไปปรับใช้เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้อง โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดประชุม ดังนี้

(1) การจัดประชุมชี้แจงในภาพรวมระดับจังหวัด โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ร่วมกับหน่วยงานในระดับจังหวัด หน่วยงานส่วนกลาง เช่น สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น สำนักควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ กรมควบคุมโรค จัดอบรมความรู้แก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า ที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองขอนแก่น และตัวแทนจากร้านค้าจากพื้นที่อำเภอต่างๆ

(2) การจัดประชุมชี้แจงในภาพรวมระดับอำเภอ โดยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอร่วมกับหน่วยงานในระดับอำเภอ จัดอบรมความรู้แก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละอำเภอ

(3) การจัดประชุมชี้แจงเชิงลึกในระดับชุมชน ดำเนินการโดยบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ จัดประชุมชี้แจงแก่แกนนำองค์กรในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำเยาวชน ผู้ประกอบการ ร้านค้า เป็นต้น หลายพื้นที่ได้รับการตอบรับและการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเป็นเจ้าภาพหลักการจัดประชุม การสนับสนุนงบประมาณ และการกำหนดข้อบัญญัติ กฎกติกาให้สอดคล้องกับข้อกำหนด และสภาพปัญหาของชุมชน ทั้งนี้เพราะมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในชุมชน เช่น การทะเลาะวิวาท การเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

2.2 ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อค้นพบในส่วนนี้จะสะท้อนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างของหน่วยงาน องค์กรในพื้นที่อันเป็นการตอบรับนโยบายด้านมาตรการบังคับใช้กฎหมาย นับตั้งแต่การที่จังหวัดหรือพื้นที่ที่มีการจัดทำแผนงานโครงการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สอดคล้องและตอบสนองนโยบายระดับชาติ ผสมผสานกับการพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพปัญหาในพื้นที่ ครอบคลุมเป้าหมายทั้งในด้านบริบทพื้นที่ สิ่งแวดล้อม สถานที่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สถานที่ราชการ ที่สาธารณะ ศาสนสถาน ร้านค้า สถานประกอบการ เป็นต้น ด้านประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ (Customer group) ผู้ประกอบการร้านค้า กลุ่มแกนนำ กลุ่มองค์กรเครือข่าย และประชาชน โดยมีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้

2.2.1 ขั้นตอนการเตรียมการ

1) การกำหนดโครงสร้างเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงาน (Structure and Function)

การกำหนดโครงสร้างและการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับจังหวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามข้อกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก จัดตั้งกรรมการเสร็จสมบูรณ์ในเดือนธันวาคม 2551 เป็นลำดับที่ 44 ของประเทศ มีการผสมผสานบูรณาการให้องค์กรภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม เข้าร่วมเป็นกรรมการและอนุกรรมการ แสดงบทบาทในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ ซึ่งมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ถึงระดับตำบล เพื่อให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่และเอื้อต่อการปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อย่างจริงจัง คณะกรรมการมีการประชุมทุก 3 เดือน

2) การประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดำเนินการประชุมคณะกรรมการตามกฎหมายกำหนดอย่างน้อย 3 ครั้ง/ปี และมีการประชุมคณะอนุกรรมการทุกเดือน โดยการทำหนังสือสั่งการข้อเสนอที่เป็นมติที่ประชุมแจ้งให้ทุกหน่วยงาน ทุกพื้นที่ อำเภอครอบคลุมครบทุกอำเภอในจังหวัด ได้ดำเนินการตาม

3) การจัดทำแผนงาน โครงการ/กิจกรรมดำเนินการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ใช้กระบวนการบูรณาการที่สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการลำดับขั้นตอนที่จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด และแนวทางในการส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กร ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนและชุมชน มีศักยภาพและความสามารถในการจัดการแก้ปัญหาตามศักยภาพ โดยร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน มีการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตามแผนทุกพื้นที่อำเภอร่วมกับภาคีเครือข่าย ด้วยการติดตามกระตุ้นการดำเนินงานโดยทีมงานระดับจังหวัด หรือการติดตามผลงานในที่ประชุมคณะกรรมการ และสรุปประเมินผลการดำเนินงาน

แนวทางในการจัดทำแผนควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่นได้ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ชาวบ้านเป็นเจ้าของ ทำการพัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน

มากกว่าการตอบสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงานสนับสนุนภายนอก ใช้การรวมพลังทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาคีการพัฒนาอื่นๆ สนับสนุนกระบวนการและกระบวนการ พัฒนารูปแบบใหม่ในการควบคุมปัญหา ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับจังหวัด มีการบูรณาการกระบวนการ บุคลากร แผนงาน และงบประมาณของหน่วยงานสนับสนุนต่างเข้ามารวมกัน เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาแบบ องค์กรรวม โดยมีกลุ่มคนเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน

4) การจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่

การจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยดำเนินการออกบัตรให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ ด้านสาธารณสุข ทั้งระดับ จังหวัด และระดับอำเภอ ตำบล ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ได้แก่ ปกครอง ปลัดเทศบาล ปลัด อบต. ครู คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นต้น จุดประสงค์เพื่อจัดทำทะเบียนพนักงาน เจ้าหน้าที่ให้เป็นปัจจุบัน และทดแทนพนักงานเจ้าหน้าที่เดิม เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรม แล้วมีการโยกย้ายและสับเปลี่ยนตำแหน่งบ่อย ๆ จึงต้องมีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อทดแทนให้พร้อม และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ขั้นตอนการจัดทำบัตรเริ่มจากหน่วยงานในพื้นที่รวบรวมรายชื่อ ข้อมูลเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนด กรอกข้อมูลในใบรองขอทำบัตร และลงข้อมูลในบัตรพนักงานพร้อม ติดภาพถ่าย ลงลายมือชื่อผู้ขอบัตร เสร็จแล้วตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในระดับอำเภอ หน่วยงาน องค์กร จัดทำทะเบียนกำกับ และทำหนังสือพร้อมเอกสารคำร้องขอทั้งหมดส่งให้สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด เพื่อรวบรวมจัดทำทะเบียนในระดับจังหวัด และทำหนังสือเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดลงนาม เสร็จแล้ว จัดทำทะเบียนเลขที่บัตร และจัดส่งให้เจ้าพนักงานในแต่ละพื้นที่ แต่ละหน่วยงาน

5) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ

การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ หรืองบประมาณ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยให้การสนับสนุนในด้านสื่อความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ หนังสือ พ.ร.บ.ควบคุม ผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 สติกเกอร์เซตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โปสเตอร์ แผ่นพับ และ คู่มือพนักงาน เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย หนังสือสั่งการ แนวทางการจัดสถานที่ราชการเป็นเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับการสนับสนุนงบประมาณ เป็นการบูรณาการงบที่ได้จาก สสส. และงบประมาณในแต่ละส่วน ราชการ จัดสรรกระจายให้แก่หน่วยงานเครือข่ายระดับจังหวัด อำเภอ และระดับชุมชน เพื่อใช้เป็น งบประมาณในการดำเนินการ ค่าตอบแทน เป็นต้น

2.2.2 ขั้นตอนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

1) การใช้กระบวนการลงนามร่วมทำสัญญา (MOU)

โดยจัดทำระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ลงนามร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลจริงนาร่องในหน่วยงาน และร่วมปฏิบัติการบังคับใช้ใน

พื้นที่รับผิดชอบ ร่วมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนได้มองเห็นความสำคัญ และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด กระบวนการลงนามทำสัญญา MOU นี้ได้รับแนวทางมาจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประสานงานการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น เงินสนับสนุนจาก สสส. เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ การจัดกระบวนการขับเคลื่อน และใช้ในการดำเนินงานของพื้นที่จังหวัด อำเภอบ้านนา ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา

2) การใช้กระบวนการจัดกิจกรรมรณรงค์

การจัดกิจกรรมการรณรงค์ของจังหวัดขอนแก่น นับว่าเป็นการให้ความสำคัญทั้งในระดับมหภาค ระดับจังหวัด อำเภอบ้านนา และจุลภาคในระดับชุมชน ครอบครัว เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ปลูกกระแสให้เกิดการตื่นตัวโดยเฉพาะ โดยใช้หลักการ Social Markets หรือ Air War คือการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์สร้างกระแส ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ด้วยการรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนทุกช่องทาง ได้แก่ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี วิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ นิตยสาร นิทรรศการ ตลอดถึงการจัดกิจกรรมสัญจร Road Show และการจัดกิจกรรมรณรงค์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี ตลอดถึงจารีตประเพณีของพื้นที่ ตามช่วงเวลา หรือเทศกาลสำคัญๆ โดยมีกิจกรรมรณรงค์ที่สำคัญได้แก่

(1) กิจกรรมการทำป้ายรณรงค์การบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เป็นการจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะ และที่สาธารณะ เช่น สถานีขนส่ง สนามกีฬา เป็นต้น โดยบรรจุกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การมอบโล่รางวัลแก่ผู้ชนะการประกวดผลงานด้านการรณรงค์เกี่ยวกับสุรา มอบใบประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า และหน่วยงานที่สนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคสุรา กิจกรรมการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

(2) กิจกรรมการรณรงค์ในเทศกาลสำคัญ

การจัดกิจกรรมรณรงค์ ได้เน้นหนักให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมทั้งในระดับมหภาค คือระดับจังหวัด อำเภอบ้านนา และจุลภาคในระดับชุมชน ครอบครัว เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ปลูกกระแสให้เกิดการตื่นตัวโดยเฉพาะ และการจัดกิจกรรมรณรงค์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณี ตลอดถึงจารีตประเพณีของพื้นที่ ตามช่วงเวลา หรือเทศกาลสำคัญๆ ได้แก่ การรณรงค์ในเทศกาลสงกรานต์ ถนนข้าวเหนียวไร้แอลกอฮอล์ การรณรงค์ในงานเทศกาลไหมไร้แอลกอฮอล์ เป็นต้น

2.2.3 ขั้นตอนการปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย

1) การบังคับใช้กฎหมายด้วยการออกตรวจแนะนำ และตรวจจับผู้ประกอบการ ร้านค้า

การออกปฏิบัติการตามมาตรการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย ในพื้นที่เขตเมืองและอำเภอบ้านนา ต่างๆ นั้น ดำเนินการโดยการบูรณาการเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรจาก สคร. 6 ประกอบด้วยนักวิชาการ และนิติกร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพสามิต เจ้าหน้าที่ปกครอง ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนสื่อมวลชน เป็นต้น การออกตรวจแนะนำและตรวจจับ โดยออกดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

และช่วงเทศกาลสำคัญ ตลอดถึงการออกตรวจตามข้อร้องเรียนต่างๆ ที่แจ้งผ่านศูนย์รับเรื่องร้องเรียนสุรา โทร 0 2590 3342 โทรสาร 0 2590 3016 และข้อมูลที่แจ้งมาที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น หมายเลขโทรศัพท์ 043 221125 ต่อ 132 149 เมื่อมีข้อร้องเรียนคณะกรรมการฯ จะทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และมอบหมายให้ตัวแทนคณะกรรมการที่อยู่ในพื้นที่จัดทีมงานเฉพาะกิจออกดำเนินการตามข้อร้องเรียน และมีการรายงานผลการดำเนินการตามลำดับ นอกจากนี้ยังประสานงานขอการสนับสนุนให้หน่วยงานราชการอื่นๆ ในพื้นที่ออกดำเนินการ

2) การบังคับใช้กฎหมายผ่านกิจกรรมการจัดระเบียบสังคม

กิจกรรมการจัดระเบียบสังคมเป็นกิจกรรมที่มีการบูรณาการการดำเนินงานทั้งด้านหน่วยงาน กลุ่มบุคคล องค์กร และการบูรณาการกฎหมายหลายฉบับร่วมกันในการดำเนินงาน โดยมีการปฏิบัติการในหลายระดับ คือ

1) การดำเนินการของคณะกรรมการจัดระเบียบสังคมของจังหวัดขอนแก่น โดยมีป้องกันจังหวัด หรือ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด เป็นเลขานุการ คณะทำงาน ออกคำสั่ง แผนงาน เกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมของจังหวัด

2) การดำเนินการของคณะกรรมการจัดระเบียบสังคมอำเภอ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอขนาดใหญ่ ที่มีสถานบันเทิง ร้านอาหาร โต๊ะสนุก ร้านเกมส์มาก ด้วยการบูรณาการกำลังเจ้าหน้าที่ทั้งด้านฝ่ายปกครอง ตำรวจ ครู สรรพสามิตสาขาพื้นที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนเทศบาล ตัวแทนกลุ่มอพ.ปร. มีการบูรณาการกฎหมายหลายฉบับในการใช้บังคับเมื่อมีการออกดำเนินการ

3) การดำเนินการจัดระเบียบสังคมในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น การจัดระเบียบสังคมตรวจตราในเทศกาลงานใหม่ หรืองานประเพณีประจำปีของแต่ละอำเภอ เพื่อเข้มงวดตรวจค้นมิให้มีการละเมิดกฎหมาย และเพื่อให้เกิดความสงบ ปลอดภัยในการจัดงาน การจัดระเบียบสังคมในลักษณะนี้มีการประกาศเป็นนโยบายของจังหวัด อำเภอ ตลอดถึงในระดับตำบล ทั้งนี้เนื่องจากการมองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้น และมีองค์กรเครือข่ายต่างๆ ให้ความร่วมมือสนับสนุนเป็นอย่างดี

3) การบังคับใช้กฎหมายผ่านกระบวนการตั้งจุดตรวจ

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุจราจร ด้วยการเข้มงวดกรณีเมาแล้วขับ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการกระทำผิดกฎจราจร จึงมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงช่วงเทศกาลต่าง ๆ เท่านั้น โดยจะมีการตั้งด่านตรวจทุกสัปดาห์สลับไปตามที่ต่าง ๆ ภายในตัวเมือง และพื้นที่อำเภอใหญ่ ควบคู่กับการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง

4) การส่งเสริมหน่วยงานพื้นที่ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย

การส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอให้เร่งรัดดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย หรือการออกตรวจเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย ด้วยกลวิธีดังนี้

(1) การกระตุ้นให้หน่วยงานระดับอำเภอมีการแต่งตั้งหรือปรับปรุงคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ลือตามคำสั่งระดับจังหวัด ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสถานการณ์

(2) จัดประชุมชี้แจงแผนงาน /โครงการประจำปีแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอ และส่งเสริมให้อำเภอมีการจัดประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระดับอำเภอและรายงานผลให้คณะกรรมการระดับจังหวัดทราบ

(3) สนับสนุนการจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอเป็นเลขานุการรับผิดชอบจัดทำเรื่อง และประสานแจกจ่ายให้กระจายครอบคลุมเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ได้แก่ ปกครอง ปลัดเทศบาล ปลัด อบต. ครู เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความถูกต้องตามกฎหมายในการออกปฏิบัติงาน

(4) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอให้เร่งรัดดำเนินการออกตรวจเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย ตามร้านค้า แผงลอย รถเร่ขาย โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ปกครอง ตำรวจ สรรพสามิต ครู เป็นต้น

(5) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์การณรงค์ การประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับตำบล อำเภอ เพื่อใช้ในการรณรงค์สร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการร้านค้า และประชาชนในพื้นที่

(6) สนับสนุนงบประมาณแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอ ให้เร่งรัดดำเนินการออกตรวจเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย โดยสุ่มสำรวจตรวจสอบ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ และวันสำคัญทางศาสนา ที่กำหนดห้ามขายในพื้นที่

(7) ใช้กระบวนการออกนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย ในอำเภอ โดยกำหนดเป็นเกณฑ์ชี้วัดที่สอดคล้องกับการนิเทศงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และการออกตรวจนิเทศของสำนักงานเขตตรวจราชการ และการนิเทศติดตามของสำนักงานป้องกันควบคุม (สคร.) โดยมีทีมผู้นิเทศที่ประกอบด้วยนักวิชาการ และนิติกร ออกตรวจเยี่ยมนิเทศหน่วยงานสถานที่ราชการ โรงพยาบาลในสังกัด สถานที่สาธารณะอื่นๆ

(8) เร่งรัดให้อำเภอที่ได้ปฏิบัติงานแล้ว ส่งหลักฐานเพื่อเบิกค่าใช้จ่ายตอบแทนการทำงาน จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และรายงานการเบิกจ่ายเงิน ทุกไตรมาส เกณฑ์มาตรฐาน

5) การเอื้ออำนวยให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับ

เมื่อเริ่มมีการประกาศใช้กฎหมาย พบว่า หลายพื้นที่จังหวัด โดยเฉพาะเจ้าพนักงานในระดับอำเภอ ยังไม่เข้าใจกระบวนการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด ขาดความมั่นใจ และละเว้นไม่ดำเนินคดี มีเพียงแต่กล่าวตักเตือนเป็นส่วนมาก เพราะกลัวจะยุ่งยากในการดำเนินการนำผู้ต้องหา นับตั้งแต่การบันทึกประจำวัน สำนวนคดี การเก็บหลักฐาน การนำส่งศาล ล้วนแต่เป็นกระบวนการที่สร้างความกังวลต่อเจ้าพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อำเภอห่างไกลจังหวัด หรือศาลนับร้อยกิโลเมตร และเมื่อรวมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการส่งผู้ต้องหาต่อศาล ยิ่งสร้างความกังวลไม่จูงใจหรือส่งเสริมให้เกิดการทำงาน มากไปกว่านั้นคือ การสร้างความลำบาก กระทบต่อการประกอบอาชีพของผู้ต้องหา ที่เขาพร้อมจะ

จ่ายค่าปรับ ณ ที่เกิดเหตุ แต่ไม่สามารถทำได้ ต้องรอให้เจ้าพนักงานต้องส่งศาลเพื่อเปรียบเทียบปรับเสียก่อน จึงต้องรอหรือเสียเวลาเดินทางมายังศาล

ดังนั้น จึงเกิดการระดมความคิดของคณะกรรมการระดับจังหวัด และมีมติสรุปเป็นบทเรียนจากการดำเนินการจริงของพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยอาศัยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบ ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการบังคับใช้และการเปรียบเทียบปรับตามกฎหมาย ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างรวดเร็ว ดังนี้

1) ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ คือ (1) คณะกรรมการควบคุม (2) คณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่คณะกรรมการควบคุมมอบหมายให้มีอำนาจดำเนินการเปรียบเทียบ โดยให้คณะกรรมการควบคุมเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมให้เป็นที่สุด การเปรียบเทียบปรับสามารถดำเนินการได้ ณ ที่เกิดเหตุ เช่น การตั้งจุดตรวจในงานเทศกาลใหม่ขอนแก่น หรือการเชิญผู้กระทำผิดไปยังสถานีตำรวจภูธร และการส่งสำนวนส่งศาลเพื่อพิจารณาตัดสินเปรียบเทียบปรับ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกรณี ทั้งนี้เนื่องจากการประยุกต์ใช้ตามบทบัญญัติว่าด้วยบทลงโทษของการดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้ใหม่ ที่มีจุดประสงค์ให้บทลงโทษมีความชัดเจน และลดขั้นตอน โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งคณะกรรมการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัดแต่งตั้ง มีอำนาจเปรียบเทียบปรับแทนศาล รวมทั้งใช้ป้องกันควบคุมประชาชนไม่ให้เกิดผลกระทบจากการดื่มสุรา หรือทำให้มีผู้ดื่มสุราหน้าใหม่เพิ่มขึ้นโดยง่าย สำหรับการดำเนินการอย่างจริงจังในกลุ่มผู้ฝ่าฝืน

2) สำหรับหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีดังนี้

(1) ผู้ผลิต หรือนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่จัดให้มีบรรจุภัณฑ์ ฉลาก พร้อมทั้งข้อความคำเตือน สำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิต หรือนำเข้า หรือไม่ดำเนินการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการควบคุมกำหนดไว้ให้มีบทเปรียบเทียบปรับเป็นเงิน 100,000 บาท

(2) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัด หรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา ให้เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 3,000 บาท ครั้งที่สอง 6,000 บาท ครั้งที่สาม 10,000 บาท

(3) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ หรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ให้เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 3,000 บาท ครั้งที่สอง 6,000 บาท ครั้งที่สาม 10,000 บาท

(4) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ราชการ (ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร) เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 3,000 บาท ครั้งที่สอง 6,000 บาท ครั้งที่สาม 10,000 บาท

(5) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 6,000 บาท ครั้งที่สอง 12,000 บาท ครั้งที่สาม 20,000 บาท และในกรณีเดียวกันนี้ ให้มีผลใช้เปรียบเทียบปรับเท่ากับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการเมึนเมาจนครองสติไม่ได้ด้วย

(6) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ราชการ (ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร) เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 3,000 บาท ครั้งที่สอง 6,000 บาท ครั้งที่สาม 10,000 บาท

(7) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 6,000 บาท ครั้งที่สอง 12,000 บาท ครั้งที่สาม 20,000 บาท และในกรณีเดียวกันนี้ ให้มีผลใช้เปรียบเทียบปรับเท่ากับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ด้วย

(8) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ เปรียบเทียบปรับ 20,000 บาท

(9) บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนทั่วไป เปรียบเทียบปรับครั้งที่หนึ่ง 3,000 บาท ครั้งที่สอง 6,000 บาท ครั้งที่สาม 10,000 บาท

(10) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่น หรือแจกจ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่างของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขการขาย ในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยทางตรงหรือทางอ้อม เปรียบเทียบปรับ 10,000 บาท

(11) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยการลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย เปรียบเทียบปรับ 10,000 บาท 10.ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยให้ หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือแก่ผู้นำหีบห่อ หรือสลาก หรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแลกเปลี่ยน หรือแลกซื้อ เปรียบเทียบปรับ 10,000 บาท

6) การบังคับใช้กฎหมายโดยผ่านกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม

ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลของการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายที่เห็นผลเชิงประจักษ์ในระดับชุมชน คือ ชาวบ้านมีการรับรู้ถึงข้อห้ามตามกฎหมายและเกิดการปฏิบัติตาม โดยเฉพาะความร่วมมือจากผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชน มีความระมัดระวังใส่ใจต่อกฎข้อห้ามมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะชุมชนเองได้มีกิจกรรมร่วมกันหลายอย่างที่สะท้อนให้ทราบว่ามีความตื่นตัวและจริงจังมากขึ้น สังเกตได้จากการกำหนดกฎกติกาของหมู่บ้าน (*กฎเหล็ก*) จากการทำประชาคมติของชุมชนอันเนื่องมาจากผลกระทบของการบริโภคสุราต่อประชาชน สังคม เศรษฐกิจภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่ผ่านมาที่มีการจัดบุญประเพณี แล้วเกิดการดื่ม ทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ กรณีขู่สาวหรือการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น ชุมชนจึงคิดหาแนวทางในการควบคุมป้องกันปัญหา จึงนับเป็นโอกาสที่มีการประกาศใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งผลให้ชุมชนประชุมทำประชาพิจารณ์และกำหนดเป็นมติกติกาของชุมชนขึ้น เพื่อตอบสนองสนับสนุนกฎหมาย โดยมีการบังคับใช้จากกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชนร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ เมื่อมีผู้ละเมิดกฎหมายและมีข้อมูลพยานหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ากระทำผิดจริง โดยเฉพาะในช่วงการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ กลุ่มบุคคลที่ได้รับมอบหมายอันประกอบกับการบูรณาการประสานกำลังบุคลากรเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครต่าง ๆ ของภาครัฐ ท้องถิ่น ท้องที่และกลุ่มองค์กรเครือข่ายในชุมชน ได้ออกดำเนินการเข้มงวดกวดขันและรณรงค์ในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ จึงทำให้พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดต่อกฎหมายฯ ลดลง ดังข้อมูลเชิง

ประจักษ์ ที่กล่าวถึงประสิทธิภาพของตัวแบบการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยลำดับ

“... กะหลุมที่เฮาห้ามขายพวกที่กินแล้วเมาคัก ๆ กับเด็กน้อยต่ำกว่า 18 ปี เฮากะบ่ออยากขายให้เพิ่น คือว่า เพราะเด็กน้อยมันกะเป็นเด็กน้อยอยู่นะ บ่อรู้เรื่องอี่หยั่ง เฮากะบ่ออยากขายละ ...”(กลุ่มผู้ขาย 01. 3 มิถุนายน 2552 : การสนทนา)

“... เท่าที่รู้ตามร้านค้าประเภทเดียวกันนี้ก็พยายามปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ...”(ผู้ขาย 03. 13 มิถุนายน 2552 : การสัมภาษณ์)

“... หลังจากทาง อบต., ปลัดอำเภอ และตำรวจ ออกมาตรวจตามสถานที่ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ถ้าหากพบวัยรุ่น มั่วสุมดื่มเหล้า ก็จะทำกล่าวตักเตือน อบต. ก็มีการจัดเวรตรวจประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลเรื่อง ความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน โดยเฉพาะเวลา

มีงานประเพณี ดึหลาย บ่อยมีการทะเลาะกันของพวกเมาเหล้า ถ้ามีเขากะใช้กฎหมายบ้านจัดการ ทั้งปรับ ทั้งแนะนำต่อหน้าพ่อแม่ ทำประวัติไว้พร้อม ว่าเป็นลูกหลานผู้ใด ...”(กลุ่มชาวบ้าน 01. 3 มิถุนายน 2552 : การสนทนา)

“... การออกกฎหมายมาบังคับเห็นว่าดีกว่าไม่มี ถึงแม้จะบังคับไม่ได้ทั้งหมด ทุกคนรู้ว่าห้ามขายให้เด็ก ห้ามขาย เวลาเช้าถึงเพล ห้ามขายในวัด ในโรงเรียน กะพอเตือนเขาได้ แต่เจ้าหน้าที่ต้องออกมาตรวจตราบ้าง เพื่อให้เห็น

ผลจากการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นแนวทางและผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

ตารางที่ 17 สรุปแนวทางและผลลัพธ์ของการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดขอนแก่น

กิจกรรม/กระบวนการดำเนินงาน	ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ปัญหา/แนวทางแก้ไข
1. การกำหนดแผน/นโยบาย และศึกษาแนวทางการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) ระดับกระทรวง กรม และเขตตรวจราชการ -กำหนดยุทธศาสตร์ ดำเนินงานขององค์กรทุกระดับ	-มีแผนปฏิบัติงานที่เป็น รูปธรรมชัดเจนทั้งในระดับ จังหวัดและระดับอำเภอทั้ง 26 อำเภอ	ผู้บริหารหน่วยงานระดับ อำเภอให้ความสำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอที่ผู้ กำกับการณ์ตรวจสุทธ อำเภอมีการกำหนดเป็น	มีแผนงานแต่ยังไม่มี การบูรณาการ ปฏิบัติงานตามแผน ครบทุกพื้นที่อำเภอ

<p>-การผสมผสาน บูรณาการ แผนงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง</p>		<p>นโยบายสำคัญและใช้เป็น มาตรการเข้มงวดในการ ดำเนินการอย่างจริงจัง</p>	
<p>2. กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสู่ การปฏิบัติ -การจัดทำคำสั่งคณะกรรมการ ระดับจังหวัด -การจัดทำหนังสือราชการ มอบหมายงานลงสู่ระดับพื้นที่อำเภอ ตำบล -การจัดประชุมคณะกรรมการ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับ จังหวัด ระดับอำเภอ -การประสานงานแบบผสมผสาน และบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง -การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และวิชาการความรู้ลงสู่ หน่วยงานระดับพื้นที่</p>	<p>-มีคณะกรรมการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับ จังหวัด จำนวน 1 ชุด -คณะอนุกรรมการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับ จังหวัด จำนวน 2 ชุด ที่ ประกอบไปด้วยผู้แทน ภาครัฐ เอกชน ประชาชน ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล -ดำเนินการจัดประชุม คณะกรรมการฯ จำนวน 3 ครั้ง/ปี</p>	<p>-หน่วยงานที่เป็นภาคี เครือข่ายในพื้นที่ทั้ง 5 กลุ่มหลัก คือ กลุ่ม องค์กรภาครัฐซึ่งเป็น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น กลุ่มผู้แทน เอกชน กลุ่มเครือข่ายใน พื้นที่ และกลุ่มองค์กร ตัวแทนประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการ ขับเคลื่อนนโยบายสู่การ ปฏิบัติ</p>	<p>มีปัญหาในการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับ นโยบายควบคุม เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในระยะ เริ่มโครงการ เนื่องจากความไม่ ชัดเจนในบทบาท หน้าที่ของกลุ่ม หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง สำหรับ กลุ่มผู้ประกอบการ ร้านค้ามองถึง ผลกระทบด้าน ผลประโยชน์กำไร</p>

ตารางที่ 17 (ต่อ)

<p>กิจกรรม/กระบวนการ ดำเนินงาน</p>	<p>ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน</p>	<p>ปัจจัยแห่งความสำเร็จ</p>	<p>ปัญหา/แนวทางแก้ไข</p>
<p>-การอบรมชี้แจงนโยบายและ องค์ความรู้ด้านกฎหมายแก่</p>	<p>รูปแบบการประชุมมีทั้งการ ประชุมตามวาระ และการประชุม</p>	<p>-ความเข้าใจและใส่ใจ ดำเนินงานอย่างจริงจังของ</p>	<p>-ความไม่รู้ จิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรม</p>

<p>เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ ประชาชน และเยาวชน</p>	<p>เชิงปฏิบัติการที่เกิดการระดมความคิดเห็น -จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2 ครั้ง 26 อำเภอละ 10 คน รวม 260 คน -จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แก่ผู้ประกอบการร้านค้า และแกนนำในชุมชนรวม 2,160 คน (โดยคณะดำเนินงานระดับจังหวัด) -จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แก่ประชาชนในชุมชน / เยาวชนในโรงเรียน (ดำเนินการโดยคณะดำเนินงานระดับอำเภอ)</p>	<p>บุคลากรผู้รับผิดชอบงานและผู้บริหาร องค์กรในพื้นที่ -หน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งให้ความสำคัญและรับเป็นเจ้าภาพหลัก สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ในการอบรม</p>	<p>ท้องถิ่นยังเอื้อต่อการละเมิดกฎหมาย</p>
<p>3. การบังคับใช้กฎหมายควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดำเนินการดังนี้ 3.1 การใช้มาตรการออกตรวจจรรยาจรค์ แนะนำ 3.2 การใช้มาตรการออกตรวจแจ้งเตือนและบันทึกผลการตรวจเตือน</p>	<p>1. จับกุมการจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน 26 ราย 2. จับกุมจำหน่ายสุราในเวลาห้าม จำนวน 2 ราย 3. จับกุมจำหน่ายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 2 ราย 4. การจับกุมช่วงเทศกาลสงกรานต์</p>	<p>1. ทีมงานมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สุรา และบุหรี 2. ทีมงานมีความตั้งใจ ที่จะดำเนินการ บังคับใช้กฎหมายให้เป็นรูปธรรม 3. ทีมงานมองปัญหา เป็นปัญหาสังคมที่ ต้องได้รับการแก้ไข</p>	<p>1. ยังไม่มีเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบงานของแต่ละหน่วยงาน(เป็นงานฝาก) หรือไม่มีผู้ประสานงานหลักกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. เมื่อแรกเริ่มโครงการ ทีมงานมีความสับสนต่อบทบาทหน้าที่ และความไม่เข้าใจต่อข้อบังคับของกฎหมาย</p>

ตารางที่ 17 (ต่อ)

กิจกรรม/กระบวนการดำเนินงาน	ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ปัญหา/แนวทางแก้ไข
3.3 การใช้มาตรการจับกุมดำเนินคดี	<ul style="list-style-type: none"> - จับกลุ่มซัปรถขณะเมาสุรา จำนวน 234 ราย จากการร่วมตั้งด่านและจัดระเบียบสังคม 5.จับกุมในช่วง เดือน มี.ค. 52 - ซัปรถขณะเมาสุรา จำนวน 21 ราย - จำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน 2 ราย - จำหน่ายสุราให้กับเด็ก จำนวน 1 ราย - ต้มสุราในวัด จำนวน 5 ราย - เมาสุรา ต่อสู้อัดขวาง จำนวน 1 ราย 	<ul style="list-style-type: none"> 4. ผู้บังคับบัญชา มีนโยบายชัดเจน ให้มีความสำคัญ 5. การทำงานของทีมที่มีความคล่องตัวในการทำงาน ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชน อย่างจริงจัง 	<ul style="list-style-type: none"> 3. กระบวนการดำเนินคดีไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน ยังไม่มีระบบกระตุ้น(Incentive system) ต่อการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ 4. พนักงานเจ้าหน้าที่มีลำบากใจในการดำเนินคดีจับกุมผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ เนื่องจากความเกรงใจ และการมีสัมพันธภาพที่ดีมาก่อน 5. มีกรณีการละเมิดที่ท้าทาย มีกระบวนการต่อสู้อัดหรือเล่นเกมส์ทางกฎหมายกับเจ้าหน้าที่
6. นำร่องการพัฒนารูปแบบการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	<ul style="list-style-type: none"> -คัดเลือกพื้นที่นำร่องอำเภอละ 1 หมู่บ้าน/ชุมชน รวม 26 ชุมชน -ประชุมชี้แจงอำเภอและฝึกรอบรม -สำรวจพื้นที่และจัดเก็บข้อมูลสภาพปัญหาในพื้นที่ -ดำเนินการแก้ไขปัญหาละเอียดเกี่ยวกับบริโภคสุราตามสภาพปัญหา โดย สสจ.สนับสนุนวิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการรณรงค์ ใช้งบประมาณสนับสนุนจาก PP area based เข้ามาเสริมอีกด้านหนึ่ง -ออกตรวจ สำรวจข้อมูล และประเมินผลงานหลังโครงการ 		

2.3 สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กลไกการขับเคลื่อน(Mechanism movement) เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ได้จริง ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และเกิดกระแสนับในระดับตำบล ชุมชน หมู่บ้าน ประกอบด้วยกลไกที่สำคัญ คือการมีเครือข่ายองค์กรที่เกิดขึ้นและร่วมพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมาย มีทั้งในลักษณะที่เป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area network) เป็นการรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย เพื่อพัฒนากิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทางและเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue network) เป็นเครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และเครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ เป็นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายวิชาการ และเครือข่ายภาคประชาชน สรุปได้ ดังนี้

2.3.1 การพัฒนาและขับเคลื่อนโดยกลไกนิติภาครัฐ

ภาครัฐเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบด้วยนโยบายของภาครัฐแต่ละช่วงเวลา มีจุดเด่นที่มีระบบมาอย่างยาวนาน ได้สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นการวางรากฐาน/การวางแผนที่มาจากส่วนบนหรือผู้ที่มีอำนาจ จึงเกิดการปรับตัวหรือปฏิรูปกระบวนการทำงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีการรวมกลุ่ม เป็นเครือข่ายและ มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น โดยผ่านช่องทางด้านกฎหมายและกระบวนการทำงาน ดังนั้น การใช้กลไกนิติภาครัฐจึงเป็นการใช้อำนาจของรัฐในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ กับการใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารในฐานะที่เป็นองค์กรฝ่ายปกครอง หรือ องค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร ในนามของ รัฐบาล (Government) และเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง (Administrative Organs) ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายของไทย ประกอบกับการอาศัยข้อบัญญัติใน พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จึงเกิดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) การประสานงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างความเข้าใจและการจูงใจ (Motivation) การคาดหวังของผู้เกี่ยวข้อง ให้มีการรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending) แล้วร่วมแสดงออกพฤติกรรมในการตอบสนองกลับ(Feedback) จากการรับทราบ การนำไปคิดต่อหรือประยุกต์ให้สอดคล้องกับหน่วยงาน

2) การกำหนดโครงสร้างและการกำหนดบทบาทหน้าที่ (Structure and Function) ของบุคคล หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัดตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 19 และ 21 จังหวัดขอนแก่นมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น ตามคำสั่งจังหวัดขอนแก่น ที่ 3593/ 2551 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2551 ประกอบด้วยที่ปรึกษาคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1 ชุด คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1 ชุด และคณะอนุกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2 ชุด ซึ่งมีการบูรณาการผสมผสานจากทุกภาคส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เกิดความเรียบร้อยต่อสังคม ลดปัญหาผลกระทบทั้งหลายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3) การประชุมคณะกรรมการตามวาระที่กฎหมายกำหนดไว้ และการประชุมคณะอนุกรรมการอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดมีการวางแผนและการมอบหมายภารกิจร่วมกันทั้ง 5 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มองค์กรภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้แทนเอกชน กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ และกลุ่มองค์กรตัวแทนประชาชนในชุมชน

4) จัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยดำเนินการให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ตลอดถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ได้แก่ ปกครอง ปลัดเทศบาล ปลัด อบต. ครู เป็นต้น

5) จัดประชุมชี้แจงถ่ายทอดแผนงาน /โครงการประจำปี สู่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอ โดยมีเวทีการประชุมทั้งระดับจังหวัด และในระดับอำเภอ ตลอดถึงการประชุมอย่างไม่เป็นทางการของภาคีเครือข่าย

6) การจัดกิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแก่กลุ่มองค์กรภาครัฐ ประกอบด้วย สรรพสามิตอำเภอ ปกครองอำเภอ ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนครูในโรงเรียน ให้รู้และรับทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสามลักษณะ คือ (1) การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้า (2) ป้องปราบด้วยการออกตรวจแนะนำ ตักเตือนผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชน

7) สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนากฎระเบียบในระดับพื้นที่ โดยกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบข้อบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รับผิดชอบ และบูรณาการออกตรวจแนะนำร้านค้า ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาที่ค้นพบจากการศึกษาข้อมูลในชุมชนในระยะแรกของโครงการ

8) ส่งเสริมการทำกิจกรรมเชิงรุกด้วยการเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายขยายผลสู่แกนนำองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆในพื้นที่ เสริมสร้างพลังและการกระตุ้นการดำเนินงาน ด้วยการออกร่วมสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น การจัดประชุมกำหนดกติกาหมู่บ้าน การจัดรณรงค์ การขออัตรากำลังเสริมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการจัดงาน เป็นต้น

9) การนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย ออกตรวจเยี่ยมนิเทศหน่วยงานสถานที่ราชการ โรงพยาบาลในสังกัด สถานที่สาธารณะอื่นๆ ทั้งนี้จะประสาน

ปฏิบัติงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด / อำเภอ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ชีวิต สอดคล้องกับการนิเทศงานระดับกรม กระทรวง

2.3.2 การพัฒนาโดยใช้มิติภาคประชาชน

เครือข่ายภาคประชาชน เป็นการรวมตัวของภาคประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในชุมชนชนบท เป็นการรวมของปัจเจกบุคคล กลุ่มคนและเครือข่าย โดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการทำงานร่วมกับภาคีอื่นๆ และระบบเทคโนโลยี เป็นเครื่องหนุนเสริมให้เกิดการรวมตัว โดยเครือข่ายภาคประชาชนเกิดขึ้นทั้งจากการเห็นความจำเป็นในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหา เกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน โดยเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากการส่งเสริมโดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการให้องค์กร ชุมชน และสังคม มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของภาครัฐหรือหน่วยงานที่กำหนดไว้ บทบาทที่เครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่

1) การร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด ตามข้อกำหนดของกฎหมาย และส่วนราชการจังหวัดพิจารณาคัดเลือกตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อร่วมเรียนรู้ การสืบทอดภูมิปัญญาและการสนับสนุนให้คนในชุมชนปรับตัวเข้ากับกรอบกำหนดของกฎหมาย รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น

2) เครือข่ายภาคประชาชนมีบทบาทที่สำคัญต่อการสะท้อนให้ทราบแนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทชุมชนเพียงใด เพราะว่าเป็นพลังของแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก มีการใช้ระบบวัฒนธรรม ความเชื่อ ความไว้วางใจและการเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงและการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งการพัฒนาบนพื้นฐานแห่งความเข้าใจ และความสอดคล้องในวิถีชีวิตและธรรมชาติของสรรพสิ่ง ซึ่งในมิติหลังคือ การสร้างวัฒนธรรมของตนเองในการดำรงอยู่ในสังคม

3) เครือข่ายภาคประชาชน เป็นการดำเนินกิจกรรมภายใต้การตัดสินใจและความต้องการของประชาชนและชุมชนตามศักยภาพของท้องถิ่น ประชาชนและชุมชนมีอำนาจเต็มที่ สามารถคิดเอง ทำเองได้ มีอิสระ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาชุมชนร่วมกัน กำหนดแนวทางที่เป็นไปได้ด้วยวิธีที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และกฎหมาย มีส่วนช่วยกันปลุกกระตมให้ประชาชนหันมามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน รับผิดชอบดูแลเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมายได้อย่างใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด

4) ช่วยกระจายความรู้ด้านกฎหมายให้ประชาชนมีการรับรู้ การให้คำปรึกษาหารือเป็นการเฉพาะกิจแบบเป็นกันเอง การมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ผสมผสานบูรณาการร่วมกันจนเกิดเป็นกิจกรรมที่สำคัญ อันประกอบด้วย 1) กิจกรรมการประชุมปรึกษาร่วมกับแกนนำในชุมชน 2) ทำประชุมประชาคมตำบลและการเสริมสร้างองค์ความรู้แก่แกนนำในชุมชน

5) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชน ในการนำนโยบายภาครัฐไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ และมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เฉพาะกลุ่มที่เอื้อต่อกฎหมาย เช่น 1) ผู้แทนกลุ่มสังฆะประชา ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ให้แก่ชุมชน สนับสนุนการช่วยเหลือปัญหาความเดือดร้อน

ของคนในชุมชน 2)กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางการจัดการ ให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุ จัดอบรมพัฒนาความรู้หรือการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) กลุ่มผู้แทนแกนนำของหมู่บ้านและองค์กรภาคประชาชน ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน มีบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมรับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับภาครัฐได้จัดขึ้น ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน โดยผ่านหอกระจายข่าว การประชุมชาวบ้าน เป็นต้น

6) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการกำหนดมาตรการกฎหมาย เผื่อระวังการกระทำผิดกฎหมายและการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ ที่เป็นข้อกำหนดของชุมชน เช่น มาตรการที่กำหนดขึ้นในชุมชน(กฎเหล็กหมู่บ้าน) มาตรการที่กำหนดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อบัญญัติหรือกติกาหมู่บ้าน) มาตรการของหน่วยงานภาครัฐ

2.3.3 การพัฒนาโดยใช้มิติภาคธุรกิจเอกชน

การดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชน เป็นไปในลักษณะความร่วมมือในฐานะความเป็นหุ้นส่วนต่อกันของเครือข่าย ทั้งในรูปแบบของความร่วมมือในการประสานงาน การรวมพลังเพื่อพัฒนาสังคม โดยเครือข่ายในภาคธุรกิจนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการรวมตัวของผู้ทำงานในธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรมและเครือข่ายองค์กรธุรกิจเอกชนอื่นๆ ที่ภาครัฐส่งเสริม เช่น สมาคมผู้ส่งออก สมาคมผู้ประกอบการค้า เป็นต้น โดยเครือข่ายภาคธุรกิจเหล่านี้มีแนวคิดการคืนกำไรให้กับสังคม

ดังนั้นกระบวนการที่เกิดจากเครือข่ายภาคธุรกิจเอกชนจึงเป็นการแสดงออกด้านความคิดเห็น ผลสะท้อนหรือผลกระทบที่มีต่อธุรกิจจากการบังคับใช้กฎหมาย และนำไปสู่การพัฒนาการทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชน ในลักษณะของการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย นำข้อมูลนโยบายจังหวัดแจ้งกระจายต่อในกลุ่มธุรกิจ โดยมีจุดเด่นคือมีกระบวนการทำงานที่รวดเร็ว มีความสามารถในการระดมทุนเพื่อการจัดการ และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แต่มีข้อจำกัด คือ คำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถทำการพัฒนาสังคมได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของโครงการ ต้องใช้กระบวนการสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาความเป็นเครือข่ายของภาคธุรกิจเอกชน มีความน่าสนใจตรงที่การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพขององค์กร และการรักษาผลประโยชน์ของเครือข่ายไม่ให้เกิดผลกระทบจากกระบวนการใช้กฎหมาย รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.3.4 การพัฒนาโดยใช้กระบวนการเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ องค์กรดังกล่าว เช่น ศูนย์แก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนบน องค์กรสภาสงฆ์จังหวัดขอนแก่น สภาเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น โดยมีพัฒนาการสนับสนุนการทำงานและการเรียนรู้ของภาคประชาชน หลังจาก

นั่นจึงมีการสนับสนุนให้องค์กรและภาคประชาชนให้ดำเนินการจัดการในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นใน โดยมีเป้าหมาย เป็นภาคส่วนที่มีแนวทางในการทำงานที่หลากหลายและมีความพยายามที่จะแสวงหาและเสนอทางเลือกในการพัฒนา โดยมีบทบาทที่สำคัญ คือ การนำเสนอและผลักดันการแก้ไขปัญหาเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชน ผู้เป็นอนาคตของชาติจากการถูกมอมเมาให้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมรณรงค์สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในทุกรูปแบบ

ดังนั้น บทบาทที่สำคัญขององค์กรพัฒนาเอกชน คือ การเน้นการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนา การสร้างจิตสำนึก การรวมกลุ่ม และการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ สร้างกระแสให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และกระตุ้นการทำงานตามภารกิจของภาครัฐที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

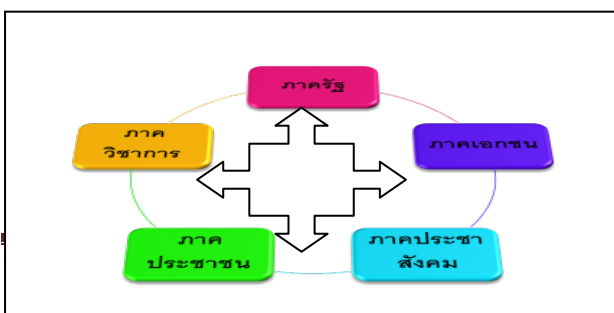
2.3.5 การพัฒนาโดยใช้กระบวนการทางวิชาการ

บุคคลในภาควิชาการ (คณาจารย์มหาวิทยาลัย ฯลฯ) มีบทบาทในเรื่องการให้ข้อมูล ความรู้ การเผยแพร่ความรู้รวมถึงข้อเท็จจริงและความเป็นจริงต่างๆ ตลอดจนการจัดการความรู้เกี่ยวกับนโยบายและการประกาศใช้มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ต่างๆทั่วจังหวัด อันเป็นวิธีช่วยให้ประชาชนฐานรากมีความรู้ความเข้าใจเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปในสังคม ทั้งเป็นการปูพื้นฐานที่ดีให้กับการเป็นสังคมที่เป็นอารยะ เจริญ ก้าวหน้า และมั่นคง ไปพร้อมกัน กิจกรรมที่ภาควิชาการได้เข้าร่วมพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมาย คือ การเข้าเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับจังหวัดในการทำวิจัยประเมินผลการประกาศใช้นโยบายของจังหวัด การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการที่จังหวัดจัดทำขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและจัดรวบรวมข้อมูลสถิติข้อมูลอันเป็นผลงานเชิงประจักษ์ในงานใหม่ ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด การสำรวจความรู้และการรับรู้ของประชาชนในการจัดรณรงค์ให้สวนสาธารณะ สถานที่สาธารณะปลอดภัย การจัดระเบียบสังคมในบริเวณรอบรั้วมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น แล้วนำผลการวิเคราะห์เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อรับทราบและนำไปสู่การปรับปรุงแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

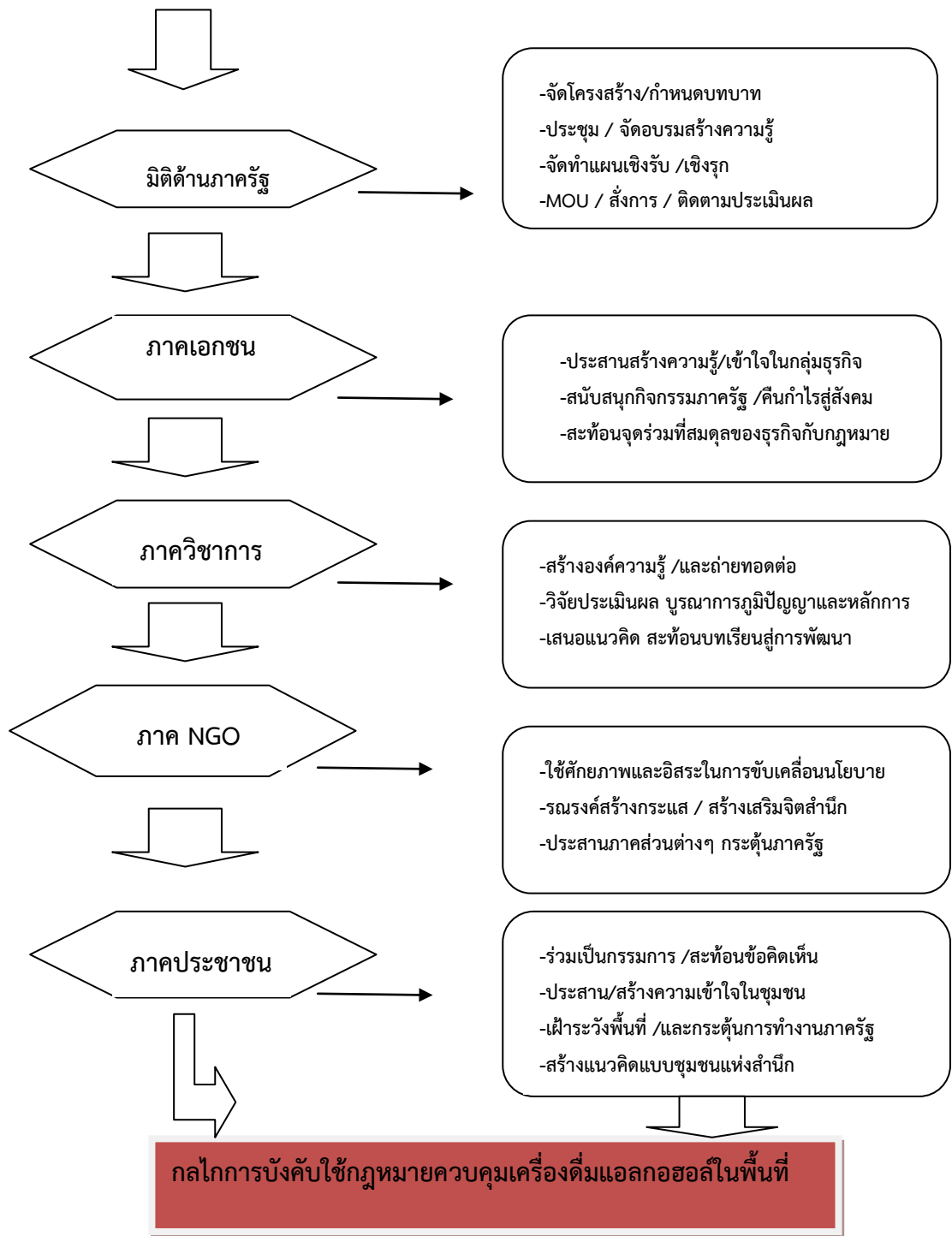
2.3.6 สรุปแนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดผลทั้งในภาพรวม และผลเชิงลึกในพื้นที่ ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานโดยตรงเป็นประชาชนทั้งที่อยู่ในสังคมเมืองขนาดใหญ่ และประชาชนในระดับฐานรากในพื้นที่ชนบท ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เหมาะสม การจะขับเคลื่อนกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประโยชน์กับสังคมไทยในระดับภาพรวมและระดับฐานรากได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากลไกที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เกิดผลสำเร็จได้ กลไกในการขับเคลื่อนจำเป็นจะต้องใช้กลไกการประสานพลังแบบเบญจภาคี อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาค

ประชาชน กล่าวคือ จุดเริ่มต้นของการผลักดันการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องเริ่มต้นจากกลไกภาครัฐ ตามอำนาจของรัฐในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ กับการใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารในฐานะที่เป็นองค์กรฝ่ายปกครอง อันประกอบด้วย ฝ่ายการเมือง และข้าราชการประจำ โดยฝ่ายปกครองจะต้องกำหนดนโยบายที่มีความชัดเจน จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสู่การเป็น “จังหวัดต้นแบบ” พร้อมทั้งประกาศให้การแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นวาระของจังหวัด เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารฝ่ายปกครองก็ตาม นอกจากนี้ การเมืองท้องถิ่นเองก็นับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยผลักดันการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงควรที่จะสนับสนุนให้การเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตามแนวทางของกฎหมายอีกทางหนึ่งในส่วนของข้าราชการประจำ จะต้องมีการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวง เพื่อแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของกระทรวง พร้อมทั้งผลักดันยุทธศาสตร์ลงไปยังหน่วยงานระดับกรม และหน่วยงานในส่วนภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ภาคเอกชนเป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลอย่างจริงจังได้ โดยบทบาทแรกที่ภาคเอกชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนา การกระตุ้นการทำงานของภาครัฐ จะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลสะท้อนถึงความต้องการที่ไม่ขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับธุรกิจ การกระจายข่าวสารข้อมูลในกลุ่มธุรกิจ การสร้างเครือข่ายความรับผิดชอบทางสังคม โดยให้แต่ละเครือข่ายเลือกแผนงาน/โครงการที่สนใจจากแผนปฏิบัติการพัฒนากระบวนการใช้มาตรการทางกฎหมาย และนำเสนอรูปแบบที่เครือข่ายต้องการจะสนับสนุนโครงการ เช่น การสนับสนุนบุคลากรและค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมด้านต่างๆ ให้กับภาคประชาชน สำหรับบทบาทสำคัญของภาควิชาการซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา และนักวิชาการอิสระ สามารถกระตุ้นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้แล้วถ่ายทอดต่อบุคลากรในกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนนักศึกษาในทุกสาขาวิชาได้รับทราบ มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างสรรคกระบวนการในการพัฒนาให้ประชาชนทั่วไปในชุมชนให้สามารถต่อยอดการพัฒนา โดยผสมผสานระหว่างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับเทคโนโลยี ผ่านผลงานการศึกษาวิจัยและนำมาสะท้อนในการประชุมของคณะกรรมการจังหวัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง ดังภาพที่ 7

กิจกรรมการขับเคลื่อนการ
บังคับใช้กฎหมาย

ภาพที่ 7 กระบวนการพัฒนากลไกการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.การอภิปรายและข้อเสนอแนะ (Discussion and Suggestions)

3.1 การใช้เครือข่ายในการขับเคลื่อนอย่างครอบคลุม ต่อเนื่อง และยั่งยืน

การพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำเป็นต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยบูรณาการเพิ่มเติมให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น ลดผลกระทบต่อภาคส่วนต่างๆ ต่อเครือข่ายหรือประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น แนวร่วมในการพัฒนาที่ค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ การดำเนินการในรูปแบบของเครือข่าย เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการพัฒนา เพราะความเป็นเครือข่ายมีทั้งความไว้วางใจ ความสามัคคี และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการทำภารกิจร่วมกัน และการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมสำคัญได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน กล่าวคือ จุดเริ่มต้นของการผลักดันการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องเริ่มต้นจากกลไกภาครัฐ ตามอำนาจของรัฐในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แล้วภาคส่วนอื่น คือองค์กรพัฒนาเอกชนคอยเป็นพลังขับเคลื่อนให้ภาคประชาชนได้มีความตื่นตัว และปรับตัวในการพัฒนาตนเอง ด้วยความร่วมมือทั้งทางด้านบุคลากร ระบบการสื่อสาร และการทำงานในสิ่งที่ตนเองถนัด รวมทั้งการสนับสนุนในด้านวิชาการของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นภาควิชาการ และภาคประชาชนเป็นแกนกลางคอยประสานงานในระดับพื้นที่ อย่างมีมุมมองและทางเลือกในการพัฒนา มีความหลากหลายในพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สังคมปัจจุบัน

ดังนั้น กระบวนการดำเนินการของเครือข่ายทั้ง 5 ภาคส่วนดังกล่าว เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีอยู่จริงในสังคมไทย และเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าการใช้พลังเครือข่ายจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ไขปัญหาได้ โดยองค์กร เครือข่ายเหล่านั้น จะต้องสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้กับตนเอง สร้างแนวร่วมในการพัฒนาบนความต้องการพื้นฐานของสังคมและเสริมสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีทิศทางหรือเป้าหมายร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม และที่สำคัญ คือ ควรมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง จะขาดหรือมอบหมายให้ภาคใดภาคหนึ่งมิได้ ทั้งนี้เพราะความเป็นเครือข่าย คือ กระบวนการที่เชื่อมโยงและการกระทำภารกิจร่วมกัน ด้วยเหตุนี้เองการเตรียมการดำเนินงานทุกครั้ง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมาพูดคุย ปรึกษาหารือกันถึงวิธีการทำงาน โดยร่วมกันคิดแล้วแยกกันทำ จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ทุกหน่วยได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

3.2 ข้อดี ข้อเสีย ของ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และการปรับปรุงแก้ไข

กฎหมาย กฎหมายฉบับนี้มีข้อดีคือ เป็นกฎหมายที่ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อยมีการขยายเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนข้อเสียคือกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่ชัดเจน ยังคงให้ใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบางมาตรา ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดความสับสนได้

3.3 ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ ให้เกิดมีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจนทั้งในระดับกระทรวง กรม กอง และระดับจังหวัด อำเภออย่างชัดเจนเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งประเทศ กล่าวคือไม่ควรให้งานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นงานฝาก หรือขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่จังหวัดจะกำหนดให้อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มงานใดๆ

2) ควรสนับสนุนให้ใช้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในภาพรวมของเครือข่ายต่างๆ ในการผลักดันกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและการเชื่อมต่อเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ด้วยกระบวนการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นขั้นตอนและมีความหลากหลาย โดยที่ทุกฝ่ายต่างก็มีจุดมุ่งหมาย มีภารกิจและหน้าที่ มีกระบวนการเรียนรู้การพึ่งพาตนเองและการสร้างโอกาสและทางเลือกใหม่ในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ในขณะเดียวกันนั้น เครือข่ายต่างๆ ต้องมีการรักษาสัมพันธภาพ และการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความเท่าเทียม

3) กระบวนการได้เริ่มจากการกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการตามกฎหมายกำหนด และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรจากหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ถึงระดับตำบล เพื่อให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่และเอื้อต่อการปฏิบัติงาน บังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อย่างจริงจัง

4) ควรให้ความสำคัญอย่างสูงกับความร่วมมือทั้งในระดับบุคคล องค์กรและสถาบัน อาจมีขอบข่ายและขนาดตั้งแต่เล็กๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด แต่สิ่งนี้จะกลายเป็นสายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ และอีกหลายๆ คน ซึ่งเป็นการมองในมิติของการจัดโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายได้

5) กระบวนการขับเคลื่อนทางกฎหมายที่จะได้รับการยอมรับจากพื้นที่ชุมชนนั้น ควรสนับสนุนการสร้างแนวคิดแบบชุมชนแห่งสำนึก (conscious community) ที่สมาชิกต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวม ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งมีลักษณะเป็นพลวัตรที่บุคคลและกลุ่มคนต่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์และการตัดสินใจร่วมกัน โดยมีพันธะเชื่อมโยงระบบใหญ่บนพื้นฐานแห่งความเป็นอยู่ที่ตีร่วมกัน และมีการติดต่อสื่อสารด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลุ่มหรือเครือข่ายมีความยั่งยืน

6) กลยุทธ์การเคลื่อนไหวให้เป็นข่าว เพื่อรณรงค์ป้องกันภัยแอลกอฮอล์ ในการผลักดันและเฝ้าระวังการบังคับใช้กฎหมาย เป็นกระบวนการทำงาน และกลยุทธ์ ที่นำไปสู่ความสำเร็จ จึงควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีการขับเคลื่อนประเด็นนโยบายสาธารณะสู่การแก้ไขและป้องกันปัญหา ในสังคม ให้ได้รับความสนใจและเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ซึ่งเป็นตัวสร้างพลังทวีคูณให้เกิดการรับรู้และกระแสยอมรับ ความสำเร็จของหน่วยงานที่สนใจ ซึ่งมีส่วนต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนประเด็นเชิงนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายหรือได้มาตรการใหม่ๆ จากกลไกรัฐ และกลไกการเมือง

7) จังหวัดควรมีการเร่งรัดการดำเนินงานผลักดันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ให้เกิดเป็นรูปธรรมชัดเจน กล่าวคือควรมีการประสานเครือข่ายความร่วมมือ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ในการ

สนับสนุนการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมายทุกภาคส่วน ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ปลัดอำเภอ นิติกร เจ้าหน้าที่ตำรวจ สรรพสามิต หัวหน้าส่วนราชการทุกแห่ง

8) หน่วยงานระดับเขต และจังหวัดควรมีการนิเทศติดตามและให้การสนับสนุนองค์ความรู้ทางวิชาการมาตรฐานการดำเนินงาน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจ อย่างต่อเนื่อง

9) ส่วนกลาง ระดับกรมฯ ควรให้การสนับสนุนสื่อ คู่มือ แนวทางการจัดเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างเพียงพอ และควรมีการดำเนินงานในส่วนกลาง เขต กทม.และปริมณฑล เพื่อเป็นแบบอย่างในส่วนภูมิภาค

10) ระดับจังหวัดควรมีการบูรณาการแผนงาน/โครงการร่วมกับงานอื่นๆที่สามารถดำเนินการร่วมกันได้ มีการประชุม/ทบทวนเอกสาร บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดสถานที่ให้เป็นเขตปลอดสุรา ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดได้ร่วมลงนามแล้ว ตลอดจนหนังสือสั่งการจากกระทรวงที่ให้มีการดำเนินการ

11) ควรมีการจัดทำแผนงานโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ผู้รับผิดชอบงานหลักของแต่ละส่วนราชการที่เข้ามารับงานใหม่กรณีมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการดำเนินงาน

12) ควรมีการประชาสัมพันธ์ (Air war) ในเรื่องสุรา โดยการสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อทุกช่องทาง เป็นกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง กับมาตรการด้านการเฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมาย เพราะการที่พบผู้ละเมิดกฎหมาย จำนวนมาก อาจเป็นเพราะประชาชนบางส่วนยังขาดการรับรู้เนื้อหาสาระของกฎหมาย มาตรการที่ส่วนราชการดำเนินการ ดังนั้นสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เข้ามาช่วยดำเนินการ เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการทำ Air war

13) เนื่องจาก เป็นปัญหาสุราเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการดำเนินงาน ดังนั้น ควรเน้นการประสานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมที่ชัดเจน ให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมินและสะท้อนกลับให้เครือข่าย ให้มีการรณรงค์และกิจกรรมสร้างความตระหนักกระตุ้นให้ประชาชน และ กลุ่มเป้าหมายรับรู้กฎหมาย และมาตรการการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

14) ให้มีการถ่ายทอดและชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานกฎหมาย ให้กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค เพื่อเกิดกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย โดยบูรณาการการทำงานในพื้นที่ ทั้งเรื่อง การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

15) หน่วยงานระดับจังหวัดควรมีตำแหน่งนิติกรประจำที่กลุ่มโรคไม่ติดต่อ (ถ้าเป็นไปได้) เพื่อรับผิดชอบกฎหมายด้านสุขภาพ หรือควรมีการสนับสนุนทีมนิติกรเป็นทีมเฉพาะกิจมาช่วยดำเนินการหรือมาดำเนินงานในกรณีจำเป็นได้ เนื่องจากเป็นภารกิจหลักตามกฎหมายของกรมควบคุมโรค ต้องเร่งดำเนินการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

16) ส่วนกลางควรมีการประสานงานให้กองแผนงาน และกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ผลักดันตัวชี้วัดการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้เป็นตัวชี้วัดของสำนักตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข เพราะว่าเป็นสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายที่ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

17) ควรสร้างแรงขับเคลื่อนโดยอาศัยประชาชน เสนอให้ใช้เทคโนโลยี เช่น FACEBOOK ในการสื่อสารกับประชาชน และควรส่งเสริมการสร้างชุมชนต้นแบบ โดยการนำขนบธรรมเนียม ประเพณีและศีลธรรม มาควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น งานบุญปลอดเหล้า งานศพปลอดเหล้า

18) การเคลื่อนไหวผลักดันด้านนโยบายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ให้สร้างผลกระทบต่อประชาชนและสังคม ซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวและการจัดการองค์กรเครือข่ายในการทำงานจึงมีนัยยะสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวที่ต้องได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน เพื่อเป็นพลังที่จะช่วยในการสื่อสารประเด็นออกไปสู่การรับรู้ของสาธารณะ และสร้างพลังไปสู่กลไกภาครัฐและอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองในการผลักดันมาตรการใหม่ๆ หรือบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ การเคลื่อนไหวแล้วเป็นข่าวจึงเป็นเครื่องวัดศักยภาพในการสร้างการรับรู้และสร้างอารมณ์และความรู้สึกร่วมของประชาสังคม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจของฝ่ายการเมือง ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ย่อมเป็นการลดอัตราการดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อได้ง่าย

19) กระบวนการผลักดันนโยบายของภาคประชาชน ความสนใจของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวเป็นปัจจัยสำคัญ ต่อความสำเร็จในการผลักดันมาตรการด้านนโยบายต่อภาครัฐ โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีอิทธิพล และอำนาจในการเข้าถึงกลุ่มราชการและกลุ่มการเมือง การเปิดประเด็นออกสู่พื้นที่สาธารณะผ่านสื่อมวลชน จะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงออกในการสนับสนุนประเด็นหรือนโยบายนั้นๆ ต่อกลไกรัฐมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานด้านผลักดันด้านนโยบาย จำเป็นต้องประกอบด้วย การรวมคณะทำงานที่มีความชัดเจนเชิงยุทธศาสตร์และยุทธวิธี การประสานความร่วมมือที่หลายหลายและหลายระดับ การทำงานทั้งการเคลื่อนไหวด้านนโยบาย ต้องสัมพันธ์กับกลุ่มข้าราชการ กลุ่มการเมือง และกลุ่มสื่อมวลชนจะเป็นกลไกหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญ ในการสื่อสารและยกระดับประเด็น จะเป็นผู้การผลักดันนโยบายสาธารณะให้สำเร็จ

20) เพื่อพัฒนาระบบการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งตำรวจ สรรพสามิต ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าส่วนราชการทุกหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการประชุม ประสานแผนการดำเนินงาน ตาม ภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการสำรวจข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เสนอแนะให้มีการบูรณาการเนื้อหาในแบบสำรวจ เพื่อครอบคลุมปัญหาสุขภาพในทุกด้าน ประการสำคัญ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดำเนินงานหลักเพื่อขับเคลื่อนโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ประกอบกับ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นกฎหมายใหม่ จำเป็นต้องมีการออกอนุบัญญัติกฎหมาย ประกาศกระทรวง ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ออกเพิ่มเติม ตามความจำเป็น ผลของการบังคับใช้ อาจก่อให้เกิดกระแสสังคมทั้งการยอมรับและการต่อต้าน ดังนั้น หน่วยงานในระดับจังหวัด จึงต้องประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อมี

กระบวนการทำงานในพื้นที่ ตลอดจนต้องมีการทำความเข้าใจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ผลการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1. หลักการสำคัญ (Principle)

กระบวนการบังคับใช้กฎหมายจัดว่าเป็นการใช้อำนาจของรัฐเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐจะปรากฏออกมาในรูปของการกระทำในลักษณะต่างๆ โดยผ่านทางองค์กรของรัฐ ใน 3 ลักษณะ คือ การใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรนิติบัญญัติ โดยองค์กรบริหาร และโดยองค์กรตุลาการ ซึ่งในที่นี้จะขอล่าถึงเฉพาะการใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารเท่านั้น

การใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารสามารถแยกได้เป็น 2 ฐานะ คือ การใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ กับการใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารในฐานะที่เป็นองค์กรฝ่ายปกครอง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า องค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ รัฐบาล (Government) และเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง (Administrative Organs) (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2547 ; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538; นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ, 2547; สาโรช โชติพันธ์, 2541 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2548; ศุภลักษณ์ พิณีจิวาล, 2547)

เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง คือ “องค์กร” หรือ “เจ้าหน้าที่” ที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับหรือควบคุมดูแลโดยตรงหรือโดยทางอ้อมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็น “องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง” หรือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง” อีกกรณีหนึ่งคือ การกระทำตามอำนาจในพระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีแต่ละคน กระทำการได้สองฐานะด้วยกัน กล่าวคือ บางกรณีกระทำการในฐานะที่เป็น “รัฐบาล” บางกรณีกระทำการในฐานะที่เป็น “องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง” หรือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง” แต่การกระทำในลักษณะนี้ค่อนข้างสัมพันธ์ (Relative) เพราะการกระทำในบางกรณีไม่อาจวินิจฉัยลงไปได้อย่างแน่ชัดว่าเป็น การกระทำในทางการเมือง หรือ เป็นการกระทำเป็นงานประจำ ต้องอาศัยการพิจารณาประกอบกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในแต่ละช่วงเวลา จึงมีการเสนอให้พิจารณาจากกฎหมายอันเป็นแหล่งที่มาของอำนาจ กล่าวคือ ในรัฐเสรีประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้น อำนาจกระทำการต่างๆ ขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารล้วนแต่เป็นอำนาจตามกฎหมายทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามอำนาจกระทำการต่างๆ ขององค์กรของรัฐ ฝ่ายบริหารก็หาได้มีแหล่งที่มา (Source) จากกฎหมายลำดับชั้นเดียวกันไม่ เพราะอำนาจกระทำการบางอำนาจมีแหล่งที่มาจากรัฐธรรมนูญ บางอำนาจมีแหล่งที่มาจากพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่อยู่ในลำดับชั้นเดียวกับพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนด เป็นต้น ดังนั้น ในกรณีที่กระทำการโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ให้ถือว่ากระทำการในฐานะที่เป็น “รัฐบาล” แต่ในกรณีที่กระทำการโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ให้ถือว่ากระทำการในฐานะที่เป็น “องค์กรของรัฐฝ่ายปกครอง” หรือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง” (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2547 ; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538; นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ, 2547; สาโรช โชติพันธ์, 2541 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2548; ศุภลักษณ์ พิณีจิวาล, 2547)

สำหรับการกระทำของรัฐบาลในระบบกฎหมายของไทยเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจเพื่อเลือกตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนโยบายชั้นสูงหรือนโยบายทั่วไป หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกิจการงานที่มีลักษณะเป็นไปในทางการเมือง เพราะเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบในทางการเมือง ร่วมกันต่อรัฐสภา และการพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นการกระทำของรัฐบาลหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบสามประการ คือ องค์กรผู้กระทำการ ที่มาของอำนาจกระทำการ และลักษณะของการกระทำควบคู่กันไป โดยต้องพิจารณาจากองค์กรผู้กระทำเป็นลำดับแรก หากเป็นการกระทำโดยองค์กรรัฐบาล (พระมหากษัตริย์ คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี) ก็ต้องพิจารณาในลำดับถัดมาว่า เป็นเรื่องของการกระทำโดยอาศัยอำนาจรัฐธรรมนูญหรือเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นงานนโยบาย ถ้าเข้าลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ก็ถือว่าการกระทำนั้นเป็น การกระทำทางรัฐบาล เพราะเมื่อรัฐบาลตัดสินใจกระทำการลงแล้ว ต้องพร้อมที่ต่อรับผิดชอบทางการเมืองคือรัฐสภา สำหรับการกระทำของรัฐบาลนี้ ในระบบกฎหมายของไทยได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 ได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรของไทยเป็นครั้งแรก ในส่วนที่ว่าด้วยคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์

(2) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่กำหนดข้อยกเว้นมิให้นำกฎหมายฉบับนี้ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยสั่งการของเจ้าหน้าที่ของรัฐมาใช้บังคับกับการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี การพิจารณาของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในงานทางนโยบายโดยตรง และการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายการต่างประเทศ (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2547 ; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538; นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ, 2547; สาโรช โชติพันธ์, 2541 ; ชาญชัย แสงศักดิ์, 2548; ศุภลักษณ์ พิณีภูวดล, 2547)

ดังนั้นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จึงเป็นส่วนหนึ่งของการใช้อำนาจของรัฐในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ กับการใช้อำนาจรัฐขององค์กรบริหารในฐานะที่เป็นองค์กรฝ่ายปกครอง หรือ องค์กรของรัฐฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาล (Government) และเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครอง (Administrative Organs) ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายของไทย

2. ข้อค้นพบเชิงประจักษ์ (Result Evident Base)

การศึกษาผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการใช้มาตรการทางกฎหมาย ด้วยการสรุปข้อมูลรายงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลดำเนินงานก่อนและหลังโครงการ ลักษณะการนำเสนอจะเริ่มด้วยการกล่าวถึงหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วตามด้วยข้อค้นพบ และการอภิปรายเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2550- สิ้นสุดโครงการโดยรวมแล้วมีการดำเนินการการสนับสนุนให้ทุกพื้นที่อำเภอมีการ

ดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการมากกว่า ร้อยละ 80 โดยที่ทุกอำเภอมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกือบครบทุกอำเภอ มีแผนงาน โครงการ/กิจกรรมดำเนินการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการดำเนินงานการบังคับใช้กฎหมายตามแผนทุกพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย มีการติดตามการดำเนินงาน และสรุปประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการการสนับสนุนให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีกระบวนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ(โรงพยาบาลปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) ร้อยละ 100 ทุกโรงพยาบาลดำเนินการได้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากเป็นกฎหมาย และเป็นตัวชี้วัดของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรมอนามัยอยู่แล้ว รายละเอียดของผลการดำเนินงานสามารถจำแนกเป็นรายชื่อได้ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับนโยบาย เพื่อพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ให้สามารถดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งได้จัดการอบรมมาแล้ว จำนวน 3 รุ่น ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา โดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมแล้ว จำนวน 282 คน จากการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานพบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งประชาชน และผู้ประกอบการมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยการจัดสถานที่สาธารณะและสถานบริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ และ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามที่กฎหมายกำหนด

2. กระบวนการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอได้เร่งรัดดำเนินการออกตรวจเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย โดยสุ่มสำรวจตรวจสอบ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ และวันสำคัญทางศาสนา ที่กำหนดห้ามขายในพื้นที่

2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอเร่งรัดดำเนินการออกตรวจเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย ตามร้านค้า แผงลอย รถเร่ขาย โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ปกครอง ตำรวจ สรรพสามิต ครู เป็นต้น

3) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งหรือปรับปรุงคำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดขอนแก่น ให้เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันจังหวัดขอนแก่นได้จัดทำคำสั่งจังหวัด ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2551 เรื่อง การจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 20 และคณะอนุกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 21 ที่ประกอบไปด้วย คณะอนุกรรมการ 3 ฝ่าย คือ ผู้แทนภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล รวมจำนวน 91 คน

4) จัดประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดขอนแก่น 3 ครั้ง / ปี

ผลการประชุมสรุปโดยสังเขป คือ

-ให้ปรับโครงสร้างของคณะกรรมการฯใหม่ โดยปรับเปลี่ยนท่านอัยการจังหวัดจากคณะกรรมการฯ เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการฯ ให้เพิ่มเติมคณะกรรมการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกสองท่านในคณะกรรมการฯ

-ให้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดของคณะกรรมการฯ ในการกำหนดแผนงาน โครงการและกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองเจตนารมณ์ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

-พบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ อัตรากำลังตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพสามิต ยังมีน้อยอยู่ไม่สามารถตรวจสอบดำเนินการได้ทั่วถึง นโยบายระดับสูงยังไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย ขาดการประชาสัมพันธ์กฎหมายยังไม่เพียงพอ

-การรณรงค์ ให้จัดทำสื่อในการประชาสัมพันธ์ ทั้งที่เป็นแผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายคัดเอาท์ใหญ่ และสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์

-จัดให้มีการรณรงค์ใหญ่ร่วมกับเทศบาลนครขอนแก่น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

-จัดกำลังเจ้าหน้าที่ออกตรวจแนะนำร้านค้า สถานประกอบการ บัมน้ำมันทั้งในเขตเมืองขอนแก่น และพื้นที่ระดับอำเภอ

-ประเด็นหลักในการสอบถามกันมากคือการละเมิดมาตรา 32 ที่ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้น มติสำคัญจากการประชุมครั้งนี้ คือ การกำหนดแผนงานในการออกตรวจแนะนำตักเตือน และจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า ที่กระทำการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมุ่งหวังให้เกิดการปลดป้ายโฆษณาสุราในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เป็นพื้นที่นำร่อง

5) จัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 และ ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยดำเนินการให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ตลอดถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย ได้แก่ ปกครอง ปลัดเทศบาล ปลัด อบต. ครู เป็นต้น

6) จัดประชุมชี้แจงแผนงาน /โครงการประจำปีแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอ

7) สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

8) จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ แก่ผู้ประกอบการร้านค้า และแกนนำในชุมชนรวม 2,106 ร้าน/คน (ดำเนินการโดยคณะทำงานระดับจังหวัดและอำเภอ) แจกป้ายข้อกฎหมายให้กับร้านค้าติดไว้ที่ร้าน

9) จัดประชุมชี้แจงและถวายเป็นความรู้แก่คณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น (กลุ่มสังฆะประชา) นำโดยรองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่นจึงเกิดโครงการวัดปลอดเหล้า ทุกวัดในจังหวัดขอนแก่นเข้าร่วมโครงการ และติดป้ายประกาศห้ามขาย ห้ามดื่มในเขตวัด นอกจากนั้นยังรณรงค์ในชุมชนให้จัดงานกฐินปลอดเหล้า โดยเจ้าภาพที่เข้าร่วมโครงการจะนำป้ายกฐินปลอดเหล้าไปติดที่บ้านงาน และไม่บริการสุราแก่แขกที่มาร่วมทำบุญในงาน

10) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ทุกอำเภอทำการผสมผสานทีมงาน(เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอ ตำรวจ สรรพสามิต ครู สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่จาก อปท.) ร่วมกันออกตรวจ แนะนำ ตักเตือนร้านค้าในชุมชน โดยสนับสนุนงบประมาณ(จาก สสส. ผ่านกรมควบคุมโรค จำนวนอำเภอละ 15,000 บาท) สนับสนุนวัสดุ ได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายประกาศที่เป็นข้อกฎหมายฯ ให้เจ้าหน้าที่ในขณะออกตรวจงานในพื้นที่ แจกจ่ายแก่ร้านค้าผลจากการติดตามผู้ประกอบการที่กระทำผิด พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2550 – สิ้นสุดโครงการ พบผู้กระทำความผิด 3,769 ราย ตรวจเตือน 1,515 ราย เฝ้าระวังความผิด 2,243 ราย และส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย 33 ราย โดยล่าสุดพบผู้ประกอบการขาย เวชภัณฑ์และผลิตภัณฑ์อาหารเสริมชื่อดังที่มีสาขาทั่วประเทศ มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และจัด โปรโมชันแลกซื้อ ซึ่งผิดมาตรา 27 ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านขายยาและ มาตรา 30 จัด โปรโมชันลด แลก แจก แถม มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับ 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยขณะนี้ได้ ดำเนินการตักเตือนและส่งดำเนินคดีตามกฎหมายเรียบร้อยแล้ว

11) การดำเนินการด้านมาตรการจำกัดการโฆษณา ตามมาตรา 32 การส่งเสริมการขาย (ลดแลก แจก แถม ชิงโชค) ตามมาตรา 26 จังหวัดขอนแก่นได้ให้ความสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายด้านการ จำกัดในเรื่องการโฆษณาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะได้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการฯ(ครั้งที่ 3/2552) ที่เน้นการกำหนดแผนงานในการออกตรวจแนะนำ ตักเตือน และจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า ที่กระทำการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมุ่งหวังให้เกิดการลดป้ายโฆษณาสุราในเขตเทศบาล นครขอนแก่น และพื้นที่อำเภอใหญ่ เช่น ชุมแพ บ้านไผ่ เมืองพล น้ำพอง กระนวน เป็นพื้นที่นำร่อง ผล การดำเนินงาน

12) ตรวจร้านค้า ร้านอาหาร สถานบันเทิงต่างๆ 3 ครั้ง ในตัวเมืองขอนแก่นและทุกพื้นที่ อำเภอ รวมทั้งปั้มน้ำมันเชื้อเพลิง รวม 762 แห่ง ดำเนินการจับกุมห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ที่ใช้สุรา บรรจุในกระเช้าของขวัญ และดำเนินการจับกุมร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาห้าม จำหน่าย ณ บริเวณถนนข้าวเหนียว 5 ทำการตรวจแนะนำ ตักเตือน และสั่งปลดป้ายโฆษณาเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์จำนวน 74 ร้าน จับกุมดำเนินคดี 3 ร้าน บริเวณหลังมหาวิทยาลัยขอนแก่น 3 ร้าน และ บริเวณถนนประชาสำราญ ช้างเทศบาลนครขอนแก่น 1 ร้าน

13) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระดับอำเภอให้เร่งรัดดำเนินการออกตรวจเฝ้าระวังการ ละเมิดกฎหมาย ตามร้านค้า แผงลอย รถเร่ขาย โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ปกครอง ตำรวจ สรรพสามิต ครู เป็นต้น

14) จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน และรายงานผลงานทุก

ไตรมาส

15) การดำเนินการในมาตรการอื่น ๆ ได้แก่

-การจัดระเบียบสังคม โดยจังหวัดและอำเภอได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดระเบียบสังคม ออก ตรวจสถานบันเทิง ร้านเกมส์ โต๊ะสนุก หอพัก

-การจัดระเบียบและกรวดขันกฎจราจร ด้วยการตั้งด่านตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ผู้ขับขี่ ยานพาหนะมาแล้วซ้ำ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญ และสุ่มตรวจทุกวันศุกร์

-การศึกษาวิจัยและจัดสรรงบประมาณที่ชุมชนต้นแบบนำร่อง อำเภอละหนึ่งหมู่บ้าน/ชุมชนรวม 26 แห่ง ในการเฝ้าระวังและร่วมแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้นแบบ

-จัดกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา ในหมู่ข้าราชการ ประชาชนโดยสมัครใจเข้าร่วมโครงการ มากกว่า 3,000 คน ตลอดถึงการจัดกิจกรรมงดเหล้า ซึ่งนำร่องในพื้นที่อำเภอน้ำพอง เป็นต้น

16) นิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย ในอำเภอ ตามเกณฑ์ชี้วัด ให้สอดคล้องกับการนิเทศงานและการออกตรวจของ สคร.6 ประกอบด้วยนักวิชาการ และ นิติกร ออกตรวจเยี่ยมนิเทศหน่วยงานสถานที่ราชการ โรงพยาบาลในสังกัด สถานที่สาธารณะอื่นๆ ทั้งนี้ จะประสานปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด / อำเภอ

17) การขับเคลื่อนนโยบายด้านการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ใน ที่สาธารณะ(สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง) นำร่อง โดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

(1) ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบสวนสาธารณะและสถานีขนส่ง สนามกีฬา ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น อบจ.ขอนแก่น ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น เทศบาลตำบลรอบๆเมือง ขอนแก่น เป็นต้น เพื่อขอให้เข้าร่วมโครงการ จนทำให้ได้สถานที่เป้าหมายที่เป็นสวนสาธารณะ จำนวน 15 แห่ง สถานีรถโดยสาร 2 แห่ง สถานีรถไฟ 1 แห่ง สนามกีฬากลาง 1 แห่ง สวนสาธารณะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3 แห่ง รวมทั้งหมด มีสถานที่ต้องติดป้ายรณรงค์สวนสาธารณะปลอดบุหรี่ สุรา 75 แห่ง

(2) ดำเนินการจัดมหกรรมทำพิธีเปิดป้าย ณ บริเวณลานน้ำพุ บึงแก่นนคร มีเจ้าหน้าที่ทุก ภาคส่วน และประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 1,500 คน

(3) ดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้วยการ ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ เคเบิลทีวีในจังหวัด จัดทำป้ายโปสเตอร์ แผ่นพับ และจัดขบวนแห่รณรงค์ภายในตัวเมืองขอนแก่น โดยร่วมผสมผสานบูรณาการ ร่วมกับการจัดงานวันเทศกาลสงกรานต์ โดยมีองค์กรหน่วยงาน เทศบาล นักเรียน เยาวชนในมหาวิทยาลัย และเครือข่ายเยาวชนด้านเหล้า บุหรี่ เข้าร่วมรณรงค์ รวมประชาชนในงานกว่า 10,000 คน เพื่อให้เกิด การตระหนักถึงสิทธิในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน และป้องกันผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ จัดทำโครงการนำร่อง รณรงค์ให้ที่สาธารณะ ได้แก่สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตราที่ 31 ที่กำหนดห้ามไม่ให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัด สถานศึกษา สถานพยาบาล สถานที่ราชการ สวนสาธารณะ บ่อน้ำมัน หากละเมิด มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

18) กิจกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนลงสู่พื้นที่ชุมชนนำร่อง

นอกจากดำเนินกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนเมืองแล้ว ยังมีการขยายผลลงสู่ชุมชน ชนบท โดยผ่านการกำหนดมาตรการควบคุม ระเบียบแนวปฏิบัติของหมู่บ้าน คือ

- มีป้ายบอกห้ามดื่มสุราในงานศพงานบุญต่างๆ
- ขอความร่วมมือลดการดื่มลง และห้ามให้มีเดินแจกเหล้า(โดยเฉพาะแม่บ้าน) ทำให้แขก ที่มาร่วมงานไม่กล้าที่จะรินเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดื่มเอง และให้เลิกงานเลี้ยงไม่เกิน 4 ทุ่ม
- ห้ามจำหน่ายสุราในงานบุญ ห้ามดื่มสุราในวัด
- ขอความร่วมมือร้านค้า จำหน่ายสุราไม่เกิน 1 ทุ่ม
- งานอาชีพ/งานลงแขกต่างๆ งานเกิดอยากกินทุกๆ ไปให้ลดจำนวนการดื่มลงและเลี้ยง น้ำสมุนไพรหรือเครื่องดื่มเกลือแร่

19) การส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์ร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์กรปลอดเหล้าในพื้นที่

จากการประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดขอนแก่น มีมติให้ดำเนินกิจกรรมรณรงค์บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับเครือข่ายประชาชน เช่น ศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคอีสานตอนบน องค์กรสภาสงฆ์จังหวัดขอนแก่น สภาคณะและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชน ผู้เป็นอนาคตของชาติจากการถูกมอมเมาให้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กิจกรรมการรณรงค์ที่เป็นต้นแบบในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่น ภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เช่น งานไหมและผูกเสี่ยวปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, สูดยอดสงกรานต์ถนนข้าวเหนียวไร้แอลกอฮอล์ เป็นต้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นในฐานะที่เป็นประธานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัด มีมาตรการเร่งรัดให้เกิดการควบคุมการโฆษณาที่ผิดกฎหมายอย่างจริงจัง ฝึกระวัง ติดตาม ประชุม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การบังคับใช้กฎหมายในงานสำคัญของจังหวัด และงานประเพณีต่างๆ งานบวช งานศพ กล้า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังควบคุมการดื่ม ขายในสถานศึกษา สถานที่ราชการ สนามกีฬา สร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทการรณรงค์ของเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้ขอนแก่นเป็นจังหวัดต้นแบบที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ที่สำคัญคือ จังหวัดขอนแก่นได้ทำการขยายพื้นที่ดำเนินงานในงานประเพณี งานบุญต่างๆ ให้ปลอดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมอมเมาโดยให้สังสรรค์ไม่ต้องพึ่งเหล้า ทั้งนี้ การรณรงค์และการกำหนดมาตรการต่างๆ เชื่อว่าไม่กระทบกับการท่องเที่ยวของจังหวัด และธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะทางจังหวัดคงไม่ปล่อยให้ธุรกิจเหล้านี้ใช้ช่องว่างของกฎหมายมาทำลายสังคม อย่างไรก็ตาม การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คงต้องเน้นหนักไปที่กลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะร้านเหล้ารอบสถานศึกษา ซึ่งหากเครือข่าย ประชาชนทุกกลุ่ม พบเห็นการทำผิดกฎหมายสามารถแจ้งข้อมูลมาที่ส่วนราชการได้ทันที

สถิติข้อมูลอันเป็นผลงานเชิงประจักษ์ในงานไหม ประเพณีผูกเสี่ยวและงานกาชาด เมื่อวันที่ 29 พ.ย. ถึง 10 ธ.ค. ของทุกปี ในจังหวัดขอนแก่น ที่ผู้จัดงานประกาศบังคับใช้ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ห้ามจำหน่ายและดื่มตลอดบริเวณการจัดงาน หลังเสร็จงาน ได้มีการประเมินผลออกมาจาก หน่วยเฉพาะกิจที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณงาน ว่า เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหตุทะเลาะวิวาท บาดเจ็บและตายจากอุบัติเหตุ ลดลงจากปีที่ผ่านมาเป็นอันมาก ทั้งนี้เนื่องจากทาง จังหวัดได้

แต่งตั้งหน่วยเฉพาะกิจปราบแอลกอฮอล์ ขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อดูแลควบคุมการกระทำผิดกฎหมายตามประกาศจังหวัด เรื่อง มาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการจัดงานเทศกาลใหม่ ประเพณีผูกเสี่ยว และงานกาชาดจังหวัดขอนแก่น ด้วยการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอย่างจริงจังตลอด 12 วัน ทำให้สามารถลดการทะเลาะวิวาทลงอย่างชัดเจน จากปีที่ผ่านมาเฉลี่ยเกิดเหตุวันละ 5-6 ครั้ง สำหรับปีนี้แทบจะไม่มีให้เห็นเลย เนื่องจากมีการห้ามดื่มและขายในงานอย่างเด็ดขาด จนทำให้ไม่มีปัญหาการทะเลาะวิวาทและเกิดอุบัติเหตุอย่างรุนแรงเหมือนปีที่ผ่านมา หากจะดูจากสถิติ เปรียบเทียบกันระหว่าง การจัดงานในปี 2551 กับ ปี 2552 ที่ผ่านไป พบว่า สถิติข้อมูลการก่อเหตุทะเลาะวิวาทและอุบัติเหตุในงานใหม่จังหวัดขอนแก่น ลดลงทั้งจำนวนและความรุนแรง ดังมีข้อมูลรายงาน ต่อไปนี้

-การทะเลาะวิวาท ปี 51 มีทั้งหมด 86 รายปีที่ผ่านมา เหลือแค่ 8 ราย

-บาดเจ็บรุนแรง ปี 51 มีทั้งหมด 54 ราย ปีที่ผ่านมา เหลือเพียง 1 ราย

-เกิดอุบัติเหตุ ปี 51 มีทั้งหมด 16 ราย ปีที่ผ่านมา เหลือเพียง 2 ราย

-เสียชีวิต ปี 51 มีทั้งหมด 2 ราย ปีที่ผ่านมา ไม่มีผู้เสียชีวิตเลย

เมื่อได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มาร่วมงานใหม่ จำนวน 600 คน พบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุดที่จะให้งานใหม่เป็นงานที่มีความปลอดภัย และไม่มีการดื่มขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเกิดการทะเลาะวิวาท ร้อยละ 87.1 เห็นด้วยอย่างมากที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ การเที่ยวงาน ร้อยละ 89.4 เห็นด้วยอย่างมากที่ไม่ควรรับการสนับสนุนจากบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 78.4 และเห็นด้วยอย่างมากที่สุดที่รัฐบาลควรส่งเสริมการจัดงานประเพณีให้เป็นการ ท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ร้อยละ 75.3 นอกจากนี้ยังมีการสังเกตพบว่าไม่มีร้านหรือซุ้มจำหน่ายเหล้าเบียร์หรือยาตอง ตามถนนรอบงาน และในบริเวณงานเหมือนทุกปีที่ผ่านมา ถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้อย่างชัดเจน มีเพียงส่วนน้อยที่ยังลักลอบขายบริเวณงาน ส่วนใหญ่จะเป็นเหล่าชาวบรรจุนในภาชนะเครื่องดื่มชนิดอื่นๆ เพื่อขายให้กับเด็กวัยรุ่นที่มาดูวงดนตรีในแต่ละคืน นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับการจัดงานใหม่ให้มีคุณค่ามากขึ้น เพราะที่ผ่านมาจะมีปัญหาการดื่มแล้วชกต่อยกันของเด็กเยาวชน ทำให้บาดเจ็บหรือตายบ่อยๆ จังหวัดขอนแก่นจึงกำหนดให้เป็นนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบของจังหวัด เช่นเดียวกับการจัดงานสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว ซึ่งได้สร้างชื่อเสียงให้ขอนแก่นเป็นอย่างมาก

ผลสำเร็จจากการจัดงานใหม่ไร้แอลกอฮอล์นี้ สามารถเป็นต้นแบบการจัดงานกาชาดที่ปลอดภัย เพราะมีรูปแบบ กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายภาคประชาชน และได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการต่างๆเป็นอย่างดี โดยเฉพาะมีการประกาศเขตห้ามดื่มห้ามขาย และมีการบังคับใช้ พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างจริงจัง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหน่วยเฉพาะกิจปราบแอลกอฮอล์เป็นการเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย เตือนจับ ปรับ อย่างจริงจัง ทำให้ผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จดังกล่าว ทำให้ประชากรชาวขอนแก่น หรือ คนที่มาเที่ยวในงานนี้มีความรู้สึก ว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ว่าการห้ามดื่มห้ามขายเหล้าเบียร์เพราะมีการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุกระจายเสียงบ่อยๆ และเห็นด้วยกับนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัด

20) ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายในสถานที่ราชการ

จากการประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้แต่ละพื้นที่อำเภอสรุปรายงานผลการดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดสถานที่ประเมินตนเองและจัดส่งรายงานเป็นงวด ตลอดถึงการสรุปผลประเมินสถานที่ ดังต่อไปนี้

ประเภทสถานที่ราชการที่ในการประเมิน คือ

1. สถานที่ราชการ และสถานที่ราชการระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

- 1.1 ศาลากลางจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
- 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 แห่ง
- 1.3 สำนักงานขนส่งจังหวัด จำนวน 2 แห่ง
- 1.4 สถานีตำรวจภูธร จำนวน 26 แห่ง
- 1.5 เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล จำนวน 32 แห่ง
- 1.6 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
- 1.7 ที่ว่าการอำเภอเมือง จำนวน 26 แห่ง

2. โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 22 แห่ง

3. โรงพยาบาลนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 4 แห่ง

4. สถานีอนามัยในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จำนวน 248 แห่ง

จากผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินการของสถานที่ราชการ ภาพรวม ทั้ง 371 แห่งมีการจัดเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนใหญ่เป็นเทศบาลนครหรือเทศบาลเมือง สถานีตำรวจภูธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดสถานที่ให้เป็นเขตปลอดสุรตามกฎหมาย ร้อยละ 99.7 มีเพียง 1 แห่งที่ยังไม่ดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 0.3

ผลการประเมินด้านการดำเนินการมาตรการบังคับใช้กฎหมายภายในสถานที่ราชการ พบว่า มีการดำเนินการต่อผู้ละเมิดถึงร้อยละ 57.8 เมื่อพบเห็นการดื่ม หรือการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ราชการ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการดำเนินการใช้บังคับใช้กฎหมายตามกระบวนการ คือ การเข้าตักเตือน และแจ้งข้อกฎหมายและอัตราโทษ หากฝ่าฝืนอีกจะจับปรับ มีร้อยละ 35.9 ของสถานที่ราชการที่พบการละเมิดกฎหมายแต่ยังไม่มีมาตรการดำเนินการใด ๆ และมีการแจ้งศูนย์ร้องเรียนที่ตั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ร้อยละ 6.3

ผลการประเมินด้านการจัดระบบเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย พบว่า มีระบบเฝ้าระวังที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ สถานที่ราชการ การมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวัง/ยามในการเฝ้าระวังสังเกตการณ์การขาย/การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ราชการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาของสถานที่ทำการ มีการบันทึกแบบฟอร์มที่ชัดเจน มีการเก็บภาพการละเมิดกฎหมาย สำรวจตรวจสอบการละเมิดเช่น

การตรวจหาหลักฐานภายในสถานที่ นำมากำหนดจุดเสียที่พบบ่อย และนำผลการดำเนินงานเข้าเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 68.7 ยังไม่มีหรือมีระบบที่ไม่ชัดเจน ร้อยละ 31.3

ผลการประเมินด้านการมีและดำเนินการตามนโยบายในระดับอำเภอ โดยมีคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานและมอบหมายงานชัดเจน ร้อยละ 65.6 มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการจัดเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามกฎหมายมีการดำเนินการร้อยละ 85.9 ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของสถานที่ราชการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินการมาตรการด้านบังคับใช้กฎหมาย

ลักษณะการดำเนินงาน	ผลการประเมิน (ร้อยละ)
1.มีการดำเนินการต่อผู้ละเมิด/มีมาตรการลงโทษ	
- ดำเนินการเอง	57.8
- แจ้งศูนย์ร้องเรียน	6.3
- ไม่มีการดำเนินการ	35.9
2. หน่วยงานมีระบบเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมาย	
- มี	68.8
- ไม่มีเลย	31.3
3.ผู้บริหารของหน่วยงาน/สถานที่ราชการมีนโยบาย	
- มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและมอบหมายงานชัดเจน	65.6
- ยังไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ	34.4

3. การสำรวจข้อมูลเปรียบเทียบผลดำเนินงานก่อนและหลังโครงการ

ผลการประเมินการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกิจกรรมการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นาร่อง และการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคสุรา ของจังหวัดขอนแก่น โดยการจัดทำแบบสอบถามในพื้นที่ทุกอำเภอ เน้นหนักในพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่น ดำเนินการประเมินผลโดยผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ ด้วยการสุ่มอย่างง่ายในกลุ่มประชาชนอายุ 10 ปีขึ้นไป จำนวนตัวอย่าง 1,188 คน (ลักษณะประชากรตามบทที่ 3) และสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคสุรา ของหน่วยงานระดับตำบล อำเภอ จำนวน 460 คน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคสุรา และ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากหน่วยงานในระดับอำเภอและตำบล ส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 61.0 เพศหญิง ร้อยละ 39.0 อายุน้อยที่สุด 17 ปี มากที่สุด 68 ปี อายุเฉลี่ย 40 ปี

อายุราชการเฉลี่ย 17.3 ปี สถานะภาพสมคู่ ร้อยละ 76.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,097 บาท ส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 71.8 รองลงมาคือระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 15.0 เป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาด้านกฎหมาย ร้อยละ 23.4 เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 50.0 กลุ่มปลัดเทศบาล ปลัด อบต. นายกเทศมนตรี ร้อยละ 26.6 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปลัดอำเภอ สรรพสามิต ร้อยละ 13.0 และกลุ่มอื่นๆ เช่น ครู วัฒนธรรม พัฒนาการ เป็นต้น ร้อยละ 10.2 เป็นผู้ที่เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 28.0 และเคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 38.1 ยังไม่เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 61.9 เคยมีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายด้านต่างๆ เพียงร้อยละ 23.4

ทั้งนี้ ผลสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างพบอีกว่าร้อยละ 79.1 พบเห็นการโฆษณาที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ โดยร้อยละ 44.2 เชื่อว่าปล่อยให้มีการโฆษณาภาพขวดเหล้า เบียร์ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 73.1 พบเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมายโดยปล่อยให้มีการลด แลก แจก แถม ร้อยละ 35.8 พบการเร่ขาย และร้อยละ 15.7 พบเห็นการส่งชิงโชค อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึงบทบาทของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ปรากฏว่า ร้อยละ 35.1 ต้องการให้บังคับใช้กฎหมายตรวจ จับ ขณะที่ยังมี ร้อยละ 16.8 ต้องการให้รณรงค์ประชาสัมพันธ์กฎหมาย และ ร้อยละ 14.3 ต้องการให้ป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.9 เห็นด้วยกับมาตรการควบคุมสถานที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ให้ตั้งอยู่ใกล้สถานศึกษา เมื่อถามถึงมาตรการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนรถ หรือ ท้ายกระบะ ขณะวิ่งในทางสาธารณะ เป็นต้น

หลังจากดำเนินการขับเคลื่อนโครงการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รณรงค์ ในทุกพื้นที่อำเภอ และการดำเนินโครงการนำร่อง ด้วยการอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ประกอบการร้านค้า รณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ และจัดกิจกรรมตามโครงการการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในที่สาธารณะ (สวนสาธารณะ สถานีขนส่ง) นำร่องแล้วส่งผลให้

(1) ประชาชนในพื้นที่ มีค่าความรู้โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.3 สามารถตอบได้ถูกต้องในข้อคำถามแต่ละด้านที่ประเมิน ทำให้สัดส่วนคะแนนความรู้เพิ่มมากขึ้นหลังจกดำเนินโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.0001$) เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ถึงความแตกต่างความรู้ของประชาชนระหว่างพื้นที่หลังโครงการ พบว่า ความรู้ของประชาชนพื้นที่โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 4.0 มากกว่าก่อนทำโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.0001$) ที่ 95% ช่วงเชื่อมั่น 3.5290 ถึง 4.55492

(2) ทศนคติเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าประชาชนในพื้นที่ มีค่าทัศนคติโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.0001$) เมื่อพิจารณาวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของทัศนคติประชาชนระหว่างพื้นที่หลังโครงการ พบว่า ทศนคติของประชาชนพื้นที่โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนโครงการ 5.9 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.0001$) ที่ 95% ช่วงเชื่อมั่น 5.52505 ถึง 6.26883

(3) การประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตามข้อกำหนดควบคุมการบริโภคยาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชนในพื้นที่ จัดว่าเป็นการสะท้อนถึงสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริงของการดำเนินงานตามโครงการฯ เพราะเป็นการแสดงผลลัพธ์อันเป็นพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาชุมชน และกฎหมายสากลที่ได้ประกาศใช้ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประชาชนในพื้นที่ มีสัดส่วนของการกระทำผิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังโครงการลดลงจากก่อนโครงการ กล่าวคือ พฤติกรรมการละเมิดด้านเวลา ลดลงจากร้อยละ 71.2 เป็น ร้อยละ 29.3 ลักษณะการละเมิดด้านสถานที่ (Place) ได้แก่ การขายในวัด ลดลงจากร้อยละ 55.8 เป็นร้อยละ 37.2 การขายในสถานราชการ ลดลงจากร้อยละ 74.9 เป็นร้อยละ 43.7 การขายในสถานบริการเชื้อเพลิง ลดลงจากร้อยละ 47.0 เป็นร้อยละ 38.1 สัดส่วนการละเมิดด้านตัวบุคคล(Persons) คือการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ลดลงจากร้อยละ 67.4 เป็น ร้อยละ 30.7 สัดส่วนการละเมิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย (Promotion) ด้านเร่ขาย ลดลงจากร้อยละ 58.1 เป็นร้อยละ 31.6 ด้านการลด แลก แจก แถม ลดลงจากร้อยละ 68.8 เป็นร้อยละ 56.3 และสัดส่วนการละเมิดด้านการส่งเสริมการขายด้วยการโฆษณา(advertising) ลดลงจากร้อยละ 64.7 เป็นร้อยละ 27.9 เมื่อรวมลักษณะพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบผสมผสานทุกด้านหรือด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม พบว่าสัดส่วนการละเมิดโดยรวมลดลงจากร้อยละ 90.7 เป็นร้อยละ 72.1 เมื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนพื้นที่ ในการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังโครงการ พบว่าพฤติกรรมการละเมิดทุกด้านลดลงกว่าเมื่อก่อนดำเนินโครงการ คือ การละเมิดด้านเวลาและการละเมิดด้านอายุ ลดลง 5 เท่า การละเมิดด้านการขายในบริเวณวัด ลดลง 16 เท่า การขายในสถานศึกษา หือสถานที่ราชการ ลดลง 4 เท่า การละเมิดด้านการขายในปั้มน้ำมัน ลดลง 1 เท่า การละเมิดด้านการจับฉลาก หรือ ชิงโชค ลดลง 2 เท่า การลดแลก แจก แถม ลดลง 1 เท่า การเร่ขาย ลดลง 1 เท่า การเร่ขายและการโฆษณา ลดลง 2 เท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแบบแนบแน่นทุกด้าน ที่ระดับ $p < 0.0001$

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบพฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่วิจัยก่อนและหลังโครงการ

ก่อนโครงการ		หลังโครงการ		OR	95% Confidence Interval		p-value
		ไม่ละเมิด	ละเมิด		Lower	Upper	
		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)				
-ละเมิดด้านเวลา	ไม่ละเมิด	33.5	55.8	0.212	0.08	0.562	<.0001**
	ละเมิด	7.9	2.8				
-ละเมิดด้านอายุ	ไม่ละเมิด	37.7	40.9	0.289	0.138	0.607	<.0001**
	ละเมิด	16.3	5.1				

-ขายในวัด	ไม่ละเมิด	27.9	0.9	16.837	3.961	71.562	<.0001**
	ละเมิด	45.6	25.6				
-ขายในสถานศึกษา	ไม่ละเมิด	51.6	2.3	3.656	1.267	10.548	<.0001**
	ละเมิด	39.5	6.5				
-ขายในปั้มน้ำมัน	ไม่ละเมิด	41.4	11.6	1.11	0.586	2.1	<.0001**
	ละเมิด	35.8	11.2				
-การจับฉลากหรือชิงโชค	ไม่ละเมิด	54.4	7.0	2.009	0.942	4.283	<.0001**
	ละเมิด	30.7	7.9				
-การลดแลก แจก แถม	ไม่ละเมิด	28.8	6.5	1.324	0.657	2.671	<.0001**
	ละเมิด	49.8	14.9				
-การเร่ขาย	ไม่ละเมิด	55.3	13.5	2.29	1.203	4.359	<.0001**
	ละเมิด	20.0	11.2				
-การโฆษณา	ไม่ละเมิด	32.6	36.3	1.836	1.004	3.356	<.0001**
	ละเมิด	10.2	20.9				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0001

2.4 สรุปผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของจังหวัดขอนแก่น ปี 2550 - สิ้นสุดโครงการ

การดำเนินงานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ระดับกระทรวง ในการทำงานเพื่อสร้างสังคมไทย เป็นสังคมแห่งการปลอดภัยจากเหล้า รัฐบาลได้ประกาศใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. และ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จึงมีมาตรการเร่งรัดให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมทำสัญญา (MOU) ในการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลจริงนาร่องในหน่วยงาน และร่วมปฏิบัติการบังคับใช้ในพื้นที่รับผิดชอบ ร่วมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนได้มองเห็นความสำคัญ และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ประสานงานการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น เงินสนับสนุนจาก สสส. เป็นต้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ การจัดกระบวนการขับเคลื่อน และใช้ในการดำเนินงานของพื้นที่จังหวัด อำเภอบ้านฝาง ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา

ผลจากการดำเนินงานของจังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ปี 2550 – สิ้นสุดโครงการ มีความชัดเจนด้านผลงานทั้งในลักษณะการจัดโครงสร้างคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการรับผิดชอบตามกฎหมายกำหนด มีความครอบคลุมของตัวแทนจากองค์กรเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม เข้าร่วมแสดงบทบาทในการดำเนินงาน โดยมีแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน ประกอบด้วย การแต่งตั้งและการปรับปรุงคำสั่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การประชุมคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง การจัดทำบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ จัดอบรมองค์ความรู้ด้านกฎหมายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ การประชุมกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า การจัดกิจกรรมรณรงค์ด้วยรูปแบบต่างๆในพื้นที่เมืองและชุมชนชนบท มีการรณรงค์เน้นหนักในช่วงเทศกาลสำคัญ การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อรณรงค์ให้กับพื้นที่อำเภอ ตำบลอย่างทั่วถึงและเน้นหนักพื้นที่เป้าหมายที่เป็นพื้นที่เสี่ยง การออกตรวจแนะนำ และตรวจจับผู้ประกอบการ ตลอดถึงการออกตรวจจัดระเบียบสังคมอย่างบูรณาการทั้งบุคลากร วิธีการ กฎหมายหลายฉบับเข้ามาประยุกต์ใช้ดำเนินการแต่ละครั้ง การตรวจติดตามประเมินผล ส่งผลให้เกิดกิจกรรมนำร่องและได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เป็นต้นแบบของพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ได้แก่

1) รูปแบบการจัดตั้งคณะอนุกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่บูรณาการบุคคล ตัวแทนหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ทั้งในระดับหน่วยงานส่วนกลางที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น หน่วยงานจังหวัด ผู้แทนจากหน่วยงานระดับอำเภอ ตำบล

2) การพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ให้สามารถดำเนินงานบังคับใช้กฎหมายตามบทบาทหน้าที่ และการฝึกอบรมความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้า ตลอดถึงประชาชนในพื้นที่

3) พนักงานเจ้าหน้าที่มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีการพัฒนาหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เอื้ออำนวยความสะดวกต่อเจ้าพนักงาน และประชาชน รวมทั้งประชาชน และผู้ประกอบการมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมาย

4) การนำร่องของจังหวัดอื่น ในการประกาศให้ประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วม ในการรณรงค์ให้สวนสาธารณะและสถานี่ขนส่งผู้โดยสารทุกประเภท เป็นเขตปลอดบุหรี่ และปลอดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5) การส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์ร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์กรพลอดเหล้าในพื้นที่ ร่วมรณรงค์ให้เทศกาลงานใหม่กาชาดขอนแก่นปลอดเหล้า การรณรงค์ถนนข้าวเหนียวเที่ยวสงกรานต์ปลอดภัยไร้แอลกอฮอล์ เป็นต้น

6) สถานที่ราชการภายในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีการจัดเขตปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกฎหมาย มากถึงร้อยละ 99.7 และพบประชาชนละเมิดกฎหมายด้วยการสูบบุหรี่ ขายและดื่มสุราในสถานที่ราชการ น้อยลง

2.5 การวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จากการศึกษาวิจัยในพื้นที่

การสรุปการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินงานที่จะมีขึ้นในอนาคต เนื่องจากการสรุปผลจากการศึกษาและปฏิบัติงานจริง ได้ประสบกับสภาพปัญหาและลงมือแก้ไขในแต่ละสถานการณ์จริง ของทีมผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงได้สะท้อนให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในเชิงบริหารและวิชาการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 การสรุปปัญหา อุปสรรคด้านกระบวนการการบังคับใช้กฎหมาย และบทบาทเจ้าหน้าที่

1.1) การประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นให้เข้าร่วมโครงการทำได้ลำบาก เพราะบางพื้นที่ขาดผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ (ไม่ลงนามใน MOU) ไม่เห็นชอบในการติดป้ายประกาศ เป็นต้น

1.2) กฎหมายออกมาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะคติ จากที่เคยทำได้ในอดีต แต่ปัจจุบันทำไม่ได้ ปัญหาคือยังไม่มีอัตรากำลังตำรวจที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และเจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจถึงข้อกำหนดอย่างจริงจัง จึงให้ความสำคัญน้อยเมื่อเทียบกับกฎหมายด้านอื่น

1.3) ผู้บริโภคยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น เรื่องการดื่มสุราในที่สาธารณะ เพราะส่วนมากยังไม่ทราบว่าผิดกฎหมาย ไม่เกรงใจคนอื่น ไม่คำนึงถึงสุขภาพของตนเองและบุคคลอื่น (ขาดสามัญสำนึก)

1.4) การดำเนินงานในพื้นที่ทำได้น้อย เพราะนโยบายระดับสูงยังไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายจึงทำให้หน่วยงานระดับพื้นที่ ปฏิบัติงานได้ลำบาก

1.5) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ยังมีน้อย การให้ความรู้แก่พนักงานสอบสวนยังไม่ทั่วถึงปัญหาเจ้าหน้าที่และประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (เกรงใจกัน) จึงมีการอนุโลม ไม่เกิดการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.6) ยังขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องข้อกำหนดตามกฎหมายฯ ไม่ดีพอ ไม่ครอบคลุมประชาชนทุกหมู่เหล่า และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

1.7) กระบวนการดำเนินงานหรือการบังคับใช้กฎหมายนั้น ยังยุ่งยากและก่อให้เกิดปัญหาต่างๆต่อเจ้าพนักงานหน้าที่ และเป็นการเพิ่มภาระงานให้ตำรวจ ไม่มีค่าตอบแทนหรือแรงจูงใจ การดำเนินงานที่ผ่านมา การจับกุมปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการหน่วยงานเดียว (ถูกมองด้านลบฝ่ายเดียว)

1.8) เกิดความสูญเสียภาคีเครือข่ายในการทำงานในพื้นที่ เนื่องจากส่วนราชการหน่วยงานต่างๆ ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อพ่อค้า ประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ถ้าเข้มงวดเกินไปก็จะกระทบต่อการประสานงานในเรื่องอื่นๆด้วย

1.9) เจ้าหน้าที่ของรัฐยังมีการฝ่าฝืนกฎหมายอยู่ ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชน

1.10) การสร้างจิตสำนึกของผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กในปกครอง ให้มีการปลูกฝังตั้งแต่ระดับครอบครัวยังมีน้อย การดำเนินการทางด้านสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์กฎหมายยังมีน้อยเกินไป ไม่ทั่วถึงและ

ไม่ต่อเนื่อง แม้ว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ได้มีการจัดทำ ป้ายรณรงค์ แจกป้ายรณรงค์ และให้ความรู้ตามกฎหมายแก่ร้านค้าสถานประกอบการต่างๆ แก่ตำบลต่างๆ แล้ว แต่ยังไม่เพียงพอครอบคลุมทุกพื้นที่

1.11) หน่วยงานสรรพสามิต ได้ดำเนินการร่วมกันกับหน่วยงานปกครองต่างๆ และตำรวจ ในการออกตรวจ จัดระเบียบสังคม แต่ทำได้ไม่ครอบคลุมและต่อเนื่อง เพราะติดขัดในเรื่องงบประมาณ และการประสานกำลังเจ้าหน้าที่ออกตรวจในแต่ละครั้ง

1.12) ตามมาตรา 34 ใน พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ระบุอำนาจเจ้าหน้าที่ยังมีระเบียบไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินการของเจ้าพนักงานได้ชัดเจน

1.13) ขั้นตอนการดำเนินคดียังขาดแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ทั้งก่อนหลังจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และกระบวนการส่งศาล

1.14) ยังขาดในเรื่องศูนย์รับเรื่องร้องเรียนหรือศูนย์สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายได้ในระดับจังหวัด อำเภอ

1.15) รูปแบบหรือกระบวนการดำเนินการ ยังไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติงานจริง มีปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

1.16) การดำเนินงานตามมาตรา 27 (ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกวัน หรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุม) และมาตรา 28 (ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือบุคคลที่มีอาการเมึนเมาจนประพฤดิ์วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้) น่าจะมีการประสานงาน กับหน่วยงานอื่นๆได้ และอยากให้มีเจ้าของเรื่องที่รับผิดชอบโดยตรงกับสายงาน(สาธารณสุข) ที่มีอำนาจจับกุม

1.17) ยังขาดการดำเนินการที่ชัดเจนในการดำเนินการตาม มาตรา 29 (ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยวิธีการดังต่อไปนี้ (1) ใช้เครื่องอัตโนมัติ, (2) การเร่ขาย, (3) โดยลดราคา แจก แถม ให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วแต่กรณี, (4) โดยแจก แถม ให้หรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นประกอบ, (5) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (6) แจกจ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะ เป็นตัวอย่างของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเพื่อให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แพร่หลาย หรือเป็นการจูงใจสาธารณสุขชนให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, (7) โดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุม) เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ครอบคลุมพื้นที่อยากให้มีชุดปฏิบัติการโดยเฉพาะในการบังคับใช้กฎหมาย

1.18) การดำเนินงานของส่วนกลาง คือสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บางครั้งมีการดำเนินการเฉพาะกิจตามข้อร้องเรียน และมีการลงพื้นที่ในส่วนภูมิภาค โดยไม่มีแผนการดำเนินงานล่วงหน้า ทำให้หน่วยงานพื้นที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือ หรือไม่มีความพร้อมในการร่วมดำเนินงานดังกล่าว

1.19) การดำเนินงานในการบังคับใช้กฎหมาย บางครั้งไม่มีนิติกรร่วมทีมหรือ ต้องขอความร่วมมือจากนิติกรจากงานนิติการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด บุคลากรมีงานที่รับผิดชอบหลายด้าน และโยกย้ายเปลี่ยนแปลงทำให้ต้องเริ่มเรียนรู้ใหม่

1.20) จากการศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมาย ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 โดยเฉพาะในส่วนของ การควบคุมสถานที่ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การควบคุมสถานที่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ มาตรการ และนโยบาย ต่างๆ ที่รัฐมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บทกำหนดโทษ ที่มีทั้งโทษจำคุก และโทษปรับ ซึ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรงต่อผู้ที่ฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายกลับมีผลที่ตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิง ยังไม่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเท่าที่ควร ผลจากการศึกษาพบว่า ปัญหาของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามที่รัฐบาลได้วางนโยบายในการแก้ไขปัญหาไว้ ยังไม่มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลที่ชัดเจน การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ไม่สามารถที่จะควบคุมปัญหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์และตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ ด้วยสาเหตุจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วยกันหลายประการ ทั้งจากตัวบทกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ สภาพแวดล้อมของสังคมในแต่ละภูมิภาค วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมท้องถิ่นชนบทและสังคมเมือง ที่มีความแตกต่างกัน ประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเสมอภาค ยุติธรรม และทัดเทียมกันในสังคม การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รวมถึงนโยบายของรัฐยังมีประเด็นปัญหาตามนโยบายเปิดประเทศเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แนวมาตรการต่างๆ ที่รัฐออกมาควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยังไม่มีผลการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยกันหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติสุราพ.ศ.2493 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2546 เป็นต้น แต่กฎหมายเหล่านี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่ลดการบริโภค และรักษาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่อย่างใด การบังคับใช้กฎหมายยังมีผลประโยชน์แอบแฝงของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามสถานบันเทิง ผับ บาร์ต่างๆ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค รวมถึงผู้ประกอบการในสถานบริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงไม่มีความเกรงกลัวต่อตัวบทกฎหมายที่จะลงโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนแต่อย่างใด

1.21) ประเด็นเกี่ยวกับการจับกุมผู้กระทำความผิด หลังจากที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจการออกตรวจค้นแก่เจ้าพนักงาน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่อาจแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ให้หมดสิ้นไปได้ ควรปรับปรุงแก้ไขให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้มากขึ้น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่คือ การปฏิบัติหน้าที่ในขั้นตอนการสืบหาข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจับกุม ผู้มีบัตรเจ้าพนักงาน ตาม พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มักได้บัตรต่ออายุเข้ามา ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหน้าที่สืบหาข้อมูลส่วนใหญ่เป็นตำรวจชุดปฏิบัติการเพื่อ

รับผิดชอบด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่วิธีการคัดสรรจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังไม่ได้ผ่านการอบรมฝึกฝนเพื่อปฏิบัติหน้าที่โดยตรง และเป็นผู้ไม่ได้มีความสมัครใจหรือประสงค์ที่จะทำงานด้านนี้ ทำให้ขาดความตั้งใจในการทำงาน ไม่ค่อยออกปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเครื่องมือ/อุปกรณ์บางอย่าง หน่วยงานต้นสังกัดไม่มีหรือมีไม่เพียงพอ เช่น รถยนต์โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออาวุธป้องกันตัว การเบิกจ่ายมีขั้นตอนมากมาย หน่วยงานต้นสังกัดอ้างว่าไม่มีงบประมาณจัดซื้อ ทำให้บ่อยครั้งต้องใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ส่วนตัว หากเกิดความเสียหายจากการนำไปใช้ก็ไม่สามารถเบิกค่าซ่อมแซมได้

1.22) ประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการสอบสวนผู้กระทำผิด มีกระบวนการและขั้นตอนที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้ค่อนข้างซับซ้อน ทำให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องใช้อำนาจสืบสวนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามกระบวนการทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคในเชิงกฎหมายแล้ว ยังพบปัญหาที่อาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เฉพาะรายบุคคลอีกหลายประการ คือ

(1) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งความแตกฉานในหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการสืบสวน สอบสวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการใช้อำนาจปราบปรามได้ เช่น ปัญหาที่เกิดจากพยานหลักฐานที่ได้มาจากการดำเนินการที่ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้

(2) กรณีจัดระเบียบสังคม หรือตรวจร้านเหล้า หรือ พับบาร์ มักจะพบผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา หรือจำเลยที่เป็นชาวต่างชาติจะใช้ภาษาของเขาในการให้ปากคำ ทำให้ต้องจัดหาล่ามแปล ซึ่งในบางครั้งใช้ระยะเวลาในการหาล่ามค่อนข้างนาน และความไม่แน่ใจในการแปลที่ออกมา นั้นถูกต้อง ครบถ้วน เพียงใด

3. การอภิปรายและข้อเสนอแนะ (Discussion and Suggestions)

ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้จากการดำเนินในการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่ ที่สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

3.1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากบทเรียนที่ควรพิจารณาในการนำไปสู่การประยุกต์ใช้

1) ผู้นำชุมชนคือผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำสำคัญและกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาและดำเนินกิจกรรมด้วยความมุ่งมั่นอดทน

2) ผู้นำชุมชนและแกนนำกลุ่มต่างๆ ให้ความร่วมมือในการระดมความคิดเห็นและร่วมกันหาแนวทางวางแผนงาน และเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการทำงานทั้งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนและการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3) มีการวางแผนงาน/กิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชน

4) การมีผลใช้บังคับของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ส่งผลให้ประชาชนตระหนัก เห็นความสำคัญการดำเนินงานจริงจัง

5) การจัดกิจกรรมด้านการใช้กระบวนการเผยแพร่ข้อมูลอันตรายจากสุรา ดำเนินการโดยหน่วยงาน/ องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ของการรณรงค์ให้เป็นเขตปลอดเหล้า ได้แก่ โรงเรียน โรงพยาบาล วัด ร้านอาหาร และสำนักงาน ส่วนใหญ่ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลอันตราย ๆ ด้วยกิจกรรมรณรงค์ ๆ เนื่องในช่วงโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ โดยมีรูปแบบกิจกรรมเพื่อการรณรงค์ ๆ คล้ายกัน และเครือข่ายที่ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ ๆ มักทำงานร่วมกันเป็นรายกิจกรรม ซึ่งเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมก็ยุติบทบาท ดังนั้น การเผยแพร่ข้อมูลรณรงค์ฯ จึงค่อนข้างจำกัดอยู่ภายในหน่วยงาน/ องค์กรที่แกนนำมีบทบาท ตลอดจนขาดความต่อเนื่อง และความสม่ำเสมอในการเผยแพร่ข้อมูลรณรงค์

6) กิจกรรมการเฝ้าระวังการละเมิดกฎหมายในระดับจังหวัดและพื้นที่อำเภอ มีการดำเนินงาน ทั้งเชิงรุก และเชิงรับ โดยปฏิบัติงานตามกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนทางช่องทางต่างๆของสำนักงาน ได้แก่ หนังสือราชการ จดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร website ออกตรวจสอบตามข้อร้องเรียนประสานและส่งต่อข้อมูล ตรวจสอบ ติดตาม ร่วมกับหน่วยงานในระดับสำนักงานส่วนกลาง ระดับจังหวัด และหน่วยงานอำเภอในพื้นที่

-ออกสุ่มสำรวจตรวจสอบ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วงเทศกาล ปีใหม่ สงกรานต์ และวันสำคัญทางศาสนา ที่กำหนดห้ามขายในพื้นที่ เช่น ออกตรวจห้างสรรพสินค้า ร้านขายของชำ ร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น

-การนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการเฝ้าระวังบังคับใช้กฎหมาย ในระดับอำเภอโดยกำหนดเป็นเกณฑ์ชี้วัด(KPI) ให้พื้นที่ดำเนินการแล้วออกตรวจนิเทศน์โดยทีม จังหวัดร่วมกับ สคร. 6 ประกอบด้วยนักวิชาการ และนิติกร ออกตรวจเยี่ยมนิเทศหน่วยงานสถานที่ราชการ โรงพยาบาลในสังกัด สถานที่สาธารณะอื่นๆ จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบายและเกิดการประสานปฏิบัติงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ทั้งระดับจังหวัด และอำเภอด้วย

3.2 ข้อสังเกตจากผลการดำเนินงานและการศึกษาวิจัย

1) แม้ผลการประเมินภาพรวมส่วนใหญ่สถานที่ราชการทั้งหมดจะผ่านเกณฑ์มาตรฐาน แต่หากวิเคราะห์แยกตามประเด็นการดำเนินงาน พบว่า ยังมีจุดอ่อนหรือปัญหาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข โดยเฉพาะด้านการละเมิดกฎหมาย โดยส่วนใหญ่ยังพบการดื่มสุราในสถานที่ราชการทุกประเภท ซึ่งจากผลการประเมินพบสูงในสถานที่ราชการประเภทศาลากลาง ที่ว่าการอำเภอเมือง เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ที่มีขนาดใหญ่มีประชาชนมาติดต่อราชการจำนวนมาก และทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวเป็นสถานที่ที่มาประกอบหน่วยงานหลายภาคส่วนอยู่ร่วมกัน มักพบปัญหา คือขาดแกนหลักในการดำเนินการ เนื่องจากบุคลากรผู้รับผิดชอบมีการโยกย้ายบ่อย ขาดการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ระดมมาจากทุกภาคส่วนในสถานที่ราชการ โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่รวมในอาคารเดียวกัน และถึงแม้บางแห่งจะมีคณะกรรมการแต่ขาดการประชุมปรึกษาหารือและวางมาตรการร่วมกัน ทำให้การดำเนินการจึงยังพบปัญหา เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงาน ในด้านนโยบาย การกำหนดมาตรการ การจัดระบบเฝ้าระวังเพื่อป้องปราม ยังขาด

ประสิทธิภาพเท่าที่ควร การมอบหมายแกนหลักประสานงาน การจัดทำคำสั่งคณะกรรมการและการมอบหมายบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละส่วน รวมถึงมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นรูปธรรม เช่น การตักเตือนหรือจับปรับผู้ละเมิด ส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนและจริงจัง ซึ่งปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายคือบุคลากรขาดความมั่นใจ และผู้ละเมิดบางรายเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ในสถานที่นั้นเองทำให้ผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายมีความลำบากใจ เกรงใจและไม่เชื่อฟัง

2) การที่รัฐบาลมีมาตรการไม่ให้บริษัทที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และห้ามมิให้มีการโฆษณาสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอด 24 ชั่วโมงนั้น อาจเป็นสาเหตุให้บริษัทที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้หาทางออกโดยการไปทำการโฆษณาผ่านสื่อโฆษณาต่างประเทศ ส่งผลให้รัฐสูญเสียเม็ดเงินให้แก่ต่างประเทศจำนวนมาก แม้ว่ารัฐบาลจะห้ามทำการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อโฆษณาในไทย แต่สำหรับสื่อต่างประเทศนั้นรัฐบาลไม่สามารถที่จะทำการควบคุมได้ทั้งหมด เพราะปัจจุบันมีผู้ประกอบการบางรายที่สนับสนุนทีมฟุตบอล หรือการแข่งขันกีฬาในระดับโลกที่มีการถ่ายทอดสดมายังประเทศไทย นอกจากนี้ สื่อ internet ยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่บริษัทเหล่านี้จะสามารถทำการซื้อสื่อลงโฆษณาได้และยังเป็นการยากต่อการควบคุม ประกอบกับในปัจจุบัน วัยรุ่นไทยนิยมใช้ internet มากขึ้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวย่อมไม่สามารถควบคุมสื่อได้ทุกประเภทตามที่ภาครัฐต้องการ จึงเป็นกรณีที่บริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และธุรกิจโฆษณา ยังคงมีช่องทางที่จะทำการโฆษณาอยู่ ทำให้อาจพิจารณาได้ว่า มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ไม่สามารถใช้บังคับกับธุรกิจประเภทนี้ ได้ทั้งหมด

3.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้เกิดการดำเนินงานที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพในอนาคต คือ

1) ด้านนโยบายของระดับประเทศ ควรมีรูปแบบความเข้มงวด กับการสนับสนุนให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ให้การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ คู่มือ แนวทางการจัดเขตปลอดบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างเพียงพอ

2) เนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากสุรา มีภัยอย่างมหันต์ ดังนั้นการสนับสนุนให้เกิดมาตรการบังคับใช้กฎหมายให้ได้ผลอย่างเต็มที่ จึงควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ จากแหล่งทุนต่างที่เพียงพอ

3) แม้มาตรการห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีข้อดีหลายประการ แต่ก็ยังคงมีข้อเสียอีกหลายประการเช่นกัน ซึ่งมาตรการห้ามเช่นนี้เป็นเสมือนการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น ดุจดังการแก้ปัญหาเรื่องการพนัน หรือ หวยใต้ดิน และอบายมุขอื่น ๆ รวมไปถึงเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาคธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นสองประการคือ

(1) ภาครัฐควรเริ่มแก้ปัญหาที่ต้นเหตุมากกว่า โดยเฉพาะ การอบรมสั่งสอนเยาวชนตั้งแต่เด็กถึงผลเสียของการดื่มเหล้า ซึ่งไม่ได้ทำให้ผู้ดื่มดูเท่ หรือดูดีในสังคม และควรที่จะมีการปลูกฝังค่านิยมใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก ดังกรณีที่มีการปลูกฝังค่านิยมและประสบผลสำเร็จ ได้แก่ การรณรงค์และปลูกฝังเยาวชนไม่ให้สูบบุหรี่ ดื่มสุรา

(2) ควรออกกฎหมายบังคับในเรื่องดังกล่าวมากกว่าที่จะออกมาตรการบังคับในรูปของคำสั่ง เพราะจะก่อให้เกิดมาตรการบังคับที่มีเนื้อหาและบทลงโทษที่ชัดเจน เด็ดขาดและไม่ควรออกกฎหมายให้มีช่องว่างเพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลในภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องหาประโยชน์จากกฎหมายหรือมาตรการดังกล่าวและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ

4) ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบไปด้วยกัน โดยเฉพาะเมื่อเวลาลงพื้นที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย

5) การสร้างภาพลักษณ์ของแต่ละจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยว ต้องเคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย มิใช่ว่าเป็นจังหวัดท่องเที่ยวแล้วจะยกเว้นให้นักท่องเที่ยวละเมิดกฎหมายได้

6) แม้การที่รัฐออกกฎหมายควบคุมสื่อโฆษณาธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการจำหน่ายนั้น มาตรการต่างๆตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และคำสั่งของคณะกรรมการอาหารและยานั้น ยังเป็นที่น่าสงสัย อยู่ว่าจะใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาคสังคมและเศรษฐกิจของไทยอย่างไร โดยเฉพาะต่อเยาวชนซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากค่านิยมต่าง ๆ ได้ง่าย โดยเหตุนี้จึงควรมีการศึกษาถึงมาตรการและแนวทางปฏิบัติดังกล่าวโดยละเอียดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลทุกฝ่ายและก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องเท่าที่มีความจำเป็นและเหมาะสมแก่กรณีเท่านั้น

- กฎกระทรวงการคลัง. ข้อมูลวิชาการที่น่าสนใจทั่วโลก. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2504.
- กนิษฐา ไทยกล้า. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่จำหน่ายและพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.
- กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2493.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. ภัยบนท้องถนน. กรุงเทพฯ : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2548.
- กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ข้อมูลปี 2549. กรุงเทพฯ : กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2549.
- กรมศิลปากร. เรื่องกฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพฯ : อุดมศึกษา, 2531.
- กรมสุขภาพจิต. คู่มือแนวทางการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือและบำบัดผู้ประสบปัญหาแอลกอฮอล์. นนทบุรี : วงศ์กมลโปรดักชั่น, 2547.
- กระทรวงสาธารณสุข. ข่าวเพื่อสื่อมวลชน. นนทบุรี : สำนักสารนิเทศ, 2547.
- . ประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 177 เรื่อง การแสดงฉลากของสุรา. ลงวันที่ 12 เมษายน 2540.
- กองสุขศึกษา. แนวคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ในการดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2542.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร, 2551.
- กิริติ บุญเจือ. หลักความเชื่อของชาวคริสต์คาทอลิก (คริสต์ศาสนาภาคแรก). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. กระบวนการทัศน์วัฒนธรรมไทย : ต้นตอเศรษฐกิจถดถอย. กรุงเทพฯ : ซีเอสเอ็มเดีย, 2541.
- ขนิษฐา กาญจนสินนท์. โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท : กรณีรับจ้างเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

คณะกรรมการวินิจฉัยวินัยร้องทุกข์พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542 มาตรา

12. “บทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534 ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ยังคงมีผลบังคับอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีการเปิดทำการศาลปกครองกลางตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”. 2542.

คณะกรรมการบริหารเครือข่ายวิชาการสารเสพติด. คุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชนเพื่อการประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับสารเสพติด และผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2546.

คณะรัฐมนตรี. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์, 2525.

คณะอนุกรรมการวิจัยเรื่องอันธพาล. รายงานวิจัย “อันธพาล”. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ, 2507.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศรีโสภาการพิมพ์, 2527.

ฉัตรสุมน พฤติภิญโญ. การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรการควบคุมอุปทานของการบริโภคสุรา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2548.

ชอบ เข้มกสิศ และโกวิท พะวงงาม. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ : สมาธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ชาญชัย แสวงศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, หน้า 90 – 93, 2548.

ชำนาญ บำเหน็จพันธ์ุ. “การสำรวจความชุกของพฤติกรรมเพื่อการกำหนดนโยบายเรื่อง การสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์,” กรมสุขภาพจิต. 6(4) : 56 ; ตุลาคม-ธันวาคม, 2540.

ชนิดา เลิศพิทักษ์พงศ์ และคณะ. การศึกษาทบทวนการดำเนินการลดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย พ.ศ. 2540-2550 และบทบาท สสส. : โครงการประเมินเทคโนโลยี และนโยบายด้านสุขภาพ. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ, 2550.

ณัฐกิตติ์ ธรรมเจริญ. เหล้าพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : นาคา อินเตอร์มีเดีย, 2543.

ณิชารีย์ ใจคำวัง. การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปใช้ในการปฏิบัติงานของพยาบาล ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ พย.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.

- เต็ม วิภทัยพจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2530.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภะ
การพิมพ์, 2527.
- ทัตพงศ์ สุนทรพิพิธ. การป้องกันอาชญากรรมขั้นมูลฐานในเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- ทัศนีย์ ไทยภิมย์. “การพัฒนาชุมชน วิธีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน,” ประชาสงเคราะห์.
26(4) : 32-35 ; กรกฎาคม-สิงหาคม, 2546.
- เทพินทร์ พัชรานุกฤษ. พฤติกรรมกรรโชกสุรา ทบทวนองค์ความรู้ สถานการณ์และปัจจัยที่
เกี่ยวข้องภายใต้โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทยสู่สุขภาพที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2541.
- เทิดศักดิ์ เดชคง และคณะ. คู่มือแนวทางการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือและบำบัดผู้ประสบปัญหา
แอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2547.
- ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมอีสาน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ NGO และองค์กรประชาชน
ชุมชน. ขอนแก่น : คลังนาวิทยา, 2542.
- กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ขอนแก่น : คลังนาวิทยา, 2543.
- กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม. ขอนแก่น :
ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2543.
- นภดล กรรณิกา. “ผลกระทบทางสังคมและความรุนแรง หัวข้อ สืบค้นข้อมูลข่าวหนังสือพิมพ์
ว่าด้วยเหตุปัจจัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” ใน บทคัดย่อการประชุมวิชาการสุราระดับชาติ
ครั้งที่ 2. หน้า 55. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2549.
- นฤมล ปิยวิทย์. กฎหมายโบราณ. นครราชสีมา : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ
นครราชสีมา, 2540.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่อง การติดตามและประเมินผลการทำงานของศาล
ปกครอง. เสนอสถาบันพระปกเกล้า, มิถุนายน, หน้า 44. 2547.
- นิพนธ์ พัวพงศกร. นโยบายภาษีสุราเพื่อลดผลกระทบต่อสังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหา
สุรา, 2548.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. กลวิธีทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- นิรุจน์ อุทธา และคณะ. ความคิดเห็นและพฤติกรรมวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ : กรณีศึกษา การเล่นสงกรานต์ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดขอนแก่น, 2549.
- . แบบแผนการบริโภค ทักษะชีวิตการป้องกันและรูปแบบการแก้ไขปัญหาการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : ศูนย์แก้ไขปัญหา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, 2550.
- . พฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : ศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดขอนแก่น, 2547.
- บรรจง บินกาชัน. อิสลามกับวิกฤตสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: แผนงานสร้างเสริมสุขภาพ มุสลิมไทย ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา (ศศนพ.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, หน้า 179. 2538.
- . “ที่มาของกฎหมายมหาชนและหลักความชอบด้วยกฎหมาย”, ในหนังสือคู่มือการศึกษาวิช่า กฎหมายปกครอง สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, หน้า 141 - 142. 2547.
- บัญญัติ แก้วส่อง. รายงานการวิจัยประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรการพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.
- . รูปแบบทางสังคม จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนา. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- บัณฑิต ถิ่นคำรบ และคณะ. ชีวะสถิติ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- บัณฑิต ศรีไพศาล. ภาษีสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2549.
- . เครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550.
- บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ. แนวทางการขึ้นภาษีสุราเพื่อลดการบริโภคโดยรวม. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2549.
- . ผลกระทบหลังการขึ้นภาษีสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหา สุรา, 2548.

- บุปผา ศิริรัศมี, จรรยา เศรษฐบุตร และเบญจา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติงส์. จริยธรรมสำหรับการศึกษาในคน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.
- เบญจมาศ ดวงจำปา. การรับรู้ภาวะเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ปลูกผักผลไม้เพื่อขาย ไม่รวมข้าวของเกษตรกรเขตรับผิดชอบ สอ.ต. ทราয়มูล อำเภอป่าพอง. ขอนแก่น : ม.ป.พ., 2547.
- ประกอบ โชประการ. วิวัฒนาการทางชนบประเพณีไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา-รัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2513.
- ประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุข. “อาหารในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท,” ประกาศกฎกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 179. 2540 <<http://newsser.fda.moph.go.th/food/file/Laws>> 5 มิถุนายน, 2552.
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 253. ข่าวราชการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2515.
- ประกิจ โพธิาศน. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
- ประพนธ์ ปิยรัตน์. การสัมมนาวิชาการ เรื่อง การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
- ประเสริฐ ณ นคร. วิวัฒนาการวรรณกรรมสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ : พระนครมงคลการพิมพ์, 2513.
- ปรัชญา เวสารัชช. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. การขับเคลื่อนทางสังคมด้านการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการประเมินปี 2548-2549. กรุงเทพฯ : เจริญบุญการพิมพ์, 2549.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย, 2543.
- แปลก สนธิรักษ์. ระเบียบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2492.
- พรชัย รัศมีแพทย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในการบริหารงานยุติธรรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.
- พระเทพสิทธิมนี ป.ธ.๙. พระมาลัยโปรดสัตว์นรก. ขอนแก่น : ม.ป.พ., 2529.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538.
- พระไพศาล วิสาโล. ประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

- สาธารณสุขไทย : คณะกรรมการระบาดวิทยาแห่งชาติ, 2537.
- . ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว.
กรุงเทพฯ : ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2546.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. เชียงใหม่ : มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก, 2546.
- พันธุ์ทิพย์ रामสูตร. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- พิชญ์ อุตตะมะเวทิน และคณะ. พฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของชาวชนบทหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์, 2527.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม,” ราชภัฏตะวันตก. 1 : 20-21 ; กรกฎาคม-ธันวาคม, 2548.
- ภัสสุรีย์ คุณกลาง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ส.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- มานพ คณะโต. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2544.
- . วิทยาการระบาดเชิงคลินิกและชีวสถิติ. ขอนแก่น : เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2551.
- . วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพในระบบสุขภาพชุมชน. ขอนแก่น : เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2550.
- มานพ คณะโต และคณะ. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2547.
- มานพ คณะโต และสุชาดา ภัยหลีกถี่. สถิติเบื้องต้น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- มูลนิธิเพื่อนหญิง. รายงานผลการวิจัยภาคสนาม : ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.
กรุงเทพฯ : ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2546.
- มูลนิธิเมาไม่ขับ. เมาไม่ขับ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเมาไม่ขับ, 2549.
- ยงยุทธ ขจรธรรม, พิมพา ขจรธรรม และบัณฑิต ศรีไพศาล. ประสิทธิผลของนโยบายและ

- มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2547.
- ยงยุทธ ขจรธรรม และบังอร ฤทธิภักดี. นโยบายและมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2547.
- ยุทธ ศักดิ์เดชนนต์. “กฎหมายกับสังคม,” ใน กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- เยาวรัตน์ ปรปักษ์ขาม และสมใจ ประมาณพล. วิธีวิจัยสำรวจ. กรุงเทพฯ : พิทักษ์การพิมพ์, 2536.
- ร. แลงกาศ. ประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.
- รณชัย คงสกนธ์. “ความสัมพันธ์สุรากับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว,” ใน การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 1. หน้า 49-50. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548.
- รังสรรค์ โฉมยา และคณะ. ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับของพฤติกรรมการบริโภคสุราของชาวอีสาน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2549.
- รัตน์ บัวสนธ์. วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. พิษณุโลก : ม.ป.พ., 2541.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรทัศน์, 2542.
- วนิดา ปัญจรัก และคณะ. ความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- วนิดา พลเชียงสา. การแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านไต้ อำเภอยะผิง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ส.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- วัชร ภัคดีกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยรุ่นงาน กรณีศึกษาบ้านหัวดง ตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง. ขอนแก่น : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2547.
- วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. ณ ที่ดวงตะวันฉายแสง ข้าจะไม่สู้รบต่อไปอีก. กรุงเทพฯ : หัวหอม, 2544.
- วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. การสำรวจพฤติกรรมการรับประทานอาหาร การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเคี้ยวหมากของประชากรในจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- วันชัย รุจนวงศ์. “ยุทธศาสตร์ลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจากการดื่มแอลกอฮอล์,” ใน

- การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 3. หน้า 79-88. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550.
- วันดี ทองงอก. ผลกระทบของสื่อมวลชนที่มีต่อค่านิยม และพฤติกรรมของเยาวชนสตรีในเขตภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- วิชัย ใจศิริ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงาน สาธารณสุขในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- วิชัย โปษยะจินดา. “สถานภาพการบริโภคสารเสพติดในประเทศไทย,” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติสารเสพติด ครั้งที่ 1. หน้า 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2546.
- วิชัย โปษยะจินดา และคณะ. สุรากับสังคมไทย ข้อเสนอเทศ และผลงานวิจัย ความรู้ ทักษะคติ การดื่มและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- . สุราในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วิโรจน์ วีระชัยและคณะ. ตำราเวชศาสตร์การเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2548.
- วรวจน์ วิศรุตพิชญ์. “หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง”, ในหนังสือคู่มือการศึกษาวิชากฎหมายปกครอง สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 151. 2547.
- ศรีรัช ลาภใหญ่. “การศึกษางานโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลต่อความรู้สึกรอยาทดลองดื่มและการจดจำตราสินค้าในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น,” ใน การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 3. หน้า 91-92. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. สยามประเทศ : ภูมิหลังของประเทศไทยตั้งแต่ยุคศึกดำบรรพจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาอาณาจักรสยาม. กรุงเทพฯ : มติชน, 2534.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. แอ่งอารยธรรมอีสาน : แฉหลักฐานโบราณคดีพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : มติชน, 2533.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรตติ้ง, 2545.
- ศิริวัฒน์ คำวันสา. ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. หลักและวิธีปฏิบัติในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในกรณีที่มีบทบัญญัติว่า “ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” รายงานการวิจัยเสนอสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, หน้า 226. 2547.
- ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น. แนวทางการดูแลผู้ป่วยที่ติดสุรา. ขอนแก่น : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2546.

- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2547. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2549.
- . รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2548-2549. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2550.
- สถาบันธัญญารักษ์. ตำราเวชศาสตร์สารเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2548.
- สนธิ สมัครการ. ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทยวิเคราะห์เชิงสังคม-มานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์, 2539.
- สภาวิจัยแห่งชาติ. อันธพาล. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2507.
- สมใจ ประมาณพล. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. นครปฐม : สถาบันพัฒนาการ
สาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- สมทรง รักษ์เผ่า และสรรงค์กฤษณ์ ดวงคำสวัสดิ์. กระบวนการดำเนินงานสุขศึกษาเพื่อพัฒนา
พฤติกรรมสุขภาพ กรณี : การพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภคในชุมชน. นนทบุรี :
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2540.
- สมอาจ วงษ์ชมทอง. แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิม. กรุงเทพฯ :
ม.ป.พ., 2536.
- สมาน พุทธะกุล. นโยบายและยุทธศาสตร์แห่งชาติในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.
กรุงเทพฯ : กรมควบคุมโรค, 2549.
- สาโรช โชติพันธุ์. การควบคุมการกระทำของรัฐบาลโดยรัฐสภา, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สายพิน สาประเสริฐ. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียน
นายสิบทหารบก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.
- สาวิตรี อัจฉนงค์กรชัย. “สถานการณ์ด้านอุปสงค์ระดับมหภาคของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน
ประเทศไทย,” ใน การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ ครั้งที่ 1. หน้า 41. กรุงเทพฯ :
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2548.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สถิติคดี. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2548.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การบริโภคสุราและยาสูบของคนไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ, 2545.
- . รายงานสภาวะสุขภาพคนไทย ปี พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2546.
- . การสำรวจพฤติกรรมสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ,
2547.
- สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย.

- กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2546.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินติ้ง, 2545.
- สิริวรรณ เดชวิถิ. การมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในชุมชนเมืองเขตเทศบาลขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- สุเทพ สื่อสัมฤทธิ์. การศึกษากฎหมายที่พบในจังหวัดมหาสารคาม. สารนิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- สุภางค์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุรียา วีรวงศ์. การศึกษาสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่แนวกันชนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- เสาวภา วัชรกิติ. รายงานการวิจัยการกระทำผิดของเยาวชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2521.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- อดิน รพีพัฒน์ และคณะ. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- . ชุมชนแออัด : องค์กรความรู้กับความเป็นจริง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2542.
- อดิน รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. สังคมเศรษฐกิจและการเมืองของทรัพยากรชนบท (ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านยากจน). กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- อดิศรร์ หลายชูไทย. สุราในสังคมไทย ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- อนันต์ชัย เขื่อนธรรม และคณะ. รายงานการวิจัยการกระทำผิดของเยาวชนในประเทศไทยและแนวทางควบคุม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- อมรากุล อินโชนานนท์. “ปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน,” กรมสุขภาพจิต. 22(2) : 56 ;

- กรกฎาคม-ธันวาคม, 2534.
- อรรถ นันทจักร. กฎหมายอิสานฉบับต่าง ๆ : รูปแบบและพัฒนา. อำนาจเจริญ : ศูนย์วัฒนธรรม
อิสาน โรงเรียนอำนาจเจริญ, 2531.
- อรุณ บุญชม. คลังวิชาการสุขภาพะมุสลิม. กรุงเทพฯ : แผนงานสร้างเสริมสุขภาพะมุสลิมไทย
ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา (ศศนพ.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- อรุณรุ่ง บุญนันทพงศ์. “ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม,”
วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร 1(1) : 19-26 ;มกราคม-มิถุนายน, 2549.
- อลิศรา ชูชาติ. เทคนิคการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม. นครปฐม : สถาบันพัฒนาการ
สาธารณสุขอาเซียน, 2538.
- อานนท์ อากาศิรมย์. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- อานนท์ กาญจนพันธุ์. กฎหมายโบราณธรรมศาสตร์หลวงคลองคำตัด. เชียงใหม่ :
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.
- อภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา. รายงานวิจัยโครงการพัฒนาเครือข่ายระบบข้อมูลสารเสพติด. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อุดม บัวศรี. วัฒนธรรมอิสาน. ขอนแก่น : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- Adams, Thomas F. Introduction to the Administration of Criminal Justice. New
Jersey : Prentice Hall, Inc., 1980.
- Anderson, K.G. and others. “Treatment of Adolescent Alcohol-related Problems : A
Translational Perspective,” Recent Dev Alcohol. 32(17) : 327-348 ;
December, 2007.
- Babor, T.F. and J.C. Higgins-Biddle. Brief Intervention for Hazardous and Harmful
Drinking. Geneva : World Health Organization, 2001.
- Babor, T.F. and others. Alcohol no Ordinary Commodity, Research and Public
Policy. United Kingdom : Oxford University Press, 2003.
- . Audit the Alcohol use Disorder Identification Test. 2nd ed.
Geneva : World Health Organization, 2001.
- Boonserm, H. Summary of Alcohol Impacts as Co-factors to Family Violence.
Bangkok : Centre for Women’s Right, 2003.

- Bruess, C. and G. Richardson. Decisions for Health. 4th ed. Madison, WI : Brown and Benchmark, 1992.
- Bruun, K.G. and others. Alcohol Control Policies in Public Health Perspective. Helsinki : Finnish Foundation for Alcohol Studies, 1975.
- Carr, L.T. “The Strengths and Weaknesses of Quantitative and Qualitative Research : What Method for Nursing?,” Journal of Advanced Nursing. 20 : 716-721, 1994.
- Chumnan, B. “Prevalence Survey of Smoking and Drinking,” Academic Journal of Public Health. 6(4) : 663-667, 1997.
- Clinard, M.B. Sociology of Deviant Behavior. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1968.
- Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. Participation’s Place in Rural Development Seeking Clarity Through Specificity. New York : Cornell University Press, 1980.
- Edwards, J. and others. Competition and Levitation. Helsinki : Finnish Foundation for Alcohol Studies, 1994.
- Eldefonso, E. Law Enforcement and the Youthful Offender. New York : John Wiley & Sons. Inc., 1977.
- Fletcher, J. and others. Introduction to the Administration of Criminal Justice. New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1980.
- Florence, L. and others. Before Addiction : How to Help Youth. New York : Behavioral Publications, 1973.
- Heidbreder, E. Seven Psychologies. New York : Appleton-Century-Crofts, Inc., 1933.
- Hirschi, T. Causes of Delinquency. Berkeley : University of California Press, 1969.
- Hooton, F.A. Crime and the Man. Cambridge : Harvard University Press, 1939.
- Johnson, H.E. Crime, Correction, and Society, Homewood. Illinois : The Dorsey Press., 1974.
- Joonas, K.A. An Empirical Investigation of a Model of Environment Concern Behavior and Its Determinants : The Moderating Role of Market Mavenship and Product Involvement. 2004. <<http://www.lib.umi.com/dexpress/login>>. 2004.

- Kasperson, R.E. and M. Breitbrat. Participation, Decentralization and Advocacy Planning. Washington, D.C. : Association of American Geographer, 1974.
- Kemmis, S. and R. McTaggar. The Action Research Planner. Melbourne : Deakin University Press, 1988.
- Lahey, S. Psychology. Boston : McGraw-Hill College, 2001.
- Lanbroso, W.G. and others. Criminology. New York : J.B. Lippincott Company, 1974.
- Lawrence, W.G. and others. Health Education Planning : A Diagnosis Approach. California : Mayfield Publishing., 1996.
- Lillyquist, M.J. Understanding and Changing Criminal Behavior. Englewood : Cliffs, Prentice Hall Inc., 1980.
- Loxley W. and others. The Prevention of Substance Use, Risk and Harm in Australia : a Review of the Evidence. Canberra : Australian Government Department of Health and Ageing, 2005.
- Mannheim, H. Comparative Criminology. London : Routledge & Kegan Paul., 1973.
- Marx, K. and others. Criminology. New York : J.B. Lippincott Company, 1974.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York : Harper & Row Publishers., 1970.
- Merton, R.K. Social Theory and Social Structure. New York. : Free Press., 1957.
- Mikelsen, B. Methods for Development Work and Research : A Guide for Practitioners. London : SAGE Publication, 1995.
- Mills, J.S. A system of Logic, Retiocinative. London : n.p., 1843.
- Minkler, M. Introduction to community based participatory research. San Francisco : Jossey-Bass, 1973.
- Murdock, C.G. Domesticating Drink : Women, Men, and Alcohol in Amareca, 1870-1940. Baltimore : Johns Hopkins University Press., 1998.
- Oakleg, P. and D. Marsden. Approaches to Participation in Rural Development. Geneva : International Labour office (ILO), 1984.
- Putti, J.M. Management : A Functional Approach. Singapore : McGraw Hill, 1987.

- Rappaport, J. Studies in Empowerment : introduction to the issue. Prevention in huma. Amman : Jordan University of Science and Technology, 1984.
- Reckless, W. C. The Crime Problem. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1973.
- Reeder, W.W. Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State. New York : Cornell University, 1974.
- Rifkin, A. and others. Schizophrenia and Affective Disorders : Biology and Drug Treatment. Boston, Mass : Wright, 1983.
- Stringer, T. Action Research. Thousand Oaks : Sage, 1999.
- . Action Research : a Handbook for Practitioners. Thousand Oaks, California : Sage, 1996.
- Sumayao, B.R. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research),” ใน การประชุมวิชาการสาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร. หน้า 14-20. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2542.
- Susumu H. and M. Sachio. “A Review of the Neuroimaging Studies of Alcoholism,” Japanese Journal of Alcohol Studies & Drug Dependence. 42(6) : 615-21 ; August, 2005.
- Tandon, R. Participatory Training for Rural Development. New Delhi : Society for Participatory Research in Asia, 1986.
- United Nation, Department of International Economic and Social Affairs. Popular Participation as Strategy for Promoting Community Level Action and Development. New York : United Nations, 1981.
- Wade, C. and C. Tavis. Attitude and Behavior. New York : Appleton-Century-Crofts, Inc., 1999.
- Wallerstein, N. and E. Bernstein. Empowerment education: Freire's ideas adapted to health education. Health Educ. Q. : 15(4) : 379-394, 1988.
- Wanchai, T. World of Alcohol, Legal Substance. The Journal : 17(199) : 122-140, 2001.
- WHO. Alcohol Use and Sexual Risk Behaviour : A Cross-Cultural Study in Eight

- Countries. Geneva : WHO., 2006.
- . Global Status Report : Alcohol Policy. Geneva : WHO., 2004.
- . Global Strategy for Health for all by the Year 2000. Health for all Series No. 30 Geneva : WHO., 1981.
- WHO/UNICEF. Report of the International Conference on Primary Health. New York : UNICEF, 1978.
- Zimbardo, P. and R. Gerrig. Psychology and Life. New Jersey : Prentice Hall, 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1	รหัสแบบสัมภาษณ์	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ชื่อผู้สัมภาษณ์.....ที่อยู่.....							
โทรศัพท์.....							

แบบสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 10 ปี ขึ้นไป

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม

2. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านกายภาพ เช่น สภาพแวดล้อมที่พกอาศัย ระยะห่างของร้านขายสุรา ช่วงเวลาที่ซื้อ/ขายสุรา ระยะเวลาในการเข้าถึงสุรา ลักษณะการซื้อ/ขาย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมสังสรรค์ ความรุนแรงในครอบครัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุรา การดื่มสุราของคนในบ้าน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยทางด้านจิตใจ เช่น ความเชื่อ ทศนคติ (ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความรู้สึก และความพร้อมปฏิบัติ) ความเครียด/ความผิดปกติทางจิต

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ส่วนที่ 6 ความต้องการและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนสอบถามในแต่ละส่วนโดยละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมต่อไป

4. ข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลและผู้สอบถาม หรือการดำรงชีพแต่อย่างใด เนื่องจากผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในภาพรวมของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล)

ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง และ/หรือเติมคำในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

1. ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....					
2. เพศ	☐ 1	ชาย	☐ 2	หญิง	
3. อายุ ปี				
4. สถานภาพสมรส	☐ 1	โสด	☐ 2	คู่	☐ 3 หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
5. ระดับการศึกษา	☐ 1	ประถม	☐ 2	มัธยมต้น	☐ 3 มัธยมปลาย
	☐ 4	ปวช./ปวส.	☐ 5	อนุปริญญา/สูงกว่า	
6. อาชีพ	☐ 1	เกษตรกร	☐ 2	รับจ้าง	
	☐ 3	ค้าขาย	☐ 4	นักเรียน/นักศึกษา	
	☐ 5	รับราชการ	☐ 6	อื่นๆ	
7. รายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์.....บาท/เดือน					
8. รายได้ครอบครัวผู้ให้สัมภาษณ์บาท/เดือน					
9. ท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะใด****					
	☐ 1	ผู้ดื่ม	☐ 2	ผู้ขาย	
	☐ 3	ทั้งดื่ม ทั้งขาย	☐ 4	ประชาชนทั่วไป	

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยทางด้านกายภาพ

2.1 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของท่านมี.....คน					
ท่านเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครอบครัวในฐานะ.....					
2.2 สภาพของอาคาร บ้านพัก (ตามเกณฑ์ จปฐ.)	☐ 0	ไม่ดี	☐ 1	ดี	
2.3 ที่ข้างบ้านมีแหล่งที่เป็นเหตุรำคาญหรือไม่	☐ 0	ไม่มี	☐ 1	มี	
ได้แก่.....					
2.4 บ้านของท่านห่างจากร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่าไร.....เมตร					
**กรณีเป็นผู้ขาย ถ้ามว่า ห่างจากร้านขายส่ง.....กิโลเมตร					

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยทางด้านกายภาพ (ต่อ)

2.5 ท่านเดินทางไปซื้อสุราที่ร้านค้าด้วยวิธีใดบ้าง แต่ละวิธีใช้เวลาเท่าไร ☐ 1 เดินไปซื้อ ใช้เวลา.....นาที ☐ 2 จักรไปซื้อ ใช้เวลา.....นาที **กรณีเป็นผู้ขาย ถามว่า รับจากร้านขายส่งเดือนละกี่ครั้ง.....ครั้ง	
2.6 ท่านหรือคนในครอบครัวท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ เวลา 17.00 น. - 24.00 น. หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย จำนวน.....ครั้ง/สัปดาห์	
2.7 ครอบครัวของท่านมีใครบ้างดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1 พ่อ ☐ 2 แม่ ☐ 3 พี่ ☐ 4 น้อง ☐ 5 ตัวท่านเอง ☐ 6 ลูก/ป้า ☐ 7 น้ำ/อา ☐ 8 ปู่/ตา ☐ 9 อื่นๆ.....	
2.8 ในครอบครัวของท่าน ใครเป็นคนไปซื้อ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด(เรียงลำดับ) 1..... 2..... 3.....	(.....) กรณีผู้ขาย ใครเป็นคนขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด 1..... 2..... 3.....
2.9 เคยใช้ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีไปซื้อ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย (ถ้าเคย เด็กไปซื้อเดือนละกี่ครั้ง.....ครั้ง)	(.....) กรณีผู้ขาย เคยขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย (ถ้าเคย ขายวันละกี่คน.....คน ขายวันละประมาณกี่ครั้ง.....ครั้ง)
2.10 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดใดที่ท่าน/บ้านท่านนิยมซื้อดื่มมากที่สุดคือ (เรียงตามลำดับ) 1.....จำนวนปริมาณ...../ครั้ง. 2.....จำนวนปริมาณ...../ครั้ง. 3.....จำนวนปริมาณ...../ครั้ง.	

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยทางด้านสังคม

3.1 ในครอบครัวท่านมีการดื่มสังสรรค์บ่อยขนาดไหน เดือนละ.....ครั้ง ปีละ.....ครั้ง
3.2 ครอบครัวของท่านจัดให้มีการดื่มสังสรรค์เนื่องในโอกาสใดบ้าง 1.....2..... 3.....4.....
3.3 สาเหตุที่ทำให้ท่าน หรือคนในครอบครัวของท่านต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีอะไรบ้าง (เรียงตามลำดับ) 1..... 2..... 3..... 4.....
3.4 ผู้ที่มาร่วมดื่มสังสรรค์ส่วนมากเป็นใครบ้าง ☐ 1 คนในครอบครัว ☐ 2ญาติพี่น้องข้างบ้าน ☐ 3 เพื่อนร่วมบ้าน ☐ 4 อื่นๆ.....
3.5 ค่าใช้จ่ายในการจัดให้มีการดื่มสังสรรค์ ประมาณครั้งละ.....บาท
3.6 โดยจ่ายเป็นค่าเหล้า.....จำนวน.....บาท จ่ายเป็นค่า.....จำนวน.....บาท
3.7 รายจ่ายอื่นๆในครอบครัวของท่านประมาณ.....บาท/เดือน
3.8 ครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่ ☐ 0 ไม่มี ☐ 1 มี จำนวนหนี้สิน ประมาณ.....บาท ประเภทของหนี้สิน ได้แก่ 1.....2.....3.....
3.9 เคยเป็นหนี้ร้านค้าจากการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
3.10 ท่านและครอบครัวของท่านเคยประสบกับปัญหาเดือดร้อนหรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย เกี่ยวกับเรื่อง 1..... 2.....
3.11 เวลาท่านและครอบครัวของท่านประสบกับปัญหาแล้ว เคยไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มหรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยทางด้านสังคม(ต่อ)

3.11 ในแต่ละเดือนหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมรวมกลุ่มชาวบ้าน หรือ มีงานบุญบ่อยขนาดไหน ☐ 1 1 - 2 ครั้ง ☐ 2 มากกว่า 2 ครั้ง
3.12 แต่ละเดือน ท่านหรือคนในครอบครัวของท่านเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มชาวบ้าน หรือ งานบุญบ่อยขนาดไหน ☐ 1 1 - 2 ครั้ง ☐ 2 มากกว่า 2 ครั้ง
3.13 กิจกรรมใดของหมู่บ้านที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก คือ (เรียงตามลำดับ) 1.....2..... 3.....4..... 5.....6.....
3.14 สถานที่ใดของหมู่บ้านที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1 บ้านเจ้าภาพ ☐ 2 วัด ☐ 3 โรงเรียน ☐ 4 ร้านขายเหล้า ☐ 5 ศาลากลางบ้าน ☐ 6 ศาลประจำคุ้ม ☐ 7 อื่น ๆ.....

ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยทางด้านจิตใจ

4.1 ด้านความเชื่อ (ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ใช่ หรือ ไม่ใช่ ตามที่ได้รับคำตอบ)

ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.1.1 สุราเป็นสิ่งที่มีความหมาย ใช้ในพิธีศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ จึงควรจะอนุรักษ์ไว้ในสังคมไทย		
4.1.2 การดื่มสุราทำให้เจริญอาหาร สุขภาพดี มีอายุยืน		
4.1.3 คนที่ไม่ดื่มสุรา จัดว่าเป็นคนที่ไม่ทันสมัย ไม่เท่ ไม่มีรสนิยม		
4.1.4 การจัดงานเลี้ยง งานทำบุญต่าง ๆ ถ้าไม่มีสุราก็ว่างานนั้นจัดได้ไม่สมเกียรติ เจ้าภาพไม่ใจใหญ่พอ		
4.1.5 ผู้หญิงที่ดื่มเบียร์ สุราได้ ถือว่าเป็นหญิงทันสมัย เป็นหญิงแกร่ง มีรสนิยมสูง		

ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.1.6 การดื่มสุราสามารถกระตุ้นให้ทำงานได้มากขึ้น คล่องแคล่ว ว่องไว		
4.1.7 การดื่มสุราสามารถแก้พิษ ช่วยขับสารเคมีในร่างกายได้		
4.1.8 ร้านค้าที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขายตลอดเวลา จัดว่าเป็นร้านที่ทันสมัย บริการดี		
4.1.9 การที่ผู้ใหญ่ใช้ให้เด็กไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถือว่าเป็นเรื่องปกติ		
4.1.10 การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นวิธีการ ป้องกันการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนได้		
4.1.11 การจับคนที่เมาแล้วขับรถ จะช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุได้		
4.1.12 การที่ผู้ใหญ่ดื่มสุราให้เด็กเห็น ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี		
4.1.13 การไม่โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทาง โทรทัศน์ วิทยุ จะทำให้เยาวชนไม่รู้จัก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
4.1.14 การที่บริษัทขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้การสนับสนุนกีฬา หรือช่วยเหลือคนทุกข์ยาก ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี		
4.1.15 การมีกฎหมายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ปัญหาต่าง ๆ จากการดื่มสุราลดลงได้		
4.1.16 ท่านคิดว่าการที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยออก ตรวจร้านค้า ตั้งด่านตรวจจับคนเมาสุรา เป็นการกระทำที่เหมาะสมแล้ว		
4.1.17 ท่านคิดว่าการที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยห้าม ขายสุราในโรงเรียน วัด ที่สาธารณะ เป็นการกระทำที่เหมาะสมแล้ว		
4.1.18 ท่านคิดว่าการที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยห้าม ขายสุราในงานบุญ งานเลี้ยง ที่วัด โรงเรียน เป็นการกระทำที่ขัดต่อประเพณี ของบ้านเรา		
4.1.19 ท่านคิดว่าควรจะอนุโลมให้เด็ก เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ซื้อเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ มาดื่มได้ในช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ เพราะเป็นการฉลองใน ประเพณีของคนไทย		

ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.1.20 ท่านเชื่อแน่ว่า ถึงจะมีกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วก็ตาม คนในหมู่บ้านของท่านก็ยังคงจะซื้อ ขายสุราตามอำเภอใจ เพราะที่ไม่มีเจ้าหน้าที่มาเข้มงวดกวดขัน		
4.1.21 ท่านเชื่อแน่ว่า เจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างจริงจัง เพราะว่าจะทำความเดือดร้อนให้กับประชาชน		

4.2 ทศนคติเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ความพร้อมในการละเมิดกฎหมายฯ)

(ข้อ 4.2.1 ถึงข้อ 4.2.17 สอบถามเฉพาะกรณีเป็นผู้ขาย)	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.2.1 ร้านของท่านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เช้าตรู่จนถึงปิดร้านตอนดึก		
4.2.2 ท่านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กลุ่มลูกค้าอายุต่ำกว่า 20 ปี ทุกวัน		
4.2.3 แม้ว่าคนคมีมีอาการมึนเมาจนประพตติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ ถ้าเขายังมีเงินซื้ออยู่ท่านก็ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เขา		
4.2.4 นอกจากขายที่ร้านแล้วท่านยังนำไปขายในวัด โรงเรียน หรือสถานที่ที่มีการจัดงาน เช่น งานบุญ เป็นต้น		
4.2.5 วันที่มีการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือก อบต. หรือ อบจ. หรือ สส. หรือ สว. ร้านของท่านก็ยังมีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่		
4.2.6 ร้านของท่านมีฉลากชิงโชคให้จับและใช้เหล้า เบียร์ เป็นรางวัลสำหรับผู้จับฉลากได้		
4.2.7 ร้านของท่านมีป้ายโฆษณาเหล้า เบียร์ ดิจิไวท์ที่ร้าน		
4.2.8 ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ขายสุรา ท่านอยากให้มีการโฆษณาขายทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ใ้หมาก ๆ เพื่อจะทำให้คนรู้จักและมาซื้อดื่มมากขึ้น		
4.2.9 ท่านรู้สึกดีใจที่วันไหนสามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มาก		
4.2.10 ท่านรู้สึกเฉย ๆ เป็นเรื่องปกติที่ได้ขายสุราให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี		

(ข้อ 4.2.1 ถึงข้อ 4.2.17 สอบถามเฉพาะกรณีเป็นผู้ขาย)	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.2.11 การได้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณงานที่มีมหรสพสมโภชที่วัดหรือที่โรงเรียน รู้สึกว่าเป็นการสร้างสีสันให้งาน และมีรายได้จากการจำหน่ายด้วย		
4.2.12 ท่านรู้สึกว่โทษเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่รุนแรง จึงทำให้คนไม่เกรงกลัวกฎหมาย		
4.2.13 ที่ผ่านมามีท่านขายสุราโดยยังไม่ทราบว่าผิดกฎหมายข้อใดเลย		
4.2.14 ท่านไม่ทราบกฎหมาย เพราะเจ้าหน้าที่ ไม่มาตรวจแนะนำเกี่ยวกับการขายสุรา		
4.2.15 การที่เจ้าหน้าที่ออกมาเข้มงวดตรวจร้าน ทำให้ท่านรู้สึกอึดอัดไม่มีความสะดวกในการขายเหล้า เบียร์		
4.2.16 ท่านรู้สึกไม่ชินนัก ที่หมู่บ้านมีกฎ กติกา ห้ามขายสุราในเวลาจัดงานต่าง ๆ		
4.1.17 ท่านคิดว่ากรณีที่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยห้ามขายสุราในงานบุญ งานเลี้ยง ที่วัด โรงเรียน เป็นการกระทำที่ขัดต่อประเพณีอีสานบ้านเรา		

4.3 ทักษะคดีเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความพร้อมในการกระทำและความรู้สึกเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.3.1 ทุกวันนี้บ้านเมืองเจริญ ท่านสามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ทุกเวลา		
4.3.2 ตั้งแต่ต้นเดือนเข้าตรุษ ถึง เพลด (11.00 น.) ถ้าท่านจะดื่มสุรา หรือมีคนใช้ให้ท่านไปซื้อ ท่านสามารถซื้อได้ที่ตามร้านค้าในหมู่บ้าน		
4.3.3 เวลาประมาณบ่ายสองโมง (14.00 น.) ถึง ห้าโมงเย็น (17.00 น.) ถ้าท่านอยากดื่มสุรา หรือมีคนใช้ให้ท่านไปซื้อ ท่านสามารถซื้อได้ที่ตามร้านค้าในหมู่บ้าน		

ความพร้อมในการกระทำและความรู้สึกเกี่ยวกับการละเมิด กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.3.4 มีหลายครั้งที่ท่านดื่มสุรา แล้วท่านได้ขับรถยนต์ หรือ จักรยานยนต์		
4.3.5 เวลาไปเที่ยวงานที่จัดในวัด หรือในโรงเรียน ถ้าท่านอยากดื่มสุรา หรือมีคนใช้ให้ท่านไปซื้อ ท่านสามารถซื้อได้จากร้านค้า แผงลอย หรือรถเข็น		
4.3.6 ท่านสามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้สะดวกจากรถเร่ รถเข็นขาย เหล้ามากมาย ในหมู่บ้านของท่าน		
4.3.7 ท่านเคยได้รับของแถม หรือจับฉลากได้รางวัลที่เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
4.3.8 เวลาท่านประสบความสำเร็จ เช่น เล่นกีฬาชนะ ประกวดผลงานชนะ เป็นต้น ท่านเคยได้รับรางวัลที่เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
4.3.9 เวลาไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วเขาไม่ขาย ท่านรู้สึกไม่พอใจ		
4.3.10 ที่ผ่านมามีท่านไม่รู้ว่า การที่ท่านไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มนั้น มันผิดกฎหมายข้อไหนบ้าง		
4.3.11 ท่านรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจที่เจ้าหน้าที่ตั้งด่านตรวจคนเมาแล้วจับ		
4.3.12 ท่านรู้สึกไม่พอใจ <u>ที่ไม่ให้ใช้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี</u> ไปซื้อเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ที่ร้านค้าในหมู่บ้านได้		
4.3.13 เวลาเห็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางทีวี ทำให้ท่านรู้สึกอยากซื้อ มาลองดื่ม		
4.3.14 ท่านรู้สึกว่าเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลเกินไป ที่มีกฎหมายของหมู่บ้าน ไม่ให้ซื้อ ไม่ให้ดื่มสุราเวลาไปเที่ยวงานที่จัดในวัด หรือในโรงเรียน		

4.4 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
4.4.1 การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. ถึง 24.00 น. ผิดกฎหมาย		
4.4.2 การขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือคนที่มีอาการเมินเมาจนประพฤติกวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ ผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.3 การขายสุราในวัด โรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย สถานศึกษาที่ราชการ ผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.4 ผู้ใดจับขีรตขณะเมาสุรา ต้องมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับตั้งแต่ 2,000 – 10,000 บาท และถูกคุมความประพฤติ		
4.4.5 การเร่ขาย การลด แลก แจก แถม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.6 การดื่มสุรา ณ ที่ขายสุรา นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น. ผิดกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.7 การโฆษณาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือแสดงชื่อ หรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโทรทัศน์ วิทยุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.8 ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ		
4.4.9 การขายสุราในวันที่มีการเลือกตั้ง อบต. , อบจ. , สส. , สว. ผิดกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง		
4.4.10 เด็กที่ซื้อหรือเสพสุราหรือเข้าไปในที่จำหน่ายหรือที่เสพสุรา ฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานสอบถามเด็ก และเรียกผู้ปกครองมาปรึกษา เพื่อว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ทำงานบริการสังคม		

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตั้งแต่อดีตหลายปีที่ผ่านมาจนถึงปี 2550 ท่านเคยพบเห็นหรือเคยกระทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่

<p>1. ท่านเคยเห็นร้านค้าขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่เช้าตรู่ ก่อนเวลา 11.00 น.</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>1.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เช้าตรู่ ก่อนเวลา 11.00 น.</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>2. ท่านเคยเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>2.1 ท่านเคยให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>3. ท่านเคยเห็นการขาย และเห็นคนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณวัด</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>3.1 ท่านเคยซื้อและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณวัด</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>4. ท่านเคยเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณสถานศึกษา หรือสถานที่ราชการ</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>4.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณสถานศึกษา หรือสถานที่ราชการ</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>5. ท่านเคยเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณปั้มน้ำมัน</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>5.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณปั้มน้ำมัน</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>6. ท่านเคยเห็นการชิงโชคด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>6.1 ท่านเคยชิงโชคเอาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>7. ท่านเคยเห็นมีการ ลด แลก แจก แถม ด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>7.1 ท่านเคยได้รับการ ลด แลก แจก แถม ด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>
<p>8. ท่านเคยเห็นมีแผงรอย รถเร่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>	<p>8.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากแผงรอยหรือ รถเร่ขาย</p> <p>☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย</p>

9. ท่านเคยเห็นป้ายโฆษณาเหล้า เบียร์ ดิจิทัล ไว้ที่ร้าน ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	9.1 ท่านอ่านป้ายโฆษณาเหล้า เบียร์ แล้วจึงซื้อ มาดื่ม ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
10. ท่านเคยเห็นการโฆษณาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	10.1 ท่านเห็นการโฆษณาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แล้วซื้อมาดื่ม ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย

ในช่วง 6 เดือนนี้ จนถึงปัจจุบัน ท่านเคยพบเห็น หรือกระทำการต่อไปนี้หรือไม่	
1. ท่านเคยเห็นร้านค้าขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตั้งแต่เช้าตรู่ ก่อนเวลา 11.00 น. ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	1.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่ เช้าตรู่ ก่อนเวลา 11.00 น. ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
2. ท่านเคยเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	2.1 ท่านเคยให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีไปซื้อ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
3. ท่านเคยเห็นการขายและดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในบริเวณวัด ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	3.1 ท่านเคยซื้อและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน บริเวณวัด ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
4. ท่านเคยเห็นการขายและดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในบริเวณสถานศึกษา หรือสถานที่ราชการ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	4.1 ท่านเคยซื้อและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน บริเวณสถานศึกษา หรือสถานที่ราชการ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
5. ท่านเคยเห็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในบริเวณปั้มน้ำมัน ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	5.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณ ปั้มน้ำมัน ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
6. ท่านเคยเห็นการชิงโชครางวัลด้วยเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ☐ 0 ไม่ ☐ 1 เคย	6.1 ท่านเคยชิงโชคเอาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย

7. ท่านเคยเห็นมีการ ลด แลก แจก แถม ด้วย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	7.1 ท่านเคยได้รับการ ลด แลก แจก แถม เมื่อซื้อ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
8. ท่านเคยเห็นมีแผงรอย รถเร่ขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	8.1 ท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากแผงรอย หรือรถเร่ขาย
☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
9. ท่านเคยเห็นป้ายโฆษณาเหล้า เบียร์ ติดโชว์ ไว้ที่ร้าน	9.1 ท่านอ่านป้ายโฆษณาเหล้า เบียร์ แล้วจึงซื้อ มาดื่ม
☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
10. ท่านเคยเห็นการโฆษณาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์	10.1 ท่านเห็นการโฆษณาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ แล้วซื้อมาดื่ม
☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย	☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย

ส่วนที่ 6 ความต้องการและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจาก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

6.1 ท่านคิดว่าคนที่มิคนละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เนื่องมาจากเขาไม่รู้กฎหมายมาก่อน
☐ 0 ไม่ถูกต้อง ☐ 1 ถูกต้อง ☐ 2 ไม่แน่ใจ
6.2 ท่านต้องการเห็นชุมชนของท่านสงบสุข ไม่มีปัญหาที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
☐ 0 ไม่ต้องการ ☐ 1 ต้องการ
6.3 ท่านอยากให้หมู่บ้านของท่านมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเรื่อง ไหนบ้าง
1.....
2.....
6.4 ท่านคิดว่าหมู่บ้านของท่านจะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้หรือไม่
☐ 0 ไม่ได้ ☐ 1 ได้ ถ้าได้ ท่านคิดว่าจะใช้วิธีไหนบ้าง
1.....

2.....

6.5 ท่านจะเข้าไปแก้ไขปัญหาร่วมกับชาวบ้านในชุมชนของท่านหรือไม่

0 ไม่ร่วม 1 ร่วม ท่านจะร่วมในเรื่องไหนบ้าง

1.....

2.....

6.4 ท่านคิดว่าการมีกฎ กติกาของหมู่บ้าน เพื่อใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะดีหรือไม่

0 ไม่ดี 1 ดี ถ้าดี ท่านคิดว่าจะใช้วิธีไหนบ้าง

1.....

2.....

6.5 ท่านคิดว่าการมีกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะดีหรือไม่

0 ไม่ดี 1 ดี ถ้าดี ท่านคิดว่าจะใช้วิธีไหนบ้างชาวบ้านถึงจะรู้และปฏิบัติ

ตามกฎหมาย

1.....

2.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

วัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม

เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชน จารีตประเพณี ความรู้ ความเชื่อ ของประชาชน แก่นนำ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และศึกษาสภาพปัญหาการกระทำที่ผิดต่อจารีตประเพณี กฎ กติกา ของชุมชน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคสุรา ตลอดจนถึงกระบวนการ บังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บุคคลที่เข้าร่วมในการสนทนา

ประกอบด้วย ผู้แทนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริโภคสุรา และการบังคับใช้ กฎหมายควบคุมการบริโภคสุรา คือ

1. ผู้แทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับอำเภอ ประกอบด้วย
 - เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล หรืออำเภอ รวม 4 คน
 - เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองระดับตำบล หรืออำเภอ รวม 4 คน
 - เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวม 4 คน
 - เจ้าหน้าที่สรรพสามิตที่รับผิดชอบในเขตอำเภอ ผู้แทนจาก สพท.เขต จำนวน 4 คน
2. ผู้แทนภาคีเครือข่าย องค์กร แก่นนำในชุมชน เพื่อร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group discussion) โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ ตำบล ๆ ละ 12 คน รวม 24 คน
3. ผู้แทนประชาชน ผู้บริโภค และเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เพื่อร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group discussion) โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน รวม 24 คน

4. ผู้แทนของกลุ่มผู้ผลิต ผู้ขายสุราในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group discussion) โดยแบ่งการประชุมเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 12 คน รวม 24 คน

วิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม

1. การเตรียมการของนักวิจัย

1.1 นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจัดเตรียมประเด็น แบบบันทึก เทปเสียงและใบลงทะเบียน ผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่มีที่อยู่ หน่วยงาน และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ง่าย

1.2 ตรวจสอบการนัดหมาย ทั้งด้านเวลา สถานที่ที่ปราศจากสิ่งรบกวน เป็นสถานที่ที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเดินทางเข้าร่วมโดยสะดวก และตรวจสอบจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยการจัดทำหนังสือเชิญ และโทรศัพท์ติดต่อยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1.3 เลือกสถานที่ที่ปราศจากสิ่งรบกวนน้อยที่สุด ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเดินทางสะดวก

1.4 จัดกลุ่มสนทนาเป็นรูปวงรี หรือรูปวงกลม เพื่อที่จะได้มองเห็นกันทุกคน มีฟังก์ชันกับตำแหน่งที่นั่งของแต่ละคน หรือจัดทำป้ายชื่อติดหน้าอกแต่ละคนไว้ เพื่อจำได้ง่าย

1.5 เริ่มด้วยการสร้างบรรยากาศให้มีความเป็นกันเอง แนะนำตัวผู้วิจัย และสมาชิกผู้ร่วมสนทนากลุ่มทีละคน

1.6 ตกลงกติกาในการสนทนากลุ่ม เช่น ตอบคำถามทีละคน ไม่แย่งกันพูด กรุณาพูดดังๆ และพูดเมื่อผู้วิจัยขอให้พูด เป็นต้น

1.7 แจ้งถึงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม และบอกถึงเวลาในการประชุม (2-3 ชั่วโมง)

2. ตัวอย่างประเด็นในการสนทนากลุ่มผู้แทนประชาชน ผู้บริโภค และผู้แทนเยาวชน ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี

2.1 การดื่ม/การซื้อ/การขาย/การผลิต สุราในอดีตของชุมชน

- เท้าที่ท่านจำได้ ท่านรู้จักเหล้า หรือสุรา มีในชุมชน/หมู่บ้านของท่านเมื่อไร
- ลักษณะของเหล้า หรือสุรา ตั้งแต่ก่อน ๆ นั้น เป็นอย่างไร
- แต่ก่อนแต่ไรนั้น ในชุมชนของท่าน จะสามารถพบเห็นคนดื่มสุราในเวลาใดบ้าง
- ส่วนมากคนกลุ่มไหนที่เขาชอบดื่มสุรานั้น มีวิธีดื่มอย่างไร

- สุราประเภทไหนที่เขาชอบดื่มในอดีต ชอบดื่มกันที่ไหน
- สุราแต่ละประเภทได้มาจากไหน ทำอย่างไร หรือขนส่งกันเป็นอย่างไร
- การซื้อ การขายสุราในอดีต ทำกันอย่างไร
- เมื่อตอนพวกท่านเป็นเด็กเล็ก ๆ เคยซื้อเหล้าให้ผู้ใหญ่หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
- ท่านได้ลองดื่มหรือไม่ เริ่มดื่มเหล้าครั้งแรกเมื่ออายุเท่าไร ความรู้สึกครั้งแรก

เป็นอย่างไรบ้าง

- แต่เก่า แต่ก่อน ชุมชน/หมู่บ้านของท่านได้รับผลกระทบจากเหล้าอย่างไรบ้าง

2.2 ความเชื่อ จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับสุราในอดีต

- แต่ก่อนนั้น คนเฒ่า คนแก่ของบ้านเรามีความเชื่อเกี่ยวกับเหล้าอย่างไรบ้าง
- คนเฒ่า คนแก่ เคยใช้เหล้าในการทำพิธีอะไรบ้าง ทำอย่างไร เขาเชื่อว่าจะมีผล

อย่างไร

- เหล้าประเภทไหนที่คนแต่ก่อนชอบใช้ในการทำพิธีต่าง ๆ เพราะอะไร
- นอกจากใช้เหล้าในการทำพิธีต่างๆแล้ว เขาใช้เหล้าทำประโยชน์อย่างอื่นอะไรบ้าง

ทำอย่างไร

- หมู่บ้านเรามีข้อห้าม หรือข้อละล้า เกี่ยวกับเหล้าหรือไม่ อย่างไรบ้าง
- แต่ก่อนบ้านเรามีเหล้าเถื่อน หรือไม่ เขาทำกันอย่างไร ซื้อขายกันอย่างไร
- แต่ก่อนหมู่บ้านเรามีข้อศีลธรรมคำสอน จารีตประเพณีหรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการห้ามดื่ม ห้ามขาย ห้ามผลิตเหล้าอย่างไรบ้าง

การห้ามดื่ม ห้ามขาย ห้ามผลิตเหล้าอย่างไรบ้าง

- ใครบ้างที่มีบทบาทในการควบคุม กำกับดูแล ให้คนในหมู่บ้านทำตามข้อห้าม

หรือกตึกาเกี่ยวกับการกินเหล้า การขายเหล้า ผลิตเหล้า แล้วท่านเหล่านั้นมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร

- มีการปรับโทษแก่ผู้ละเมิดหรือไม่ ทำอย่างไร

2.3 การดื่มสุราของคนในชุมชนปัจจุบัน

- ปัจจุบัน คนในชุมชนของท่าน นิยมกินเหล้า กันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
- สุราประเภทไหนที่เขาชอบดื่มกันในปัจจุบัน เพราะอะไร
- ส่วนมากคนกลุ่มไหนที่เขาชอบดื่มสุรากัน แต่ละกลุ่มมีวิธีดื่มอย่างไร (มีสูตรในการดื่มอย่างไร)

การดื่มอย่างไร)

- ส่วนมากจะดื่มกันเวลาไหน สถานที่ไหน เพราะเหตุใด
- มีเทศกาล หรืองานบุญในหมู่บ้านบ่อยหรือไม่ แล้วในการจัดงานแต่ละครั้ง

มีการซื้อ-ขายและดื่มสุราหรือไม่ งานไหนมีการซื้อ-ขาย และดื่มมากที่สุด

- เท่าที่ท่านทราบ หรือพบเห็นที่ผ่านมา มีเด็กดื่มสุราหรือไม่ ดื่มครั้งแรกอายุเท่าไร
- ลักษณะการดื่มของเด็กเป็นอย่างไร แตกต่างจากผู้ใหญ่หรือไม่ แล้วเขามี

ความรู้สึกอย่างไรหลังจากดื่มครั้งแรก

- ส่วนมากพวกเด็ก ๆ เขาได้สุรา เบียร์ กันมาอย่างไร และมักจะดื่มเวลาใด

ดื่มที่ไหนบ้าง

- ท่านคิดว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กดื่มสุรา คืออะไรบ้าง
- ความรู้สึกของผู้ใหญ่ หรือผู้ปกครองเวลาเห็นเด็กดื่มสุราเป็นอย่างไร

2.4 การซื้อ การขายสุราในปัจจุบัน

- ปัจจุบันการซื้อ การขายสุรา เขานิยมทำกันอย่างไร (แบบแผนการซื้อ /ขาย เช่น ซื้อเป็นก๊ ก เป็นขวด หรือเป็นลัง ซื้อเหล้าอย่างเดียวหรือกับแกล้มด้วย)

- คนในบ้านท่านเขาไปซื้อสุร ด้วยวิธีไหน (เดิน หรือซื้อรถ) แล้วแต่ละวิธีใช้เวลาประมาณเท่าไร

- สถานที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้านท่าน มีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง (ร้านประจำ หรือแผงลอย รถเร่ฯ) ถ้าเป็นร้านขายประจำตั้งห่างจากวัด โรงเรียนเท่าไร

- ส่วนมากคนที่ไปซื้อเป็นใคร ซื้อมาครั้งเดียว หรือดื่มไปซื้อไปเรื่อยๆ
- ส่วนมากร้านค้าเขาเปิดขายเหล้าเวลาไหน เวลาช่วงไหนที่มีการซื้อ ขายมาก
- เจ้าของร้านค้าเขามีวิธีจูงใจให้เราอยากซื้อเหล้า เบียร์ที่ร้านเขาอย่างไรบ้าง

(ลดราคา มีของแถม มีป้ายโชว์ หรือเปิดบริการ 24 ชั่วโมง เป็นต้น)

- มีการใช้ให้เด็กเล็กๆ ไปซื้อเหล้าให้ผู้ใหญ่หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง (วิธีบอกเด็ก หรือวิธีสร้างแรงจูงใจให้เด็กไปซื้อ)

- เวลาเด็กๆ ไปซื้อ เจ้าของร้านเขาทำอย่างไรบ้าง (ไม่ขายให้ หรือซักถามก่อน หรือแนะนำอะไรก่อนหรือไม่)

- เวลามีการเลือกตั้ง สส., สจ., อบต. หมู่บ้านของท่านยังมีการซื้อขายเหล้าหรือไม่ ขายกันอย่างไร

- ส่วนมากแล้ว คนที่ไปซื้อเหล้า เขาจ่ายเงินทันที หรือมีการค้าง ผ่อนทีหลัง

2.5 การรับรู้ ความเชื่อ เกี่ยวกับสุราในปัจจุบัน

- ท่านคิดว่าคนในหมู่บ้านของท่านรู้จักการดื่มเหล้า เบียร์ ได้อย่างไร
- อะไรที่มีอิทธิพลทำให้คนสนใจสุรามาก อยากดื่ม อยากซื้อมาลองดื่ม

คือวิธีใดบ้าง

- คนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน มีความเชื่อต่อการดื่มเหล้าอย่างไรบ้าง
- กลุ่มผู้หญิง กลุ่มเด็ก เขามีค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มเหล้า เบียร์ อย่งไรบ้าง

2.6 ผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชนปัจจุบัน

- คนในหมู่บ้านท่าน ส่วนมากมีรายได้จากอะไร รายได้เฉลี่ยครอบครัวต่อเดือน
- ส่วนมากชาวบ้านมีรายจ่ายประจำวันอะไรบ้าง เฉลี่ยเท่าไร แต่ละครอบครัว

จะมีรายจ่ายค่าเหล้า เบียร์ ประมาณเดือนละเท่าไร

- ครอบครัวที่มีคนดื่มสุราอยู่ในบ้าน เขามีสภาพครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง

มีปัญหาอย่างไร

- ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน ในหมู่บ้านของท่าน มีปัญหาจากการดื่มสุรา อย่งไรบ้าง
- ส่วนมากบุคคลที่ดื่มแล้วก่อให้เกิดปัญหาเป็นกลุ่มไหน
- ปัญหาที่รุนแรงที่สุดจากการดื่มสุรา ในหมู่บ้านของท่าน คือปัญหาใด
- มีคนที่ติดสุราเรื้อรัง มีคนที่ป่วยด้วยโรคที่เกิดจากสุรา หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.7 การป้องกัน จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้าม กฎหมาย เกี่ยวกับสุราในปัจจุบัน

- ปัจจุบัน หมู่บ้านของท่านมีจารีตปฏิบัติ ที่เป็นการป้องกันปัญหาจากการดื่ม

การขายสุรา หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง ชาวบ้านร่วมมือปฏิบัติตามอย่างไร

- มีการตั้งกฎ กติกา เกี่ยวกับการดื่ม การขายสุราหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง ชาวบ้าน

ร่วมมือปฏิบัติตามอย่างไร

- วิธีป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาที่ได้ผล และใช้ในปัจจุบันคือวิธีใด ชาวบ้านคิดเห็น

อย่างไร ร่วมมือมากน้อยเพียงใด

- คนในหมู่บ้านของท่านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องสุราหรือไม่ ได้แก่

อะไรบ้าง

- หมู่บ้านของท่านเคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องสุราหรือไม่ จากแหล่ง

ใดบ้าง

- ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่มาดำเนินการมาตรการบังคับใช้ในหมู่บ้านของท่านหรือไม่

ทำอย่างไรบ้าง

- ถ้ามีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับสุราในทั่วประเทศ และในชุมชนของท่าน

ท่านคิดว่าจะเป็นอย่างไร

- ท่านคิดว่าชาวบ้านจะมีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในการปฏิบัติตามกฎหมายฯ

3. ตัวอย่างประเด็นในการสนทนากลุ่มผู้นำ ผู้แทนองค์กร ภาคีเครือข่ายในชุมชน

- 3.1 การดื่ม/การซื้อ /การขาย/การผลิต สุราในอดีตของชุมชน
- 3.2 ความเชื่อ จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับสุราในอดีต
- 3.3 การดื่มสุราของคนในชุมชนปัจจุบัน
- 3.4 การซื้อ การขายสุราในปัจจุบัน
- 3.5 การรับรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับสุราในปัจจุบัน
- 3.6 ผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชนปัจจุบัน

จากประเด็นที่ 1–6 แนวคำถามจะคล้ายกับกลุ่มผู้แทนประชาชน ผู้บริโภค และผู้แทนเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีเพิ่มเติมในประเด็นที่ 7 ดังนี้

- 3.7 การป้องกัน จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้าม กฎหมาย เกี่ยวกับสุราใน ปัจจุบัน
 - ที่ผ่านมา หมู่บ้านของท่านมีผลงานที่ประสบความสำเร็จอะไรบ้าง ทำอย่างไร
 - รูปแบบการประชุมชี้แจง หรือการแจ้งข่าวข้อมูลแก่ประชาชนในหมู่บ้านของท่าน ที่ได้ผลดี ชาวบ้านเข้าใจ และรับข้อมูลได้เป็นส่วนมากนั้น ใช้วิธีการใดบ้าง
 - กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันทำเอง หรือมีองค์กรภายนอกมาสนับสนุนจึงประสบความสำเร็จ
 - เคยมีการตั้งกฎ กติกา ของหมู่บ้านหรือไม่ อะไรบ้าง แล้วชุมชนมีการปฏิบัติตามอย่างไร
 - ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำขององค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไรบ้าง รู้มานานหรือยัง รับรู้จากที่ไหนบ้าง
 - ท่านได้มีส่วนในการนำจารีต ประเพณีปฏิบัติ มาใช้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาจากการดื่ม การขายสุรา หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
 - ท่านได้สนับสนุน ริเริ่มให้มีการตั้งกฎ กติกา เกี่ยวกับการดื่ม การขายสุราหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
 - ท่านได้สนับสนุน ริเริ่มให้มีการตั้งข้อบัญญัติเกี่ยวกับการดื่ม การขายสุรา ของ อบต.หรือ เทศบาล หรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
 - วิธีป้องกัน หรือแก้ไขปัญหามาจากสุราที่ได้ผล และใช้ในปัจจุบัน คือวิธีใด ชาวบ้านคิดเห็นอย่างไร ร่วมมือมากน้อยเพียงใด
 - คนในหมู่บ้านของท่านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องสุราหรือไม่ ได้แก่อะไรบ้าง

- หมู่บ้านของท่านเคยรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องสุราหรือไม่ จากแหล่งใดบ้าง
- ท่านมีบทบาทอย่างไรบ้างในการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ มาดำเนินการมาตรการบังคับใช้ในหมู่บ้านของท่านหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
- ถ้ามีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับสุราในทั่วประเทศ และในชุมชนของท่าน ท่านคิดว่าจะเป็นอย่างไร
- องค์กรท้องถิ่น คือ อบต. จะมีบทบาทสำคัญอย่างไรในการสนับสนุนให้ประชาชนลดจากการทำผิดกฎหมายเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ท่านคิดว่าจะมีวิธีให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎ กติกา หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4. ตัวอย่างประเด็นในการสนทนากลุ่มตัวแทนผู้ค้า ผู้จำหน่ายสุราในชุมชน

4.1 บริบทเกี่ยวกับการขายสุราในชุมชน

- ท่านได้เปิดกิจการร้านค้าขายของมานานเท่าไร มีแนวคิดในการประกอบกิจการค้าขายอย่างไร (เช่น ทำเลที่ตั้ง ต้นทุน การเลือกสินค้า ความต้องการของลูกค้า เป็นต้น)
- ส่วนมาก สินค้าที่นำมาขาย เป็นสินค้าประเภทใดบ้าง แล้วสินค้าชนิดไหนที่ขายดีมีกำไรมาก
- มูลเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้ท่านนำสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาจำหน่าย ภายร้าน คืออะไรบ้าง
- มีขั้นตอนปฏิบัติในการขออนุญาตจำหน่ายบottle สุรา และการเสียภาษีอย่างไรบ้าง
- ท่านได้รับข้อมูล ความรู้จากเจ้าหน้าที่ เมื่อไปติดต่อขอทำใบอนุญาตจำหน่ายสุราอย่างไร
- กระบวนการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาไว้เพื่อจำหน่ายที่ร้านของท่าน ทำอย่างไร
- ตัวแทนบริษัทจำหน่ายสุราหรือ ร้านขายส่ง เขามีเทคนิคจูงใจให้ท่านรับสินค้าของเขามาขายในร้าน อย่างไรบ้าง
- นอกจากจำหน่ายที่ร้านแล้ว ท่านมีวิธีอื่นในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ได้มากหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง
- เทคนิคในการจูงใจให้ลูกค้าอย่างซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ท่านทำอย่างไรบ้าง

(เช่นทำป้ายโฆษณา การตั้งโชว์ การแจกแถม เป็นต้น)

4.2 การซื้อ-ขายสุราในชุมชน จากอดีตถึงปัจจุบัน

- การขายเหล้า สุราของคนในอดีต กับปัจจุบัน มีความแตกต่างกันอย่างไร
- ปัจจุบันท่านเปิดบริการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เวลาใดบ้าง
- ลูกค้าส่วนมากชอบมาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาไหน
- เวลาอื่นนอกจากช่วงเวลา 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 – 24.00 น.

แล้วช่วงเวลาไหนขายได้ดีอีก

- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทไหนที่ขายดีที่สุด เพราะอะไร
- ปัจจุบันมีการบรรจุเหล้า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในขวด หรือภาชนะอื่น ที่ทำให้

อยากซื้อ หรือไม่ อย่างไรบ้าง

- ท่านได้ปรุงแต่งสุรา โดยใช้สูตรพิเศษเฉพาะของท่านขายหรือไม่ (เช่น สูตรเย็น

สูตรน้อยทิง เป็นต้น)

- คนกลุ่มไหนที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านของท่านบ้าง
- ตั้งแต่ท่านเปิดร้านมา มีเด็กอายุน้อยที่สุดกี่ปีที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้าน

ของท่าน มาซื้อบ่อยหรือไม่ แล้วท่านทำอย่างไร

- ส่วนมากท่านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไร (แบ่งขาย ขายเป็นขวด กระจบอง หรือหลายขวด แซ่เย็นหรือไม่ อย่างไร)

- ส่วนมากเขามาซื้อไปที่อื่น หรือ ซื้อแล้วดื่มที่ร้านของท่าน

- ท่านลองบอกถึงลักษณะของผู้ที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านของท่านว่า

แต่ละกลุ่ม มีลักษณะ เป็นอย่างไรบ้าง (เช่น เปิดเผย หลบๆ ซ่อนๆ จ่ายเงินสด ขอค้ำไว้ก่อน

เอะอะ พุดกวน เป็นต้น)

4.3 ความเชื่อ จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับการขายสุรา

- มีข้อประเพณีปฏิบัติของพ่อค้า แม่ค้า เกี่ยวกับการขายเหล้า ขายสุรา หรือไม่

ถ้ามีทำอย่างไรบ้าง และมีเหตุผลหรือความเชื่ออย่างไร (เช่น การคะล่ำ การเว้นหรือหยุดขายบางวัน การเอาเหล้าเช่นไหไว้ทุกเช้า เป็นต้น)

- เคยมีชาวบ้านมาซื้อเหล้าไปทำพิธีต่างๆหรือไม่ ถ้ามี เขาซื้อไปทำพิธีอะไร

และซื้อเหล้าประเภทไหน ซื้ออย่างอื่นประกอบด้วยหรือไม่

- เท่าที่ท่านขายเหล้ามานาน ท่านพอจะทราบหรือไม่ว่า คนที่มาซื้อเหล้ากิน

เป็นประจำ เขามีความรู้สึก ความเชื่ออย่างไรบ้าง (เช่น เชื่อว่ากินเหล้าขาว 1 เป๊กก่อนไปทำงาน หรือหลังจากเลิกงาน กินเหล้าแก้พิษ กินเหล้าขาวผสมยาต้มใจแก้ปวดท้อง หรือกินเหล้าแก้ไข้ใน)

- ในหมู่บ้านของท่านมีกฎ กติกา เกี่ยวกับการห้ามขายเหล้าหรือไม่ อย่างไรบ้าง
- ข้อห้ามเหล่านั้น ตั้งขึ้นโดยใคร แล้วท่านหรือชาวบ้านปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

หรือไม่ เพราะเหตุใด

4.4 ความรู้ การรับรู้ เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ในฐานะที่ท่านเป็นผู้จำหน่ายสุรา ท่านทราบเกี่ยวกับข้อห้าม หรือกฎหมาย กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือไม่ ทราบว่าอย่างไรบ้าง

- ท่านทราบถึงบทลงโทษสำหรับผู้ทำผิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ว่าอย่างไรบ้าง

- ท่านรับรู้ข้อมูลกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากไหน

- ท่านปฏิบัติตามข้อห้าม หรือกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไร ที่ผ่าน มาท่านละเมิดในข้อหาใดมากที่สุด

- การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น.

และ 17.00 น. - 24.00 น. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จะมีผลกระทบต่อยอดขายของท่านหรือไม่

- การห้ามขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือคนที่มีอาการมีเมมาจนประพฤติก รุณวายหรือครองสติไม่ได้ ท่านคิดว่าจะเกิดประโยชน์หรือไม่ เพราะเหตุใด

- การห้ามไม่ให้เร่ขาย การลด แลก แจก แถม สุราหรือการขายในวัด โรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัยที่ราชการ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

- การห้ามโฆษณาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อ หรือเครื่องหมายของ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในโทรทัศน์ วิทยุ จะดีหรือไม่ มีผลต่อยอดขายของท่านหรือไม่ เพราะอะไร

4.5 การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชน

- ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ขาย และเป็นพลเมืองคนหนึ่งในชุมชน ท่านคิดว่าจะแก้ไข ปัญหา และผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชนได้อย่างไร

- ทำอย่างไร บรรดาผู้จำหน่ายสุราที่มีในชุมชนจึงจะปฏิบัติตามกฎหมายควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่ขายให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ขายนอกเวลาที่กำหนด ไม่เร่ขาย เป็นต้น

- ท่านเห็นด้วยกับวิธีใด ระหว่างการที่ชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกันทำตามกฎหมาย

กับการมีเจ้าพนักงานมาตรวจสอบเข้มงวด จับกุม และปรับ หรือไม่ต่อใบอนุญาต เป็นต้น

- จะมีวิธีใดบ้างที่บ่งบอกว่า ผู้จำหน่ายสุรา ไม่มีการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ถ้าหากกลุ่มผู้จำหน่ายสุรา ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว ท่านคิดว่า จะเกิดผลอย่างไรต่อชุมชน

5. แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หลังการดำเนินโครงการ

5.1 วัตถุประสงค์ในการสนทนา

เพื่อศึกษาประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ และเพื่อค้นหาแนวทางในการคงสภาพผลการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน และสามารถขยายผลการดำเนินไปสู่พื้นที่อื่น

5.2 ประเด็นในการสนทนาโดยสังเขป

5.2.1 ประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs)

- นับตั้งแต่ได้มีการทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของท่าน มีสิ่งใดบ้างที่ท่าน หรือชุมชนของท่าน ได้รับรู้ ได้เห็น หรือได้รับการสนับสนุน

- มีบุคคล หรือองค์กรใดบ้างที่เข้าร่วมสนับสนุน และดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ชุมชนของท่าน เขาทำอะไรบ้าง

- สิ่งที่ท่านและชุมชนของท่านได้รับนั้นมีข้อดี ข้อเสียอย่างไรบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร

- สิ่งที่ชุมชนของท่านยังต้องการให้มีและคงอยู่ตลอดไป คืออะไรบ้าง

5.2.2 ประเมินผลด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process)

- กระบวนการหรือขั้นตอนในทีละขั้นวิจัยและชุมชนร่วมทำการสำรวจค้นหาปัญหา แล้วนำมาเสนอแจ้งข้อมูลให้ชุมชนรับรู้นั้น เป็นอย่างไรบ้าง มีข้อดี ข้อเสียอะไรบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร

- กระบวนการหรือขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างไรบ้าง มีข้อดี ข้อเสีย ใดบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร

- ท่านคิดว่ากระบวนการ หรือขั้นตอนวิธีการดำเนินงานแบบไหน ที่ทำให้โครงการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของท่านได้ผลดี เพราะอะไร

- ชาวบ้านหรือตัวแทนองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ หรือขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมใดบ้าง แล้วบังเกิดผลอย่างไร

- การที่ให้ชุมชน ตัวแทนองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาปัญหา แก้ไขปัญหา และได้สะท้อนเพื่อประเมินปัญหา ท่านคิดว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร

5.2.3 ประเมินผลด้านผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (Outputs)

- ท่านคิดว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชนของท่าน มีอะไรบ้าง

- ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ของท่านมากที่สุดคืออะไร เพราะเหตุใด

- ผลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนของท่านมีหรือไม่ เพราะเหตุใด

5.2.4 ประเมินผลด้านผลกระทบจากโครงการ (Impacts)

- จากการดำเนินงานตามโครงการฯ ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบอะไรบ้างต่อชุมชนของท่าน และต่อสังคมโดยรวม

- ผลกระทบในทางที่ดี คืออะไรบ้าง ผลกระทบที่เป็นข้อเสียมีหรือไม่ อะไรบ้าง เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

- จะมีวิธีการแก้ไขไม่ให้เกิดผลกระทบในโอกาสต่อไปได้อย่างไรบ้าง

5.2.5 แนวทางในการดำรงความยั่งยืนของการดำเนินงาน

- เมื่อสิ้นสุดการศึกษาวิจัยแล้ว กิจกรรมใดบ้างที่ชุมชนของท่านเห็นว่ามีประโยชน์ และควรที่จะดำรงไว้ให้มีอยู่ตลอดไป

- จะมีวิธีในการรักษากิจกรรมที่ดีให้คงอยู่ ดำเนินการต่อเนื่อง ได้อย่างไร

- ใครบ้างที่จะเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบให้กิจกรรมสามารถดำเนินได้ต่อไป

5.2.6 แนวทางการขยายผลและนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น

- กิจกรรมใดบ้างที่ท่านคิดว่าน่าจะเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้ เพราะอะไร

- จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้อื่น ชุมชนอื่น ได้รับรู้การดำเนินกิจกรรมดี ๆ

จากชุมชนของท่าน และยอมรับไปปฏิบัติต่อ

- ใครบ้างที่จะเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบในการขยายผลการดำเนินงานแก่ชุมชน
อื่นต่อไป

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์

1. แบบแผนของการดื่ม/การซื้อ/การขายสุรา

- เท่าที่ท่านจำได้ ท่านรู้จักเหล้า หรือสุรา มีในชุมชน/หมู่บ้านเมื่อไร
- ท่านได้ลองดื่มหรือไม่ เริ่มดื่มเหล้าครั้งแรกเมื่ออายุเท่าไร ความรู้สึกครั้งแรก

เป็นอย่างไบบ้าง

- ลักษณะการดื่มสุราของเจ้าหน้าที่เราเป็นอย่างไบบ้าง (ในด้านชนิดของเครื่องดื่ม ปริมาณที่ดื่ม วิธีผสม เวลาหรือโอกาสที่ดื่ม คนร่วมดื่ม สถานที่ดื่ม อาหารประกอบการดื่ม พฤติกรรมหลังการดื่ม เป็นต้น)

- ท่านพบเห็นลักษณะการดื่มสุราของชาวบ้าน เด็กและเยาวชนเป็นอย่างไบบ้าง (ในด้านชนิดของเครื่องดื่ม ปริมาณที่ดื่ม วิธีผสม เวลาหรือโอกาสที่ดื่ม คนร่วมดื่ม สถานที่ดื่ม อาหารประกอบการดื่ม พฤติกรรม หลังการดื่ม เป็นต้น)

- ลักษณะการซื้อสุราที่ท่านมา ท่านเคยปฏิบัติอย่างไร (ซื้อด้วยตนเอง ให้คนอื่นซื้อ (ใครบ้าง) การเดินทางไปซื้อ ปริมาณที่ซื้อแต่ละครั้ง เวลาหรือโอกาสที่ไปซื้อ สถานที่ที่ชอบไปซื้อ ค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง เป็นต้น)

- เท่าที่ท่านมีประสบการณ์มานาน ท่านพบเห็นลักษณะการขายสุราของร้านค้าต่างๆ อย่างไบบ้าง (ในด้านชนิดของสุรา ปริมาณที่ขาย เวลาหรือโอกาสที่เปิดขาย การจัดสถานที่วางขาย วิธีการดึงดูดการขาย บุคคลที่เป็นผู้ขาย ลักษณะการแบ่งขายหรือผสมสุตรขาย เป็นต้น)

2. ความเชื่อ จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับ บุหรี่ สุรา
 - ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับเหล้า อย่างไรบ้าง (ในด้านดี มีประโยชน์ และด้านไม่ดี)
 - ความเชื่อเกี่ยวกับ เหล้าของชาวบ้านเป็นอย่างไรบ้าง ประเพณีปฏิบัติเกี่ยวกับเหล้าของชาวบ้าน เป็นอย่างไรบ้าง
 - การที่เขาเชื่อ หรือปฏิบัติเช่นนั้น จะขัดแย้ง หรือเอื้อประโยชน์ต่อการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ สุรา หรือไม่ อย่างไร
 - ใครบ้างที่มีบทบาทในการควบคุม กำกับดูแล ให้คนในหมู่บ้านทำตามข้อห้ามหรือกติกาเกี่ยวกับการบริโภค การขาย การผลิต บุหรี่ สุรา แล้วท่านเข้าไปสนับสนุนอย่างไร
3. ผลกระทบจากการดื่มสุรา
 - ในฐานะที่ท่านรับผิดชอบงานควบคุมสุรา ท่านได้พบเห็น หรือได้สัมผัสกับผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุรา อย่างไรบ้าง (ผลกระทบต่อตัวเอง ครอบครัว และประชาชนด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม)
4. ความรู้ การรับรู้ เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - ท่านมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไรบ้าง
 - ท่านสามารถรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างไรบ้าง
 - มีความจำเป็น หรือมีประโยชน์เพียงใด ที่เราต้องมีความรู้ เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - ท่านคิดว่าจะทำอย่างไรบ้าง ถึงจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ และประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
 - หน่วยงานของท่านมีนโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไรบ้าง
 - หน่วยงานของท่านมีแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายฯ อย่างไรบ้าง
 - อำเภอกของท่านได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือไม่ อย่างไรบ้าง
 - กระบวนการออกปฏิบัติงานตามแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำอย่างไรบ้าง (ร่วมกับใคร ออกตรวจสถานที่แบบไหน ใช้วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณอย่างไร กระบวนการดำเนินคดี หรือแนะนำตักเตือน ดำเนินการอย่างไรบ้าง)

- ผลของการปฏิบัติงานตามแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายในพื้นที่ เป็นอย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างประกอบด้วย
 - มีการบูรณาการรูปแบบการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นอย่างไรบ้าง (ใครเป็นแกนหลัก มีการสนับสนุนกันด้านไหนบ้าง วิธีดำเนินการร่วมกันที่ได้ผลเป็นอย่างไร)
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไรบ้าง
 - ปัญหาจากการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ผ่านมามีอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร
 - ถ้าจะให้เกิดผลที่ดีต่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในอนาคต ท่านคิดว่า ควรจะต้องดำเนินการอย่างไร
- แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ค้า ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน**

1. บริบทเกี่ยวกับการขายสุราในชุมชน

- ท่านได้เปิดกิจการร้านค้าขายของมานานเท่าไร มีแนวคิดในการประกอบกิจการค้าขายอย่างไร (เช่น ทำเลที่ตั้ง ต้นทุน การเลือกสินค้า ความต้องการของลูกค้า เป็นต้น)
- ส่วนมาก สินค้าที่นำมาขาย เป็นสินค้าประเภทใดบ้าง แล้วสินค้าชนิดไหนที่ขายดีมีกำไรมาก
- มุมเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้ท่านนำสินค้าประเภทบุหรี สุรา มาจำหน่ายภายในร้านคืออะไรบ้าง
- มีขั้นตอนปฏิบัติในการขออนุญาตจำหน่าย บุหรี สุรา และการเสิร์ฟอย่างไรบ้าง
- ท่านได้รับข้อมูล ความรู้จากเจ้าหน้าที่ เมื่อไปติดต่อขอทำใบอนุญาตจำหน่ายบุหรีสุราอย่างไร
- กระบวนการซื้อบุหรี สุรา มาไว้เพื่อจำหน่ายที่ร้านของท่าน ทำอย่างไรบ้าง
- ตัวแทนบริษัทจำหน่ายบุหรี สุราหรือ ร้านขายส่ง เขามีเทคนิคจูงใจให้ท่านรับสินค้าของเขามาขายในร้าน อย่างไรบ้าง
- นอกจากจำหน่ายที่ร้านแล้ว ท่านมีวิธีอื่นในการจำหน่ายบุหรี สุราให้ได้มากหรือไม่ ทำอย่างไรบ้าง

2. การซื้อ-ขายสุราในชุมชน จากอดีต ถึง ปัจจุบัน

- การขายเหล้า สุราของคนในอดีตกับปัจจุบัน มีความแตกต่างกันอย่างไร

- ปัจจุบันท่านเปิดบริการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เวลาใดบ้าง
- ลูกค้าส่วนมากชอบมาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาไหน
- เวลาคือ นอกจากช่วงเวลา 11.00 – 14.00 น. และ 17.00 – 24.00 น. แล้วช่วงเวลา

ไหนขายได้ดีอีก

- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทไหนที่ขายดีที่สุด เพราะอะไร
- ปัจจุบันมีการบรรจุเหล้า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในขวด หรือภาชนะอื่น ที่ทำให้

อยากซื้อหรือไม่ อย่างไรบ้าง

- ท่านได้ปรุงแต่งสุรา โดยใช้สูตรพิเศษเฉพาะของท่านขายหรือไม่ (เช่น สูตรเย็น

สูตรน้อยทิง เป็นต้น)

- คนกลุ่มไหนที่มากซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านของท่านบ้าง
- ตั้งแต่ท่านเปิดร้านมา มีเด็กอายุน้อยที่สุดกี่ปีที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้าน

ของท่าน มาซื้อบ่อยหรือไม่ แล้วท่านทำอย่างไร

- ส่วนมากท่านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไร (แบ่งขาย ขายเป็นขวด กระป๋อง หรือหลายขวด แซ่เย็นหรือไม่ อย่างไร)

- ส่วนมากเขาไปซื้อไปดื่มที่อื่น หรือ ซื้อแล้วดื่มที่ร้านของท่าน

- ท่านลองบอกถึงลักษณะของผู้ที่มาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านของท่านว่า

แต่ละกลุ่ม มีลักษณะ เป็นอย่างไรบ้าง (เช่น เปิดเผย หลบๆ ซ่อนๆ จ่ายเงินสด ขอค้ำไว้ก่อน

เอะอะ พุดกาน เป็นต้น)

3. ความเชื่อ จารีตประเพณีปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับการขายสุรา

- มีข้อประเพณีปฏิบัติของพ่อค้า แม่ค้า เกี่ยวกับการขายเหล้า ขายสุรา หรือไม่

ถ้ามีทำอย่างไรบ้าง และมีเหตุผลหรือความเชื่ออย่างไร (เช่น การคะดำ การเว้นหรือหยุดขายบางวัน การเอาเหล้าเช่นไหไว้ทุกเช้า เป็นต้น)

- เคยมีชาวบ้านมาซื้อเหล้าไปทำพิธีต่างๆ หรือไม่ ถ้ามี เขาซื้อไปทำพิธีอะไร

และซื้อเหล้าประเภทไหน ซื้ออย่างอื่นประกอบด้วยหรือไม่

- เท่าที่ท่านขายเหล้ามานาน ท่านพอจะทราบหรือไม่ว่า คนที่มาซื้อเหล้ากินเป็นประจำ

เขามีความรู้สึก ความเชื่ออย่างไรบ้าง (เช่น เชื่อว่ากินเหล้าขาว 1 เป๊กก่อนไปทำงาน หรือหลังจาก

เลิกงาน กินเหล้าแก้พิษ กินเหล้าขาวผสมยาต้มใจแก้ปวดท้อง หรือกินเหล้าแก้ช้ำใน เป็นต้น)

- ในหมู่บ้านของท่านมีกฎ กติกา เกี่ยวกับการห้ามขายเหล้าหรือไม่ อย่างไรบ้าง

- ข้อห้ามเหล่านั้น ตั้งขึ้นโดยใคร แล้วท่านหรือชาวบ้านปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. ความรู้ การรับรู้ เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ในฐานะที่ท่านเป็นผู้จำหน่ายสุรา ท่านทราบเกี่ยวกับข้อห้าม หรือกฎหมายกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือไม่ ทราบว่าอย่างไรบ้าง

- ท่านทราบถึงบทลงโทษสำหรับผู้ทำผิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่าอย่างไรบ้าง

- ท่านรับรู้ข้อมูลกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากไหน

- ท่านปฏิบัติตามข้อห้าม หรือกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไร ที่ผ่านมามีท่านละเมิดในข้อหาใดมากที่สุด

- การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จะมีผลกระทบต่อยอดขายของท่านหรือไม่

- การห้ามขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือคนที่มีอาการเมินเมาจนประพุดิ่วนววยหรือครองสติไม่ได้ ท่านคิดว่าจะเกิดประโยชน์หรือไม่ เพราะเหตุใด

- การห้ามไม่ให้เร่ขาย การลด แลก แจก แถม สุรา หรือการขายในวัด โรงเรียน ปับน้ำมัน สถานที่ราชการ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

- การห้ามโฆษณาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อ หรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโทรทัศน์ วิทยุ จะดีหรือไม่ มีผลต่อยอดขายของท่านหรือไม่ เพราะอะไร

5. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชน

- ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ขาย และเป็นพลเมืองคนหนึ่งในชุมชน ท่านคิดว่าจะแก้ไขปัญหา และผลกระทบจากการดื่มสุราของคนในชุมชนได้อย่างไร

- ทำอย่างไร บรรดาผู้จำหน่ายสุราที่มีในชุมชนจึงจะปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่ขายให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ขายนอกเวลาที่กำหนด ไม่เร่ขาย เป็นต้น

- ท่านเห็นด้วยกับวิธีใด ระหว่างการที่ชุมชนร่วมมือ ร่วมใจกันทำตามกฎหมายกับการมีเจ้าพนักงานมาตรวจสอบเข้มงวด จับกุม และปรับ หรือไม่ต่อไปอนุญาต เป็นต้น

- จะมีวิธีใดบ้างที่บ่งบอกว่า ผู้จำหน่ายสุรา ไม่มีการละเมิดกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- ถ้าหากกลุ่มผู้จำหน่ายสุรา ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว ท่านคิดว่าจะเกิดผล
อย่างไรต่อชุมชน

ชุดที่ 1	รหัสแบบสอบถาม				
ชื่อเจ้าหน้าที่ผู้เก็บข้อมูล					

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษากระบวนการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม
2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป(คุณลักษณะส่วนบุคคล)

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อคำถามในส่วนที่ 2 จะเกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

-ปัจจัยทางด้านกายภาพ เช่น สภาพแวดล้อมที่พกอาศัย ระยะห่างของร้านขายสุรา ช่วงเวลาที่ซื้อ/ขายหรือ สุรา ระยะเวลาในการเข้าถึงสุรา ลักษณะการซื้อ/ขาย

-ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมสังสรรค์ ความรุนแรงในครอบครัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุรา การดื่มสุราของคนในบ้าน ในหน่วยงานและชุมชน

-ปัจจัยทางด้านจิตใจ เช่น ความเชื่อ ทศนคติ (ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความรู้สึก และความพร้อมปฏิบัติ) ความเครียด/ความผิดปกติทางจิต

ส่วนที่ 3 ความต้องการและข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนสอบถาม ในแต่ละส่วนโดยละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริง อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมต่อไป

4. ข้อมูลที่ได้จะไม่ผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลและผู้สอบถาม หรือการดำรงชีพแต่อย่างใด เนื่องจากผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวม ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

5. กรณีมีความจำเป็นต้องเสนอข้อมูลรายบุคคล ผู้วิจัยจะไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล จะใช้เป็นรหัสแทน

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป(ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล)

1.1 ที่อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... ที่ทำงาน..... อำเภอ..... จังหวัด.....	
1.2. เพศ	☐ 1 ชาย ☐ 2 หญิง
1.3. อายุ..... ปี	อายุราชการปี.....เดือน
1.4. สถานภาพสมรส	☐ 1 โสด ☐ 2 คู่ ☐ 3 หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
1.5. ระดับการศึกษา	☐ 1 อนุปริญญา ☐ 2 ปริญญาตรี ☐ 3 สูงกว่าปริญญาตรี
1.6. ท่านมีวุฒิการศึกษาทางด้านวิชาเกี่ยวกับกฎหมายหรือไม่ ☐ 0 ไม่มี ☐ 1 มี คือ	
1.7. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....ระดับ.....	
1.8. ท่านมีรายได้.....บาท/เดือน	
1.9 บุคลากรในหน่วยงานของท่านทั้งหมด.....คน	
1.10. การแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ย สุรา ☐ 0 ไม่มีการแต่งตั้ง ☐ 1 มีการแต่งตั้ง จำนวน.....คน	
1.11. ท่านเคยได้ผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมาก่อนหรือไม่หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย เรื่อง.....เมื่อ.....จัดโดย..... เรื่อง.....เมื่อ.....จัดโดย.....	
1.12. ท่านมีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย เช่น เรื่อง.....เมื่อ..... เรื่อง.....เมื่อ.....	
1.13. ท่านเคยได้รับการประสานจากหน่วยงานอื่นให้ร่วมปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย เรื่อง.....เมื่อ..... เรื่อง.....เมื่อ.....	

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.1 ข้อมูลทางด้านกายภาพ

2.1.1 ประชาชนในเขตพื้นที่ของท่าน ดื่มสุราเฉลี่ยครอบครัวละ.....คน
2.1.2 ประชาชนส่วนมากมีสภาพของอาคารบ้านพัก(ตามเกณฑ์ จปฐ.) ☐ 0 ไม่ดี ☐ 1 ดี
2.1.3 ชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีแหล่งที่เป็นเหตุรำคาญหรือไม่ ☐ 0 ไม่มี ☐ 1 มี ได้แก่.....
2.1.4 ร้านขายสุราในพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบ ตั้งอยู่ห่างจากสถานศึกษาหรือวัด ประมาณกี่เมตร.....เมตร
2.1.5 การเดินทางไปซื้อสุราที่ร้านค้าในพื้นที่รับผิดชอบของท่าน จะสามารถไปได้ด้วยวิธีใดบ้าง ☐ 1 เดินไปซื้อ ใช้เวลา.....นาที ☐ 2 จักรไปซื้อ ใช้เวลา.....นาที
2.1.6 ท่านเคยใช้ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ☐ 1 เคย ☐ 2 ไม่เคย
2.1.7 เจ้าของร้าน ได้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือไม่ ☐ 1 ขาย ☐ 2 ไม่ขาย
2.1.8 ท่านหรือคนในครอบครัวท่านเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่น นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ เวลา 17.00 น. – 24.00 น. หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย จำนวน.....ครั้ง/สัปดาห์
2.1.9 ลักษณะการจัดวางโชว์สุราเพื่อขาย ของร้านค้าในพื้นที่ของท่าน เป็นอย่างไรบ้าง (ตอบได้หลายข้อ) ☐ 1 โชว์ให้เห็น ☐ 1 ไม่โชว์แต่มีป้ายบอก ☐ 1 อื่นๆ.....
2.1.10 มีหน่วยงาน หรือ องค์กรใดบ้าง ในพื้นที่รับผิดชอบของท่าน ที่จัดเป็นเขตปลอดเหล้า ☐ 0 ไม่มี ☐ 1 มี ได้แก่.....

2.2 ข้อมูลปัจจัยทางด้านสังคม

2.2.1 ในหน่วยงานของท่านมีการดื่มสังสรรค์บ่อยขนาดไหน เดือนละ.....ครั้ง ปีละ.....ครั้ง
2.2.2 หน่วยงานของท่านจัดให้มีการดื่มสังสรรค์เนื่องในโอกาสใดบ้าง 1..... 2.....
2.2.3 สาเหตุที่ทำให้ท่าน หรือคนในหน่วยงานของท่านต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีอะไรบ้าง (เรียงตามลำดับ) 1..... 2.....
2.2.4 ผู้ที่มาร่วมดื่มสังสรรค์ส่วนมากเป็นใครบ้าง(ตอบได้หลายข้อ) ☐ 1 คนในครอบครัว ☐ 1 หัวหน้าหน่วยงาน ☐ 1 เพื่อนร่วมงาน ☐ 1 อื่นๆ.....
2.2.5 ค่าใช้จ่ายในการจัดให้มีการดื่มสังสรรค์ ประมาณครั้งละ.....บาท
2.2.6 โดยจ่ายเป็นค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เฉลี่ย จำนวน.....บาท และ จ่ายเป็น ค่า..... จำนวน.....บาท
2.2.7 ท่านเคยเห็นชาวบ้านเป็นหนี้ร้านค้าเนื่องจากการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย
2.2.8 ท่านเคยพบเห็นครอบครัวของชาวบ้านประสบกับปัญหาเดือดร้อนเนื่องจากสุรา หรือไม่ ☐ 0 ไม่เคย ☐ 1 เคย เกี่ยวกับเรื่อง 1..... 2.....
2.2.9 ในแต่ละเดือน หมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีกิจกรรมรวมกลุ่มชาวบ้าน หรือ มีงานบุญบ่อย ขนาดไหน ☐ 1 จำนวน 1-2 ครั้ง ☐ 2 มากกว่า 2 ครั้ง
2.2.10 แต่ละเดือน ท่านหรือคนในหน่วยงานของท่านเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มชาวบ้าน หรือ งานบุญบ่อย ขนาดไหน ☐ 1 จำนวน 1-2 ครั้ง ☐ 2 มากกว่า 2 ครั้ง
2.2.11 กิจกรรมใดของหมู่บ้านที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก คือ (เรียงตามลำดับ) 1.....2.....

3.....	4.....
2.2.12 สถานที่ใดของหมู่บ้านที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ 1 บ้านเจ้าภาพ	☐ 1 วัด
☐ 1 ร้านขายเหล้า	☐ 1 ศาลากลางบ้าน ☐ 1 โรงเรียน
☐ 1 ศาลาประจำคุ้ม	☐ 1 อื่น.....

2.3 ข้อมูลปัจจัยทางด้านจิตใจ

ด้านความเชื่อ (ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ใช่ หรือ ไม่ใช่ ตามที่ได้รับคำตอบ)

ความเชื่อเกี่ยวกับสุราและการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (1)	ไม่ใช่ (0)
2.3.1 สุราเป็นสิ่งที่มีความหมาย ใช้ในพิธีศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ จึงควรจะอนุรักษ์ไว้ในสังคมไทย		
2.3.2 การดื่มสุราทำให้เจริญอาหาร สุขภาพดี มีอายุยืน		
2.3.3 คนที่ไม่ดื่มสุรา จัดว่าเป็นคนที่ไม่ทันสมัย ไม่เท่ ไม่มีรสนิยม		
2.3.4 การจัดงานเลี้ยง งานทำบุญต่างๆ ถ้าไม่มีสุรา ถือว่างานนั้นจัดได้ไม่สมเกียรติ เจ้าภาพไม่ใจใหญ่พอ		
2.3.5 ผู้หญิงที่ดื่มเบียร์ สุรา ได้ ถือว่าเป็นหญิงทันสมัย เป็นหญิงแกร่ง มีรสนิยมสูง		
2.3.6 การดื่มสุราสามารถกระตุ้นให้ทำงานได้มากขึ้น คล่องแคล่ว ว่องไว กระปรี้กระเป่า		
2.3.7 การดื่มสุราสามารถแก้พิษ ช่วยขับสารเคมีในร่างกายได้		
2.3.8 ร้านค้าที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขายตลอดเวลา จัดว่าเป็นร้านที่ทันสมัย บริการดี		
2.3.9 การที่ผู้ใหญ่ใช้ให้เด็กไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถือว่าเป็นเรื่องปกติ		
2.3.10 การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นการวิธีการป้องกันการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนได้		
2.3.11 การจับคนที่เมาแล้วขับรถ จะช่วยลดปัญหาอุบัติเหตุได้		
2.3.12 การที่ผู้ใหญ่ดื่มสุราให้เด็กเห็น ถือว่าเป็นแบบอย่างที่ดี		
2.3.13 การไม่โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางทีวี วิทยู จะทำให้เยาวชนไม่รู้จัก		

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
2.3.14 การที่บริษัทขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้การสนับสนุนกีฬา หรือช่วยเหลือคนทุกซ์ยาก ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี		
2.3.15 การมีกฎหมายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ปัญหาต่างๆ จากการดื่มสุราลดลงได้		
2.3.16 เนื่องจากสุรารอยู่คู่กับวัฒนธรรมประเพณีไทยมานาน ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงขัดแย้งกับประเพณีไทย		
2.3.17 ในช่วงเทศกาลสำคัญของไทย เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ งานบุญประเพณี แต่ก่อนแต่ไรชาวบ้านดื่มสุราฉลอง ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ประชาชนไม่พอใจเจ้าหน้าที่		
2.3.18 การบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ผล เพราะเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง		
2.3.19 ท่านเชื่อว่า การที่ประชาชนละเมิดกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะว่าเขายังไม่ทราบถึงข้อห้าม หรือมาตรการปรับโทษ		
2.3.20 ท่านเชื่อว่า การบังคับใช้กฎหมายจะได้ผลนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและประชาชนต้องให้ความร่วมมือ		

2.4 ทศนคติเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4.3 ความรู้สึกเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.4.1 ท่านรู้สึกภูมิใจที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากหน่วยงาน			
2.4.2 ท่านรู้สึกว่าตัวท่านเองมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รับผิดชอบให้บังเกิดผลได้			
2.4.3 ท่านรู้สึกว่าหน่วยงานของท่านยังไม่มึนโยบายดำเนินการที่จริงจังกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รับผิดชอบ			
2.4.4 ท่านรู้สึกหนักใจที่ต้องจะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเจ้าของร้านขายสุรา และประชาชนผู้ละเมิดกฎหมายในพื้นที่รับผิดชอบ			
2.4.5 ท่านรู้สึกว่า การบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ใช่ภารกิจสำคัญของหน่วยงานของท่าน			

2.4.6 ท่านรู้สึกว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การออกตรวจ แนะนำ ตรวจจับร้านค้า ตรวจจับคนเมาแล้วขับ เป็นต้น เป็นการเพิ่มภาระให้กับท่าน			
2.4.7 ท่านรู้สึกว่าการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการออกตรวจ แนะนำ ตักเตือน หรือ ตรวจจับร้านค้า แผลงลอย รถเร่ เป็นการเบียดเบียนชาวบ้าน			
2.4.8 ท่านรู้สึกว่าการบังคับใช้กฎหมายฯ ห้ามจำหน่ายสุราในสถานศึกษา วัด เป็น ต้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก			
2.4.9 ท่านรู้สึกว่าการใช้กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ สอดคล้องกับจารีต ประเพณี วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของไทย			
2.4.10 ท่านรู้สึกว่าการที่ชาวบ้าน หรือผู้ประกอบการ ร้านค้า จะต่อต้านเจ้าหน้าที่ ถ้าหากมี การบังคับใช้กฎหมายควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างจริงจัง			
2.4.11 ท่านรู้สึกว่าการที่รัฐบาลยังไม่จริงจังในการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์			
2.4.12 ท่านรู้สึกว่าการที่หน่วยงานในระดับท้องถิ่นยังไม่รับทราบในการบังคับใช้กฎหมาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์			
2.4.13 ท่านรู้สึกว่าการที่หน่วยงานในระดับท้องถิ่นยังไม่มีมาตรการรองรับการดำเนินการ ตามกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์			

2.5 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ใช่ (2)	ไม่ใช่ (1)	ไม่ทราบ (0)
2.5.1 การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. ถึง 24.00 น. ผิดกฎหมาย			
2.5.2 การขายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือคนที่มีอาการมึนเมาจนประพฤติก วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ ผิดกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ			
2.5.3 การขายสุราในวัด โรงเรียน บัณฑิตนันทน์ สถานที่ราชการ ผิดกฎหมาย ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ			
2.5.4 ผู้ใดขบขี้รถขณะเมาสุรา ต้องมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือปรับตั้งแต่ 2,000 – 10,000 บาท และถูกคุมความประพฤติ			
2.5.5 การเร่ขาย การลด แลก แจก แถม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผิดกฎหมาย ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ			

2.5.6 การดื่มสุรา ณ ที่ขายสุรา นอกจากเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. – 24.00 น. ผิดกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ			
2.5.7 การโฆษณาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อ หรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในโทรทัศน์ วิทยุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ			
2.5.8 ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ			
2.5.9 การขายสุราในวันที่มีการเลือกตั้ง อบต. , อบจ. , สส. , สว. ผิดกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้ง			
2.5.10 เด็กที่ซื้อหรือเสพสุราหรือเข้าไปในที่จำหน่ายหรือที่เสพสุรา ฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานสอบถามเด็ก และเรียกผู้ปกครองมาปรึกษา เพื่อว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ทำงานบริการสังคม			
2.5.11 ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนประพฤตินุญชาหรือครองสติไม่ได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ			

2.6 การบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ระดับของการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ทำในระดับมาก	ทำในระดับปานกลาง	ทำในระดับน้อย	ยังไม่ได้ทำ
2.6.1 หน่วยงานของท่านได้ประชุมเพื่อจัดทำแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์				
2.6.2 หน่วยงานของท่านได้จัดทำแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในอำเภอ				
2.6.3 หน่วยงานของท่านได้ออกปฏิบัติงานตามแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในอำเภอ				
2.6.4 อำเภอของท่านได้จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์				

2.6.5 ท่านเป็นคนประสานคณะกรรมการให้ออกปฏิบัติงานตามแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในอำเภอ				
2.6.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในอำเภอ				
2.6.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำคำสั่งรองรับเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รับผิดชอบ				
2.6.8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำข้อบัญญัติของตำบลรองรับกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่รับผิดชอบ				
2.6.9 หน่วยงานของท่านได้ออกสำรวจข้อมูลร้านค้า แผงลอย สถานบริการที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน ชุมชน ในอำเภอ				
2.6.10 หน่วยงานของท่านได้จัดทำทะเบียนร้านค้า แผงลอย สถานบริการที่จำหน่ายสุราในหมู่บ้าน ชุมชน ในอำเภอ				
2.6.11 หน่วยงานของท่านได้ออกปฏิบัติงานตามแผนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในอำเภอ				

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรมงานวิจัย

ภาพกิจกรรม

1. การประชุม

1.1 การประชุมปรึกษาร่วมกับแกนนำในชุมชน

1.2 การประชุมประชาคมตำบลและการเสริมสร้างองค์ความรู้แก่แกนนำในชุมชน

1.3 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการรณรงค์ขับเคลื่อนให้ความรู้แก่ประชาชนพื้นที่

2. การสนับสนุนและส่งเสริม

2.1 การสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานของแกนนำองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ

2.2 การเสริมสร้างความรู้แก่กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่

2.3 การเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายขยายผลสู่เยาวชนในโรงเรียน

3. การรณรงค์

3.1 การรณรงค์วัดปลอดเหล้า บุญบ้านเฮาปลอดสุรา

3.2 การประชาสัมพันธ์สร้างกระแส ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่

4. การตรวจ/ประเมิน/แนะนำ

4.1 การพัฒนากฎระเบียบและบูรณาการออกตรวจแนะนำร้านค้า

ประวัติผลงานของนักวิจัย (Curriculum Vitae)

1. Name : Dr. Wuttiiphong Phakdeekul

B.Sc. (Public Health), M.S. (Public Health), (Health sciences), Ph.D.

2. Present Address

Khon Kaen Provincial Health office
Srijun Road Muang District,
Khon Kaen Province , 40000. THAILAND.

Tel: (66)043-221-125;(66) 08-170-8908;

Fax: (66)043- 224-037

E-Mail: wutph@hotmail.com

wutph@yahoo.co.th

Permanent Address

58/1 Moo 1 Nongtum Sub-district
Muang District, Khon kaen Province,
40000. THAILAND.

3. Education and Certification

2011	Cert. in “Teaching Seminars: Faculty of Medicine, Mahasarakham University. Ideas By Prof.Dr.Geraldine Moreno-Black Nutritional and Possibilities. Aanthropologist Univ. of Oregon and Oregon Research Institute consultant, U.S.A.	
2011	Cert. in “The WHO ASSIST-BI”	WHO Collaborating Centre for Research in the Treatment of Drug and Alcohol Problems, The University of Adelaide Australia.
2010	Cert. in “Ph.D. Academic Writing Course”	Centre for English Language Teaching, The University of Western Australia.
2011	Ph.D. (Health Sciences),	Mahasarakham University, Thailand
2006	M.S.(Public Health Administration),	Khon Kaen University, Thailand
1995	B.Sc. (Public Health),	Sukhothai thammathirat University, Thailand

4. Honors and Awards

- 2009 - The Award for Academic Excellence in Competition Research on Alcohol Control, the 4th of the National Alcohol Conference. Supported by Center for Alcohol Studies, Thailand.
- 2008 - The Outstanding alumni of Prapassonwittaya School, Khon Kaen.
- 2008 - The Outstanding alumni of Sirindhorn College of Public Health Khon Kaen.)
- 2001 - The Award for Academic Excellence in Competition Research on Medicine and Public Health, the 3th, Udorn Thani, Thailand.)
- 1997 -The Award for Academic Excellence in Competition Research on Medicine and Public Health, The National Public Health Conference, Shongkla, Thailand.

5. Professional Experience

- 2006- present - Public Health Technical Officer, Khon Kaen Provincial Health Office.
- 1995-2003 - Public Health Technical Officer , District Health Office, Khon Kaen Province.
- 1991-1994 - Public Health Technical Officer , Primiry Health Care Unit (PCU), Udorn thani Province.

6. Administrative Experience

- 2001- present - Head, Active drug, Khon Kaen Provincial Health Office.
- 2005-2006 - Board of Drug prevention in Khon Kaen Province.
- 2005-2006 - Board of Alcohol prevention in Khon Kaen Province.
- 2005–2006 - Team leader training of Drug prevention in Khon Kaen Province.

7. Publication

- Phakdeekul, W., Thongkrajai ,T., Eiamprapai, P. and Kanato, M. (2011). Risk Factors to Alcohol Law Violations in the Community: Quasi-Experimental Study. *American Journal of Applied Sciences* , 8(12) : 1343-1348.
- Phakdeekul, W. (2011). The Development of an Intervention Model for Prevention of Alcoholic Law Violation at a Community, Invited Session, National Alcohol Conference. Supported by Center for Alcohol Studies, November 26-27, 2011, Khon kaen, Thailand.
- Kanato, M., Phakdeekul, W., Anusonpanickul, B. and DamaPong, P. (2010). Development of a surveillance system Model for outbreaks of drug in district level. Network of academic and drug Northeast. Khon Kaen University.
- Phakdeekul, W. (2008). Risk Factors to Alcohol Law Violations in the Community. Poster Presentation, the Fourth National Alcohol Conference. Supported by Center for Alcohol Studies, November 26-27, 2008, Bangkok, Thailand.
- Phakdeekul, W. (2006). Factors Effecting the Participation in Drug Prevention and Problem Solving of Subdistrict Administration Organization Committee in Khon Kaen Province. Khon Kaen University. [ISBN 974-626-568-7]
-